CAPITAL & MARKET

سال دهم – شماره ۱۱۱ – آذر و دی ۱۳۹۸ – ۱۰۴ صفحه – قیمت: ۲۰۰۰۰ تومان

ISSN: 2252 -0198

بازار سرمایه

واکنش بورس به انتخابات

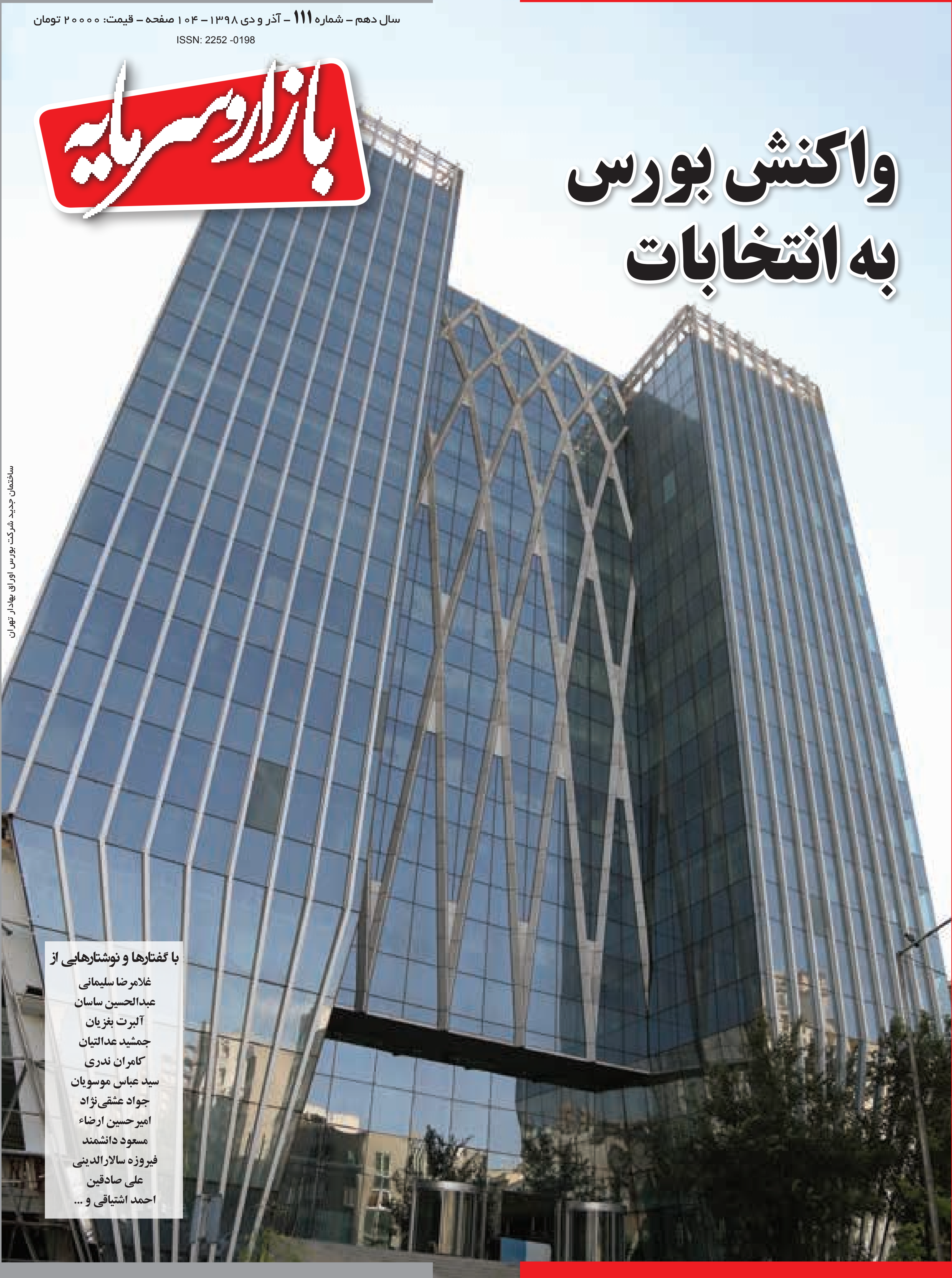

ساختمان جدید شرکت بورس اوراق بهادار تهران

با گفتارها و نوشتارهایی از

غلامرضا سلیمانی
عبدالحسین ساسان
آلبرت بغزیان
جمشید عدالتیان
کامران ندری
سید عباس موسویان
جواد عشقی‌نژاد
امیرحسین ارضاء
مسعود دانشمند
فیروزه سالارالدینی
علی صادقین
احمد اشتیاقی و ...

صندوق سرمایه‌گذاری مشترک
میعاد ایرانیان
هیجان سرمایه گذاری
را با مدیریت حرفه‌ای تجربه کنید
www.nibmarket.com
تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار در سهام با پرداخت سود ۶ ماهه
کسب سود ۱۰۰٪ در یک سال گذشته
تأمین سرمایه نوین
NOVIN Investment Bank
www.novinib.com
مرکز تماس و پاسخگویی ۲۴ ساعته
۰۲۱ - ۸۴ ۳۴ ۱۰۰۰
NIB Market
مرکز آنلاین سرمایه گذاری نوین
www.nibmarket.com

kharazmi brokerage co

ثبت نام غیرحضوری

طرف قرارداد با

دفاتر پیشخوان دولت

در سراسر کشور

www.kharazmibroker.com

فعالیت های اصلی

- کلیه خدمات حوزه کارگزاری/معامله‌گری در اوراق بهادار، کالا، انرژی و مشتقات آن‌ها
- ارائه خدمات مشاوره پذیرش در بورس و فرابورس به شرکت‌های متقاضی
- بازاریابی اوراق بهادار در دست انتشار
- ارائه خدمات مشاوره در خصوص پذیرش کالا در بورس کالای ایران و عرضه سهام در بازارهای بورس یا فرابورس

دستاوردها

- انجام بیش از ۶۰ درصد معاملات در بازار ایده و دارایی فکری
- دارای مجوز احراز هویت و انجام فرآیند سجام
- برگزاری دوره‌های آموزشی بازار سرمایه با مجوز سازمان بورس

نشانی: تهران، خیابان ولیعصر، خیابان بزرگمهر، پلاک ۱۶،
طبقه اول، واحد ۱۰۱ تلفن : ۶۱۹۱۴۰۰۰ ، فکس : ۶۱۹۱۴۴۴۴

www.kharazmibroker.com

info@kharazmibroker.com

اگر می‌خواهید نماینده ما باشید

از طریق QR Scanner بارکد را اسکن کنید

شرکت آهن و فولاد ارفع
در فهرست چهل شرکت برتر بورس و فرابورس ایران
MADE IN IRAN
www.arfasteel.com
sales@arfa-co.com
public.relations@arfa-co.com
آدرس دفتر مرکزی: تهران،
بلوار آفریقا، کوچه ایرج
پلاک ۴ طبقه ۴ واحد ۷
تلفن:۱۵-۰۲۱-۲۶۲۱۵۸۱۲
فاکس:۰۲۱-۲۶۲۱۵۸۱۶
آدرس کارخانه: یزد-اردکان
کیلومتر ۲۵ جاده اردکان-نائین
تلفن:۴-۰۳۵-۳۱۵۷۷۰۰۱
فاکس: ۰۳۵-۳۱۵۷۷۰۰۵

با تلفن همراه خود کاتالوگ فرصت های
سرمایه گذاری در مشهد را دانلود کنید

مشهد
شهر هوشمند
شهر امید و زندگی
MASHHAD
SMART CITY
CITY OF LIFE & HOPE

شهرداری مشهد
معاونت اقتصادی
وسازمان اقتصادی-سرمایه گذاری ومشارکت های مردمی

۱۰۰ فرصت

و پروژه سرمایه گذاری در مشهد

مشهد مقدس، خیابان دانشگاه، برج اداری - تجاری آلتون، طبقه ۱۸، معاونت اقتصادی شهرداری مشهد

۰۵۱-۳۱۲۹۱۷۰۰ | ۰۵۱-۳۸۴۹۱۲۰۴ | ECO_MASHHAD | ECO.MASHHAD.IR

فایرپلاس نوین؛ خدمتی شیرین برای منازل مسکونی

بیمه نوین
NOVIN INSURANCE

خط ویژه: ۰۲۱-۲۳۰۴۷

www.novininsurance.com
@novin_insure

AKF
صندوق آرمان کارآفرین
صندوق مشترک کارآفرین
F1+
بازدهی سالانه
٪۲۳
سود ماهانه
٪۱/۸
5
اعتماد شما ، اعتبار ماست
• کسب رتبه بسیار عالی در عملکرد صندوق
• کسب رتبه بسیار عالی در پایداری صندوق
• کسب رتبه بسیار عالی در کیفیت دارایی ها
• کسب رتبه عالی در ساختار فرآیندهای پشتیبانی
• کسب رتبه عالی در توانمندی های مدیریت پورتفوی
www.akfund.com
۰۲۱-۲۴۵۳۲۰۰۱
www.karafarinfunds.com

شرکت پتروشیمی نوری

سمر : سودآوری پایدار ، مدیریت بهینه فرآیند ها و منابع ، رضایتمندی ذینفعان

"ویژگی بارز پتروشیمی نوری"
دارای اقتصاد چند محصولی

معرفی

مساحت زمین : ۶۱ هکتار

مکان : منطقه ویژه اقتصادی انرژی پارس (عسلویه)

زمان آغاز عملیات اجرایی : آذرماه ۱۳۷۹

زمان افتتاح رسمی : تیر ماه ۱۳۸۶

میزان سرمایه گذاری : ۹۲۰/۰۰۰/۰۰۰ دلار

میزان اشتغال زایی مستقیم : بالغ بر ۱۱۵۰ نفر

سهامدارن عمده

با عنایت به عرضه اولیه ۱۰ درصد از سهام این شرکت در تاریخ ۲۲ تیرماه ۹۸ در بورس اوراق بهادار تهران، ترکیب سهامداران عمده این شرکت در تاریخ آخرین مجمع برگزار شده به تاریخ ۳۰ آذر ماه ۹۸ به شرح ذیل می باشد:

- شرکت صنایع پتروشیمی خلیج فارس (۶۸/۶۹ درصد)
- شرکت سرمایه گذاری نفت، گاز و پتروشیمی تامین (تاپیکو) (۱۵/۳ درصد)
- سرمایه گذاری صندوق بازنشستگی کشور (۵/۵۷ درصد)

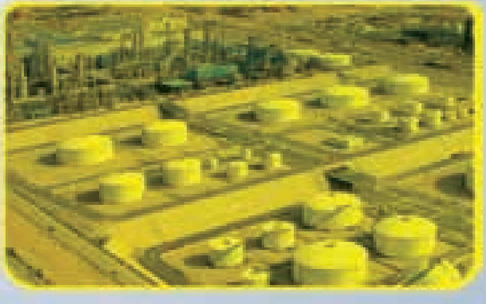

محصولات اصلی مجتمع

پارازایلین	۷۵۰ هزار تن در سال
بنزن	۴۳۰ هزار تن در سال
اورتوزایلین	۱۰۰ هزار تن در سال

کاربرد محصولات اصلی

در تولید پلی استرها، الیاف مصنوعی ، رزین ها، بطری های یکبار مصرف،تهیه نایلون، ترکیبات دارویی، سموم دفع آفات، رنگها، حلال صنعتی و ... کاربرد دارند .

محصولات فرعی مجتمع

محصولات سنگین (گازوئیل)	۱،۹۸۰،۰۰۰ تن در سال
آروماتیک سنگین	۱۶ هزار تن در سال
رافینیت	۳۷۹ هزار تن در سال
محصولات سبک	۶۸۰ هزار تن در سال
گاز مایع ([illegible])	۷۶ هزار تن در سال
پنتان	۴۷ هزار تن در سال

کاربرد محصولات فرعی

قابل استفاده به عنوان یکی از مهمترین خوراکهای واحد های الفینی و همچنین قابل استفاده در صنایع پالایشگاهی نفت و گازوئیل سنگین می باشند .

نشانی مجتمع : استان بوشهر - بندر عسلویه
صندوق پستی : ۱۱۵-۷۵۳۹۱ تلفنخانه: ۴-۰۷۷۳۷۳۲۳۲۵۰ فاکس : ۰۷۷۳۷۳۲۳۲۵۵ تلفن روابط عمومی : ۰۷۷۳۷۳۲۳۲۶۸
وب سایت : www.bpciran.com پست الکترونیکی : bpc@bpciran.com

بانک ایران زمین

IRAN ZAMIN BANK

رونق تولید

بانک ایران زمین حامی رونق تولید و کسب و کارهای نوین

- حمایت از تولید ترانسفورماتورهای قدرت و توزیع
- حمایت از پروژه انتقال نفت از گوره به جاسک
- حمایت از تولید انواع سیمان در تیپ های ۲ و ۵
- حمایت از اجرای پروژه فیبر نوری ناحیه ۲ کشور
- حمایت از تولید مکمل های غذایی کودک
- حمایت از تولید کنسانتره میوه
- حمایت از تولید گازهای صنعتی و بیمارستانی
- حمایت از تولید نخ
- حمایت از تولید داروهای خاص سرطانی
- حمایت از تولید تراکتور
- حمایت از تولید خانه های پیش ساخته و ظروف یکبار مصرف

ایران زمین خانه ماست

www.izbank.ir

سحرخیز
۱۳۱۱
انبار بورس
زعفران سحرخیز گشایش یافت
هرکه دارد زعفرانی موجود
گر نسپارد و شود مفقود
بسپارد به بورس به وقت ورود
هیچ کس مسئول آن نخواهد بود
آدرس : مشهد، شهرک صنعتی توس، فاز ۱ ، بلوار تلاش شمالی نبش تلاش شمالی۶
مجتمع کشاورزی تولیدی زعفران سحرخیز تلفن:۰۵۱-۳۵۴۱۴۸۴۹ و۰۵۱-۳۵۴۱۲۳۳۷
www.SaharkhizLand.com

شهر، بدون بافت فرسوده

با تسهیلات بازآفرینی شهری بانک مسکن

- بیشترین سقف اعطای تسهیلات ساخت مسکن در بافت فرسوده (تهران)
  - سازندگان با فن‌آوری نوین ۱۱۰۰ میلیون ریال
  - سازندگان حرفه‌ای ۹۰۰ میلیون ریال
  - سازندگان غیرحرفه‌ای ۷۰۰ میلیون ریال
- کمترین نرخ سود تسهیلات ساخت مسکن تا سقف ۵۰۰ میلیون ریال **۹ درصد**

بانک مسکن
bank-maskan.ir
۰۲۱-۶۱۰۸۸

ISSN: 2252 - 0198
سال دهم - شماره ۱۱۱
آذر و دی ۱۳۹۸- ۱۰۴ صفحه

فهرست

سرمقاله

۱۲ شوک سیاسی تعیین‌کننده نیست
۱۳ نگاهی به سرمایه‌گذاری در صنعت بیمه

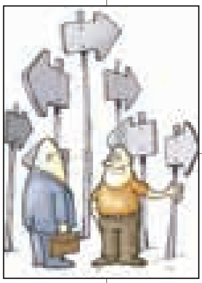

بین‌الملل

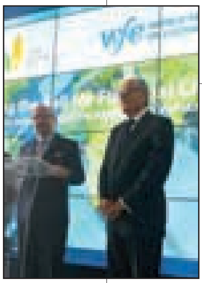

۱۴ زنگ سواد مالی به صدا درآمد
۱۵ بزرگداشت ۱۰۰ سال فعالیت و نگاهی به آینده
۱۶ باید در فناوری جدید سرمایه‌گذاری کنیم
۱۷ آزادی فروش اوراق رمزارزی به سرمایه‌گذاران خرد
۱۸ اطلاحات بزرگ در بورس مصر
۱۹ رونق اقتصادی با دسترسی به بازار سرمایه
۲۰ آینده روند افزایش سرمایه
۲۲ همکاری بورس‌های تهران و شانگهای

اقتصاد کلان

۲۴ آب گل‌آلود ارز چندنرخی
۲۵ چندنرخی‌بودن‌یانبودن «ارز» ؛ مسئله این‌است!
۲۹ کارمزد ۱۵ درصدی واسطه‌ها برای انتقال پول
۳۵ سمت و سوی بودجه سال ۹۹

افزایش ضریب نفوذ بیمه با تقویت بیمه زندگی

ضریب نفوذ بیمه در کشور ما با میانگین جهانی فاصله زیادی دارد، اما اگر ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی و غیرزندگی را با میانگین‌های جهانی مقایسه کنیم متوجه می‌شویم عاملی که سبب ایجاد چنین شکاف چشمگیری میان نفوذ بیمه در ایران و جهان شده، عدم تمایل مردم به سرمایه‌گذاری در بیمه‌های زندگی است. ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی که در دنیا ۳/۳درصد است در ایران عدد ۰/۳۵ درصد را نشان می‌دهد...

●متن کامل گفت‌وگو با قائم‌مقام رئیس کل بیمه مرکزی ایران در صفحه ۸۲ آمده است

ماهنامه تخصصی بازار و سرمایه
کاری از: نیکان رسانه بازار سرمایه

صاحب امتیاز: شرکت نیکان رسانه بازار سرمایه
مدیر مسئول: معراج نادری فصیح
قائم مقام مدیر مسئول: امیر آشتیانی عراقی
رئیس شورای سیاستگذاری: دکتر مهدی کرباسیان
شورای سیاستگذاری: دکتر علی سنگینیان، دکتر علی رحمانی، غلامحسین دوانی، بهروز زارع، دکتر سعید جمشیدی فرد، دکتر ولی نادی قمی، دکتر آلبرت بغزیان، دکتر سعید اسلامی‌بیدگلی، دکتر مصطفی امید قائمی، حسین خزلی خرازی، دکتر محمد ابراهیم پورزرندی، دکتر بهروز خدارحمی، دکتر حسین زارعی
سردبیر: علی شریفی‌نیستانی
دبیر تحریریه: نازنین نامور
تحریریه: مینا هرمزی، مروارید اسلامی، هدیه لطفی، مجید حیدری، زهره فدوی، مژده ابراهیمی، شیرین سعیدی، نجمه آجربندیان، هاجر شادمانی، گلشن بابادی، ساره صابری
مترجم: حبیب علیزاده
مدیر هنری: سید مهدی لنکرانی
طراح: مهسا سادات کیائی، سمیرا میدانی
اینفوگرافیک: فاطمه اسماعیلی
ویراستار: نسرین اسلامی
عکس: مهدی ابراهیمی
عکس روی جلد: حسن کریمی
بازرگانی: نسیم بهمنی، معصومه صلحی، مولود محبی، محدثه حاجعلی، سارا تاجی
اشتراک: سمیرا صلحی
مالی و اداری: میلاد کرمی، حدیثه مهین روستا، سارا مهرجو
ناظر چاپ: هادی میرزایی
نشانی: تهران، بزرگراه شهید گمنام، خیابان جهان‌آرا، کوچه ۱۳/۲(بابک)، پلاک ۱۶، طبقه دوم.
تلفن: ۸۸۰۲۷۳۷۸ - ۸۸۰۱۳۸۷۱ - ۴۱۶۷۴۰۰۰ (۰۲۱)
دورنگار: ۸۹۷۷۵۷۶۵ (۰۲۱)
چاپ: آیین چاپ تابان

■ ماهنامه بازار و سرمایه آماده دریافت مطالب و مقالات کارشناسان محترم برای انتشار در ماهنامه است.

■ مسئولیت آرا و عقاید ابراز شده در مقالات به عهده نویسندگان است و نشریه در گزینش، ویرایش و اصلاح مطالب پذیرفته شده آزاد است.

مطالب ماهنامه بازار و سرمایه را در بانک اطلاعات نشریات کشور بخوانید
www.magiran.com
bazarosarmaye@gmail.com

بازار سرمایه

۳۸ تأثیر انتخابات بر بازار سرمایه ایران
۴۰ اقتصاد در چمبره سیاست
۴۲ تفکرات اقتصادی تصمیم‌گیر و رشد اقتصادی
۴۸ کنترل تورم با انتشار اوراق ودیعه
۴۹ رونق اقتصادی با تأسیس پنجمین بورس
۵۱ اقدامی دشوار در شرایط کنونی
۵۳ ارائه مدلی برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس
۵۷ مجمع مجازی گامی به‌سوی توسعه حقوق سهامداری

۳۰

به‌دوران جنگ و کوپنی کردن برگردیم

مسعود دانشمند در گفت‌وگو با ماهنامه بازار و سرمایه مطرح کرد

مسکن

۶۴ سونامی رشد جمعیت در سکونتگاه‌های غیررسمی
۶۶ آمار جدید از بافت فرسوده کشور
۶۹ مسئله سکونت غیررسمی در ایران
۷۰ وضعیت بازار مسکن منطقه استثناء تهران

۴۱

نبض بازار سرمایه با انتخابات تندتر می‌زند

امیر شفیعی درباره تاثیر انتخابات بر بازار سرمایه گفت

صنعت

۷۴ بیمه‌ای‌ها کم‌ریسک‌های با پتانسیل
۷۷ رشد ضریب نفوذ بیمه گروی بازنگری قوانین
۷۸ گسترش چتر حمایتی بیمه در کشور
۸۷ صنعت پتروشیمی اهرم اقتصاد غیرنفتی ایران
۸۹ روند مثبت سودآوری پتروشیمی‌ها در سال ۹۹
۹۰ دیده‌بانی اقتصاد ایران و جهان

۵۲

راه‌اندازی بورس پنجم؛ منوط به اخذ مجوز

گفت‌وگو با بهادر بیژنی، مشاور رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در امور بین‌الملل

پیشنهاد سردبیر

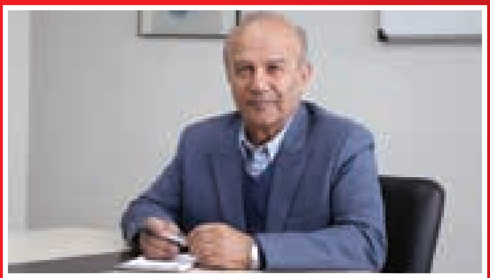

ارز چندنرخی با اقتصاد چه کرد؟

سال گذشته تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی به واردات برخی اقلام، به افزایش لجام گسیخته قیمت کالاها و واردات منجر شد. ارز ارزان که به منظور تأمین کالاهای اساسی تخصیص داده می‌شد به جای وارد کردن کالاهای موردنیاز مردم، به اقیانوسی از رانت و فساد اقتصادی تبدیل شد، چرا که در بسیاری از موارد برخی افراد با نفوذی که داشتند این ارز را می‌گرفتند و خبری از واردات هیچ کالایی نبود و یا ماهیگیران آب گل آلود ارز ۴۲۰۰ تومانی، ارز دولتی را برای واردات کالاهای اساسی می‌گرفتند و آن را به نرخ آزاد می‌فروختند...

• متن گفت‌وگو با دکتر بخشی، استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی را در صفحه ۲۷ بخوانید

شوک سیاسی تعیین‌کننده نیست

جواد عشقی‌نژاد
مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری مدبران اقتصاد

همواره با نزدیک شدن به موعد انتخابات بحث پیرامون اثرگذاری آن بر بازارسرمایه نیز در بین سرمایه‌گذاران داغ می‌شود. اثرگذاری انتخابات بر بورس همواره طرفداران سرسختی داشته و دست‌مایه تعیین استراتژی معاملاتی بسیاری از معامله‌گران نیز بوده است. انتخابات مجلس یازدهم نیز چند ماه آینده برگزار می‌شود که رشد نماگر بازارسرمایه نیز در این برهه شدت گرفته است، اما استدلال در این خصوص چیست و اصولا انتخابات چگونه می‌تواند بر بازار اثرگذار باشد؟ از منظر منطق ارزشگذاری سهام و تعیین ارزش ذاتی طبیعتا نمی‌توان ارتباطی بین ارزش ذاتی و انتخابات قائل شد؛ چراکه ارزش ذاتی یک دارایی براساس متغیرهای مشخص در یک دوره بلند مدت تعیین می‌شود که دوره چند ماهه انتخابات تاثیر قابل‌توجهی بر آن متغیرها نخواهد داشت. البته طرفداران این نظریه نیز چنین اعتقادی ندارند و عموما بر حمایت از بازار و ورود نقدینگی تاکید دارند. یعنی پیش از انتخابات یک جریان نقدینگی که به صورت طبیعی در سایر بازارها در گردش است برای دوره‌ای کوتاه وارد بورس می‌شود؛ این‌که آیا چنین فرضیه‌ای (ورود و خروج پول از خارج بازار) قابل آزمون کردن است یا خیر خود جای بحث و بررسی دارد.

در ادامه رفتار شاخص را در دوره‌های سه ماهه قبل و پس از انتخابات بررسی کرده‌ایم که این نتایج حاصل شده است:

در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۶ شاهد تحرک خاصی در شاخص قبل و بعد از انتخابات نیستیم. اما در انتخابات مجلس سال ۹۴ مشاهده می‌شود که بازدهی سه ماهه پیش از انتخابات ۲۴ درصد بوده و در دوره سه ماهه پس از آن بازدهی منفی بوده است.در دوره ریاست جمهوری سال ۱۳۹۲ نیز قبل و پس از انتخابات (دوره سه ماهه) شاهد رونق بازار بوده‌ایم. انتخابات مجلس سال ۹۰ نیز رفتاری غیرطبیعی از شاخص را نشان نمی‌دهد. در انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸ نیز بازدهی شاخص پس از انتخابات بیشتر از دوره قبل از انتخابات بوده است. این رفتار در انتخابات مجلس سال ۱۳۸۶ نیز تکرار شده است. در در انتخابات سال ۱۳۸۴ نیز رفتاری که حاکی از رشد بازار پیش از انتخابات باشد مشاهد نمی‌شود. این داده‌ها تا حدی نشان می‌دهد، نمی‌توان به صرف انتخابات، استراتژی سرمایه‌گذاری را تعیین کرد. حداقل این‌که نباید انتخابات، را تنها عامل تعیین کننده بدانیم؛ هرچند عواملی نیز در دوره محاسبه بازدهی ممکن است به نتایج دیگری بی‌انجامد.

نگاهی به سرمایه‌گذاری در صنعت بیمه

امیرحسین ارضاء
مدیر عامل شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه

صنعت بیمه به عنوان یکی از ارکان مهم در ساختار اقتصادی کشور، در سال‌های گذشته سهم مناسبی از تولید ناخالص داخلی را به خود اختصاص داده است. در سال ۹۷ نسبت کل حق بیمه‌های تولیدی به تولید ناخالص کشور ۶٫۴ درصد و نسبت به تولید ناخالص بدون نفت ۷٫۹ درصد بوده است.

با وجود رشد صنعت بیمه در سال‌های اخیر، همچنان سرانه حق بیمه در کشور اعداد پایینی دارد، به طوری که سرانه حق بیمه در سال ۲۰۱۸ حدودا ۱۳۲ دلار بوده که این عدد نسبت به ۶۸۲ دلار میانگین کشورها عدد بسیار پایینی است. طی سال‌های اخیر شرکت‌های بیمه‌ای گام مهمی در توسعه بیمه‌های زندگی برداشته اند، به طوری که سهم بیمه زندگی از کل بیمه‌نامه‌ها از ۶٫۳ درصد در سال ۸۸ به ۱۴٫۴ در سال ۹۷ رسیده است، اما همچنان این نسبت در مقایسه با ۲۶٫۹ درصد منطقه و ۵۴٫۳ کل کشورها بسیار کم است و باید با برنامه ریزی دقیق شرکت‌ها به این سمت حرکت کنند. در کنار گسترش بازار بیمه کشور، موضوع مهم دیگری که باید به آن توجه داشت، چگونگی تجهیز و سرمایه‌گذاری منابع حاصل از حق بیمه‌ها در جهت کسب بازده متناسب با ریسک است. موضوعی که شورای عالی بیمه در آیین‌نامه شماره ۹۷ به آن اشاره داشته و با توجه به افزایش سهم بیمه‌های زندگی در سال‌های اخیر، اصلاحاتی در این آیین نامه ایجاد کرده است. بر این اساس شرکت‌های بیمه‌ای باید منابع حاصل از بیمه‌های زندگی را در سرفصل‌های جداگانه‌ای سرمایه‌گذاری کنند. در نتیجه استفاده از همه ظرفیت‌های پیش بینی شده در این آیین‌نامه موضوع مهمی است که باید به آن توجه ویژه داشت.

درآمد حق بیمه کل صنعت در سال ۹۷ با رشد ۳۳٫۴ درصد نسبت به سال ۹۶ به ۴۵۴٫۴۳۱ میلیارد ریال رسید؛ اما پس از کسر کل هزینه‌های بیمه‌ای مشخص می‌شود که فعالیت بیمه‌ای شرکت‌ها ۱۱٫۵۲۹ میلیارد ریال زیان داشته است. درآمد سرمایه‌گذاری از محل ذخایر فنی و سایر منابع ۴۱٫۵۹۳ میلیارد ریال است که علاوه بر پوشش زیان فعالیت بیمه‌ای و هزینه‌های عمومی اداری، سود خالص صنعت را به ۱۱٫۶۴۹ میلیارد ریال می‌رساند. مشکلات ساختاری صنعت، از جمله رقابت منفی برای جذب حق بیمه در بین شرکت‌ها و سهم بالای رشته‌های بیمه‌ای زیان ده مانند بیمه‌نامه شخص ثالث از کل حق بیمه، موجب می‌شود که فعالیت اصلی صنعت بیمه زیان ده باشد. از این رو شرکت‌های بیمه‌ای با اتکا به تبلیغات و بازاریابی سعی در افزایش سهم بیمه زندگی از کل بیمه‌نامه‌های خود دارند تا با سرمایه‌گذاری منابع حاصل از این بیمه نامه‌ها، سودآوری خود را افزایش دهند. اما نگاهی دقیق تر به صورت‌های مالی شرکت‌های فعال در این صنعت نشان از عدم استفاده کامل از ظرفیت‌های سرمایهگذاری در جهت کسب بازدهی بیشتر دارد.

بر اساس آیین‌نامه شماره ۹۷ شورای عالی بیمه، "مؤسسه بیمه مجاز به خرید سهام شرکت‌های پذیرفته شده نزد شرکت بورس اوراق بهادار تهران یا شرکت فرا بورس ایران حداکثر ۴۰ درصد ذخایر است". بر اساس صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه‌ای ۴۴۲٫۷۰۹ میلیارد ریال منابع قابل سرمایه‌گذاری در ابتدای سال ۹۸ وجود داشته، و آیین‌نامه مذکور اجازه سرمایه‌گذاری حداکثر ۱۷۷٫۰۸۴ میلیارد ریال از آن را در بورس و فرابورس می‌دهد. از بین ۳۲ شرکت بیمه فعال در کشور ۲۲ شرکت در بورس و فرابورس پذیرش شده و صورت‌های مالی حسابرسی شده آن‌ها در دسترس قرار دارد. این ۲۲ شرکت ۲۸۶٫۷۶۳ میلیارد ریال منابع قابل سرمایه‌گذاری دارند که از این مقدار ۲۹٫۲۷۳ میلیارد ریال معادل ۱۰٫۲ درصد را در سال ۹۷ در بورس و فرابورس سرمایه‌گذاری کرده‌اند. سود حاصل از سرمایه‌گذاری بورسی شرکت‌ها در این سال ۶٫۸۶۹ میلیارد ریال بوده که از تقسیم آن بر حجم سرمایه‌گذاری بازده ۲۳٫۵ حاصل می‌شود که از میانگین بازده ۱۰ ساله بازار سرمایه (بیش از ۳۰ درصد) کمتر است. در حالی بخش عمده منابع قابل سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه‌ای در سپرده‌های بانکی و اوراق بدهی سرمایه‌گذاری شده است که بر اساس مصوبه بانک مرکزی در سال ۹۷، نرخ سود علی الحساب سپرده‌های سرمایه‌گذاری ۱۵ است.

با این توضیح ۲۲ شرکت بورسی در سال ۹۷ از ۱۱۴٫۷۰۵ میلیارد ریال ظرفیت سرمایه‌گذاری خود در بازار سرمایه استفاده نکرده‌اند. در صورت سرمایه‌گذاری این مقدار منابع در بازار بورس و فرابورس و کسب بازدهی معادل میانگین ۱۰ساله (۳۰ درصد) به جای سپرده‌گذاری در بانک با نرخ ۱۵ درصد، ۱۷٫۲۰۵ میلیارد ریال اضافه سود سرمایه‌گذاری به دست می‌آید که ۴۸ درصد بیش از کل سود خالص صنعت بیمه کشور در سال ۹۷ است. در نتیجه می‌توان گفت شرکت‌های بیمه طی سال‌های اخیر از ظرفیت‌های قانونی خود استفاده نکرده‌اند و هر ساله بخش زیادی از منابع خود را در بانک‌ها سپرده‌گذاری می‌کنند، بنابراین با تعامل بیشتر صنعت و سرمایه‌گذاری بهینه تر منابع می‌توان انتظار افزایش سودآوری صنعت بیمه کشور را داشت.

فرصت‌های سودآوری در صنعت بیمه - میلیارد ریال

ظرفیت سرمایه‌گذاری بورسی ۲۲ شرکت بیمه	سود سرمایه‌گذاری در بورس (۳۰ درصد)	سود سپرده‌گذاری (۱۵ درصد)	فرصت از دست رفته
۱۱۴٫۷۰۵	۳۴٫۴۱۱	۱۷٫۲۰۵	۱۷٫۲۰۵

زنگ سواد مالی به صدا درآمد

هفته جهانی سرمایه‌گذار (WIW) پویشی جهانی است که سازمان بین‌المللی بورس‌های اوراق بهادار (IOSCO) برای افزایش آگاهی نسبت به اهمیت سواد مالی سرمایه‌گذاران و حمایت از آنان، همچنین برجسته کردن نوآوری‌های کمیسیون‌های ناظر بورس‌ها در این حوزه‌ها راه‌اندازی شده است. در سال ۲۰۱۹ این رویداد از ۳۰ سپتامبر تا ۴ اکتبر (۸ تا ۱۲ مهر ۹۸) برگزار شد.

در برنامه امسال فدراسیون بورس‌های جهان و آیسکو در حاشیه هفته جهانی سرمایه‌گذار، رویدادی را تحت عنوان «به صدا درآوردن زنگ سواد مالی» برگزار کردند. ۳۹ عضو فدراسیون بورس‌های جهان از سراسر دنیا در این رویداد مشارکت کردند. هدف از برگزاری این رویداد، آگاهی از اقدامات و نوآوری‌های اعضای فدراسیون در حوزه‌های توسعه سواد و آموزش مالی بود.

همچنین، رویدادهای برگزار شده فرصتی برای گردهمایی ذی‌نفعان فراهم کرد تا از برنامه‌ها و پیشرفت‌های یکدیگر آگاه شوند. در حال حاضر بسیاری از اعضای فدراسیون بورس‌های جهان دارای برنامه‌های آموزش مالی هستند که شامل آموزش دانشجویان در دانشگاه‌ها و همکاری با مؤسسات آکادمیک برای گسترش و اجرای برنامه‌های آموزش مالی است. اعضای فدراسیون همچنین به طور فعال درگیر آموزش سرمایه‌گذاران و همکاری با بخش دولتی برای افزایش آگاهی نسبت به اهمیت سواد مالی در سطح جامعه هستند. در همین حال، تعدادی از اعضای فدراسیون بورس‌های جهان مراکز آموزشی ویژه‌ای را به آموزش و اطلاع‌رسانی در این زمینه اختصاص داده‌اند که از آن میان می‌توان به NSE X-Academy بورس نیجریه، مرکز منابع و اطلاعات Maruey بورس تایلند و مؤسسه بورس مالت اشاره کرد.

در رویداد زنگ سواد مالی، ۳۹ عضو فدراسیون بورس‌های جهان در مراسمی نمادین زنگ‌های شروع و پایان را برای افزایش سواد مالی در هفته جهانی سرمایه‌گذار به صدا درآوردند. اسامی این بورس‌ها و اقدامات آنها به شرح زیر است:

بورس B3 زنگ افتتاح هفته جهانی سرمایه‌گذار در برزیل را به صدا درآورد. در این برنامه، ۳۷ سخنرانی با حضور بیش از ۱۶۰۰ نفر در سه ایالت برزیل برگزار شد.بورس بحرین با حضور ۸۰ مقام رسمی و مدیر اجرایی زنگ این رویداد را به صدا درآورد. در این رویداد، برنامه‌های بورس بحرین برای افزایش سواد مالی از جمله طرح TradeQuest برای دبیرستان‌ها و دانشگاه‌ها و طرح سرمایه‌گذار هوشمند برای مدارس ابتدایی مورد توجه قرار گرفت.بورس برمودا با انتشار یک ویدئو از مشارکت خود در برنامه زنگ سواد مالی خبر داد.

بورس BME (مادرید) زنگ برنامه سواد مالی را با حضور معاون دبیرکل آیسکو و مدیرعامل فدراسیون بورس‌های جهان به صدا درآورد.

بورس استانبول با حضور رئیس هیأت مدیره شورای بازارهای سرمایه ترکیه، مدیر بورس استانبول و مقام‌های انجمن بازارهای سرمایه ترکیه زنگ سواد مالی را به صدا درآورد. بورس استانبول چندین نشست و سمینار برای این رویداد برگزار کرد.

بورس مالزی با استفاده از فرصتی که این رویداد در اختیارش قرار داد، برنامه چالش ملی گفت‌وگوی سرمایه‌گذاری را کلید زد. این برنامه، رقابتی است که برای دانشجویان دانشگاه‌های مالزی طراحی شده است.بازار Cboe در برنامه زنگ سواد مالی میزبان نمایندگانی

از خزانه‌داری ایالت ایلینوی، مدارس دولتی شیکاگو، پروژه گرینوود و... بود.

بورس داکا این رویداد را با حضور مقام‌هایی از کمیسیون اوراق بهادار بنگلادش و بازار سهام این کشور برگزار کرد.

بورس هوشی‌مین رویداد زنگ سواد مالی را با حضور نمایندگانی از دانشگاه‌ها، نهادها، مؤسسات مالی، شرکت‌های اوراق بهادار و رسانه‌ها برگزار کرد. این بورس همچنین میزبان رویدادی به نام «اهمیت آموزش مالی برای سرمایه‌گذاران» بود.

بورس کره جنوبی مجموعه‌ای از برنامه‌ها را در طول هفته جهانی سرمایه‌گذار و برای همراهی با رویداد زنگ سواد مالی اجرا کرد که شامل چند کارگاه آموزشی بود. بورس مالت رویداد زنگ سواد مالی را با حضور وزیر دارایی و نهاد خدمات مالی این کشور برگزار کرد.

بورس ملی هند برای این رویداد ۵۶۵ برنامه «آگاهی سرمایه‌گذار» در ۲۲۱ شهر و ۲۲ ایالت اجرا کرد. این بورس همچنین در شبکه‌های مجازی برنامه‌ای تصویری منتشر کرد که بینندگان آن در سراسر هند از مرز ۵ میلیون نفر گذشت. بورس فلسطین رویداد زنگ سواد مالی را با شعار «با هم برای تقویت نقش زنان جهت سرمایه‌گذاری در بازار سهام» برگزار کرد. در این رویداد کارگاه‌های آموزشی برای زنان کارآفرین برگزار شد.

بورس شنژن با دعوت از سرمایه‌گذاران برای بازدید از مرکز آموزش سرمایه‌گذاری این بورس و آگاهی از دستاوردهای بازار سرمایه چین، رویداد زنگ سواد مالی را برگزار کرد.

بورس سنگاپور برای ارتقای جایگاه جهانی آموزش سرمایه‌گذاران، برنامه‌ای برای بزرگداشت هفته جهانی سرمایه‌گذار و رویداد زنگ سواد مالی برگزار کرد.

در این برنامه مقام‌های بورس سنگاپور و بازار سرمایه این کشور حضور داشتند.بورس سوئیس برای بزرگداشت رویداد زنگ سواد مالی، در یک نشست صبحانه کاری به ارائه برنامه‌هایی تحت عنوان «الفبای سرمایه‌گذاری: سهام، اوراق قرضه و صندوق‌های ETF چیست؟» و «چگونه صندوق ETF مناسب را انتخاب کنم؟» پرداخت.

بورس تونس با استفاده از این فرصت، برنامه چالش Myinvestia را کلید زد و در کنار آن، دو تفاهم‌نامه برای گسترش فرهنگ مالی در میان دانشجویان با مؤسسه عالی مطالعات فنی زغوان و مدرسه اقتصاد، حسابداری، مالی و مدیریت دانشکده بازرگانی تونس به امضا رساند.

بزرگداشت ۱۵۰ سال فعالیت و نگاهی به آینده

جیمز میلر
رئیس هیأت مدیره بورس نیوزیلند

بورس نیوزیلند در سال ۲۰۱۹ یکصد و پنجاهمین سالگرد فعالیت خود را جشن گرفت. برنامه‌های بزرگداشت یکصد و پنجاهمین سالگرد بورس نیوزیلند با حمایت گسترده فعالان این صنعت و جامعه بازارهای سرمایه مواجه شد. در این رابطه، مجموعه‌ای از برنامه‌ها و رویدادها در سراسر کشور برگزار شد که یک چشم به گذشته و چشم دیگر به آینده بازارهای سرمایه داشتند. انتشار گزارش رشد بازارهای سرمایه نیوزیلند تا سال ۲۰۲۹ از دیگر اقدامات امسال بود.

بورس نیوزیلند با استفاده از فرصت بی‌همتایی که برنامه بزرگداشت یکصد و پنجاهمین سالگرد فعالیت در اختیارش قرار داده بود، فعالان بازارهای سرمایه و سرمایه‌گذاران این کشور و کسانی را که هدف و دیدگاه مشترکی داشتند، دور هم جمع کرد.

رویدادهای مهم امسال به شرح زیر است:

• انتشار کتاب یادبود «داستان‌هایی از بازار» که روایتی از تاریخ بورس نیوزیلند از اواخر دهه ۱۸۸۰ میلادی تا امروز است. در نگارش این کتاب از تجربیات و دیدگاه‌های بیش از ۱۰۰ نفر، از جمله نخست‌وزیران پیشین، مدیران صندوق‌های سرمایه‌گذاری، کارگزاران بورسی، وکلا و مقام‌های ناظر بر بازار استفاده شده است. این افراد همچنین نظر خود را درباره رویدادهایی که طی ۱۵۰ سال گذشته بر بازار تاثیر گذاشته‌اند، بیان کرده‌اند.

• بورس نیوزیلند همچنین مجموعه‌ای از برنامه‌ها را برای بزرگداشت یکصد و پنجاهمین سالگرد فعالیت خود در سراسر کشور برگزار کرده است. هدف این برنامه‌ها، ایجاد ارتباط گسترده‌تر و عمیق‌تر در صنعت بازارهای سرمایه و آگاهی‌بخشی نسبت به جایگاه دیروز، امروز و فردای بورس نیوزیلند بوده است. بزرگترین این برنامه‌ها، سپتامبر گذشته در اوکلند برگزار شد. در همین برنامه بود که با حضور بیش از ۶۰۰ مهمان و سخنرانی "سر جان کی" نخست وزیر پیشین نیوزیلند از کتاب «داستان‌هایی از بازار» رونمایی شد.

• گزارش بازارهای سرمایه تا سال ۲۰۲۹ که در ماه سپتامبر منتشر شد، نشان‌دهنده یک دیدگاه ۱۰ ساله درباره بورس نیوزیلند و برنامه‌های مربوط به رشد آن در این مدت است و هدف آن، ایجاد فرصت‌های بیشتر برای مردم کشور جهت افزایش ثروت شخصی، کمک به شکوفایی کسب‌وکارهای نیوزیلند و رونق اقتصادی این کشور است. داده‌های اصلی این گزارش از سوی ذی‌نفعان بازارهای سرمایه، سازمان‌ها و نهادهای مالی و سرمایه‌گذاران خارجی ارائه شده است.

بون چی لوه، مدیرعامل بورس سنگاپور عنوان کرد:

باید در فناوری جدید سرمایه‌گذاری کنیم

"از زمانی که اقدام به ایجاد یک بورس متنوع، افزایش حضور بین‌المللی و گسترش شبکه‌های ارتباطی بر اساس اولویت‌های استراتژیک کردیم، به موفقیت‌های زیادی دست یافته‌ایم. یک چهارم از مشتریان ما بر تعداد ابزارهای مالی خود در بورس سنگاپور افزوده‌اند. در سه ماه نخست سال مالی جاری، حجم معاملات شبانه مشتقه‌ها با ۱۸ درصد رشد روبه‌رو شده است. هدف ما، رشد فعالیت‌های مالی در همه حوزه‌ها در چند سال آینده است." این بخشی از سخنان بون چی لوه، مدیرعامل بورس سنگاپور در گفت‌وگو با مجله فوکس است.

■ بورس سنگاپور (SGX) میزبان پنجاه و نهمین مجمع عمومی و نشست سالانه فدراسیون بورس‌های جهان (WFE) بود. اهمیت میزبانی این رویداد برای SGX و سنگاپور و به طور کلی برای منطقه چه بود؟

حضور تعداد زیادی از رهبران و تصمیم‌گیرندگان این صنعت از سراسر جهان در سنگاپور برای ما بسیار الهام‌بخش بود. حضور ۳۰۰ نماینده از ۶۰ کشور جهان که به زبان‌های گوناگون سخن می‌گفتند، فرصت خوبی برای همه ما بود. به نظر من، اگر ما به دیدگاه مشترکی دست پیدا کنیم، اجرای ایده‌های مطرح شده برای بهبود و رونق سیستم مالی دشوار نخواهد بود. از طریق WFE ما پلتفرمی برای پرورش و تقویت یک دیدگاه مشترک و امکان همکاری و فعالیت جمعی برای منافع این صنعت در اختیار داریم. ما در دوران جالبی زندگی می‌کنیم؛ دوره‌ای که فرصت‌های ایجاد شده به وسیله فناوری و جهانی‌سازی با بی‌ثباتی بازار و ریسک‌های سیاسی نیز همراه شده است. این شرایط، ضرورت همکاری و فعالیت مشترک بورس‌های جهان را برای یافتن راه‌حل‌های مناسب بیش از پیش افزایش می‌دهد. در میان بی‌ثباتی وضع جهان، موضوعی که ما به آن اطمینان داریم، این است که آسیا به رهبری رشد جهان ادامه خواهد داد. سنگاپور به عنوان یک مرکز مالی و تجاری جهانی، یکی از تسهیل کنندگان این رشد است. در این میان بورس سنگاپور نیز حلقه ارتباط آسیا و جهان به شمار می‌رود. میزبانی این رویداد فرصتی باورنکردنی برای کشور سنگاپور و بورس ما بود. همگام با رشد و تحول صنعت جهانی بورس‌ها، SGX آماده است تا از طریق همکاری مشترک با همتایان و شرکا جهت تقویت ارتباطات بین بازارها و فعالان بازار، بخشی از این روند باشد.

■ در این مجمع موضوعات مهم تاثیرگذار بر بازارهای سرمایه جهان، مطرح شد. یافته‌های کلیدی شما از این کنفرانس چه بود؟

من گفت‌وگوهای تامل برانگیز و امیدوارکننده‌ای با همکاران و همتایان بورسی حاضر در کنفرانس داشتم که این سه نکته مهم، برجسته‌ترین آنها هستند: نخست، پایایی و پایداری دیگر یک روند نوظهور نیست، بلکه گفت‌وگویی است که باید بین همه ما (از جمله شرکت‌های پذیرفته شده در بورس سنگاپور و ذی‌نفعان این صنعت) شکل بگیرد. حرکت به سمت دستیابی به یک آینده مالی پایدار در دستان خود ماست، البته فرصت ما برای ایجاد تغییر واقعی محدود است بنابراین باید هر چه زودتر اقدام کنیم. بورس‌ها به عنوان گردانندگان بازار برای رهبری این تغییر در جایگاه ممتازی قرار دارند. معتقدیم که ارائه گزارش پایداری، بازتاب بهتر و عامل ارزش‌آفرینی است چرا که وقتی کسب‌وکارها مسئولیت خود در حوزه‌های اجتماعی، حاکمیتی و زیست محیطی را بپذیرند، در فعالیت‌های شرکتی نیز به موفقیت بیشتری دست پیدا می‌کنند.

دوم، صنعت ما با تغییراتی مواجه است که عامل اصلی آنها، فناوری است. این تغییرات تاثیر عمیقی بر روند فعالیت بازارها بر جا می‌گذارند. الفبای فناوری (هوش مصنوعی، بلاک‌چین، رایانش ابری، داده) تاثیرات عمیقی بر صنعت ما داشته است. در صورت پذیرش، فناوری به ما قدرت می‌دهد تا پیشرفت کنیم. اگر فرصت‌های موجود را از دست بدهیم و در روند سرمایه‌گذاری و استفاده از فناوری‌ها و سیستم‌های مناسب عمل نکنیم، از قافله عقب خواهیم ماند.

سوم، احساس کردم حس جمعی حاضران در کنفرانس این است که همکاری‌های نزدیکتر (خواه رسمی یا غیررسمی) ارزشمند است. این موضوع در مباحثی همچون پایداری و فناوری، همچنین حوزه‌های اجرایی مانند ایجاد استانداردهای مشترک نیز به چشم می‌خورد. برای مسیریابی موفق و توجه به فرصت‌ها، روندها و چالش‌ها، باید از طریق همکاری گسترده‌تر، شبکه‌ها و اکوسیستم‌های بزرگتری ایجاد کنیم. بدون شک این شبکه‌ها و اکوسیستم‌ها بسیار قوی‌تر و موثرتر از تلاش‌های فردی خواهند بود.

■ بورس سنگاپور برای ششمین سال پیاپی عنوان «بورس مشتقه‌های سال» را از رویداد Asia Risk دریافت کرد. چه عواملی باعث موفقیت بورس سنگاپور در این زمینه بودند؟

نیازها و انتظارات مشتریان هنوز هم مهم‌ترین اولویت ما به شمار می‌روند. از اینکه صنعت جهانی بورس‌ها، ابتکار و تعهد ما را برای کمک به مشتریان در زمینه ساماندهی پرتفوی سرمایه‌گذاری و مدیریت ریسک‌شان مورد توجه قرار داده است، خوشحال و سپاسگزاریم. داوران این رویداد، راه‌اندازی نخستین سرویس فشرده‌سازی پرتفوی آسیا از سوی بورس سنگاپور را مورد توجه و ستایش قرار دادند.

این موفقیت تنها متعلق به بورس سنگاپور نیست؛ اعضا و شرکای ما نیز با عملکرد درخشان خود در بخش مشتقه‌ها، سهم بزرگی در آن دارند. این تشویق و تمجید نشان‌دهنده تلاش آنها و تعهد بورس سنگاپور برای ارائه راه‌حل‌های نوآورانه است. به عنوان یک بورس متنوع و جهانی، ما باید از طریق محصولات و ابزارهای مناسب، امکان دسترسی آزاد و کارآمد به بازارهای نوظهور آسیایی را برای سرمایه‌گذاران خارجی فراهم کنیم. این نکته از آن جهت اهمیت دارد که سرمایه‌گذاران راه خود را در بازارهای جهانی (که با چالش‌های روزافزونی مواجه هستند) پیدا می‌کنند.

■ اولویت‌های استراتژیک بورس سنگاپور برای فصل پایانی ۲۰۱۹ چیست؟

سال مالی ما در ماه جولای آغاز می‌شود، به همین دلیل در حال حاضر گزارش عملکرد سه ماه نخست را برای سال مالی ۲۰۲۰ منتشر کرده‌ایم. برای سال مالی ۲۰۲۰ ما شروع پرقدرتی داشته‌ایم؛ تمامی معیارها و سنجه‌های مالی از عملکردی قوی حکایت می‌کنند و سود خالص سه‌ماهه ما به بالاترین رقم در ۱۰ سال گذشته رسیده است. این نخستین گزارش عملکرد پس از سازماندهی مجدد در ماه جولای است. از زمانی که اقدام به ایجاد یک بورس متنوع، افزایش حضور بین‌المللی و گسترش شبکه‌های ارتباطی بر اساس اولویت‌های استراتژیک کردیم، به موفقیت‌های زیادی دست یافته‌ایم.

یک چهارم از مشتریان ما بر تعداد ابزارهای مالی خود در بورس سنگاپور افزوده‌اند. در سه ماه نخست سال مالی جاری، حجم معاملات شبانه مشتقه‌ها با ۱۸ درصد رشد روبه‌رو شده است. هدف ما، رشد فعالیت‌های مالی در همه حوزه‌ها طی چند سال آینده است. در سه ماه نخست، حجم معاملات آتی ارزی در بورس سنگاپور به رکورد بالایی دست یافت. این اتفاق، جایگاه ما را به عنوان بزرگترین بورس معاملات ارزی آسیا که سریع‌ترین رشد را تجربه کرده است، تقویت کرد. قدرت روزافزون ما در بخش‌های حمل‌ونقل و کالایی آسیا نیز باعث تقویت همکاری و ارتباط بین بازارهای جهانی شده است.

فدراسیون بورس‌های جهان خواستار شد؛

آزادی فروش اوراق مشتقه رمزارزی به‌سرمایه‌گذاران خرد

فدراسیون بورس‌های جهان (WFE) از نهاد راهبری مالی (FCA) درخواست کرد تا فروش اوراق مشتقه رمزارزی به مشتریان و سرمایه‌گذاران خرد و کوچک را ممنوع نکند. فدراسیون در عین حال از تمایل این نهاد ناظر برای حمایت بهتر و بیشتر از مشتریان آسیب‌پذیر حمایت کرد.

نهاد FCA در زمینه حمایت از سرمایه‌گذارانی که مایل به خرید اوراق و قراردادهای آتی، اختیار معامله و مشتقه مبتنی بر رمزارزها هستند، به صنعت مالی مشاوره داده است. فدراسیون بورس‌های جهان در نوشتاری بر تمایل خود جهت کمک به یافتن روشی متعادل بین دو موضوع فراهم کردن شرایط معامله محصولات نوآورانه در بریتانیا و تضمین اینکه این محصولات بر اساس مقررات و به طور مسئولانه فروخته می‌شوند، تاکید کرد. WFE نگرانی‌های FCA را که در گزارش این نهاد ابراز شده، مورد تایید قرار می‌دهد. همچنین از این نکته که حمایت مناسب از مشتریان در زمینه ارائه هر محصول جدید و آزموده نشده باید یک اولویت باشد، حمایت می‌کند.

فدراسیون بورس‌های جهان پیشنهادهای زیر را ارائه کرد:

• نهادهای ناظر به ساختارهای اصلی و بنیادی بازار توجه داشته باشند؛ ساختار تثبیت‌شده و تحت نظارت بورس و نهادهای سپرده‌گذاری و تسویه وجوه به طور چشمگیری ریسک‌های مرتبط با سرمایه‌گذاران کوچک حاضر در این بازارها را کاهش می‌دهند.

• معیارها و مقیاس‌های مورد استفاده برای اوراق مشتقه‌ای که در بورس‌ها مورد معامله قرار می‌گیرند و روند تسویه آنها به صورت متمرکز انجام می‌شود، با معیارهای مورد استفاده برای بازار دارایی‌های رمزارزی متفاوت هستند؛ در به‌کارگیری آنها باید احتیاط کرد.

• گزینه‌های مختلف برای کاهش ریسک‌های پیش‌روی سرمایه‌گذاران خرد و کوچک باید همگام با ارائه استانداردهای ویژه برای چنین محصولاتی پیگیری شوند، چرا که بازار رمزارزها یک بازار در حال رشد و تکامل است.

• بازنگری در موضوع ممنوعیت فروش اوراق مشتقه رمزارزی یک ضرورت است چون این بازار در حال رشد و تکامل در مسیر تضمین انتخاب و دسترسی مشتریان است. انجام این بازنگری همچنین جهت جلوگیری از تکه‌تکه شدن بازار بین‌المللی ضروری است. به ویژه اگر ارائه‌کنندگان استانداردهای بین‌المللی، یک رویکرد نظارتی جدید جهانی برای نظام‌مند کردن دارایی‌های رمزارزی ارائه کنند، ضرورت این بازنگری بیش از پیش آشکار می‌شود.

گفت‌وگو با محمد فرید صالح
رئیس هیأت مدیره بورس مصر

اطلاحات بزرگ در بورس مصر

بورس مصر یکی از قدیمی‌ترین بورس‌های جهان است. بورس اسکندریه در سال ۱۸۸۳ میلادی تأسیس شد. دو بورس اسکندریه و قاهره، دو شعبه از بورس مصر هستند که زیر نظر یک هیأت مدیره و یک سیستم فعالیت می‌کنند. ریاست هیأت مدیره بورس مصر به عهده محمد فرید صالح است. نشریه Focus گفت‌وگوی کوتاهی با وی داشته است.

■ **سه مورد از مهم ترین روندهایی را که معتقدید در سال ۲۰۱۹ روی صنعت زیرساخت‌های بازار تأثیر می‌گذارد، نام ببرید.**

سیستم ابری: امروزه مردم در همه تجارت‌ها به سوی سیستم ابری روی آورده‌اند. این سیستم موجب کاهش هزینه‌ها و افزایش بهره‌وری می‌شود. سیستم ابری روش مفیدی برای ذخیره اطلاعات است. این روش مانند روش‌های معمول ذخیره اطلاعات نیست که در آن برای ذخیره اطلاعات هزینه‌ای صرف و فضایی اشغال می‌شود. در سیستم ابری از عملیات زیرساخت‌محور فاصله می‌گیریم و روی عملیات کاربردمحور تمرکز می‌کنیم.

سیاست KYC یا مشتری‌ات را بشناس: سیاست‌های KYC در سراسر جهان توسعه پیدا کرده و از اهمیت بسیاری برخوردار است. امروزه با وجود مسائلی از قبیل فساد، سرمایه‌گذاری‌های تروریستی و جنایت‌های اقتصادی که رواج بسیاری پیدا کرده‌اند، سیاست‌های KYC به ابزار مهمی تبدیل شده است که برای مبارزه با معاملات غیرقانونی به کار می‌رود. بزهکاران سالانه حدود ۱،۴ تا ۳،۵ تریلیون دلار جرم مالی مرتکب می‌شوند. این رقم بزرگ نشان می‌دهد که باید فناوری جدیدی برای پیشگیری از اقدامات مالی غیرقانونی به کار گرفته شود. هیچ چیز برای نهادهای مالی مهمتر از این نیست که کلاهبرداران و شیادان را شناسایی کنند و مانع از فعالیت آنها شوند.

به همین دلیل است که در عصر دیجیتال، سیاست KYC مورد توجه ویژه‌ای قرار گرفته است.

شکست در این حوزه خسارات جبران ناپذیر زیادی به بار می‌آورد. هوش مصنوعی (AI): در گذشته ماهیت هوش مصنوعی شناخته شده نبود اما امروزه این فناوری تقریباً در تمام حوزه‌ها برای بهبود پروسه‌های تجاری خاص به کار گرفته می‌شود. در حال حاضر فناوری هوش مصنوعی همچنان در حال پیشروی در مسیر پیشرفت است. تمام سازمان‌ها و نهادها تلاش می‌کنند تا اطلاعات خود را در زمینه هوش مصنوعی و فناوری‌هایی مانند بلاک‌چین افزایش دهند. به زودی این فناوری جزیی از زندگی روزمره ما خواهد شد.

■ **تحقیقات متمرکز بر اصول پایداری فدراسیون بورس‌های جهان (که از اکتبر ۲۰۱۸ شروع شده) و شاخص‌های زیست محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی (ESG) نشان می‌دهند که دفاتر بورس و مراکز تسویه وجوه زیادی تلاش می‌کنند تا دستورالعمل‌های پایداری مالی را اجرا کنند. شما برای اینکه در سیستم مالی خود رویکرد پایدارتری را در پیش بگیرید، چه اقداماتی اتخاذ کرده‌اید؟**

بورس مصر و سهامداران مربوطه که وزارت تنظیم مقررات صنعت مالی و سرمایه را هم شامل می‌شود، توانسته است در زمینه راهبری و پایداری به پیشرفت‌های خوبی دست پیدا کند. با افتتاح مرکز مدیران مصری در سال ۲۰۰۳ تغییرات چشمگیری در این روند ملاحظه شده است. این مؤسسه در سال ۲۰۰۵ اولین اصول راهبری شرکتی را برای تمام شرکت‌ها و همین طور تجارت‌های دولتی تنظیم کرد و سپس به تدریج مهم ترین مواردی که در اصول ثبت شده بود را وارد فهرست قوانینی کرد که شرکت‌ها ملزم به اجرای آن هستند. بعدها در سال ۲۰۱۰ بورس مصر با S&P همکاری کرد و اولین شاخص حاوی معیارهای ESG را به وجود آورد. این شاخص S&P/EGX ESG نام گرفت. به علاوه بورس مصر یکی از بنیان‌گذاران ایده بورس‌های سهام پایدار سازمان ملل متحد (SSE) و دو بورس دیگر در سال ۲۰۱۲ بود. بورس مصر در نظر دارد که هنگام ارائه گزارش پایداری خود طوری عمل کند که مانند یک الگوی برجسته برای شرکت‌ها باشد. بورس مصر در روند ارتقای معیارهای ESG در میان شرکت‌های خود بسیار فعالانه عمل می‌کند و آنها را تشویق می‌کند تا راهنمای مدل بورس مصر را به کار بگیرند و با کمک آن در مورد عملکردهای خود در راستای شاخص‌های زیست محیطی، اجتماعی و راهبری شرکتی (ESG) و توسعه اهداف پایداری گزارش بدهند.

در سطح منطقه بورس مصر در آوریل سال ۲۰۱۸ پیشنهاد تأسیس گروه فعالیت‌های پایداری را به انجمن بورس‌های اوراق بهادار آفریقا ارائه کرد که مورد موافقت قرار گرفت. به علاوه ما نقشه راهی برای این گروه فراهم کردیم تا به کمک آن تمام فعالیت‌ها و ابتکاراتی که در زمینه پایداری مالی در کشورهای مختلف آفریقایی انجام می‌شود، مورد شناسایی قرار بگیرد و اقدامات لازم در مورد آنها اتخاذ شود.در نوامبر سال ۲۰۱۸ در کنفرانس

سالانه انجمن بورس‌های آفریقا در شهر لاگوس نیجریه گروه فعالیت‌های پایداری گزارش‌های خود را منتشر کرد. بورس مصر نقشه راهی تنظیم کرد تا با کمک آن بتواند به بورس‌های آفریقا یاری کند تا در مسیر اجرای شاخص‌های ESG موفق شوند.در ضمن بورس مصر در تلاش است تا میزان فعالیت‌های بانوان را در هیأت مدیره شرکت‌ها افزایش دهد. در همین راستا بورس مصر در تلاش است تا به گروه رصد زنان در هیأت مدیره بپیوندد که توسط دانشگاه آمریکایی قاهره ایجاد شده است. هدف این گروه این است که میزان آگاهی مردم را از فواید تنوع جنسی بالاتر ببرد و فهرستی از زنان شایسته فراهم کند که شرکت‌های موجود در بورس‌ها می‌توانند با کمک آن تعداد زنان حاضر در هیأت مدیره خود را افزایش بدهند.

بورس مصر یکی از اولین سازمان‌هایی است که اقدامات همسو با ESG را اتخاذ کرده است. بورس سهام پایدار ایالات متحده در نشست جهانی خود که در سال ۲۰۱۸ در سازمان ملل در ژنو برگزار شد، بورس مصر را به عنوان یکی از هفت بورس فعال جهان در این زمینه معرفی کرد.

■ اقدامات استراتژیک مهمی که در حال حاضر روی آنها کار می‌کنید، چیست؟

در حال حاضر بورس مصر روی یک طرح اصلاحاتی کار می‌کند که هدف آن تعمیق بازار سرمایه کشور است. برای دسترسی به این هدف بورس مصر در آگوست ۲۰۱۷ استراتژی اصلاحاتی جامعی را در پیش گرفت که در آن تمام اصلاحات مورد نظر مانند زنجیره‌ای از ارزش‌ها در نظر گرفته می‌شد. اولین اقدام استراتژیکی که بورس مصر آغاز کرد، توسعه یک بازار برای مشتقات بود. برای پیشبرد این اقدام لازم است یک نهاد برای تسویه وجوه مرکزی تأسیس کنیم و پلتفرم تجاری بورس مصر را ارتقاء بدهیم تا امکان معاملات اوراق مشتقه مالی فراهم شود. دومین اقدام اصلاحاتی، ایجاد یک بازار کالای نقدی است که می‌تواند به اصلاح بازار نقدی کمک کند و به عنوان یک بازار فعال در این زمینه عمل کند. سومین اقدام استراتژیک تقویت و بهبود دانش ارتباطات و سواد مالی است. افزایش آگاهی در زمینه بازار سرمایه نیز در این دسته قرار می‌گیرد. برای نیل به این هدف لازم است که مطالب آموزشی مفیدی در اختیار دانش‌آموزان مدارس قرار بگیرد و در مورد اصول پس‌انداز و سرمایه‌گذاری به آنها آموزش داده شود.

این اقدامات اهداف مختلفی دارند که از این قرار است:

• نخستین هدف، افزایش کیفیت افشاگری و جذب شرکت‌ها برای ثبت در فهرست بازار است؛

• دومین هدف در مورد واسطه‌ها و ارائه مکانیسم‌های تجاری جدید و ابزار مالی تازه به بازار مصر است.

• هدف سوم به بخش تقاضا مربوط می‌شود. در این قسمت تعداد سرمایه‌گذاران، نوع آنها و چگونگی افزایش آگاهی آنها در نظر گرفته می‌شود. به علاوه ما تلاش می‌کنیم که افراد بیشتری را وارد بازار کنیم که بتوانند از سرمایه‌گذاری بلندمدت در بازار سرمایه بهره‌مند شوند. از اصلاحات دیگری که مصر اجرا می‌کند، ایجاد یک واحد ویژه است که افشاگری‌های مالی شرکت‌ها را بازبینی و تکامل و پیشرفت آنها را در این زمینه پیگیری می‌کند.

بورس مصر در نظر دارد که صندوق‌های بازنشستگی را ترغیب کند تا با مجوز سازمان تنظیم مقررات صنعت مالی با مدیران سرمایه‌گذاری قرارداد ببندند تا به این ترتیب از وجود مدیران متخصص و حرفه‌ای اطمینان حاصل کند. و در آخر، ما در بورس مصر اقدامات اصلاحی بسیاری اتخاذ می‌کنیم تا بتوانیم قوانین تجاری را اصلاح کنیم و آنها را بهبود ببخشیم.

رونق اقتصادی
با دسترسی به بازار سرمایه

یوس دیسلهوف
مدیرعامل بورس SIX سوئیس

بازار سرمایه‌ایی که به درستی فعالیت می‌کند، یکی از عوامل تحرک اقتصاد است. این گفته به ویژه برای سوئیس (کشوری با شبکه ارتباطات بین‌المللی) کاملا صادق است. البته باید تاکید کرد که چشم‌انداز بازار سهام تحت تاثیر مسائل سیاسی و پیشرفت‌های تکنولوژیک قرار دارد.

من در کشورهای مختلف زندگی و برای شرکت‌های متعدد در سراسر جهان کار کرده‌ام. اما اگر کسی از من بپرسد، کدام کشور بیش از همه آزاد و بین‌المللی است، بدون تردید خواهم گفت: سوئیس. هیچ کشوری در جهان به اندازه سوئیس بین‌المللی نیست. هیچ کشوری با این وسعت، به اندازه سوئیس دارای رهبران بین‌المللی در حوزه‌های مختلف تجاری و اقتصادی نیست. ستون اصلی اقتصاد سوئیس بر پایه‌های یک بازار سهام مستقل دارای دسترسی جهانی استوار شده است.

بورس سوئیس (SIX) بر اساس تعداد سهام شناور آزاد، چهارمین بورس بزرگ اروپا به شمار می‌رود. بنابراین تعجبی ندارد که این بورس، شرکت‌هایی با پیشینه متفاوت، اندازه‌های مختلف و از حوزه‌های تجاری متعدد را جذب می‌کند. در سال ۲۰۱۹ تعداد زیادی از شرکت‌ها در بورس ما پذیرش شده‌اند؛ به عنوان مثال، عرضه اولیه سهام شرکت Stadler Rail یکی از بزرگترین IPOها در اروپا بود.

اگر این اطلاعات کافی نیست، بگذارید بگوییم که سهام ۶۰ درصد شرکت‌های اروپایی با بالاترین ارزش سرمایه در بورس سوئیس قیمت‌گذاری می‌شود. ما به چنین موضوعی افتخار می‌کنیم. با این حال، نباید تصور کنید که بورس سوئیس فقط یک پلتفرم معاملاتی برای خرید و فروش سهام شرکت‌های نستله، نووارتیس یا روشه است. ما همچنان تلاش می‌کنیم تا برای شرکت‌های کوچک و بزرگی که به دنبال جذب سرمایه هستند، نقش یک پلتفرم فعال را ایفا کنیم. در حال حاضر سهام حدود ۱۰۰ شرکت با ارزش بازار بین ۱۰۰ میلیون تا یک میلیارد فرانک در بورس سوئیس دادوستد می‌شود.

در چند ماه اخیر ما با چالش‌های ناهمگون و دشواری روبه‌رو بوده‌ایم؛ گفت‌وگوهای سیاسی درباره سیستم هم‌ارز بورس سوئیس، مقررات و فشارهای مداوم به دلیل الگوهای تجاری موجود از جمله این چالش‌ها هستند. (توضیح: سیستم هم‌ارز به شرکت‌های سرمایه‌گذاری اتحادیه اروپا اجازه می‌داد تا در بورس سوئیس دادوستد کنند. این برنامه از جولای ۲۰۱۹

متوقف شده است). پس از آنکه کمیسیون اروپایی تحت فشارهای سیاسی، علیه سیستم هم‌ارز رای داد، شــورای فدرال سوئیس برای حمایت از بازار سهام کشــور اقدامات موفقی انجام داد. پس از آن، معاملات اروپایی سهام ســوئیس بدون اشــکال دوباره به بورس سوئیس هدایت شد که به افزایش حجــم معاملات در این بورس انجامید. با وجــود این، از آنجا که مقررات و قوانین بورس ســوئیس کلیه الزامات فنی اتحادیــه اروپا را رعایت می‌کند، انتظار داریم که اتحادیه اروپا این سیســتم را به رسمیت بشناسد. بازارهای ســهام نباید قفل شوند. قفل شدن بازارهای سهام، یک عقب‌گرد محسوب می‌شــود. بازارهای آزاد و اطمینان قانونی، برای فعالیت بازارهای ســرمایه اهمیت حیاتی دارند. تنها در صورت تحقق این شرایط است که ما می‌توانیم به بهترین شکل ممکن در جهت منافع بانک‌ها، ناشران سهام، سرمایه‌گذاران و کل اقتصاد خدمت‌رسانی کنیم.

حال پرسش این است، در دنیای مالی که به سرعت در حال تغییر است، این مسائل چه حمایتی از بورس‌های آینده می‌کنند؟ در این زمینه، بورس ســوئیس گزارش رســمی تحت عنوان «آینده زنجیره ارزش اوراق بهادار» منتشر کرده و به ارائه سناریوهای مختلف در این باره پرداخته است. بر پایه این گزارش، پذیرش شرکت‌ها در بورس همچنان یکی از نشانه‌های کیفیت خواهــد بود. در مقابل، تعداد و تنوع دارایی‌های دیجیتال با انفجار و جهش بزرگی روبه‌رو خواهد شــد. به عنوان مثال، خرید و فروش و تملک ســهام یک شرکت سازنده خودروهای لوکس، یک نقاشی یا املاک (به همراه حق استفاده از آنها) تنها با دو کلیک و در زمانی بسیار کوتاه میسر خواهد بود.

بورس ســوئیس خود را برای چنین آینده‌ای به خوبی آماده کرده است. بنیان این بورس بر پایه‌های محکم و قابل اعتمادی اســتوار شــده است. با توجــه به این جایگاه قوی، مــا گام بعدی را برمی‌داریم. ۲۳ ســال پس از راه‌اندازی نخستین معاملات الکترونیک جهان، بورس سوئیس روی نوآوری بزرگ دیگری کار می‌کند. ســال آینده بورس ســوئیس قصد دارد «بورس دیجیتال» (SDX) را به عنوان نخستین ساختار کاملا یکپارچه جهان در زمینه پذیرش شــرکت‌ها، معاملات سهام، تسویه وجوه و حفظ دارایی‌های دیجیتــال (همه در فضایی امــن و نظام‌یافته) عرضه کنــد. بورس SDX خدمــات جدیدی همچــون توکنی کردن اوراق بهــادار موجود و یکپارچه کردن دارایی‌های غیربانکی (مثال بالا برای خودرو، نقاشــی و املاک) ارائه خواهد کرد. حدود ۷۰ درصد دارایی‌های جهان قابل معامله نیستند و SDX می‌تواند این پتانســیل عظیم را آزاد کنــد.ارزش افزوده بورس SDX برای مشتریان چیست؟ نخستین فایده این بورس، تسویه و انتقال آنی دارایی‌های دیجیتال اســت. این روزها میلیون‌ها فرانک اســیر اوراق بهادار هستند. با استفاده از فناوری دفترکل توزیع‌شده، این اوراق به طور آنی آزاد می‌شوند و مالکیت آنها به سرعت منتقل می‌شود. فایده دوم بورس SDX توکنی کردن است. این نوآوری به مشتریان ما (یعنی بانک‌های سوئیس) امکان می‌دهد تا محصولات و خدمات جدیدی برای مشتریان‌شان فراهم کنند. به عنوان مثال، اگر کسی بودجه زیادی ندارد ولی مایل به متنوع کردن پرتفوی خود است، در این بورس فرصت‌هایی فراتر از صندوق‌های سرمایه‌گذاری برایش فراهم است.آماده‌سازی آیین‌نامه این بورس نیز به خوبی مراحل خود را طی می‌کند. وزارت دارایی سوئیس به وسیله بازنگری در «پذیرش قانون فدرال برای توسعه فناوری دفترکل توزیع‌شده» موفق به ارائه پیشنهادی هدفمند شده است. بازنگری در این موضوع، نقطه عطف مهمی است چون مقررات و چالش‌های دیجیتالی شدن را در یک جا متمرکز می‌کند.

بسیاری از فعالان مرکز مالی سوئیس همچون بانک‌ها، نهادهای سیاسی و مقام‌های دولتی، به همراه ارائه‌کنندگان خدمات فناوری در مسیر تجهیز بازار سرمایه برای آینده همگام شده‌اند و در ایجاد تغییرات ضروری، حضوری فعالانه دارند. مشاهده این وضع مرا نسبت به آینده امیدوارتر می‌کند و نشان می‌دهد که هر اتفاقی ممکن است رخ دهد مگر رکود اقتصادی.

آیندۀ روند افزایش سرمایه

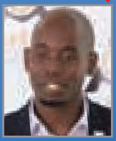

پاول ام. موتاآورا
مدیر اجرایی نهاد ناظر بازارهای سرمایه کنیا

همــگام بــا ظهــور مراکز جدیــد قــدرت و نــوآوری اقتصادی، پیوســتگی و ارتباطــات امروز جهان به جریان آزادانه‌تر ســرمایه منجر شده است. در این میان، بورس‌ها که تحت پوشش و حمایت یــک نظام کارآمد و منظم قرار دارنــد، تلاش می‌کنند تا به عنوان مقصد نهایی پذیرش شرکت‌ها، موقعیت مناسبی برای خود فراهم کنند. بورس‌های جهان همچنین می‌کوشند تا مسیر آینده فرآیند افزایش سرمایه را شکل دهند.

با توجه به این پیشــینه و جهت تقویت کارایی فرآیند افزایش ســرمایه، بورس‌ها نقش مهمی ایفا می‌کنند؛ افزایش شــفافیت و بهبــود عملکــرد در زمینــه مســائل زیســت‌محیطی، اجتماعی و حاکمیتی (ESG)، ارتقای سیستم‌های معاملات همگام با نیازهای جاری بازار، و برقراری سیستم‌های امنیت سایبری قوی و مناسب از جملــه نقش‌های مهــم بورس‌ها به شــمار می‌رونــد. ایفای این نقش‌ها در کنار اســتراتژی‌های دیگر از راه‌هــای مختلف به رونق فرآیند افزایش ســرمایه از طریق بازارهای سرمایه کمک می‌کند. که در اینجا به برخی موارد اشاره می‌شود:

• نخست، تمرکز شدید بر سیاست‌های پایداری جهانی (ESG) با نوآوری در محصولات بازار سرمایه و ارائه ابزارهای پایدار-محور همچون ســرمایه‌گذاری در انرژی‌های نوشونده، اوراق سبز، اوراق اجتماعــی و صندوق‌های مرتبط افزایش یافته اســت. این روند با کمک ســرمایه‌گذاران حامــی برنامه‌های جهانــی همچون اهداف توســعه پایدار ســازمان ملل و معاهده پاریس رونق بیشتری پیدا کرده اســت. پژوهش‌ها نشــان می‌دهند که موفقیت سیاست‌های توســعه پایدار به عملکرد مالی بلندمدت مربوط اســت، بنابراین بیشتر سرمایه‌گذاران در کنار کسب سود متعارف، اهداف دیگری را نیز دنبال می‌کنند. آنها با تمرکز بر ایجاد تاثیرات مثبت نه تنها برای سیاره زمین بلکه برای همه انسان‌ها اقدام به سرمایه‌گذاری در ایــن حوزه می‌کنند. به این ترتیــب، وقتی از نقش بورس‌ها در

ارائه نوآوری در زمینه سیاست‌های توسعه پایدار سخن می‌گوییم، اغراق نمی‌کنیم.

• دوم، ارتقاء سیستم‌های معاملات، پایاپای و تسویه تاثیر زیادی بر افزایش نقدینگی بازارهای سرمایه دارد چون موجب می‌شوند تا سرمایه‌گذاران آزادانه‌تر دارایی‌های خود را به پول نقد تبدیل کنند. با بهبود و ارتقاء سیستم‌ها، به‌کارگیری استراتژی‌های امنیت سایبری قدرتمند برای تحکیم نقش نهادها و مؤسسات زیربنایی بازار در دستیابی به اهدافی همچون بهبود یکپارچگی بازار، شفافیت و اجرای یک سیستم کارآمد و منعطف معاملات و تسویه از اهمیت حیاتی برخوردار است. بر همین اساس، به‌کارگیری موفقیت‌آمیز یک استراتژی امنیت سایبری قدرتمند به تقویت اعتماد در اکوسیستم بازار یاری می‌رساند.

اجرای موفقیت‌آمیز موارد فوق، تضمینی برای این واقعیت است که بورس‌ها پیشگام رونق فعالیت‌های بازار و در نتیجه، جذب سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی جهت افزایش رشد و توسعه اقتصادی کشورها هستند.

جدای از سیستم‌ها و سیاست‌های توسعه پایدار، پذیرش شرکت‌ها نیز موضوع مهمی است. نتایج پژوهش مؤسسه بیکر مک‌کنزی در سال ۲۰۱۹ نشان‌دهنده رونق عرضه اولیه سهام (IPO) و افزایش تعداد شرکت‌های پذیرفته شده در بورس‌ها طی چند سال آینده است.در این پژوهش آمده است: از میان ۳۵۳ مدیر ارشد شرکت‌های خصوصی و دولتی که مورد پرسش قرار گرفته‌اند، ۸۳ درصد از ۲۰۰ مدیر شرکت‌های خصوصی اعلام کردند که قصد دارند سهام خود را در بورس‌ها عرضه کنند. همچنین بیشتر آنها (۶۵ درصد) اعلام کردند که سهام شرکت خود را طی ۳ تا ۵ سال آینده در بورس عرضه خواهند کرد. نکته مهم این است که بر اساس پژوهش مؤسسه بیکر مک‌کنزی، با وجود اینکه بیشتر شرکت‌ها گفته‌اند در سال‌های آینده اقدام به عرضه سهام خود در بورس خواهند کرد، اما همین موضوع نشان‌دهنده اهمیت جایگاه بورس‌ها و سهم آنها از رونق بازارهای سرمایه است.

در پاسخ به نگرانی‌های برخی ناشران احتمالی سهام، برخی بورس‌ها تصمیم گرفتند تا از سخت‌گیری بپرهیزند و میزان الزامات پذیرش شرکت‌ها را کاهش دهند. این اقدام موجب افزایش تمایل ناشران احتمالی برای عرضه سهام در بورس خواهد شد. در همین راستا، بورس اوراق بهادار نایروبی کشور کنیا بخش ویژه‌ای راه‌اندازی کرده است. این بخش بیش از همه بر جذب شرکت‌های کوچک و متوسط (SMEs) و شرکت‌های ریسک‌پذیری که حدود ۷۰ درصد تولید ناخالص داخلی کنیا را تشکیل می‌دهند، متمرکز شده است. تاکید بر حاکمیت شرکتی مناسب جهت حمایت از سرمایه‌گذاران و افزایش اعتماد آنها از جمله اهداف اصلی این ابتکارعمل بوده است.

در بورس‌ها ارزشیابی و قیمت‌گذاری مناسب، مطابق با استانداردهای جهانی انجام می‌شود و کیفیت سرمایه‌گذاران نهادی در بورس افزایش می‌یابد؛ بنابراین انتظار می‌رود که این شرایط تاثیر افزاینده‌ای بر تمایل شرکت‌ها برای حضور در بورس‌ها و روند پذیرش آنها بر جا بگذارد. همچنین انتظار می‌رود که فرآیندهای ارزشیابی و ارزیابی قوی و شفاف موجب جذب شرکت‌های سهامی خصوصی شود. باید توجه داشت که منطقه شرق آفریقا، مهمترین مقصد سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) بخش خصوصی در این قاره است.

تعهد فدراسیون بورس‌های جهان به توانمندسازی مستمر و دائمی اعضایش در کنار مشارکت فعال در برنامه‌های نظارتی آیسکو، بدون شک به تقویت هر چه بیشتر نقش بازارهای سرمایه به عنوان منبع بی‌بدیل و ضروری تأمین مالی بلندمدت منجر خواهد شد.

با امضای یك تفاهم‌نامه رقم خورد

همکاری بورس‌های تهران و شانگهای

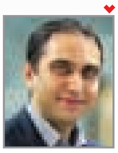

امیر یوسفیان‌پور
امور بین‌الملل بورس تهران

فدراسیون جهانی بورس‌ها در شماره نوامبر ۲۰۱۹ نشریه Focus مطلبی را به معرفی بورس اوراق بهادار تهران و بررسی رویکردهای جدید و فعالیت‌های بین‌المللی این بورس اختصاص داده است.

در این مقاله ابتدا به تاریخچه شکل‌گیری بازار سرمایه در ایران اشاره شده است که منجر به تأسیس بورس تهران شد؛ نهادی که اکنون با بیش از نیم قرن تجربه آمادگی دگردیسی و ورود به دوره‌ای جدید و تقویت روابط بین‌المللی را به دست آورده است. در ادامه مطلب آمده است که نقطه آغاز تحولات اخیر به حدود ۱۵ سال پیش و تغییر ساختار بازار سرمایه کشور و شرکتی شدن بورس تهران باز می‌گردد؛ رویکردی که منجر به نهادسازی، تخصصی شدن آنها و تنوع ابزارها و حرکت بازار در مسیر تکامل شده است تا به افزایش نقدشوندگی، شفافیت، عمق و گستره بازار بیانجامد.بورس تهران در کنار نهاد ناظر و سایر ارکان بازار سرمایه ایران برای کسب بالاترین استانداردها و دسترسی میلیون‌ها سهامدار داخلی و هزاران علاقمند خارجی سرمایه‌گذاری به بازاری منصفانه تلاش می‌کنند. امروزه شرکت‌های بورسی سالانه حداقل ۱۶ گزارش از عملکرد و فعالیت‌های خود منتشر می‌کنند و با رشدی قابل ملاحظه، میزان رعایت مقررات افشا در میان ناشران بورس تهران به ۹۵ درصد افزایش یافته است.نگارنده همچنین به توسعه فیزیکی بورس در سال‌های گذشته و گشایش شعب در مناطق اشاره داشته که در حال حاضر و با توجه به پیشرفت‌های فناوری، خدمات آموزشی و اطلاع رسانی را در کنار کارکردهای سنتی به مشتریان و ذی نفعان پرشمار خود ارائه می‌کنند، تا مسیر تغییر اقتصاد بانک‌محور کشور به سوی بازار سرمایه تسهیل و هموار گردد.با وجود ظرفیت‌های اقتصاد ایران و زیرساخت‌های موجود، چالش‌های پرتعداد و جدی سد راهی برای ارتقای بیشتر هستند، و بورس تهران به عنوان یک نهاد خودانتظام ملی و متعهد به توسعه بازار، و از سویی یک تشکیلات شرکتی و پاسخگو به سهامداران و ذی نفعان خود تلاش می‌کند با توسعه روابط بین‌المللی از موانع بکاهد.

به همین دلیل تاکنون و طی بیش از یک دهه اخیر با ۱۳ همتای خارجی تفاهم‌نامه‌های همکاری امضا کرده است. اخیرا نیز سندی با چهارمین بورس بزرگ دنیا (بورس شانگهای، چین) به امضا رسانده که مشارکت در زمینه توسعه ابزارها و شاخص‌های بورسی، فناوری معاملات، طرح‌های سرمایه‌گذاری خارجی و انتقال تجربه در حوزه خصوصی‌سازی در دستور کار قرار دارد.در این گزارش می‌خوانیم: بورس اوراق بهادار تهران در مسیر تحولی بزرگ قرار دارد. بورس تهران، قدیمی‌ترین و در عین حال بزرگترین نهاد در بازار سرمایه ایران است. از سویی، بورس تهران که در دهه ۱۹۶۰ میلادی تأسیس شده، یکی از نخستین بورس‌های سازمان‌یافته و دارای مقررات در منطقه است. گسترش روابط بین‌المللی یکی از اهداف بورس تهران است. در همین راستا، تفاهم‌نامه‌ای برای همکاری با بورس شانگهای چین به امضا رسانده است. در اکتبر ۲۰۱۹ هیأتی از بورس تهران در دیدار از بورس شانگهای و ظرفیت‌های آن، با مقام‌های این بورس ملاقات کرد و تفاهم‌نامه‌ای برای گسترش همکاری‌ها و استفاده دو طرف از فرصت‌های موجود در صنعت جهانی اوراق بهادار به امضا رساند.

بازار ایران، به ویژه بورس تهران از ظرفیت رشد بی‌همتایی برخوردارند و این واقعیت از دید سرمایه‌گذاران خارجی پنهان نمانده است.

اقتصاد کلان

بررسی اثرات چندنرخی بودن ارز
بر زوایای مختلف اقتصاد
در گفت‌وگو با لطفعلی بخشی
استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی

ارز چندنرخی با اقتصاد چه کرد؟

۲۷

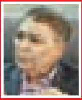

آب گل‌آلود ارز چند نرخی ۲۴

تحریم فرصتی برای رونق اشتغال و تولید ۲۹

به‌دوران جنگ و کوپنی کردن برگردیم ۳۰

ارز چندنرخی ساقط کننده کارایی اقتصاد

آب گل آلود ارز چند نرخی

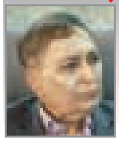

عبدالحسین ساسان
اقتصاددان

لازمه گرفتن تصمیمات کارشناسی توجه به اصالت و ماهیت علوم از جمله دانش اقتصاد است. برای رها شدن از چالشی که اقتصاد کشور در آن گیر افتاده است، نه تنها لازم است برای علم اقتصاد اصالت قائل باشیم بلکه باید به روش‌های علمی و راهکارهای صحیح با بهره‌گیری از سایر علوم متوسل شویم که اگر به کاربرد علوم مختلف و نقش آن‌ها در حل مشکلات موجود در اقتصاد توجه کنیم، خیلی سریع راه‌حل‌های لازم برای حل این معضلات بر ما روشن خواهد شد.

دانش اقتصاد هر گونه تبعیض در "نرخ" را مضر می‌داند، چه این تبعیض در نرخ ارز باشد و چه بنزین را تحت تاثیر قرار دهد. در بخش‌های اقتصاد چند نرخی شدن خطرناک است و با باز شدن پای نرخ‌های مختلف در معقوله‌های مختلف چون "ارز" مشکلات ریزو درشت به همراه آن ایجاد می‌شود.چند نرخی بودن ارز تخصیص منابع را به طور کلی بر هم می‌زند. به هم خوردن تعادل منابع هم نسبت قیمت‌ها را به هم می‌ریزد که این موضوع اقتصاد را متلاشی می‌کند. رفع مشکلات و بازسازی اقتصاد متلاشی شده، زمان و هزینه بسیاری را در بر دارد بنابراین چند نرخی بودن منشای فساد است و باید در تمامی زمینه‌ها از بین برود.

در سال‌های اخیر دو نرخی شدن ارز همان‌قدر به اقتصاد ما ضربه وارده که تخصیص دلار ۴۲۰۰ تومانی برای واردات کالاهای اساسی به منظور حمایت از اقشار محروم جامعه. بسیاری از کارشناسان و مسئولان معتقدند باید از طریق تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی برای واردات از اقشار کم‌درآمد حمایت کرد، اما سوال این است که آیا بهتر نیست برای تأمین زیست طبقات محروم و حمایت از اقشار کم‌درآمد پول و یا کالا را به طور مستقیم به دست این افراد رساند؟لازم است دولت به جای این که کالا را با ارز ۴۲۰۰تومانی وارد کند و آن کالا به محض وارد شدن با قیمت چند برابری به دست مصرف‌کننده برسد، آن کالا را با ارز آزاد وارد کند و آن را در فروشگاه‌ها و تعاونی‌های مشخصی با قیمت‌های پایین و تعیین شده به دست محرومان برساند.برای کمک به محرومان می‌توان از روش علمی و صحیح آن وارد شد و.نباید با هدف حمایت از مستمندان و طبقات محروم جامعه نسبت نرخ تخصیص منابع و قیمت‌ها را به هم زد و خوان گسترده فساد و رانت را پیش روی رانت خواران پهن کرد. این موضوع اقتصاد را از کارایی ساقط می‌کند. طبقات محروم در ظاهر یک امتیاز به دست می‌آورند و در واقع دهها امتیاز دیگر را از دست می‌دهند!پس از گذشت بیش از یک سال از اعلام تک نرخی شدن ارز و تخصیص ارز ارزان برای واردات به وضوح می‌توان دید که ارز ارزان قیمتی که برای واردات کالاهای اساسی اختصاص داده می‌شود، به دست مصرف کننده آن نمی‌رسد. وقتی دولت تلاش می‌کند قیمت‌ها را پایین نگه دارد و با فشار به تولیدکننده برخی کالاهای استراتژیک را ارزان قیمت عرضه می‌کند، این روش مشکلات بسیاری را در ابعاد مختلف به جامعه تحمیل می‌کند. تجربه واردات با ارز ۴۲۰۰تومانی نشان می‌دهد که این ارز توسط افراد و شرکت‌هایی دریافت می‌شود که به هیچ عنوان وجود خارجی ندارند. این ارز به جای واردات کالاهای اساسی، فساد غیرقابل کنترل را به اقتصاد ما وارد کرده است.در شرایط اقتصادی حال حاضر کشور گرفتن ارز ممکلت به اسم شرکت‌ها و افراد مجازی به شدت به مشکلات اقتصادی دامن می‌زند.دولت باید متناسب با شرایط کنونی راه‌های جدیدی برای کمک به محرومین ابداع کند. اگر به اصالت دانش اقتصاد و لازمه اجرایی شدن اصول آن توجه نداشته باشیم در آن صورت فقر، بیکاری، تورم و فساد تا زمان غیرقابل پیش بینی مهمان اقتصاد ما خواهد بود و به شکلی افسارگسیخته تمامی جامعه را فرا می‌گیرد.

بانک مرکزی از سال گذشته برای تک نرخی شدن ارز، اقداماتی انجام داده است.درست است که این بانک فاصله چندانی با مابقی اجزای اقتصاد ندارد اما می‌توان فرق بین مدیریت و سیاست‌های رئیس فعلی بانک مرکزی را در شرایط اقتصادی سخت کنونی با مدیریت قبلی آن مقایسه و تفاوت عملکرد این دو را به خوبی مشاهده کرد.بهبود مدیریت کنترل کردن منابع ارزی در شرایط فعلی به خوبی مشهود است و نمی‌توان عملکرد مثبت رئیس فعلی بانک مرکزی را نادیده گرفت.

به طور کلی باید گفت سرچشمه اصلی مشکلات ارزی بی‌انضباطی دولت در امور مالی است که باید اصلاح شود.در این خصوص لازم است انضباط مالی به بودجه بازگردانده شود تا این موضوع موجب افزایش نقدینگی نشود. وقتی

بررسی اثر مشکلات چند نرخی بودن ارز در اقتصاد

چند نرخی بودن یا نبودن «ارز» مسئله این است!

گلشن بابادی
خبرنگار

چندنرخـی بودن ارز را می‌توان به سـمی تشـبیه کرد، که به یکباره تمـام جان اقتصاد را مسـموم می‌کند، اما این سـم مهلک خود ثمره تصمیمات غیرکارشناسـی و کشـنده‌ای اسـت که آتش معضلات ناشـی از چندنرخی بـودن را بـه جـان اقتصـاد انداخته.موضوع چند نرخی بودن دلار از سـال گذشـته بیش از همیشـه مورد توجه رسـانه‌ها و مردم قرار گرفت و نقـش پررنگی را در به وجود آمدن مشـکلات اقتصادی بازی کرد.اوایل سال قبل دولت تصمیم به تـک نرخی کردن ارز گرفت و نرخ آن را ۴۲۰۰تومان مصوب کرد. افزایش قیمت دلار از اواخر سـال۹۶ شروع شده بود و چند مـاه پس از اتخاذ ایـن تصمیم به اوج خود رسـید. دلار در اواسـط سال ۹۷افزایش قیمـت تقریبا پنـج برابـری را تجربه کرد و پس از رسـیدن به اعداد باورنکردنی در کانال کاهشی قرار گرفت.

عقب نشـینی دلار نتوانسـت مشـکلات ناشـی از افزایش قیمتش را جبران کند و در دولت نقدینگـی را افزایش می‌دهـد ناخودآگاه نـرخ ارز، تورم و نرخ بهره افزایش می‌یابد ممکن اسـت افزایش نرخ ارز به طور مستقیم به دست دولت صـورت نگیرد ولی در واقـع مقصر اصلی این موضوع دولت اسـت. دولت باید به گروه‌های فشـار که بودجه‌های کلانـی را از بیت المال به خود اختصاص می‌دهند، "نه" بگوید و به چپاول بودجه مملکت توسـط افـراد قدرتمندی که به اسـم و عناوین غیـر واقعی از دولـت پول‌های کلان بـه غارت می‌برند، پایـان دهد. در چنین شرایطی دولت با کسری بودجه مواجه می‌شود. عوامل کسـری در بودجه موجبـات تورم زایی هر چه بیشتر در اقتصاد را فراهم می‌کند. دولت نمـی تواند این مشـکل را با دریافـت مالیات و افزایش قیمت بنزین حل کند.گرفتن مالیات امر مهمی اسـت اما نمی توان انتظار داشـت که با گرفتـن مالیات از مردم، مشـکلاتی را حل کرد که فسـاد مالی برخی افراد باعث به وجود آمدن آن شده اسـت.یکی از مهم‌ترین اقدامات دولت برای جلوگیری از فساد، خارج کردن ارز از حالت چندنرخی اسـت البته باید به این موضوع توجه کنیم که در شـرایط حاضر حتی اگر دولت ارز را ارزان بفروشـند، این موضوع باعث نمی‌شود که دلار در بازار به قیمت پایینی فروخته شود، بلکه در بازار بـه قیمت‌هایی به مراتب بالاتر خرید و فروش می‌شود.لازم است که برای حل مشکلات بنیادین اقتصاد، به ریشـه این مشـکلات توجه کرد.راهکارها باید به گونه‌ای عمل کنند که این ریشـه‌ها را بخشـکانند، نه فقط برگی را از یک درخت تنومند جدا کنند!

سرچشـمه رفع تمام گرفتاری‌های اینچنینی را می‌تـوان با اعمال فشـار دولت بر گروه‌های قدرت و قـدرت "نه گفتن" دولت بـه این افراد دانسـت. باید جلوی افـراد و نهادهای غیرواقعی که بودجه مملکت را به غارت می‌برند، ایستادگی کرد، تا بتوان آشفتگی‌های اقتصادی موجود را از بین برد.در شرایط فعلی بانک مرکزی نمی‌تواند بی انضباطی موجـود را رفع و رجوع کند حتی اگر بهتریـن اقتصاددان‌های دنیـا و علمی‌ترین نظام‌هـای اقتصادی جهان هم در شـرایط فعلی اقتصاد ایران باشـند، نمی‌توانند این سـاختار را اصلاح کنند، راه حل موجود این است که دولت سرچشمه گل‌آلودگی را پیدا کند!

در حـال حاضـر بانـک مرکـزی بـا پایین نگه داشـتن نرخ بهـره نمی‌تواند بـه تنهایی به بی‌انضباطـی مالـی موجود را از بیـن ببرد، این موضـوع اصلاً امـکان پذیر نیسـت. در بهترین کشورهای دنیا هم این موضوع را نمی توان تنها توسط بانک مرکزی حل کرد بلکه سرچشمه گل آلود اسـت و باید در درجه اول موضوعاتی حل شود که سرچشمه را گل‌آلوده کرده اند.

نهایت تصمیم تک نرخی کردن ارز و تخصیص ارز ۴۲۰۰ تومانی به واردات برخی اقلام، به افزایش لجام گسیخته قیمت کالاها منجر شد. ارزِ ارزان که به منظور تأمین کالاهای اساسی تخصیص داده می‌شد به جای وارد کردن کالاهای موردنیاز مردم، به اقیانوسی از رانت و فساد اقتصادی بدل شد. ماهیگیران آب گل آلود ارز ۴۲۰۰تومانی، ارز دولتی را برای واردات کالاهای اساسی می‌گرفتند و یا آن را به نرخ آزاد می‌فروختند و یا با وارد کردن کالا و فروش به چندین برابر قیمت، بازار را آشفته‌تر از آن‌چه بود کردند. معضلات ناشی از چند نرخی بودن ارز بر کسی پوشیده نیست و به نظر می‌رسد مشکلات عریض و طویل "ارز" در کشور ما تمامی ندارد. با آن که کارشناسان اقدامات بانک مرکزی را در راستای ثبات بخشیدن به قیمت دلار و تلاش برای تک نرخی شدن ارز نسبتا مساعد می‌دانند اما هنوز راه زیادی برای تک نرخی شدن ارز و فروکش کردن مشکلات ناشی از آب گل آلودی که ارز ارزان پدید آورده، وجود دارد.

ارز نباید کالایی در دست همه باشد

در ارتباط با ماهیت ارز چند نرخی و اثرات ریز و درشت این معضل بر اقتصاد، محمد خوش‌چهره، استاد دانشکده اقتصاد دانشگاه تهران و نماینده اسبق مجلس شورای اسلامی به خبرنگار بازارو سرمایه توضیح داد:« یکی از مشکلاتی که همواره مسیر ترقی را بر اقتصاد ما بسته، تصمیم‌گیری مدیران کلان بدون در نظر گرفتن نظرات کارشناسی اقتصاددان بوده است.به کرات در دولت‌های گذشته و فعلی دیده شده که ایده مدیران کلان بدون توجه به کار کارشناسی تبدیل به تصمیم می‌شود. در ارتباط با کنترل ارز نیز شاهد این اتفاق بودیم. باید این نکته را در نظر داشته باشیم که تمامی دولت‌های پس از انقلاب به اشکال مختلفی سعی در کنترل نرخ ارز داشتند.

کنترل ارز در دولت‌های نهم و دهم شدت بسیاری گرفت و در دولت دوازدهم هم این موضوع دوباره تکرار شد. در کل باید گفت، ارز همواره به‌عنوان یک ابزار سیاستی در اختیار دولت‌هاست.ابزار اصلی سیاست‌های پولی نرخ بهره یا سود بانکی است و ابزار سیاست‌های تجاری تعرفه و نرخ ارز، در نتیجه دولت‌ها می‌توانند با کنترل نرخ ارز دست به مدیریت صادرات و وارداتشان بزنند.یکی از علل به وجود آورنده معضلات نرخ ارز و کنترل آن را می‌توان تبدیل ارز به کالای مبادله دانست. سوداگران با وارد شدن به بازار ارز این بازار را در دست می‌گیرند.این موضوع که در کشور ما ارز در اختیار همه قرار می‌گیرد خودش مسئله ساز است.ارز باید تنها در اختیار صادرکننده، واردکننده، بیمار و یا دانشجو قرار بگیرد ، نه اینکه به ابزاری برای مبادله در دست سوداگران بدل شود.

ثبات ارز به تصمیمات مدیریتی بستگی دارد

حمیدرضا مومنی، اقتصاددان در ارتباط با معضلات ارز چند نرخی گفت: «ارز چند نرخی فساد و رانت‌خواری را با خود به همراه می‌آورد. در این شرایط افراد با استفاده از نفوذ خود به راحتی می‌توانند سریع تر و بیشتر از واردکنندگان واقعی به منابع ارزی دسترسی پیدا کنند.هنگامی که ارز چند نرخی باشد، اختلالات اقتصادی به علت سوء استفاده از ارز با نرخ پایین‌تر به وجود می‌آید. سال گذشته شاهد این اتفاق بودیم و کشیده شدن ارز ۴۲۰۰ به مسیرهای فسادزا را مشاهده کردیم.تلاش برای تک نرخی کردن ارز اگر از زوایای مختلف سنجیده شود و اقدام اصولی در رابطه با آن شکل بگیرد می‌تواند پشتوانه‌ای برای واحدهای تولیدی، صادرکنندگان، فعالان صنعت سورت و بسته بندی و همه افرادی که به نوعی با صادرات و تولید مرتبط هستند، باشد.بهبود نقل و انتقالات مالی و شکل گرفتن بستر لازم برای تک نرخی کردن ارز می‌تواند موثر واقع شود و از فساد چند نرخی جلوگیری کند اما متاسفانه شاهد آن هستیم که اتفاقات برون مرزی، نقل و انتقالات بانکی ما را به شدت تحت فشار گذاشته و در بازارهای جهانی این محدودیت‌ها فعالان اقتصادی ما را تحت تاثیر قرار داده است. این مسائل باعث به وجود آمدن نوسانات مختلف در بازار می‌شود که حل مشکلات موجود در این زمینه به فراهم شدن زیرساخت لازم بستگی دارد.

در شرایط موجود ما به ارزآوری نیازمندیم که این اقدام نیاز به تک نرخی شدن ارز دارد. تک نرخی کردن دلار به ابزارهای لازم خود نیاز دارد. در بسیاری از مواقع نمی توان بر اساس تئوری‌های تجربه نشده پیش رفت بلکه باید از فعالان اقتصادی و کسانی که دست اندر کار صادرات و واردات هستند مثل اتاق تعاون، اتاق بازرگانی و افرادی که تجربه مستقیم در این زمینه دارند استفاده کرد. این افراد از ادبیات بین المللی آگاهی بیشتری دارند و در صادرات و جابه جایی منابع مالی تجربه کافی دارند. اگر بتوان از مشاوره این قشر در تصمیم گیری‌ها استفاده کرد تاثیر بسیار مطلوبی در حل مشکلات این چنینی خواهد داشت، اما در اکثر مواقع دیده شده که تصمیمات یک شبه و بدون گرفتن نظرات کارشناسی و مشاوره این افراد اتخاذ می‌شود.

در شرایط کنونی باید از ظرفیت‌های بخش خصوصی در نقل و انتقالات ارزی و ارتباط با بازارهای جهانی استفاده کرد. اتفاقات سیاسی در کشور ما تاثیر مستقیمی بر قیمت ارز دارد و باعث افزایش نرخ کالاهای مختلف و نوسانات شدید در بازار می‌شود باید قبل از تصمیم‌گیری پیش‌بینی‌های لازم انجام شود که به اقتصاد شوکی وارد نشود.اگر تصمیمات مدیریتی به درستی گرفته شود نرخ ارز در شرایط فعلی حفظ می‌شود. در حال حاضر لازم است که ثبات بازار ارز حفظ شود.

بیشترین مدیریت ارز با کمترین منابع ارزی

در ارتباط با تلاش دولت برای رفع معضل ارز چند نرخی و بررسی عملکرد سامانه نیما با رئیس کانون صرافان ایرانیان گفت وگویی داشتیم.کامران سلطانی زاده در این خصوص توضیح داد:«چندنرخی بودن ارز بر تمامی زوایای اقتصاد تاثیرگذار است و بی شک باید تمامی تلاش‌ها در جهت بازگرداندن ارز به مسیر تک نرخی شدن هدایت شود.بانک مرکزی طی دو سال اخیر در حالی که ذخایر ارزی کمتری را در مقایسه با سال‌های قبل از آن، در اختیار داشته اما نقش پررنگی در مدیریت نرخ ارز بازی کرده است، کاهش فروش ارز با کمترین هزینه و کوچک‌ترین دخالت در بازار عرضه و تقاضا، حکایت از عملکرد موفقیت آمیز بانک مرکزی در کنترل نرخ ارز و کم کردن فاصله نرخ‌های متفاوت ارز دارد.

در سال‌های گذشته منابع ارزی زیادی در اختیار بانک مرکزی قرار داشت و علاوه بر

این منابـع ، درآمد بالای فروش نفت هم منبع عظیمی از ارز نفتی را به اقتصاد کشـور سرازیر کـرده بود که بـا این وجـود مدیریت ناصحیح باعث شد عملکرد موثری از سوی بانک مرکزی بـرای کنترل نـرخ ارز دیده نشـود و با وجود منابع ارزی فراوان، بازار ارز امنیت و ثبات قابل توجهی نداشـته باشد.در سـال‌هایی که فروش نفت میلیون‌ها بشـکه در روز بود و درآمد چند ده میلیارد دلاری را در اقتصاد رقم می‌زد بانک مرکزی نتوانست معضل چند نرخی بودن ارز را درمـان کند اما عملکـرد عبدالناصر همتی در یک سال و نیم اخیر در حالی که میزان فروش نفت به ۲۰تا۳۰میلیارد دلار رسید، تا حد قابل توجهی باعث شد این معضل رفع شود.

کنترل نوسانات ارزی با عرضه دلار در سامانه نیما

بانک مرکزی با همکاری وزارت صمت منابع ارزی عظیمی که طی سـال‌ها از طریق واردات از دسـترس اقتصاد ما خارج می‌شد را به سمت داخل کشـور روانه کردند. از سوی دیگر دامنه بسـیار کم نوسـان دلار در سـامانه نیما باعث شد بسیاری از خریداران و فروشندگان حتی با اینکه نرخ دلار در این سامانه نسبت به نرخ آزاد آن پایین‌تر اسـت، ارز را در آن خرید و فروش کنند. نوسان محدود ارز درسامانه نیما به نوعی مشـوق برای فروش ارز تبدیل شـد. با عرضه ارز به این سـامانه، تقاضای ارز و ثبت سفارش به خوبی کنترل شـده اسـت. بانـک مرکزی با کم‌تریـن مداخله در بازار و تنها از طریق عرضه و تقاضا توانسته به حاشیه امنیت بالایی در بازار ارز دست یابد.

نوک تیز پیکان چندنرخی به سمت "تولید"

علاوه بر این مسـائل چند نرخی بودن ارز تا حد زیادی فعالان اقتصادی و صادرکنندگان را دچار بی برنامگی کرده اسـت.برنامه ریزی تجار و صادرکنندگان برای فروش کالا، تعیین قیمت تمام شده محصول، رایزنی با طرف‌های تجاری و صادرات به کلی دچار آشفتگی و بی ثباتی است که همگی از این معضل سرچشمه می‌گیرد.اثر چنـد نرخی بودن ارز بر واردات بی برنامگی در تأمین مواد موردنیاز صنایع و جامعه اسـت که می‌تـوان گفت نوک تیز پیکان چندنرخی بودن ارز در مبحث واردات، تا حد بسیاری "تولید" را نشانه گرفته است.

بررسی اثرات چند نرخی بودن ارز بر زوایای مختلف اقتصاد

در گفت‌وگو با لطفعلی بخشی، استاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی

ارز چند نرخی با اقتصاد چه کرد؟

داناک کاتبی
خبرنگار

سال گذشته تخصیص ارز۴۲۰۰ تومانی به واردات برخی اقلام، به افزایش لجام گسیخته قیمت کالاها و واردات منجر شد. ارزِ ارزان که به منظور تأمین کالاهای اساسی تخصیص داده می‌شـد به جای وارد کردن کالاهای موردنیاز مردم، به اقیانوسـی از رانت و فسـاد اقتصادی تبدیل شـد، چرا که در بسـیاری از موارد برخی افراد با نفوذی که داشـتند این ارز را می‌گرفتند و خبـری از واردات هیـچ کالایی نبود و یـا ماهیگیران آب گل آلـود ارز ۴۲۰۰ تومانی، ارز دولتی را برای واردات کالاهای اساسـی می‌گرفتند و آن را به نرخ آزاد می‌فروختند. ارز ارزانی که به منظور رسیدن کالاهای استراتژیک بر سفره مردم اختصاص داده می‌شد، از جیب رانت‌خوران سر درآورد. این افراد با وارد کردن کالا و فروش به چندین برابر قیمت، بازار را آشفته‌تر از آن‌چه بود می‌کردند. معضلات ناشـی از چند نرخی بودن ارز بر کسـی پوشیده نیست و مشکلات عریض و طویلش هم تمامی ندارد. با آن که کارشناسان اقدامات بانک مرکزی را در جهت ثبات بخشیدن به قیمت دلار و تلاش برای تک نرخی شدن ارز نسبتا مساعد می‌دانند اما هنوز راه زیادی برای تک نرخی شدن ارز و فروکش کردن مشـکلات ناشی از آب گل آلودی که ارزِ ارزان پدید آورده، وجود دارد.در ارتباط با مشـکلات ناشی از چند نرخی بودن ارز، تلاش‌های دولت در جهت تک نرخی کردن آن و اثرات مخرب این موضوع بر اقتصاد با لطفعلی بخشـی، اسـتاد اقتصاد دانشگاه علامه طباطبایی و نایب رئیس انجمن اقتصاددان ایران گفت‌وگویی داشتیم که در ادامه آمده است:

■ علت‌های گرفتار شدن اقتصاد ایران به گرداب چند نرخی شدن ارز چیست؟

یکی از نکات کلیدی این اسـت که با وجود سـاختار اقتصادی کشـور ما دولت هیچوقت نمی‌تواند ارز را تک نرخی کند.

با سـاختار اقتصادی موجـود، تک نرخی شـدن ارز آرزویی محال اسـت؛ چرا که تا به حال درآمد حاصل از فروش نفت باعث شـده که دولت به بزرگ‌ترین دارنده ارز خارجی بدل شـود. این موضوع دولت را بر آن داشته که با توجه به سیاسـت‌های مختلف و در جهت‌های گوناگون ارز را به فروش برساند.

به طور مثال دولت برای خرید کالاهای اساسی نرخ ارز را پایین‌تر قرار داده و برای کالاهای دیگر، نرخ را بالاتر در نظر گرفته است. از آن‌جایی که میزان صادرات ما معمولا محدود است و اغلب توسط دولت و بنگاه‌های دولتی انجام می‌شود، در نتیجه تمامی این مسائل در چند نرخی شدن ارز و اثرات منفی آن در اقتصاد دخیل است.»

■ چرا ارز چندنرخی به منبع فساد تبدیل شده است؟

چند نرخی شدن ارز با گسترش رانت و فساد گره خورده. یکی از پیامدهای مهم چندنرخی شدن ارز، تعلق گرفتن ارزِ ارزان قیمت به افراد خاص است که خود این موضوع عامل اصلی ایجاد فساد است. بسیار مشاهده شده که در عمل تأمین ارز موردنیاز واردات کالاهای اساسی نه تنها به فروش کالاهای اساسی با قیمت پایین تر به مردم منجر نمی‌شود بلکه در اکثر موارد این افراد کالا را با قیمت ارز آزاد در بازار می‌فروشند و یا وارداتی انجام نداده و ارز دولتی را به بازار آزاد می‌کشانند.

دولت به خوبی به این مسئله آگاه است و می‌داند اعطای ارز دولتی به افراد، چنین پیامدی را در بردارد. رانت‌ها و فسادهای ناشی از این مسئله، بی‌نظمی بسیاری در اقتصاد کشور ایجاد می‌کند.

■ اثر ارز چند نرخی بر تولید داخل چیست؟

وقتی تولیدکننده محصولی را تولید می‌کند که بهای تمام شده آن محصول در مقایسه با کالای چینی که با ارز دولتی وارده شده بیشتر است، متضرر می‌شود چرا که مصرف‌کننده خرید محصول ارزان‌تر وارداتی را ترجیح می‌دهد.

ارز دولتی نظام‌های مختلف پولی را برهم می‌زند و اجازه رقابت سالم را از تولیدکنندگان در برابر واردکنندگان می‌گیرد. اگر کالای وارداتی بدون ارز دولتی وارد شود، تولیدکنندگان داخلی شانس آن را پیدا می‌کنند که با آن محصول رقابت کنند.ارزِ ارزان کمک به تولیدکننده خارجی و ضربه به تولیدکننده داخلی است که این موضوع در عمل هم به عینه دیده می‌شود.

با توجه به تحریم‌های موجود و قیمت دلار شاهد بودیم که در محدوده‌های کوچک و در برخی شهرک‌های صنعتی که تا چند صباح گذشته غیرفعال بودند تولید از سر گرفته شده. در این شرایط با توجه به قیمت ارز و افزایش قدرت رقابت تولیدکنندگان داخل می‌توان امیدوار بود که دوباره صدای چرخ تولید شنیده شود.این موضوع باعث شده در ابعادی هر چند کوچک اشتغال در کشور افزایش یابد.

ارز ۴۲۰۰تومانی به کالاهای محدودی تعلق می‌گیرد که همین موضوع باعث می‌شود صنایع تولیدی زیادتری برای تأمین نیاز بازار داخل شکل بگیرد. ارز ۱۱ هزارتومانی قدرت خرید بسیاری از اقشار جامعه را به شدت پایین آورده است.

■ تلاش دولت برای کاهش فاصله ارز دولتی و آزاد را چگونه تفسیر می‌کنید؟

در یک سال اخیر دولت تلاش کرده که نرخ دلار آزاد و دولتی را به کم‌ترین حد خود برساند که به نظر می‌آید این هدف تا حدودی در شهریور ماه عملی شد و این دو نرخ فاصله کمی از یکدیگر را تجربه کردند.

بانک مرکزی ادعای تک نرخی کردن ارز را ندارد بلکه تلاش کرده که فاصله نرخ‌های مختلف ارز را کاهش دهد که به نسبت هم موفق شده.دستاورد بانک مرکزی در شرایط کنونی قابل قبول است. سال قبل قیمت ارز به پنج برابر رسید و دوباره بازگشت. اکنون نرخ ارز بر روی یک عدد تقریبا ثابت مانده است و این ثبات می‌تواند مشکلات را تا حدی کم کند. هر چقدر نرخ دلار دولتی و آزاد به یکدیگر نزدیک‌تر شود دردسرهای اقتصادی کشور هم کمتر می‌شود.

تلاش برای کاهش فاصله این دو نرخ، روشی صحیح است چرا که ارزهای نفتی را با این روش از بازار خارج می‌کند و ارز بر مبنای صادرات و تقاضا در کشور شکل می‌گیرد که روند سالم تری در تعیین نرخ ارز نسبت به گذشته محسوب می‌شود.

■ اثر چند نرخی شدن ارز بر واردات و صادرات کشور چیست؟

افزایش نرخ ارز تاثیر منفی بر واردات دارد و باعث کاهش واردات می‌شود چرا که قیمت واردات بالا می‌رود و در نتیجه تمایل برای وارد کردن اجناس و کالاهای مختلف کمتر می‌شود.

> **راهکار برون‌رفت از شرایط حال حاضر ایجاد یکنواختی در سیاست‌های داخلی و خارجی است، لازم است که با کشورهای خارجی تعامل مثبت داشته باشیم. تعامل سازنده پیش نیاز اقدامات بعدی و زیرساخت به وجود آمدن تحولات مثبت در اقتصاد کشور است**

افزایش ارز بر صادرات تاثیر مثبتی دارد و باعث می‌شود که صادرکنندگان بتوانند کالاهایشان را به شکل ارزان‌تری صادر کنند البته این یک قاعده کلی است و به این موضوع بستگی دارد که چه کالایی برای صادرات وجود دارد و روابط ما با جهان چگونه است.

در شرایطی که کشور ما در تحریم‌های بسیار سختی قرار دارد و راه ورود به بازارهای جهانی برای صادرکنندگان هر روز بسته تر می‌شود، این کشورها حتی خریدار کالای ارزان صادرکنندگان ما هم نخواهند بود. تحریم‌ها روابط بانکی کشور را تحت الشعاع قرار داده و علاوه بر این کشورهای بسیاری مورد تهدید آمریکا قرار دارند و از مبادلات تجاری با ایران منع شده‌اند.در چنین شرایطی بی شک افزایش نرخ ارز به معنای افزایش میزان صادرات نخواهد بود.

■ آیا سامانه نیما انتظارات بانک مرکزی را محقق کرد؟

همانطور که تا الان بانک مرکزی برای بازگشت ارز تلاش کرده، باید به این روند ادامه دهد. در این خصوص سامانه نیما بین صادرکننده‌ای که ارز را وارد کشور می‌کند و واردکننده‌ای که به این ارز نیازمند است ارتباط را به شکل مناسبی برقرار کرده است. ارز محدود و لازم است که دولت سازوکارهای کنترلی داشته باشد و ورود به سامانه نیما اجتناب ناپذیر است. می‌توان گفت این سیستم عملکرد مناسبی داشته و تا حد قابل توجهی انتظارات برای بازگشت ارز حاصل از صادرات به کشور را محقق ساخته است.

■ راهکار پیشنهادی شما به دولت برای از میان برداشتن این مشکلات چیست؟

راهکار برون رفت از شرایط حال حاضر ایجاد یکنواختی در سیاست‌های داخلی و خارجی است، لازم است که با کشورهای خارجی تعامل مثبت داشته باشیم.

تعامل سازنده پیش نیاز اقدامات بعدی و زیرساخت به وجود آمدن تحولات مثبت در اقتصاد کشور است. مشکلات اقتصاد ایران، راهکار سیاسی دارد باید مسائل سیاسی حل شود. این مسائل شانس حل شدن دارد و اگر نشود رسیدن به یک راه حل جامع در اقتصاد بسیار دشوار خواهد بود.

تاثیر تحریم حساب بانکی ایرانیان چیست؟

کارمزد ۱۵ درصدی واسطه‌ها برای انتقال پول

حدیث حدادی
خبرنگار

یکی از بخش‌های تحریم یک جانبه آمریکا علیه ایران؛ بستن حساب‌های بانکی فعال ایرانیان است، آن هم نه تنها ایرانی‌هایی که در آمریکا فعال هستند که با تهدید سایر کشورها ، آنها را مجبور به مسدود کردن حساب‌های بانکی ایرانیان کرده است؛ بنابراین کشورهایی که منافع سیاسی و اقتصادیشان در گرو ارتباط با آمریکاست برای ممانعت از به خطر افتادن این منافع و از دست ندادن شرایط، مجبور به انجام شدند. طبق آخرین خبرها « ماهاتیر محمد، نخست وزیر مالزی عنوان کرد، ما مجبور به بستن حساب‌های بانکی ایرانیان هستیم؛ اگر چنین نکنیم، آمریکایی ها بانک‌های ما را در خارج خواهند بست.» به عبارتی آمریکا با زیر پا گذاشتن حقوق بشر سعی در ایجاد شرایط سخت برای ایرانیان دارد. ماهنامه بازار و سرمایه در این گزارش به بررسی مشکلاتی که با بسته شدن حساب‌های فعال بانکی ایرانیان در سایر کشورها به‌وجود می‌آید، پرداخته است.

هزینه گزاف یا اتهام پولشویی!

جمشید عدالتیان، کارشناس اقتصادی در گفت و گو با خبرنگار ماهنامه بازار و سرمایه عنوان کرد: حساب‌های بانکی فعال در بانک‌های مالزی یکی از کانال‌هایی محسوب می‌شدند که در زمان تحریم جابجایی پول هایی که تّجار از صادرات و واردات کسب می‌کردند توسط این حساب‌های فعال انجام می‌شد و در حال حاضر که کشور مالزی نیز تحت فشارهای سیاسی از سوی آمریکا قرار گرفته است قصد بستن حساب‌های بانکی ایرانیان را دارد بنابراین آمریکا با این کار می‌خواهد ایرانیان را از این سو هم تحت فشار قرار بدهد.

وی افزود: در چنین شرایطی تجار ایرانی جهت مبادلات مالی خود به ناچار به واسطه‌ها رجوع می‌کنند که همین امر نیز از نظر اقتصادی هزینه‌های سربار سنگینی را به آنها تحمیل می‌کند زیرا اغلب واسطه‌ها حدود ۷/۵ تا ۱۵درصد از مبلغ در حال مبادله را به عنوان کارمزد از تجار ایرانی طلب می‌کنند. دسته‌ای دیگر از تجار به انتقال پول به صورت چمدانی اقدام می‌کنند که همین امر نیز می‌تواند ایران را متهم به پولشویی کند. علاوه بر آن این نوع انتقال وجه در مبالغ بالا امکانپذیر نیست.

عدالتیان در خصوص شرایط حساب افرادی که در کشور مالزی اقامت می‌کنند، عنوان کرد: این افراد به علت اینکه مقیم آن کشورهستند استثنا محسوب می‌شوند و حساب‌های بانکی آنها مسدود نمی‌شود. شاید تنها راهکار برای جلوگیری از بستن حساب‌های بانکی ایرانیان توسط سایر کشورها از بین بردن تحریم‌ها باشد که در حال حاضر و با شرایط سیاسی حاکم در آمریکا این کار نیز عملی نیست.

نفت ابزاری برای دور زدن تحریم‌های بانکی

مهدی‌حنطه، اقتصاددان نیز در این‌باره گفت: ایران در حال حاضر در جنگ اقتصادی قرار دارد و در چنین شرایطی با مدیریت مناسب می‌تواند حجم تجارت خارجی خود با سایر کشورها را به حداقل برساند و به تجارت‌های چند جانبه خاتمه دهد و از ورود کالاهای غیرضروری به کشور جلوگیری کند زیرا بسیاری از کالاهای وارداتی به ایران جزو ملزومات نیست و واردات آنها ضرورتی ندارد، ما می‌توانیم از تولید داخلی مشابه برای جایگزین کردن آنها استفاده کنیم که با این کار نه تنها هزینه‌های سنگینی به واسطه‌ها پرداخت نکرده‌ایم بلکه موجب رونق گرفتن تولیدات داخلی کشورنیز شده‌ایم. وی تحریم‌های موجود را دارای تاریخ مصرف دانست و افزود: این تحریم‌ها زمان دار است و پس از مدتی حذف می‌شوند؛ در شرایط فعلی تحریم‌هایی که به ایران وارد شده موجب تخلیه شدن آمریکا از نظر تحریمی شده است؛ یعنی از نظر تحریمی آمریکا بیشتر از این توان انجام کاری را ندارد. حنطه تصریح کرد: بستن حساب‌های افراد مقیم در مالزی وابسته به نوع حساب و نوع اقامت افراد در این کشور دارد که در شرایط مختلف متفاوت است و ایران با استفاده از ابزارهایی همچون نفت می‌تواند این تحریم‌ها را دور بزند. در حال حاضر ایران نیازمند پیروی از سبکی جدید برای مقابله با تحریم‌هاست که در همین راستا نیز می‌تواند با استفاده از کارشناسان و راهکارهای جدید آنها افکار عمومی را توجیه کند تا به راحتی از این تحریم‌ها عبور کرده و در راستای به رونق رساندن اقتصاد گام بر دارد.

تحریم فرصتی برای رونق اشتغال و تولید

آلبرت بغزیان، کارشناس اقتصادی در خصوص تحریم‌های آمریکا علیه ایران گفت: مسلما هر گونه قطع و یا کاهش رابطه بین دو کشور آن هم به روش دستوری چه از نظر ایجاد محدودیت‌های مالی و چه از نظر محدودیت‌های

کالایی موجب متضرر شدن هر دو کشور می‌شود در خصوص کشور مالزی نیز علاوه بر نیاز وارداتی کشور، از حساب‌های فعال در این کشور صادرکنندگان و واردکنندگان جهت نقل و انتقال پول برای سایر کشورها استفاده می‌کردند که در حال حاضر ایران واردات خود از این کشورها را متوقف خواهد کرد.وی افزود: در حال حاضر که کشور در تحریم قرار دارد و واسطه‌ها و حساب‌های بانکی شخصی افراد در بانک‌های سایر کشورها توسط آمریکا به راحتی کشف شده است به آن معناست که ایران در بحث دیپلماسی بسیار ضعیف عمل کرده و نشانه آن انتخاب کشورهایی همچون مالزی برای همکاری است.

بغزیان بهترین راهکار جهت مقابله با این نوع تحریم را توجه به بازار داخلی دانست و عنوان کرد: می‌توانیم با توجه به بازار ۸۰ میلیونی داخلی کشور به رفع نیازهای کشور با تولید داخلی بپردازیم زیرا واردات ۵۰ میلیون تومانی به ایران نشان می‌دهد که جامعه ما به چه کالاهایی و به چه میزان نیاز دارد. بنابراین ایران می‌تواند تحریم‌ها را به فرصت تبدیل کرده و با تولید داخلی و نظارت بر قیمت و کیفیت بخش اقتصاد داخلی کشور که شامل دو حوزه مهم اشتغال زایی و تولید است را رونق دهیم. وی تاکید کرد: در چنین شرایطی که اغلب کشورها حساب‌های بانکی ایرانیان را بسته‌اند تا جایی که امکان دارد باید میزان واردات کالا به کشور را به حداقل رساند زیرا نقل و انتقال پول به صورت غیر قانونی و استفاده از واسطه‌ها هزینه قابل توجهی برای کشور به همراه دارد.

کمترین آسیب از تحریم بانکی با کاهش واردات

کامران ندری، اقتصاددان هم با بیان اینکه چون انتقال درآمدها و هزینه‌های ناشی از فعالیت‌های اقتصادی صادرکنندگان و واردکنندگان به صورت نقدی در حجم وسیع امکانپذیر نیست بنابراین تجارت کنندگان نیازمند حساب‌های بانکی جهت نقل و انتقال پول‌های خود هستند، گفت: در حال حاضر که حساب‌های بانکی ایرانیان توسط کشور مالزی بسته شده است مسلما تجارت‌هایی که ایران با این کشور داشته نیز لغو خواهد شد و در صورت تمایل ادامه دادن تجارت خود با ایران باید از طریق واسطه‌ها وارد معامله شوند که این امر نیز موجب افزایش هزینه تجارت هر دو طرف خواهد شد.

وی تصریح کرد: بسیاری از کشورهایی که به بستن حساب‌های بانکی ایرانیان در کشور خود ادغام می‌کنند به علت منافعی که با آمریکا دارند در مقابل تهدیدهای آمریکا تسلیم شده و به اعمال تحریم یکجانبه علیه ایران می‌پردازند. یکی از راه‌هایی که شاید بتوان به واسطه آن از افزایش و یا ادامه روند بستن حساب‌های بانکی ایرانیان توسط سایر کشورها و اعمال این نوع از تحریم‌ها جلوگیری کرد شاید شکایت از آمریکا و کشورهایی که این تحریم‌ها را اعمال می‌کنند به مراجع قانونی بین المللی باشد.

از حقوق ایرانیان مقیم خارج دفاع باید کرد

الهام امین زاده، کارشناس حقوق بین الملل گفت: شهروندان ایرانی که در سایر کشورهای جهان ساکن هستند همانند تمامی افراد در تعاملات و تبادلات اقتصادی خود باید آزاد باشند بنابراین ایرانیانی که حساب بانکی آنها مسدود شده است می‌توانند به کمیته حقوق بشر سازمان ملل شکایت کنند تا از حقوق شهروندی خود در مقابل چنین تحریم‌هایی دفاع کنند. علاوه بر آن دولت‌ها هم می‌توانند به جهت تحت فشار اقتصادی قرار گرفتن شهروندان خود به شورای حقوق بشر سازمان ملل نیز طرح شکایت کنند.

وی افزود: ایران در این شرایط می‌تواند پس از ارائه شکایت با فعالیت‌های سیاسی و فرهنگسازی قوانین حقوق بشر مربوط به شهروندان خود را به کشورها یادآوری کرده و در شکایات خود تاکید کنند که چنین کاری خلاف حقوق بشر است و فضای رسانه‌های فرهنگی و اذعان عمومی را به این سمت گرایش دهند؛ زیرا با ایجاد چنین شرایطی کشورها نیز متوجه خواهند شد که نه تنها این کار نقض حقوق اقتصادی بشر است بلکه کشور ایران نیز پیگیر این امر خواهد بود بنابراین علاوه بر اینکه کشورهای تحریم کننده از ترس چنین فضا سازی‌هایی عقب نشینی می‌کنند؛ سایر کشورها که قصد انجام این کار را دارند نیز منصرف خواهند شد و مشکل تحریم حساب‌های بانکی ایرانیان برای همیشه حل می‌شود.

امین زاده عنوان کرد: اما متاسفانه تا زمانی که دستگاه‌های دیپلماسی و انجمن‌های ایرانی همچنان به سکوت ادامه دهند در واقع به این امر که «شهروندان ایرانی مستحق چنین برخوردهایی هستند» مهر تایید می‌زنند. از همین رو می‌توان گفت ما از شهروندان خود در عرصه بین المللی به خوبی دفاع نمی‌کنیم و با روشی که در حال حاضر در کشور در پیش گرفته شده به نتایج مطلوب نخواهیم رسید.

رئیس اتاق ایران و امارات:

به دوران جنگ و کوپنی کردن برگردیم

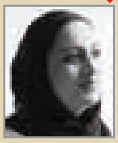

مینا هرمزی
خبرنگار

این روزها در اغلب محافل سیاسی و اقتصادی از مشکلات اقتصادی و سیاسی صحبت می‌شود. مشکلات اقتصادی که ریشه در سیاست دارد به گونه ای که باید زیر چتر سیاست، اقتصاد برده شود. نمونه بارز آن روابط بین ایران و امارات است. این موضوع بهانه ای شد تا با مسعود دانشمند رئیس اتاق ایران و امارات گفت وگویی داشته باشیم؛ گفت وگویی که از مشکلات اقتصادی بین ایران و امارات شروع و به موافق بودن ایشان با کوپنی کردن برنامه اقتصاد ایران، خاتمه یافت.

■ در شرایط تحریم دور زدن آن مهم ترین موضوع چه برای بخش خصوصی و چه برای دولت محسوب می‌شود که در این زمینه همسایگانی می‌توانند به ما کمک کنند از جمله امارات اما ناملایماتی از طرف امارات پیش آمده که تجارت ما را با کمی مشکل مواجه کرده است. لطفا برای شروع بحث بفرمایید که اصلا چرا امارات برای ما در اقتصاد مهم است؟

برای پاسخ، اول به تاریخچه امارات اشاره می کنم. امارات قبل از انقلاب هیچ چیزی نبود. ما ایرانی‌ها امارات را امارات کردیم. طبق آمار بانک جهانی در سال ۱۹۸۰ (آغاز جنگ تحمیلی) تجارت خارجی امارات حدود ۱۰ میلیارد دلار بود که در سال ۲۰۱۷ حجم تجارت خارجی امارات حدود ۵۷۶ میلیارد دلار شد. در اوایل جنگ ایرانی‌ها از فضای امارات استفاده کردند. به گونه‌ای که افرادی که نماینده انحصاری کل کالاهای خارجی را در ایران داشتند به دلیل جنگ به دبی رفتند و ما ۱۵ میلیارد دلار تجارت را به ۱۰ میلیارد دلار تجارت دبی اضافه کردیم. در نتیجه جمعیت ایرانی در دبی

زیاد شد و افراد در دبی، ایرانی‌هایی بودند که زبان و فرهنگ ایران را می‌دانستند. به‌علاوه همزمانی (یکی بودن روز و شب) ایران و دوبی هم بود که در امر تجارت بسیار حائز اهمیت است. به دلیل عدم هم زمانی و هم زبانی مالزی جای دبی برای ایرانیان نشد. بین ایران و دوبی تجارت به زبان فارسی انجام می‌شود. از طرفی صرافی‌های بین ایران و دوبی آنچنان خوب عمل می‌کنند که در حال حاضر هم ۲ ساعته پول بین ایران و دبی جابجا می‌شود و تاجران ایرانی خط اعتباری خوبی در بانک‌های اماراتی داشتند. در واقع هیچ تاجری با سرمایه در جیب تجارت نمی‌کند، تاجر با اعتبارش کار می‌کند و با اعتباری که بانک‌های اماراتی به تاجران ایرانی داده بودند کار را توسعه می‌داد. تا جایی که بانک‌های اماراتی به بهانه FATF خط اعتباری تاجران ایرانی را بستند که این یک سکته مغزی بود که در روابط ایران و امارات اتفاق افتاد که در این شرایط حجم تجاری ما به ۱۶ میلیارد دلار رسیده است.

■ حجم اقتصاد ایران چقدراست و امارات در اقتصاد ما چه میزان سهم دارد؟

صادرات و واردات ایران با هم حدود ۸۰ میلیارد دلار است که حدود ۱۷ میلیارد دلار از این حجم با امارات است. طبق آمار سازمان توسعه و تجارت، واردات کل امارات عربی متحده ۲۷۰ میلیارد دلار است که سهم واردات امارات از ایران حدود ۶/۷ دهم درصد بوده است. اما الان که روابط سیاسی نداریم، حجم معاملات ما به ۱۷ میلیارد دلار رسیده که در شرایط معمولی حجم مبادلات ما با امارات حدود ۲۰ تا ۲۵ میلیارد دلار بوده است. در سال گذشته واردات ما از امارات به غیر از قاچاق که گمرگ جمهوری اسلامی ایران اعلام کرده ۶ میلیارد دلار بوده که صادرات ما هم به امارات حدود ۶ میلیارد دلار بود که با حدود ۵ میلیارد دلار قاچاق این عدد به حدود ۱۷ میلیارد دلار می‌رسد که حجم تجارت کمی نیست و قطعا برنامه ریزی درستی را می‌طلبد.

■ با توجه به تحریم‌ها چشم‌انداز شما در رابطه با امارات چگونه است؟

ما باید امارات متحده عربی را بشناسیم. ابوظبی سیاست‌گذار، وزارت خارجه و پولدار است. دبی با تجارت امورات خود را می‌گذراند نه با نفت. بنابراین دبی با اینکه ذاتا تاجر است قطعا نمی‌خواهد روابطش با ایران قطع شود برای اینکه ایران نقش قابل توجهی در زیرساخت‌های آنجا دارد. اما ابوظبی برای اینکه خود را از فروش نفت تأمین می‌کند به دبی فشار وارد می‌کند تا روابط با ایران را قطع کند. اینجا که این اتفاقات رخ می‌دهد باید دستگاه دیپلماسی ما مشکلات را حل کند تا زمینه تجارت آزاد مهیأتر شود. دستگاه دیپلماسی ما به هنگام کارها را انجام نمی دهد. اگر من به جای آقای ظریف بودم حتما می‌گفتم امنیت تمام کشورهای حوزه خلیج فارس را کشور جمهوری اسلامی ایران تضمین می‌کند. به جای گفتن اگر من نفت صادر نکنم هیچ کسی نباید نفت صادر کند باید بگوییم امنیت آزادی تجارت از جمله نفت را در تنگه هرمز من به عنوان ایران تضمین می‌کنم و هیچ کسی نباید دخالت کند. به یقین که ایران توانایی این کار را دارد. اگر ایران این حرف‌ها را بگوید دیگر بهانه‌ای نیست که فردی از آن‌سوی دنیا ناو بیاورد و بگوید من می‌خواهم امنیت تنگه هرمز را برقرار کنم. در واقع کشور ایران باید نقش تاریخی خود را با ادبیات درستی ایفا کند. ما باید سیاست خود را در منطقه دیکته کنیم. البته من از دیدگاه تاجری، صحبت می‌کنم و سیاسی نیستم و از سیاست هم چیزی نمی‌دانم. در حقیقت ما و امارات متحده عربی دو سوی خلیج فارس با هم همسایه هستیم حال که این الزام وجود دارد و نمی‌توانیم در آن تغییر ایجاد کنیم، بنابراین باید با هم سلوک خوب داشته باشیم. باید با هم ظرفیت‌های خود را به اشتراک بگذاریم. اگر بتوانیم در تولید کالایی با امارات شریک باشیم و یک برند مشترک ایجاد کنیم برای هر دو کشور بسیار خوب است. یعنی هرچه ما با هم، هم آمیختگی اقتصادی داشته باشیم امنیت ما بیشتر تضمین می‌شود. تا زمانی که منافع مشترک نداشته باشیم این اتفاق رخ نمی دهد. همچنین باید با بقیه همسایه‌های خود هم منافع مشترک اقتصادی داشته باشیم تا امنیت ما بیشتر تضمین شود. می‌توانیم با گازی که داریم‌هاب فروش برق منطقه باشیم یعنی به افغانستان، عراق، پاکستان، ترکیه و ارمنستان برق بفروشیم. چه اشکالی دارد این کار را انجام دهیم زیرا رابطه اقتصادی ما باعث می‌شود تا روابط سیاسی ما محکمتر شود. وقتی برق به این کشورها می‌فروشیم اینها احساس وابستگی متقابل ایجاد می‌کند. این جریان اقتصادی می‌تواند همبستگی بین ملت‌ها را قدرت دهد چرا انجام نمی‌دهیم؟ زیرا سیاست به اقتصاد چربیده است. در همه دنیا سیاست ابزاری برای اقتصاد است. هر دولتی در هر کجای دنیا با هر رژیمی که سرکار می‌آید حرفش این است که اقتصاد خانوار باید قوت بیشتر بگیرد. بنابراین از همه ابزارها حتی سیاست و جریان دیپلماسی استفاده می‌کند برای اینکه بتواند اقتصاد را رونق دهد. اما ما برعکس عمل می‌کنیم. بنابراین برای جریان اقتصادی با هر کشوری باید نگاه کنیم و ببینیم سیاست ما با آن کشور چگونه است بعد زیر چتر سیاست باید اقتصاد را راه ببریم. این اشکال استراتژیک ماست که باید حل شود. آیا اقتصاد اصل است یا سیاست؟ تا زمانی که جای این دو با هم عوض نشود مشکلات زیاد است. باید با همه دنیا روابط اقتصادی خود را درست کنیم که به تبع آن روابط سیاسی ما هم درست می شود. در کل باید بگویم که دعوای اکنون بین ایران و امارات تا چند وقت دیگر تمام می‌شود اما دوباره به جای اول برمی گردیم ولی باید هوشیار باشیم که این اتفاقی که افتاد دیگر رخ ندهد. بنابراین رابطه باید به گونه ای تعریف شود که دوباره شرکت‌های دولتی به جلو نروند، دولت اجازه دهد تا بخش خصوصی ما با بخش خصوصی امارات کار کند.

■ در این اقتصاد بخش خصوصی می‌تواند کمک کننده باشد؟

تا زمانی که بخش دولتی و بخش وابسته به

دولت، دست برتر در همه چیز را دارند بخش خصوصی نمی تواند رشد پیدا کند. اول باید در داخل تکلیف روشن شود که آیا اقتصاد ما دولتی است یا خصوصی؟ در قانون اساسی یکسری از کارها مربوط به حاکمیت است که با آن کاری نداریم اما از آن به بعد را دولت دخالت نکند. در تحریم‌های کنونی بیشتر بحث نظامی و نفتی است که مربوط به بخش دولتی است که اگر اینها را کنار بگذاریم، در صادرات سایر کالاها مثل مواد معدنی و مواد غذایی و بقیه موارد نباید مشکلی وجود داشته باشد. اما مشکل ما در FATF و مشکل بانکی است که بقیه موارد را دچار مشکل کرده است. بنابراین اگر همه دنیا هم بخواهند به ما کالا بفروشند که می‌خواهند ما چگونه می‌توانیم به اینها پول بدهیم چگونه باید مشکل پرداخت پول را حل کنیم؟ در واقع هنر این است که این مشکلات را حل کنیم. برای روشن‌تر شدن موضوع باید بگوییم که تجارت یعنی انتقال کالا از نقطه A به B که یک جریان حمل و نقل کالاست و دیگری پرداخت پول کالاست. ما در حمل و نقل مشکلی نداریم اما با توجه به تحریم‌ها در جریان پرداخت پول دچار مشکلیم. بنابراین یا باید FATF را بپذیریم که این موضوع از اختیار من خارج است یا باید تدبیر دیگری برای حل این مشکل پیدا شود. برای این کار باید از پیمان‌های پولی دو جانبه و چند جانبه استفاده کنیم. یا از نوعی تهاتر استفاده شود. یعنی یک حوزه تعریف کنیم. مثلا ما در حوزه (آ سه آن) ASEAN (اتحادیه کشورهای جنوب شرق آسیا) که ۱۰ کشور هستند و حجم تجارت آنها زیاد است، یک کشور مثل مالزی را انتخاب کنیم. به گونه ای که هرچه کالا در این حوزه صادر می‌کنیم پول را به بانک مالزی پرداخت کنند و هر چه کالا از این حوزه خریداری می‌کنیم مالزی پول همه را بپردازد.این یعنی نه پول پرداخت کردیم و نه پول گرفته‌ایم اما تجارت انجام شده است. این کار می‌تواند در حوزه اکو انجام شود، در این حوزه مثلا ترکیه را انتخاب می‌کنیم. اگر حوزه‌های اکو و آ سه آن و D-8 را در نظر بگیریم ۹۰درصد تجارت ما را پوشش می‌دهند. این کار شدنی است اما چرا این کار انجام نمی‌شود. ما فقط دنبال این هستیم که کالا بدهیم و دلار نقد بگیریم. اما باید اصل قضیه را حل کنیم، باید با حل مشکلات، تجارت خود را انجام دهیم. اگر مواد اولیه لازم وارد شود صنعت داخلی می چرخد و اشتغال هم ایجاد می‌شود. آمریکا نمی تواند ما را در تحریم شدید مثل کوبا قرار دهد اما تحریم پولی را بر ما اعمال کرده است که راه گریز آن همین راه حلی است که گفته‌ام. اگر این کار را انجام دهیم ثباتی بر بازار کالا در داخل ایجاد می‌شود و دیگر با افزایش قیمت دلار قیمت کالا افزایش پیدا نمی‌کند زیرا معاملات با دلار انجام نمی‌شود و بانک مرکزی برای اینکه ثبات را در بازار داخل تحمیل کند، قیمت پول کشورهای تحت معامله را برای مثلا یک سال ثابت نگه می‌دارد.

■ اگر این‌کارها شدنی است پس چرا انجام نمی شود؟

بروید خیابان میرداماد و از بانک مرکزی بپرسید، چرا.

■ بنابراین با بسترسازی از طرف دولت، بخش خصوصی توانایی انجام کار را دارد؟

قطعا دارد. در حال حاضر بخش خصوصی معطل مانده زیرا بستر بانکی مهیا نیست. بنابراین با رفتارهای خود تحریمی، نظام پولی دنیا را علیه خود تشدید می‌کنیم. مشکل تحریم‌کننده‌ها این است که کشوری به ما پول و کالاهای ممنوعه ندهند. اگر بتوانیم با این فرمولی که گفتم تجارت کنیم چه مشکلی به وجود می‌آید؟

■ در این شرایط اقتصاد آزاد باید برگزیده شود اما اقتصاد دولتی وزنه اش بسیار سنگین تر است؟

به تاریخ نگاه کنیم. قبل از انقلاب بیش از ۶۰درصد اقتصاد ایران اقتصاد خصوصی بود. کارخانه‌های بزرگی مثل ایران خودرو، سایپا، تراکتورسازی تبریز و ... که الان دولتی هستند در قبل همه خصوصی بودند اما بعد از انقلاب با قانون حفاظت نقش دولت سنگین شد و امروز به این نتیجه رسیده شده که دولت نمی‌تواند اقتصاد را اداره کند. بنابراین دولت باید از نقش تصدی‌گری به طور کامل خارج شود و ۳ نقش خود هدایت، حمایت و نظارت را ایفا کند. دولت باید شان خود را بالا ببرد یعنی اگر امروز تخم مرغ در بازار کم می‌شود همه یقه دولت را می‌گیرند در حالی که دولت باید رخت خود را از این تشت بیرون بکشد و شان دولت که نظارت و هدایت است را حفظ کند، اما دولت، شان خود را پایین آورده است. در دنیای امروز اقتصاد خصوصی و رقابتی جواب می‌دهد یعنی دولت‌ها با نظارت درست خود باعث رقابت سالم در اقتصاد می‌شوند.

■ حال در شرایط امروز دولت چه کاری باید انجام دهد؟

اما در شرایط امروز به دلیل اینکه دولت، تدبیر خوب و به هنگام را به کار نبرده است دیگر نباید اجازه افزایش قیمت و افزایش دستمزد را بدهد. یعنی قیمت‌ها افزایش پیدا می‌کند و بعد دستمزدها افزایش پیدا می‌کند این مسابقه تا کجا می‌تواند رشد پیدا کند؟ آینده آن ونزوئلا است و کشور آفریقایی که بالاترین قیمت اسکناس ۱۰ میلیاردی را دارد. بنابراین برای اینکه جلوی سقوط ارزش پول ملی گرفته شود باید تولید ملی افزایش پیدا کند که با این کار تورم کنترل و رشد اقتصادی ایجاد می‌شود. این کار هم یک شبه اتفاق نمی‌افتد. برای اینکه تولید افزایش پیدا کند و ارزش پول ملی و اشتغال حفظ شود و سطح درآمد خانواده‌ها بالا برود لازمه آن یکسری برنامه‌ریزی‌های منطقی است و برای اینکه برنامه‌ریزی منطقی به نتیجه برسد یک پروسه زمانی ۳ تا ۵ ساله نیاز است. به گونه‌ای که دولت باید برای ۲۰ قلم کالاهای اساسی به هر آدمی که شناسنامه ایرانی دارد کوپن بدهد و قیمت‌ها هم تثبیت شود. به جای افزایش دستمزد، تفاوت قیمت به کالاهای اساسی داده شود تا ثباتی ایجاد شود. مردم وقتی بینند با ۲ میلیون تومان زندگی شان می گذرد دنبال افزایش دستمزدنیستند.

■ برخی‌ها معتقدند اگر کوپن در اقتصاد بیاید خلاف بازار آزاد است و به دوران جنگ برمی گردیم؟

باشد، اشکالش چیست؟ در دوران جنگ برای چه این کار صورت گرفت؟ برای اینکه بدون افزایش دستمزد سطح رفاه و توزیع کالاهای اساسی با قیمت پایین برای مردم تضمین شود. الان هم لازم است تا این کار صورت بگیرد. افرادی که تئوری اقتصاد هستند، می‌گویند که این کار خلاف اقتصاد بازار آزاد است. الان که دلار ۴۲۰۰ تومانی پرداخت می‌شود یعنی دولت سوبسید پرداخت می‌کند. دلار نیمایی اگر ۱۱ هزار تومان است بین ۴۲۰۰ تومان و ۱۱ هزار تومان، دولت ۷ هزار تومان یارانه می‌دهد و یارانه ای که معلوم نیست چه اتفاقی برای آن رخ می‌دهد. دولت در این سیستم باید قیمت دلار را بر ۱۱ هزار تومان تثبیت کند و همه کالاها با قیمت ۱۱ هزار تومان عرضه شود. مثلا مرغ برای تولیدکننده ۲۵ هزار تومان هزینه دارد، دولت مرغ را از تولیدکننده ۲۵ هزار تومان خریداری کند و به قیمت ۵ هزار تومان توزیع کند و ۲۰ هزار تومان تفاوت را یارانه پرداخت کند در واقع درکالاهای اساسی که به دست مردم می‌رسد این یارانه پرداخت شود. الان سهم دولت با ارز ۴۲۰۰ تومان زیاد نیست؟ به اعتقاد من دولت به جای اینکه خودش مرغ و گوشت بیاورد و توزیع کند این ارز را به بخش خصوصی واقعی بدهد تا کالای اساسی وارد یا تولید کند و دولت از بخش خصوصی خریداری کند و در بازار عرضه کند. در این صورت اگر درست عمل شود نقش دولت کوچکتر خواهد شد.

تورم نقطه به نقطه در اردیبهشت ماه امسال که توسط مرکز آمار اعلام شده ۵۰درصد بوده است. باید جلوی این تورم گرفته شود اگر ادامه پیدا کند به قفل شدن اقتصاد خواهیم رسید. نباید این اتفاق بیفتد زیرا ظرفیت‌های کشور بیش از آن است که

به قفل شدن اقتصاد برسیم اما برنامه ریزی‌های غلط ممکن است ما را به آنجا برساند.

در حال حاضر قیمت آب مصرفی افزایش پیدا کرده است. دستگاه تصفیه اب و شبکه توزیع هم که مثل گذشته است چرا افزایش قیمت اتفاق می‌افتد؟ سازمان آب می‌گوید حقوق پرسنل افزایش یافته است. وقتی دستمزدها افزایش پیدا کند قیمت تمام شده کالا و خدمات بالا می‌رود. کجا باید جلوی این مسابقه گرفته شود؟ بنابراین باید سطح معیشتی مردم با کوپنی کردن کالاهای اساسی درست شود تا به افزایش دستمزد منجر نشود. من به طور کلی با کوپنی کردن موافق نیستم اما به عنوان یک فرمول گذار از این نقطه بحران به یک نقطه تعادل که با برنامه ۳ تا ۵ سال نیاز است موافق هستم تا سطح اشتغال و درآمد خانوارها درست شود.

دولت باید بخش خصوصی را به مدد بگیرد نه اینکه به کنار بزند. بنابراین اگر کوپن داده شود و همزمان اشتغال و تولید ناخالص در کشور توسعه پیدا کند، حتما کمک می‌کند که درآمد خانوار افزایش و پول ملی قوت پیدا کند. در این صورت می‌توانیم الاکلنگ پول ملی و ارز خارجی را بازی کنیم یعنی هرچه ارزش پول ملی افزایش پیدا کند، مفهومش این است که ارز خارجی کاهش پیدا می‌کند و مواد اولیه ارزانتر تهیه می‌شود و تولید افزایش پیدا می‌کند. اما الان برعکس اتفاق افتاده است. این اتفاق با تولید رخ می‌دهد نه با جنگ و دعوا. ما باید یاد بگیریم کالا با ارزش افزوده تولید کنیم. ما باید با کمپانی‌های بزرگ دنیا مشارکت داشته باشیم. بنابراین، اولا باید تعریف کنیم که اقتصاد ما خصوصی است و دولتی و شبه دولتی نیست. بنابراین رقابت آزاد در سرمایه‌گذاری و تولید اتفاق می‌افتد. سرمایه‌گذاری در ایران بیشتر از هر کشور دیگر سودآور است و بازده سرمایه در هر کشوری شاید به ۵درصد برسد اما در ایران بالای ۱۰درصد است. فقط باید امنیت رقابت آزاد به وجود آید.دولت باید رتبه فضای کسب و کار ما را درست کند که عمده کار آن به عهده دولت است. دولت نباید در اقتصاد دخالت کند. اگر معیشت مردم به سمت درستی نرود نسل آینده دچار آی کیوی پایین خواهد شد که زیان بسیار بزرگی است که جبران آن سال‌های زیادی می‌خواهد. اگر الان به هر خانواده ای به جای ۴۵ هزار تومان ۴۵۰ هزار تومان یارانه پرداخت شود آیا تضمین می شود که به همه خانواده‌ها مواد غذایی کافی می رسد؟ اما وقتی کوپنی شود اطمینان خاطر داده می‌شود که بازار چرخه از تولید تا مصرف بسیار محکم می‌شود زیرا کوپن حتما صرف خرید مواد غذایی می‌شود. بنابراین درست فکر و برنامه ریزی کنیم. در فرانسه، بلژیک و اسپانیا هم کوپن بود الان چه شده اند؟ از کوپن نترسیم بلکه از کوپن بی‌برنامه بترسیم.

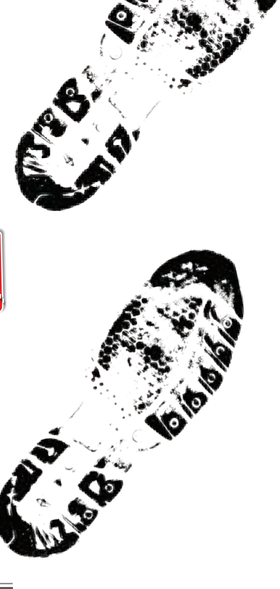

ردپای اصلاحات ساختاری در بودجه مشاهده می‌شود؟

همان همیشگی

امیر حبیبی
کارشناس اقتصادی

اگر خانواده ای دخل و خرج متعادلی داشته باشد، فرزندان آن خانواده نیز در آرامش خواهند بود، اما اگر خانواده ای نتواند هزینه‌های و درآمدهای خود را در دو کفه ترازو قرار دهد، بدون شک این شوک به فرزندان آن نیز منتقل خواهد شد. این مثال، را می‌توان در یک ابعاد بسیار بزرگ تر، یعنی اقتصاد جامعه نیز تعمیم داد. هر چقدر چشم انداز یک جامعه از منابع و مصارف دولت، شفاف تر باشد، به راحتی می‌توانند شرایط خود را در آینده وقف دهند. نکته مهم این است که در دهه‌های گذشته، نبود چشم‌اندازی میان‌مدت از وضعیت منابع و مصارف بودجه دولت، باعث شده است تا میزان تعهدات پایدار دولت ذیل برنامه‌های مختلف افزایش یافته و همین امر محدودیتی جدی در ایفای بخشی از وظایف دولت ایجاد کند. به عنوان نمونه تغییر در قوانین بازنشستگی طی دهه ۸۰ ذیل مصوبات مجلس، افزایش کسری صندوق‌های بازنشستگی و به دنبال آن افزایش وابستگی صندوق‌ها به منابع بودجه‌ای را به همراه داشت و همین امر در کنار رشد اقلامی از هزینه‌های اجتناب‌ناپذیر باعث شد بخشی از مصارف بودجه‌ای دولت از جمله مخارج عمرانی با کاهش مواجه شود به گونه‌ای که میزان مخارج عمرانی طی دهه ۹۰ به کمتر از سه درصد تولید ناخالص داخلی رسیده است. این در حالی است که مخارج عمرانی به دلیل نقش آن در ایجاد زیرساخت و اشتغال اهمیت بالایی برای نمایندگان مجلس دارد. در واقع در نبود تصویری میان‌مدت و بلندمدت از وضعیت منابع و مصارف بودجه دولت و ارزیابی روشن از هزینه‌های اجرای برنامه‌های مختلف، بده‌بستان روشنی بین گزینه‌های مختلف سیاست‌گذاری شکل نمی‌گیرد و همین امر ممکن است به تشدید تصمیم‌گیری‌های نادرست منجر شود.

بررسی مفاد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نشان می‌دهد باوجود گذشت حدود ۲ سال از اعمال محدودیت بر صادرات نفت کشور، لایحه بودجه همچنان بدون اجرای اصلاحات اساسی و طبق روال سال‌های گذشته به مجلس شورای اسلامی تقدیم شده است. با وجود راهکارهای اجرایی و عملیاتی حتی با زمان‌بندی و تقدم و تاخر مشخص، فقدان عزم و اراده سیاسی برای اصلاحات ساختاری بودجه موجب شده است بسیاری از راهکارهای پیشنهادی برای کاهش وابستگی بودجه به نفت مورد توجه قرار نگیرد و همچنان لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ بر مبنای درآمدهای غیرپایدار، غیرواقعی و صوری بسته شود. در نظر گرفتن صادرات یک میلیون بشکه نفت خام، استقراض و برداشت از صندوق توسعه ملی و در نظر گرفتن ارقام غیرواقعی برای فروش اموال دولتی گواهی بر این مدعاست. به‌نظر می‌رسد همان مسیری که توسط دولت درباره لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ طی شد، در مورد لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ نیز در پیش گرفته شده است. در لایحه بودجه سال ۱۳۹۸ نیز به رغم توصیه‌های کارشناسی، دولت و مجلس، به بیش برآورد درآمدهای نفتی مبادرت ورزیدند. استدلال آنها برای توجیه این تصمیم اشتباه آن بود که بیش برآورد درآمدهای نفتی، توسط دشمنان به معنای قدرت کشور در فروش نفت تفسیر خواهد شد. غافل از آنکه نه تنها تحریم‌کنندگان ایران، فریب این آدرس دادن‌های غلط و ناشیانه را نمی‌خورند، بلکه بالعکس این بیش برآورد موجب انحراف و استفاده نادرست از منابع در کشور خواهد شد. نتیجه عملی این نگاه اقتصاد سیاسی به بودجه‌ریزی عدم‌توجه به گسترش درآمدهای مالیاتی بدون فشار بیشتر بر مودیان و فعالان اقتصادی شناخته شده، عدم تلاش برای جلوگیری از فرار مالیاتی و ساماندهی معافیت‌های مالیاتی و نیز عدم اهتمام نسبت به گسترش پایه‌های مالیاتی جدید خواهد

بود. از سوی دیگر با بیش برآورد منابع دولت، اقدام مناسبی برای مدیریت هزینه‌های خود با تمرکز روی مراکز عمده هزینه‌ای و اصلاحات فرآیند انجام امور در این حوزه‌ها از خود نشان نخواهد داد. یکی دیگر از مهم‌ترین پیامدهای در نظر گرفتن درآمدهای صوری و غیرواقع بینانه نفتی و غیرنفتی در لایحه بودجه، زیرسوال رفتن شأن تقنینی و نظارتی مجلس شورای اسلامی است. چرا که آنچه در عمل و پس از قریب به دو سه ماه وقت‌گذاری مجلس به تصویب می‌رسد، چیزی جز ارقام و جداول روی کاغذ نیست و آنچه در عمل اجرا می‌شود، اجرای سلیقه‌ای دولت از طریق مکانیزم تخصیص یا نسخه تعدیل شده بودجه با تغییرات شورای هماهنگی اقتصادی خواهد بود. نتیجه برخورد نه چندان جدی با اصلاحات ساختاری بودجه در لایحه بودجه سال ۱۳۹۹ چیزی جز کسری قابل توجه بودجه که در لابه‌لای ارقام، جداول و تبصره‌های بودجه پنهان شده نیست. بیش برآورد ناشی از درآمدهای حاصل از صادرات نفت خام و خالص صادرات، برداشت و استقراض از صندوق توسعه ملی، و بالاخره پیش بینی رقم غیرواقعی برای مولدسازی دارایی‌های دولت، جملگی کسری بودجه پنهانی بالغ بر ۱۵۰ هزار میلیارد تومان برای بودجه سال آینده رقم خواهد زد.

در حالی که در کشور، اسناد برنامه مهم‌ترین لنگر میان‌مدت سیاست‌گذاری محسوب می‌شود با این حال به دلیل آنکه تصویر منابع و مصارف مندرج در سند برنامه بر مبنای فروضی غیرواقع‌بینانه و ذیل یک سناریوی پایه که بر مبنای تداوم شرایط جاری است، تهیه و تدوین نشده است، تصاویر کمی مندرج در سند برنامه نمی‌تواند به عنوان لنگری واقع‌بینانه برای تصویر میان‌مدت منابع و مصارف بودجه دولت ایفای نقش کند. به علاوه، سند برنامه ماهیتی قانونی برای یک افق زمانی پنجساله دارد، این در حالی است که تغییر در شرایط اقتصادی و به‌تبع آن تغییر در چشم‌انداز منابع و مصارف بودجه‌ای دولت امکان پایبندی به تصویر ارائه‌شده در سند برنامه را دشوار می‌کند. از این‌رو لازم است که بودجه‌ریزی میان‌مدت به صورت غلتان باشد و در هر سال مالی، تصویر مالی بر مبنای برآورد جدید و معتبر نسبت به شرایط مورد بازبینی قرار گیرد. در واقع در یک سازوکار واقع‌بینانه از برنامه‌ریزی، ارتباط بین بودجه و برنامه باید به صورت پایین به بالا برقرار باشد و برنامه بر مبنای وضعیت بودجه، چشم‌انداز منابع-مصارف در نظر گرفته‌شده برای آن و اولویت‌هایی روشن در خصوص نحوه هزینه‌کرد تهیه و تنظیم شود. این در حالی است که در شرایط جاری به دلیل تنظیم سند برنامه با ارقام خوش‌بینانه و فقدان وجود اولویت‌بندی نسبت به برنامه‌های مختلف عملاً ارتباط بین برنامه و بودجه برقرار نیست.

تمرین برای بودجه‌ریزی دوسالانه و افزایش افق بودجه‌ریزی می‌تواند به تدریج شرایط را برای تنظیم چارچوب میان‌مدت برای مخارج دولت تسهیل کند. با این حال یکی از چالش‌های اصلی برای افزایش افق بودجه‌ریزی عدم قطعیت در متغیرهای کلان اقتصادی است. تورم و رشد اقتصادی به عنوان دو متغیر کلیدی نقش مهمی در چشم‌انداز مالی-بودجه‌ای دارند. از این‌رو میزان اعتبار بودجه میان‌مدت می‌تواند به دلیل تغییرات در این متغیرها با خدشه مواجه شود. به همین دلیل لازم است اولاً در تهیه سقف‌های بودجه‌ای برای دستگاه‌های مختلف انعطاف وجود داشته باشد و حداقلی از تغییر برای آنها در نظر گرفته شود. به علاوه، تعیین سقف مصارف و منابع در اختیار دستگاه‌ها به صورت حقیقی یا بر مبنای نسبت‌های مالی که به صورت خودکار بر اساس تغییر متغیرهای کلان تنظیم شوند، تهیه و ارائه شود. بی‌توجهی به این تنظیم بودجه متناسب با تغییر در متغیرهای کلان می‌تواند با کاهش اعتبار بودجه میان‌مدت، پایبندی به آن را کاهش دهد. به علاوه لازم است پیش‌بینی‌های صورت‌گرفته در خصوص وضعیت متغیرهای کلان اقتصادی به صورت محتاطانه انجام شود تا ریسک عدم تحقق منابع مالی کاهش یابد. ایرلند نمونه یک کشور موفق در اجرای چارچوب میان‌مدت با محیط نسبتاً متلاطم در اقتصاد کلان است. هرچند میزان تلاطم در محیط اقتصاد کلان در ایران عمدتاً به دلیل شوک‌های بیرونی و سیاست‌گذاری پولی و بودجه‌ای از میزان متعارف بیشتر است و همین امر یک چالش جدی برای اعتباربخشی به بودجه‌ریزی دوسالانه و به دنبال آن بودجه میان‌مدت است.

چالش دیگر در خصوص بودجه‌ریزی میان‌مدت در ایران تعدد زیاد در مراکز هزینه‌ای بودجه است. طی سال‌های مختلف واحدهای مختلف اجرایی توانسته‌اند ردیف‌های بودجه مشخص و مستقل برای خود ایجاد کنند. تعدد در ردیف‌های بودجه‌ای امکان اعمال سقف بر مصارف واحدهای مختلف را دشوار می‌سازد و از این‌رو لازم است که این مراکز هزینه‌ای کاهش یابد. تفکیک دستگاه‌های بودجه‌ای به دستگاه‌های مجری و سیاست‌گذار ذیل اصلاحات ساختار بودجه که در بودجه سال آتی اعمال خواهد شد، در صورت اجرایی شدن به شکل صحیح می‌تواند نقش موثری در کاهش این مراکز هزینه و امکان اعمال سقف هزینه‌ای ذیل دستگاه‌های سیاست‌گذار داشته باشد. پرتغال از جمله کشورهایی است که به دلیل داشتن ۱۲۰۰ واحد هزینه در اجرای بودجه‌ریزی میان‌مدت موفق نبود و پس از انجام ترتیباتی و با محول کردن وظایف مربوط در خصوص بودجه‌ریزی میان‌مدت به ۲۵ وزارتخانه مرتبط، توانست بر این مشکل فائق آید.

همچنین چالش دیگر در خصوص بودجه‌ریزی میان‌مدت در ایران، ابعاد قابل توجه عملیات مالی دولت در خارج از سند بودجه است. در واقع به دلیل آنکه سند بودجه در ایران فاقد ویژگی پوشایی برای دولت است و امکان تأمین مالی و هزینه‌کرد در خارج از سند بودجه ذیل سازوکارهای مختلف وجود دارد، این امر در واقع به معنای عدم پایبندی به سقف منابع و مصارف در نظر گرفته‌شده در بودجه دولت ذیل امور یا دستگاه‌های مختلف است که باعث می‌شود تا اعتبار این ارقام و پایبندی به آن کاهش یابد.

از این‌رو دستیابی به یک بودجه میان‌مدت معتبر، فرآیندی تدریجی است که باید به شکل مناسبی در داخل زمان‌بندی و گام‌های تهیه و تنظیم بودجه قرار گیرد. به علاوه لازم است در خصوص پیش‌بینی وضعیت آتی متغیرهای کلان اقتصادی در یک افق میان‌مدت ذیل سناریوهای مختلف تمرین شود، تا بتوان تصویر مناسبی از وضعیت این متغیرها را مبنای بودجه‌ریزی میان‌مدت قرار داد. همچنین لازم است به تدریج تمامی عملیات مالی دولت به صورت روشن و شفاف در داخل سند بودجه قرار گیرد و وظایف پیاده‌سازی بودجه میان‌مدت به تعداد محدودی دستگاه منتقل شود.

با توجه به نکات گفته‌شده، بودجه‌ریزی میان‌مدت در واقع شکلی از قاعده مالی است. نکات گفته‌شده در بالا بیشتر ناظر بر جنبه فنی تهیه قاعده مالی است با این حال قاعده مالی مستلزم شکل‌گیری تعهد سیاسی پایدار است. راهکار فنی به هر میزان که دقیق باشد نمی‌تواند جایگزینی برای تعهد سیاسی برای پایبندی و پیشبرد قاعده مالی باشد. کشورهای مختلف بنابر ماهیت نظام‌های سیاسی خود در اشکال متفاوتی ایجاد تعهد سیاسی را دنبال کرده‌اند. در کشورهایی که حاکمیت قانون نافذ است، تصویب پایبندی به سازوکار قاعده مالی در مجلس به صورت قانون نقش مهمی در شکل‌گیری تعهد سیاسی برای پایبندی به چارچوب میان‌مدت بودجه دارد. با این حال تجربیات گذشته در خصوص قواعد مالی در ایران نشان می‌دهد تصویب در مجلس لزوماً به معنای شکل‌گیری تعهد سیاسی نیست. از این‌رو علاوه بر در نظر گرفتن نکات فنی به منظور طراحی مناسب و دقیق‌تر از بودجه‌ریزی میان‌مدت لازم است تمهیداتی مشخص و روشن در خصوص ابعاد و کیفیت شکل‌دهی به تعهد سیاسی نیز سنجیده شود.

ارقام کلان سند مالی دولت چه می‌گوید؟

سمت و سوی بودجه سال ۹۹

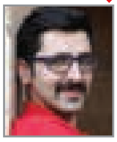

مجید حیدری
خبرنگار

سازمان برنامه و بودجه، برنامه مالی دولت در سال آینده را ابلاغ کرد که البته لایحه بودجه سال آینده با سر و صدای زیادی همراه بود، برخی معتقدند بودند که اصلاحات ساختاری مدنظر کارشناسان و مسئولان بلندپایه در لایحه بودجه سال آینده ابلاغ نشده است. در این گزارش به بررسی ارقام کلان بودجه در سال آینده هم از سمت مصارف و هم از سمت منابع می‌پردازیم.

بودجه سال ۱۳۹۹ کشور از حیث منابع بالغ بر ۱۹۸۸/۷ هزار میلیارد تومان بسته شده است. این عدد در قیاس با قانون بودجه ۹۸، حدود ۱۴ درصد رشد داشته است. این رقم بودجه، شامل دو بخش بودجه عمومی و بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی می‌شود. سهم منابع بودجه عمومی در حدود ۵۶۳/۸ هزار میلیارد تومان و سهم بودجه شرکت‌های دولتی، بانک‌ها و مؤسسات انتفاعی حدود ۱۴۸۳/۹ هزار میلیارد تومان بوده است. در نتیجه در حدود سه چهارم بودجه کل، مربوط به شرکت‌ها و بانک‌های دولتی و مؤسسات انتفاعی بسته شده است. بودجه شرکت‌ها در مقایسه با قانون بودجه سال جاری، ۱۶/۲ درصد رشد را ثبت کرده است. بودجه عمومی نیز در بخش منابع و مصارف، به دو بخش منابع و مصارف عمومی و منابع و مصارف اختصاصی تقسیم می‌شود. آنچه در اصطلاح به‌عنوان بودجه از آن یاد می‌شود، همان منابع عمومی دولت است. چرا که منابع اختصاصی، منابعی را در برمی‌گیرد که محل مصرفشان همان دستگاه ایجادکننده درآمد است. در واقع این منابع چندان در اختیار دولت نخواهد بود و در اختیار دستگاه ایجادکننده است. از این رو، آنچه در حوزه ابتکار عمل دولت است، منابع عمومی است. درآمدهای اختصاصی وزارتخانه‌ها و مؤسسات دولتی در قانون بودجه سال جاری، معادل ۷۱/۴ هزار میلیارد تومان بوده است که در سال ۹۹ با نزدیک به ۱۱ درصد رشد به ۷۹ هزار میلیارد تومان رسیده است. اما در حوزه عمل اصلی دولت، یعنی منابع عمومی دولت رکورد جدیدی را ثبت کرده است. میزان منابع عمومی در لایحه‌ای که رئیس دولت به مجلس داد، ۴۸۴/۵ هزار میلیارد تومان منابع عمومی دیده شده است: یعنی مجموع درآمدهای دولتی، واگذاری دارایی‌های سرمایه‌ای و واگذاری دارایی‌های مالی. دولت در لایحه سال آتی، نسبت به قانون بودجه سال ۹۸، ۸ درصد رشد دیده است، اما یک نکته در اینجا وجود دارد. دولت قانون بودجه امسال را در مرداد ماه با اصلاحات اساسی روبه‌رو کرد. طوری که سقف منابع عمومی با ۹۸ هزار میلیارد تومان عقبگرد مواجه شد. در واقع، دولت به این نتیجه رسید که برآورد منابع عمومی، معادل ۹۸ هزار میلیارد تومان با خوش‌بینی همراه بوده و باید ارقام بودجه اصلاح شوند. با این حال با وجود اینکه شرایط تحریمی همچنان بر اقتصاد ایران حادث است، لایحه بودجه ۹۹ با ۸ درصد افزایش نسبت به قانون بودجه اولیه امسال بسته شده است. در حالی‌که دولت در نسخه اصلاحی بودجه ۹۸، به این نتیجه رسیده بود که رقم تحقق یافته منابع عمومی در سال جاری، از حدود ۳۸۶ هزار میلیارد تومان فراتر نخواهد رفت. در نتیجه، دولت نسبت به آخرین برآورد، انبساط ۲۵ درصدی را برای بودجه عمومی در نظر گرفت. حال در بودجه سال جاری، سهم هم ایرانی از منابع عمومی دولت چقدر است؟ برآورد مرکز آمار نشان می‌دهد که در سال آینده، جمعیت ایران به حدود ۸۴ میلیون نفر می‌رسد. با این حساب، سرانه منابع عمومی در لایحه بودجه ۹۹ در حدود ۶ میلیون تومان خواهد بود.

بررسی مصارف بودجه

در سال آینده جمع مصارف عمومی دولت حدود ۴۸۴/۵ هزار میلیارد تومان است که ۷۵ درصد آن متعلق بـه هزینه‌های جاری دولت خواهد بود. دولت در سـال آینـده ۳۶۷/۲ هزار میلیارد تومـان برای هزینه‌های جاری خود در نظر گرفته اسـت.اعتبارات هزینه‌ای رویکرد دولت در خرج منابع را نشان می‌دهد. دولت برای جبران خدمت کارکنان دولت در حدود ۱۱۳/۴ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته که نسبت به سال جاری، حدود ۱۶ درصد رشـد را نشان می‌دهد. جبران خدمت کارکنان، در واقع میزان افزایش حقوق کارکنـان دولت را نمایان می‌کند. علاوه بر جبران خدمت کارکنـان، ۶ بند دیگر نیز در فصل هزینه‌های جاری مشاهده می‌شـود. از ۶ فصـل دیگـر، «هزینه‌های اموال و دارایـی»، «یارانه» و «کمک‌های بلاعوض» با کاهش نسبت به سال جاری روبه‌رو شده‌اند. بند یارانه، که در قانون بودجه ۹۸ معـادل ۱۱/۶ هزار میلیارد تومان بوده در لایحه بودجه ۹۹ با ۷۳ درصد کاهش به ۳ /۱ هزار میلیارد تومان نزول کرده اسـت. در حالی‌که میزان «کمک‌های بلاعوض» در حدود ۱۶/۵ درصد یافته اسـت. دولت بودجه فصل «رفاه اجتماعی» را با افزایش اندک نسـبت به سـال جاری به ۱۳۰ هزار میلیارد تومان رسـانده اسـت. مجموعا تراز عملیاتی دولت (اختلاف هزینه‌ها و درآمدها) معادل ۱۰۶ هزار میلیارد تومان است. در حقیقت دولت تمام هزینه اداره کشـور را نمی‌تواند از مالیات و سـایر درآمدهای خود به‌دسـت آورد و باید برای تأمین این هزینه‌ها، به سـمت استفاده از دارایی‌های سرمایه‌ای یا مالی رود.

پیش‌تر مقامات سازمان برنامه و بودجه، رویکرد دولت در بودجه ۹۹ را عدم‌وابستگی بودجه جاری به درآمدهای نفتی و تزریق تمامی درآمدهای نفتی به بودجه عمرانی عنوان کرده بودند.

میزان بودجه عمرانی یا تملک دارایی‌های سرمایه‌ای در لایحه بودجه ۹۹ معادل ۷۰/۳ هزار میلیارد تومان در نظر گرفته شده است. در حالی‌که کل منابع نفتی آزاد (به سـبب تداوم سیاست دلار ۴۲۰۰ تومانی)، حدود ۳۴ هزار میلیارد تومان است. در نتیجه دولت برای تأمین بودجه عمرانی عـلاوه بر درآمد نفتـی نیاز به منابع دیگر نیز خواهد داشـت که احتمالا در این بـاره، منابع حاصل از فروش و واگذاری اموال منقول و غیرمنقول دولت می‌تواند به کار آید. در بخش تملک دارایی‌های مالی دولت در سال آینـده، پیش‌بینی کرده که بـه ۴۷ هزار میلیارد تومـان منابع نیاز دارد. عمده این منابع برای بازپرداخت اصل اوراق مالی در سال‌های قبل صرف خواهد شـد (در حدود ۸۵ درصد). این عدد نسـبت به قانون بودجه سال جاری رشـد ۸۲/۶ درصدی دارد. این مسـئله نشان می‌دهد که دولت به واسـطه وابستگی بیشتر هر سـاله به اوراق، احتمالا با حجم بزرگ‌تری از تملک دارایی‌های مالی در سال‌های آتی روبه‌رو خواهد بود.

نقش عملیات بازار در بودجه

دولت در لایحه بودجه شرایط وثیقه‌دار شدن بدهی‌ها و اجرای عملیات بازار باز را تشـریح کرده اسـت. در تبصره ۵ و در بند «م» عنوان شده که به‌منظور اجرای سیاست پولی و مدیریت نرخ‌های سود (در راستای کنترل بلندمدت نقدینگی) و کنترل تورم و در راستای اجرای عملیات بازار باز و اعطای اعتبار در قبال وثیقه، به بانک‌مرکزی اجازه داده می‌شود به تدریج بدهی بانک‌ها و مؤسسه اعتباری (شامل خط اعتباری و اضافه برداشت) را وثیقه‌دار کند، به نحوی که در پایان سال حداقل ۵۰ درصد بدهی بانک‌ها و مؤسسات اعتباری به بانک‌مرکزی توثیق به اوراق بدهی منتشر به خزانه باشد. سازمان بورس اوراق بهادار مکلف به همکاری در توثیق اوراق بدهی خزانه نزد بانک‌مرکزی است. بانک‌مرکزی نیز مجاز است با تصویب شورای پـول و اعتبـار بابت درصدی از سـپرده‌های قانونی بانک‌ها و مؤسسـات اعتباری، اوراق مالی اسـلامی منتشره از سـوی دولت را بپذیرد. از سوی دیگر، در بند «ق» این تبصره توضیحاتی درباره وظایف وزارت اقتصاد در عملیات بازار باز در بودجه مشـخص شـده است. براساس این بند، وزارت اقتصاد موظف اسـت، ظرف دو ماه پس از اجرای عملیات بازار باز توسـط بانک‌مرکـزی، ضمن تعیین فهرسـت معامله‌گران اولیه مجاز نسـبت به پیاده‌سـازی الزامات عرضه اولیه اوراق از طریق حراج عمل کند. به نحوی که حداقل ۳۰ درصد از اوراق اسلامی منتشره دولت پس از عملیات بازار باز در عرضه اولیه به معامله‌گران اولیه مجاز به‌فروش برسد.

افزایش عوارض خروج از کشور

یکی از نکات قابل‌توجه در سـال آینده افزایش عوارض خروج از کشـور اسـت، بررسی‌ها نشان می‌دهد که در سـال آینده ۲۶۴ هزار تومان تعیین شـده که در مقایسه با سال‌جاری ۴۰ هزار تومان رشد کرده است. این رقم برای بار دوم، به میزان ۳۹۶ هزار تومان رسیده است و برای بار سوم این رقم به سطح ۵۲۸ هزار تومان افزایش یافته است. این رقم برای سفرهای بیش از سوم نیز تکرار می‌شود. عوارض خروج حج تمتع و عمره نیز به میزان ۱۳۲ هزار تومان در نظر گرفته شده است، همچنین عوارض خروج زائران عتبات عالیات شـامل زائران اربعین از ۱۴ شـهریور تا دوم آبان ۹۹ که از مرزهای زمینی به مقصد عراق از کشـور خارج می‌شوند، از پرداخت عوارض خروج معاف خواهند شـد. در کل میزان منابع حاصل از عوارض خروج مسـافر از مرزهای کشور هزار و ۶۱۰میلیارد تومان پیش‌بینی شده است.

تغییرات مالیات بر درآمد در بودجه

تبصـره ۶ در لایحه قانون بودجه ۹۹، به این نکته اشـاره دارد سـقف معافیت مالیاتی سالانه ۳۶ میلیون تومان است. به این معنا که افرادی که حقوق و مزایای آنها زیر ۳ میلیون تومان در ماه باشـد از مالیات بردرآمد معاف می‌شوند. معافیت مالیات بردرآمد در سال‌جاری تا سقف ۲۷ میلیون و ۶۰۰ تومان در سال بوده است که حدود ۳۰ درصد افزایش داشته است. اما بودجه سـال آتی در مورد مالیات بر درآمد نکته دیگری نیز در بردارد. براساس لایحه بودجه ۹۹ که توسط رئیس‌جمهور به مجلس تقدیم شد، در سال آینده به‌صورت پلکانی با افزایش درآمد، مالیات بردرآمد نیز افزایش پیدا می‌کند. براسـاس این تبصره، «نرخ مالیـات بر کل درآمد کارکنان دولتی و غیردولتی اعم از حقوق و مزایای فوق‌العاده و کارانه مازاد بر مبلغ مذکور تا یک و نیم برابر آن مشـمول مالیات سـالانه ۱۰درصد، نسبت به مازاد یک و نیم برابر تا دوونیم برابر آن مشمول مالیات سالانه ۱۵ درصد، نسـبت به مازاد دو و نیم برابر تا چهار برابر آن مشمول مالیات سالانه ۲۰ درصد، نسـبت به مازاد چهار برابر تا شش برابر مشمول مالیات ۲۵درصد و نسبت به مازاد ۶ برابر ۳۵ درصد است.» این درحالی است که در قانون بودجه سال ۹۸، نرخ مالیات بر کل درآمد کارکنان دولتی و غیردولتی اعم از حقوق و مزایای فوق‌العاده و کارانه که مازاد بر ۳۳میلیون تومان در سال درآمد داشتند باید به صورت پلکانی مالیات پرداخت می‌کردند.

درواقع براسـاس تبصره ۶ لایحه بودجه ۹۹، در سال آینده افرادی که ماهانه کمتر از ۳ میلیون درآمد داشته باشند معاف از مالیات و از بیشتر از ۳ میلیون تا ۴ /۵ میلیون تومان درآمد ماهانه ۱۰ درصد مالیات پرداخت می‌کننـد و این افزایش تا جایی پیش می‌رود کـه افرادی که ماهانه ۱۸ میلیون‌تومان به بالا درآمد داشـته باشـند ۳۵ درصـد آن را باید مالیات بدهند. در قسـمت «و» تبصره ۶ آمده اسـت که سـازمان امور مالیاتی کشور می‌تواند مالیات ارزش افزوده گروهی‌هایی از مودیان مشمول قانون مالیات ارزش افزوده را تعیین کند. این درحالی اسـت که در سال‌جاری، قرار بود سـازمان امور مالیاتـی مالیات ارزش افـزوده را با اعمال ضریب کاهشـی ارزش افزوده فعالیت آن بخش تعیین کند. اما در لایحه بودجه سال آینده اعمال ضریب کاهشی آن حذف شده است.

عضو شورای فقهی بانک مرکزی ایران مطرح کرد:

کنترل تورم با انتشار اوراق ودیعه

۴۸

تأثیر انتخابات بر بازار سرمایه ایران ۳۸

نبض بازار سرمایه با انتخابات تندتر می‌زند ۴۰

راه‌اندازی بورس پنجم منوط به اخذ مجوز ۵۲

تأثیر انتخابات بر بازار سرمایه ایران

فیروزه سالارالدینی
کارشناس ارشد بازار سرمایه

مسلما در هر کشوری تغییر در قدرت و حاکمیت سیاسی می‌تواند منشاء تحولات گسترده اقتصادی باشد. در هر انتخاباتی مردم با گزینش جریان فکری خاصی در حقیقت به برنامه‌های اقتصادی آن دولت یا جناح سیاسی رأی می‌دهند. تغییرات شاخص کل بورس فقط به دلایل سیاسی اتفاق نمی‌افتد. برای تفکیک هر یک از عوامل نیازمند بررسی‌های آماری هستیم. در ادامه با بررسی روند شاخص بورس در دوره‌های گذشته انتخابات ریاست جمهوری و مجلس سعی در تحلیل تغییرات شاخص در حول و حوش انتخابات داریم. اما آنچه مسلم است تا کار دقیق آماری انجام نشود مطالب گفته شده در حد بررسی‌های مقدماتی است.

الف) انتخابات ریاست جمهوری (جدول یک)

در دوره‌هایی که رئیس جمهور مزبور برای اولین بار انتخاب می‌شود (۱۳۷۶-۱۳۸۴-۱۳۹۲)، سرمایه‌گذاران براساس شعارهای انتخاباتی آنان خوش بین بوده و همین امر سبب رشد شاخص در ۴۵ روز قبل از انتخابات و بعد از آن شده است. این موضوع فقط در سال ۱۳۹۲ صحیح نمی‌باشد که علت آن هم افزایش نرخ ارز به عنوان بازار موازی و ورود نقدینگی به این بازار در سال ۱۳۹۱ بوده است که هنوز نقدینگی به بورس برنگشته بود. همچنین معمولا بورس به تغییرات مثبت بازارهای موازی خود پس از یک دوره زمانی و با وقفه عکس العمل نشان می‌دهد.

در دوره‌هایی که رئیس جمهور مزبور برای دومین بار انتخاب می‌شود (۱۳۸۰-۱۳۸۸-۱۳۹۶)، در ۴۵ روز قبل از انتخابات نسبتا نوسات ملایم است اما در ۴۵ روز بعد از آن شاخص با کاهش مواجه است. البته در سال ۱۳۸۸ روند کاهشی قبل و بعد از انتخابات شدید بود، که دلیل آن هم مشخص است.

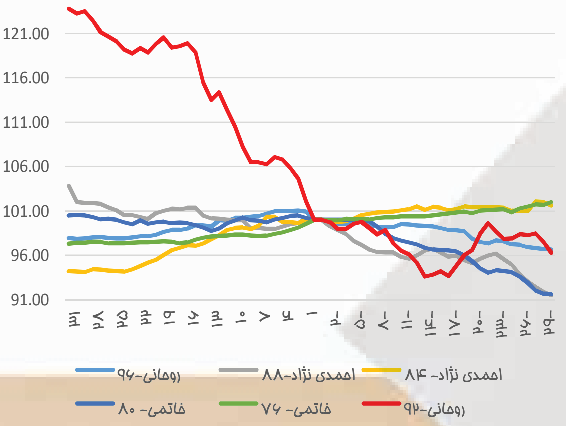

به منظور بررسی همه دوره‌ها عدد روز انتخابات ۱۰۰ و متناسب با آن و عدد شاخص، اعداد روزهای معاملاتی قبل و بعد تعیین شده است.

ب) انتخابات مجلس شورای اسلامی

در حال حاضر در کشور ۷ نهاد تصمیم گیرنده اقتصادی وجود دارد که مجلس فقط در یکی از آن‌ها نماینده دارد. جدیدالتأسیس‌ترین نهاد تصمیم‌گیر اقتصادی که حدود یک سال و نیم از زمان شکل گیری آن می‌گذرد، شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه‌گانه است و هدف از تشکیل آن همکاری نزدیکتر سه قوه در حل مسائل اقتصادی مردم، سرعت در تصمیم‌گیری و افزایش هماهنگی عنوان شده است. سران سه قوه، معاون اول و اعضای ستاد اقتصادی دولت، معاون اول قوه قضاییه، دادستان کل کشور، رؤسای کمیسیون‌های برنامه و بودجه و اقتصادی مجلس و رئیس مرکز پژوهش‌های مجلس جزو این شورا هستند.

با توجه به تأسیس جدید این نهاد و عدم وجود آن در دوره‌های قبلی انتخابات مجلس و نقش محدود آن در مقایسه با سایر تصمیم گیرندگان، انتظار نمی‌رود انتخابات مجلس تأثیر خاصی بر بورس داشته باشد؛ مگر این‌که نتیجه انتخابات مجلس متضاد با سیاست‌های دولت و موجب تنش دولت و مجلس در تصمیمات اقتصادی شود. (جدول ۲)- (جدول ۳)

همیشه انتخابات مجلس در پایان سال شمسی بوده است. در پایان سال سرمایه‌گذاران حقوقی در عین حمایت از سهم اقدام به فروش می‌کنند. دلیل حمایت و فروش هم زمان حقوقی‌ها شناسایی سود پایان دوره مالی است. مسلما این موضوع در روند حرکت شاخص در انتخاباتی که یک مرحله‌ای است و روزهای بعد از انتخابات با پایان سال همزمان است تأثیر می‌گذارد.

در دو دوره ششم و دهم مجلس که انتخابات دو مرحله‌ای بود حرکت شاخص از اردیبهشت ماه به بعد بررسی شده است و دلیل تفاوت آن نسبت به دوره‌های قبل، مقطع زمانی آن است. با توجه به این موارد به نظر می‌رسد برای تأثیر انتخابات مجلس بر بورس نمی توان الگوی خاصی پیدا کرد.

به طور خلاصه: اگر رئیس جمهوری برای اولین بار در حال انتخاب است قبل و بعد از انتخابات در یک بازده سه ماهه روند بورس رشدی است. اگر رئیس جمهور برای بار دوم در حال انتخاب است قبل از انتخابات سهام را بفروشیم بهتر است. در سنوات گذشته انتخابات مجلس تأثیر قابل توجهی بر بازار سرمایه نداشته است.

جدول یک – انتخابات ریاست جمهوری

سال	رئیس جمهور منتخب	مطالبات مردم	وضعیت اقتصادی ایران در هنگام انتخابات	حرکت شاخص بورس در ۴۵ روز قبل از انتخابات	حرکت شاخص بورس در۴۵ روز بعد از انتخابات
۱۳۷۶	خاتمی	آزادی‌های اجتماعی- سیاسی	تورم بالا / رشد اقتصادی مطلوب	افزایشی	افزایشی
۱۳۸۰	خاتمی	آزادی‌های اجتماعی- سیاسی	ثبات نسبی اقتصادی/ قیمت بالای نفت	نوسانات کم	کاهشی
۱۳۸۴	احمدی نژاد	عدالت اجتماعی- اقتصادی با وجود وضعیت خوب اقتصادی کشور مردم از توزیع آن نگران بودند.	ثبات اقتصادی یکسان سازی نرخ ارز / کاهش تورم	افزایشی با نرخ بالاتر	افزایشی با نرخ ملایم
۱۳۸۸	احمدی نژاد	تقسیم جامعه به دو گروه که مطالبات کاملا متفاوتی از لحاظ تعاملات سیاسی بین المللی داشتند.	افزایش قیمت نفت بعد از انتخابات	کاهشی	کاهشی
۱۳۹۲	روحانی	حل مشکلات ناشی از تحریم و ارائه یک برنامه مدون اقتصادی	رشد اقتصادی منفی نرخ بیکاری بالا نرخ ارز ۳برابر قبل	کاهشی	کاهشی
۱۳۹۶	روحانی	حل مشکلات ناشی از تحریم و ایجاد ثبات اقتصادی	نرخ تورم تک رقمی/ رشد اقتصادی مطلوب/امکان صادرات نفت	نوسان با افزایش ملایم	کاهشی

جدول ۲

تصمیم گیرندگان اقتصاد ایران	وظایف	زمان تشکیل
سازمان برنامه و بودجه	برنامه ریزی‌های سالانه و ۵ ساله و تخصیص بودجه به آن‌ها و همچنین نظارت بر اجرای برنامه‌ها	۵۱
شورای اقتصاد	رابط هیأت وزیران و سازمان برنامه و بودجه بالاخص در برنامه‌های عمرانی کشور	۵۱
وزارت اقتصاد و دارایی	تنظیم سیاست‌های اقتصادی و مالی، تهیه صورتحساب عملکرد بودجه اجرای سیاست‌های مالیاتی و برنامه همکاری اقتصادی و سرمایه‌گذاری با کشورهای دیگر	۵۳
ستاد فرماندهی اقتصاد مقاومتی	برنامه ریزی، هماهنگی و نظارت بر کل فعالیت‌های اقتصادی با رویکرد اقتصاد مقاومتی به عنوان الگوی اقتصاد ایران	۹۴
معاونت اقتصادی رئیس جمهور	هماهنگی بین سیاست‌های پولی و مالی	۹۶
ستاد هماهنگی امور اقتصادی دولت	تنظیم سیاست‌های کلان اقتصاد کشور و رویکردهای دولت برای دستیابی به اهداف اقتصاد مقاومتی	۹۶
شورای عالی هماهنگی اقتصادی قوای سه‌گانه	همکاری نزدیکتر سه قوه در حل مسائل اقتصادی مردم	۹۷

جدول ۳

تاریخ انتخابات مجلس	تعداد مراحل رای گیری	حزب اکثریت	درصد مشارکت	حرکت شاخص در روزهای قبل از انتخابات	حرکت شاخص در روزهای بعد از انتخابات
۲۹ بهمن ۱۳۷۸ و ۱۶ اردیبهشت ۱۳۷۹	۲	اصلاح طلبان	۶۷٫۳۵	کاهشی	کاهشی
۱ اسفند ۱۳۸۲	۱	اصولگرایان	۵۱٫۲۱	کاهشی	افزایشی
۲۴ اسفند۱۳۸۶	۱	اصولگرایان	۵۵٫۴	نوسانات کم	افزایشی
۱۲ اسفند ۱۳۹۰	۱	اصولگرایان	۶۳٫۸۷	کاهشی	افزایشی
۷ اسفند ۱۳۹۴ و ۱۰ اردیبهشت ۱۳۹۵	۲	اعتدالگرایان	۶۱٫۸۳	افزایشی	کاهشی

اقتصـــاد
در چمبره سیاست

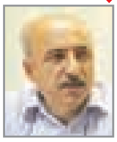

سید مرتضی افقه
استاد دانشگاه شهید چمران اهواز

انتخابات و اقتصاد! دو موضوعی اســـت که هیچ‌گاه در ایران بی‌ارتباط نبوده‌اند. به نحوی که انتخابات به شدت بر وضعیت کل اقتصاد و از جمله بازارهای مالی و بورس تاثیرگذار است.

هر تغییری در نظام سیاسی نیز با تحمیل هزینه‌های هنگفت و بی‌انتها بر اقتصاد بار می‌شود. برای هر انتخابی نیز در ســطح ملی این اتفاق دوباره تکرار می‌شــود و هزینه‌هایش را اقتصاد و منابع ملی می‌پردازد.

دلیل آن هم مشــخص اســت، با هر انتخاباتی چند ماه پیش از برگــزاری و چند ماه پس از برگزاری با توجه به اینکه احتمال ابقای مدیران کم می‌شود، طبیعی است که مدیران دل به کار نمی‌دهند و اولویت امور آنها به وظایف دیگری معطوف می‌شــود. ساختار اداری مختل می‌شود و طبیعی اســت چنین وضعیتی برای جذب ســرمایه و همین‌طور ســرمایه‌گذاران قابل قبول و جذاب نیست.

در شرایط فعلی که نظام اداری معیوب است، سیستم اقتصادی هم معیوب است و بازارهای پولی و مالی هم پیامد آن معیوب اســت و کارایی واقعی خود را ندارد. در حال حاضر شــرایط اقتصادی و متغیرهای پولی و مالی، نقدینگی، شــاخص بورس و.... همه چیز تحت تاثیر روابط خارجی و تحریم‌های یکجانبه علیه ایران است. بنابراین هرآنچه که در شرایط عادی در انتخابات نقش دارد در شرایط کنونی این نقش تشدید می‌شود. به این نکته توجه کنید هرچه در انتخابات جناح سیاسی پیروز شود که تعامل با دنیا برایش مهم نباشد تنش با دنیای اطراف بیشتر شده و تحریم‌ها بیشتر و سخت‌تر تاثیر می‌گذارند. هرچه جناح پیروز انتخابات مستقل‌تر بوده و کمتر بــه دنبــال تنش با دنیای اطراف بوده، پیامد ســرمایه‌گذارها چه داخلی و چه خارجی تمایل به ماندگاری بیشتری پیدا می‌کنند.

در سال‌های اخیر هیچ موضوعی بیش از تحریم‌ها نتوانسته بر اقتصاد تاثیر بگذارد. هرچیزی از جمله انتخابات اگر بتواند این مشکل را حل کند تاثیر مثبتی بر اقتصاد دارد. بازارهای مالی از جمله بورس، بازارهای آینده هستند هر چیزی از جمله روش‌های سیاسی، اقتصادی، برنامه‌های انتخاباتی و... که بتواند ترسیم بهتری از آینده بدهد به طور طبیعی اقتصاد را بیشتر با خود همراه کرده و شاخص‌های بورس را بهبود می‌بخشد.

نگرشی که بتواند اقتصاد وابسته به نفت ایران این امید را بدهد که فروش نفت برقرار خواهد ماند می‌تواند تاثیر مثبت بر دیگر شاخص‌های اقتصاد داشته باشد.

انتخابات و بازار سرمایه، دو گزینه‌ای که شاید بســیار کمتر از لغات معمول با هم همخوانی داشته یا تکرار شوند. اما نکته مهم این است که هر اتفاقی که بتواند شاخص‌های اجتماعی را تحت تاثیر قرار دهد می‌تواند به راحتی شاخص‌های اقتصادی را جابه‌جا کند.

بازار ســرمایه یکی از پرجاذبه‌ترین و در عین حال حســاس‌ترین شــاخص‌های اقتصادی است. بورس دماســنج اقتصاد و نگاه اقتصاد به آینده را نشــان می‌دهــد. نشــان می‌دهــد کــه ترســیم و ذهنیت ســرمایه‌ها از اقتصاد چیســت و به احتمال زیاد در کدام بخش اقتصاد ممکن است رونق بگیرد و کدام بخش از نظر دور مانده است.

اقتصاد، بــازده و عملکــرد فعالیت‌هــای اقتصادی نیــاز بــه بسترســازی دارد، ایــن اتفــاق تنهــا در ســایه سیاســت‌گذاری کلان دولــت رخ می‌دهــد. سیاست‌گذاری کلان دولت اهرم یا شاخصه‌ای است کــه با برنامه‌های دولت و دیدگاه بلند مدت شــکل می‌گیرد. دیــدگاه توســعه‌ای دولت‌هــا و باورهای اقتصــادی جــاری می‌توانــد تعییــن کننــده روند فعالیت‌های اقتصادی باشد اما نکته مهم اینجاست که برنامه مدون دولت‌ها برای اجرای این سیاست‌ها چیست و چطور عمل می‌کنند؟

اینجاست که سابقه سیاسی، اقتصادی و اجتماعی افــراد و احــزاب و نوع رفتارهای آنهــا اهمیت پیدا می‌کند و نشان می‌دهد آینده صنایع، شاخص‌های اقتصادی و به طور کلی فعالیت‌های اقتصادی به کجا می‌رســد. این پیش‌بینی‌ها چه آینده‌ای را ترسیم می‌کنــد بنابراین با وجود اینکه هنوز به طور دقیق مشخص نیست، نتیجه انتخابات چیست، شاخص‌ها و بخش‌های مختلــف اقتصادی جهت‌گیری کرده و واکنش نشــان می‌دهند. ســوابق انتخاباتی چه در داخل و چه در خارج نشــان می‌دهد که شاخص‌ها و محاســبات اقتصــادی بــرای پیش‌بینی‌هــا یکی از مســتدل‌ترین و قابــل اعتناتریــن پیش‌بینی‌ها هستند.

البته در بســیاری از کشــورها که روندهای طبیعی و شــفاف برای اتفاقات سیاســی و اقتصادی وجود دارد، فعالیت احزاب آزاد بوده و منابع حمایت مالی از فعالیت‌های سیاســی و اجتماعی شــفاف و قابل پیگیری است، تاثیر پذیری بازارهای مالی و بورس هم شدت بیشــتری دارد و هم قابل ردیابی و ثبت اســت. حال موضوع انتخابــات در ایران و تاثیرش بر اقتصاد و به خصوص بازارهای مالی مطرح است. اتفاقی که ســال‌ها رخ داده اما کمتــر قابل ارزیابی یا پیگیری بوده اســت. عدم فعالیت احزاب، شفاف نبودن منابع مالی برای تبلیغات انتخاباتی مهم ترین دلایلی هســتند که اجازه نــداده تاثیر انتخابات بر بازارهای مالی و بالعکس مشــخص شــود. اما هیچ کسی منکر تاثیر این دو موضوع بر یکدیگر نیست.

آنچه می‌خوانید گفت‌وگو با امیر شفیعی کارشناس بازار سرمایه در مورد تاثیر انتخابات بر بازار سرمایه است. این گفت‌وگو بر اساس یک تحقیق مفصل در این‌باره است که افقط بخش کمی از آن قابل انتشار بوده است.

گفت‌وگو با امیر شفیعی
کارشناس بازار سرمایه درباره
تاثیر انتخابات بر بازار سرمایه

نبض بازار سرمایه با انتخابات تندتر می‌زند

واکنش بازار سرمایه به انتخابات پرنوسان‌تر است

شیرین سعیدی
خبرنگار

■ آیا برگزاری انتخابات بر بازار سرمایه تاثیرگذار است؟

رویدادهای سیاسی مانند برگزاری انتخابات به دلیل انتظاراتی که از تغییر در سیاست‌های سیاسی و اقتصادی حاکم ایجاد می‌کنند، بر روند کوتاه مدت بازارهای مالی اثرگذار هستند. اما آنچه تعیین کننده رفتار بلندمدت بازارهاست سیاست‌های اجرایی در عمل و روند متغیرهای اقتصادی مهمی چون نرخ تورم، نرخ سود سپرده‌های بانکی و نرخ ارز است. البته به دلیل نبود تحزب در کشور، عموم مردم و به طور خاص سرمایه‌گذاران بازار سرمایه تصویر شفافی از رویکردها و برنامه‌های نامزدهای انتخابات ندارند و تنها بر اساس پیشینه سیاسی و شعارهای انتخاباتی آنان به ارزیابی نتایج حاصل از قدرت گرفتن ایشان می‌پردازند. حال آنکه ضمانتی برای تحقق شعارها پس از قرار گرفتن افراد در راس قدرت سیاسی وجود ندارد و حتی در بسیاری از موارد امکان پیگیری وعده‌های فراوان انتخاباتی در دوره ریاست ایشان در ساختار سیاسی کشور وجود ندارد. بنابراین بازار سرمایه به رویداد انتخابات واکنش نشان می‌دهد ولی تاکنون این واکنش همیشه درست و به میزان کفایت نبوده است. همان‌طور که عنوان شد آنچه روند اصلی بازار سرمایه را هدایت می‌کند واقعیت‌های اقتصادی کشور است. عملکرد اقتصادی دولت‌ها در کشورهای نفت‌خیزی مانند ایران نیز تحت تاثیر نحوه هزینه کرد درآمدهای نفتی است که بیشتر به سرکوب مالی در دوره وفور درآمدهای نفتی و رکود تورمی در دوره اعسار کشور منجر شده است. متناسب با این الگوی رفتاری دولت‌ها، بازار سرمایه در زمان اجرای سیاست سرکوب و تثبیت قیمت‌ها دچار رکود و در زمان جهش نرخ تورم با رونق مواجه است.

اگر به روند بازده بازار سرمایه کشور از ابتدای دهه ۸۰ تاکنون نگاهی داشته باشیم، مشاهده می‌کنیم که بازده دوره دوم ریاست جمهوری هر یک از روسای جمهور از بازده دوره نخست ایشان بالاتر بوده است. اما آیا این موضوع را می‌توان به برگزاری انتخابات یا تغییر دولت‌ها نسبت داد؟ به طور طبیعی خیر؛ زیرا آنچه در این دوره‌ها رخ داده است افزایش نرخ ارز و انطباق همه بازارها با نرخ‌های جدید ارز بوده است. اجرای سیاست یکسان‌سازی نرخ ارز در سال ۸۱ و اعمال تحریم‌های بین‌المللی در سالهای ۹۰ و ۹۷ را می‌توان از دلایل رشد نرخ ارز در دو دهه اخیر عنوان کرد که البته افزایش لجام گسیخته نرخ ارز در این سال‌ها خود معلول اجرای سیاست تثبیت نرخ ارز در سال‌های پیش از آنها بوده است.

با علم به اینکه عوامل بسیاری بر بازار سرمایه تاثیرگذار هستند شاید بتوان سال‌های ۸۴ و ۹۲ را به عنوان سال‌هایی که برگزاری انتخابات در آن سال‌ها بیشترین نقش را در ثبت بازده بازار سرمایه داشته است عنوان کرد. در این دو سال انتظارات زیادی برای تغییر اساسی در سیاست‌های کلان سیاسی و اقتصادی وجود داشت. در سال ۸۴ بازار سرمایه، بازدهی منفی ۱۳ درصد و در سال ۹۲ بازده مثبت ۴۲ درصدی داشت. البته همانطور که عنوان شد نوسانات بازار سرمایه را نمی‌توان به یک عامل نسبت داد و تاثیر عوامل دیگر را نادیده گرفت.

برای مثال در سال ۹۲ متوسط سود سهم در بازار به عدد ۷۸۴ ریال رسید که نسبت به پایان سال ۹۱ رشد حدود ۳۰ درصدی داشت. بنابراین رشد سودآوری اسمی بنگاه‌های اقتصادی به دلیل تورم ۴۰ درصدی در کنار امید به بهبود شرایط سیاست خارجی منجر به کسب بازده مناسب برای سهامداران در یک بازه زمانی ۱۴ ماهه از مهرماه ۹۱ تا آذرماه ۹۲ شد.

■ آیا بازار سرمایه در مقایسه با سایر بازارها واکنش متفاوتی دارد؟

بازار سرمایه در واکنش به رویدادهای سیاسی به طور معمول پر نوسان‌تر از سایر بازارها بوده است. برای مثال وقتی تحریم‌های بین‌المللی علیه کشور اعمال شد، نرخ ارز با شتاب زیادی شروع به رشد کرد و در مسیر رشد خود هیچ تردیدی به خود راه نداد. بازار مسکن نیز مطابق آثار و انتظارات بیماری هلندی واکنش نشان می‌دهد و پس از دوره رکود چندین ساله به یکباره با جهش شدید، خود را با سطح تورم عمومی کشور متناسب می‌کند. اما فعالان بازار سرمایه در خصوص میزان اثرگذاری تحریم‌ها بر سودآوری بنگاه‌ها، سودمند بودن مسیرهای دور زدن تحریم‌ها و شرایط شرکت‌های صادرات محور در دوران تحریم تردیدهای فراوانی داشتند. بازار در واکنش به این موضوع ابتدا افت شدید و سپس رشد شدیدی را تجربه نمود. در خصوص واکنش بازار به انتخابات نیز وضعیت به طور تقریبی مشابه بوده است. پس از تغییر دولت در سال‌های ۸۴ و ۹۲ فعالان بازار سرمایه واکنش شدیدی به موضوع نشان دادند و پس از طی زمان اندکی دوباره دغدغه اصلی آنان سودآوری بنگاه‌ها بود. بنابراین می‌توان گفت نوسانات منفی و مثبت بازار سرمایه به دلیل تعدد بازیگران و عوامل اثرگذار بر آن همواره بیش از بازارهای رقیب بوده است.به نظر می‌رسد در زمان‌هایی که برگزاری انتخابات با انتظار تغییر اساسی در سیاست‌ها همراه باشد بازار سرمایه در کوتاه مدت واکنش شدید نشان می‌دهد و پس از استقرار دولت جدید، دوباره به محاسبات مربوط به ارزش‌گذاری بنگاه‌ها که از برآورد جریانات نقدی آتی بنگاه‌ها و نرخ تنزیل مناسب بهره می‌برد روی می‌آورد.

■ تاثیر انتخابات بر بازار سرمایه در چه بازه زمانی قبل یا بعد از آن آغاز می‌شود؟

تفکرات اقتصادی تصمیم‌گیر و رشد اقتصادی

علی صادقین
کارشناس و تحلیلگر اقتصادی

انتخابات و روندهای اقتصادی نه فقط در ایران بلکه در تمام دنیا بر روی هم تاثیر دارد. اینکه چه تفکری در انتخابات پیروز است و سکان سیاست‌گذاری را در دست می‌گیرد، شیوه‌های اقتصادی را تغییر می‌دهد.

عامل اصلی تاثیرگذار آن است که تفکر پیروز در انتخابات، تأمین مالی در اقتصاد را بانک محور ترجیح بدهد یا بازار سرمایه محور، ترجیح بر جذب سرمایه‌های خارجی داشته باشد یا در جهت تعمیق بازارهای مالی قدم بردارد و ریسک‌ها را کاهش دهد و... همه این عوامل ناشی از تفکر حاکم و پیروز در انتخابات سرچشمه می‌گیرد. پس از این تلقی‌ها و تفکرات، چینش و انتخاب افراد موثر در تصمیمات اقتصادی اهمیت دارد و تغییر می‌کند، کمیسیون‌های تخصصی مجلس، روسای شرکت‌ها و نهادهای اقتصادی و... همه تاثیر دارند. ضمن اینکه جهت‌گیری برای توسعه بر اساس چه تفکری باشد و به چه صنایعی توجه کند می‌تواند کل اقتصاد را دگرگون کرده و تغییر دهد و بر درآمدهای ملی و کشور تاثیر بگذارد. اینکه دولت و مجلس چه تفکر و دیدی نسبت به بهره مالکانه دارند، قیمت خوراک پتروشیمی‌ها و قیمت دلار را چگونه تنظیم می‌کنند و... به طور قطع مستقیم بر روی تخصیص بهینه منابع و پیامد آن بر سود پیش‌بینی شده (EPS) اثر دارد.

سود پیش‌بینی شده هر شرکت یکی از مهم ترین عوامل در معاملات یک سهم می‌تواند باشد. پیش‌بینی سرمایه‌گذاری‌ها و همچنین برنامه توسعه‌ای شرکت‌ها می‌تواند موثر باشد. حال غیر از این موارد افکار و منش سیاسی مانند اعتقاد لیبرالیسم یا دولت‌گرا بودن می‌تواند همه چیز را تغییر جهت دهد. در مورد تجربه‌های داخلی نیز اتفاق‌های زیادی رقم خورده اما گذشته از اینکه چه گروه یا جناحی در انتخابات پیروز شود، اینکه چه کسی سکان وزارت نفت را در دست بگیرد می‌تواند بسیار با اهمیت و تاثیرگذار باشد. تعیین نرخ خوراک پالایشگاه‌ها و پتروشیمی‌ها، توجه به صنایع دیگر مانند خودروسازی، تعیین نرخ ارز (دور شدن یا نزدیک شدن به نرخ واقعی ارز آزاد) می‌تواند به سرعت شاخص را تحت تاثیر قرار دهد.

البته از گروهی مانند خودروسازها همه دولت‌ها حمایت کرده‌اند اما با همه این اتفاق‌ها می‌بینید که خودروسازان چه وضعیتی دارند. البته هر دولتی بنا به وضعیت و موقعیت سعی کرده حمایت بیشتری را از این صنعت انجام دهد.

بیشتر حمایت‌ها و رفتارهای سیاست‌گذاران با این صنعت علایم مثبت به سرمایه‌گذاران می‌دهد و سیاست‌گذاران نیز از فرصت استفاده کرده و تزریق منابع به این صنایع را مزیت نسبی چنین سهم‌هایی عنوان می‌کنند. به هر حال انتخابات به خصوص در کشوری مانند ایران به شدت بر فراز و فرودهای اقتصادی تاثیر می‌گذارد.

به طور معمول در بررسی تاثیر یک رخداد بر بازار سرمایه، دوره زمانی کمتر از ۹۰ روزه در قبل و بعد از آن رخداد در نظر گرفته می‌شود. در مطالعه‌ای که در سال ۹۶ انجام شد به بررسی تاثیر برگزاری انتخابات ریاست جمهوری در ایران در دوره ۶۰ روز قبل و ۶۰ روز پس از برگزاری انتخابات پرداختیم. متوسط بازده ۶۰ روزه بازار پس از برگزاری انتخابات ریاست جمهوری در سال ۱۳۸۴ با ۰/۱۶- درصد، کمترین میزان بازده و دوره ۶۰ روزه پس از انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۹۲ با ۰/۴۴ درصد بازده روزانه بیشترین میزان بازدهی در دوره‌های پس از انتخابات در پنج دوره انتخابات ریاست جمهوری اخیر کشور بوده‌اند. البته بازده بازار سرمایه در دوره ۶۰ روز پس از انتخابات ریاست جمهوری سال ۱۳۸۸ که شرایط اجتماعی کشور بسیار ملتهب بود نیز قابل توجه بوده و فاصله بسیار کمی با دوره پس از انتخابات سال ۱۳۹۲ دارد.اگر فقط از نگاه نظریه دوره‌های انتخاباتی به بازار سرمایه کشور نگاه کنیم، در دوره‌های اخیر ریاست جمهوری، سال سوم دوره دوم هر رئیس جمهور بهترین سال برای بازار سرمایه بوده و در مجموع دوره دوم ریاست جمهوری برای فعالان بازار سرمایه سال‌های بهتری را رقم زده است.

■ چه صنایعی از رویداد برگزاری انتخابات بیشتر تاثیر می‌پذیرند؟

بیم‌ها و امیدهای ایجاد شده از تصور تغییرات سیاسی ماهیتی فراگیر دارند بنابراین کل بازار را تحت تاثیر قرار می‌دهند و نمی‌توان رابطه معنی‌داری بین برگزاری انتخابات و بازده صنایع مختلف به صورت مجزا از کلیت بازار یافت. رفتار تودەوار بازار در زمان خوش‌بینی یا بدبینی مفرط به تغییر ریل سیاست‌گذاری کشور موجب می‌شود شاخص صنایع بزرگ و کوچک بازار همزمان با یکدیگر دچار رشد یا نزول شوند.

شاید یکی از دلایل این موضوع بالا بودن سطح ریسک سیستماتیک و نوسانات شدید آن در کشور است که دورنمای کاهش یا افزایش آن پس از برگزاری انتخابات منجر به نوسانات شدید عمومی در سطح کل بازار سرمایه می‌شود. به طور کلی می‌توان این‌گونه عنوان کرد که بازار در واکنش به رویدادهای سیاسی مانند برگزاری انتخابات در کوتاه مدت فراواکنشی دارد و این واکنش به کل صنایع بازار تسری پیدا می‌کند. اما در واقعیت تغییر در سیاست‌های کلان کشور و به نتیجه مطلوب رسیدن آن‌ها به کندی و با ملاحظات بسیار رخ می‌دهد و چه بسا انتظارات شکل گرفته در جامعه با آنچه در عمل رخ می‌دهد تفاوت‌های زیادی داشته باشد. با این وجود، فعالان بازار سرمایه با شعار در بازار سرمایه آینده را معامله می‌کنیم، با خوش‌بینی یا بدبینی افراطی به اثر برگزاری انتخابات می‌نگرند و در نهایت مجبور به اصلاح واکنش اولیه خود متناسب با واقعیات سیاسی و اقتصادی کشور می‌شود.

سود محقق شده دی ماه
(سالیانه)

صندوق سرمایه‌گذاری امین آشنا ایرانیان

صدور و ابطال از طریق وبسایت
صندوق و اپلیکیشن آشناشاپ

مدیرصندوق: شرکت سبدگردان سهم‌آشنا | www.iafi.ir | تحت نظارت سازمان بورس و اوراق بهادار

انتخابات و بورس

انتخابات دولت هشتم

اطلاع تحلیلگران از پیامدهای اقتصادی انتخاب سیاسی
نتیجه: ثبات اقتصادی و متاثر از آن ثبات بازار سرمایه

انتخابات دولت نهم

ابهام در خصوص آینده اقتصادی کشور
نتیجه: نزول شاخص کل بورس تهران

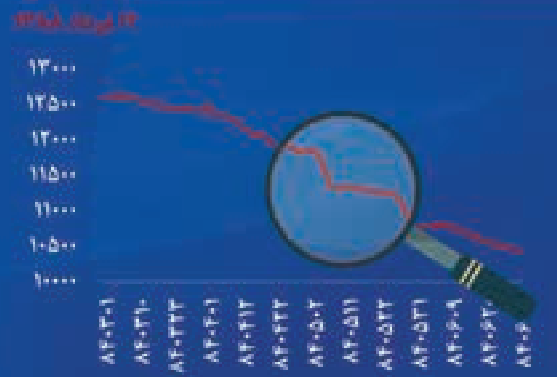

انتخابات دولت دهم

شناخت فعالان اقتصادی از سیاست‌های اقتصادی احتمالی
نتیجه: صعود شاخص کل بورس تهران

۲۲ خرداد ۱۳۸۸

انتخابات دولت یازدهم

خوش‌بینی در افکار فعالان اقتصادی همراه با رونق اقتصادی
نتیجه: صعود شاخص کل بورس تهران

۲۴ خرداد ۱۳۹۲

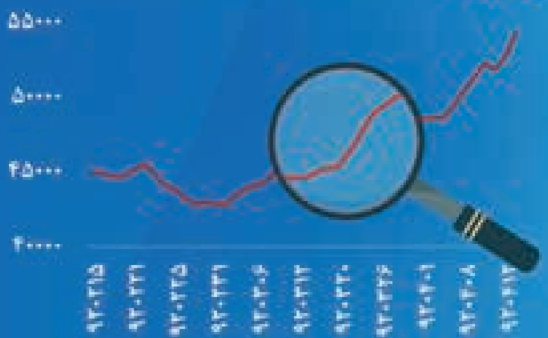

انتخابات دولت دوازدهم

افزایش سطح آگاهی فعالان اقتصادی و کنترل هیجانات
نتیجه: تعادل نسبی شاخص کل بورس تهران

۱۲ مرداد ۱۳۹۶

چهار دوره انتخابات مجلس

از دریچه

بورس

در تمامی چهار دوره بررسی شده انتخابات مجلس شورای اسلامی شاخص کل بورس تهران روند مشابهی را تجربه می‌کند

در دوره انتخابات (دو هفته پیش از انتخابات) شاخص کل روند پرنوسانی را تجربه می‌کند

بعد از برگزاری این رویداد مهم سیاسی از نوسان نماگر سهام کاسته شده و شاخص کل روندی صعودی به خود می‌گیرد

انتخابات
مجلس نهم
۱۲ اسفند ۱۳۹۰
۲۶۰۰۰
۲۵۶۰۰
۲۵۲۰۰
۲۴۸۰۰

انتخابات
مجلس دهم
۷ اسفند ۱۳۹۴
۸۰۲۰۰
۷۹۰۰۰
۷۷۸۰۰
۷۶۶۰۰
۷۵۴۰۰

عضو شورای فقهی بانک مرکزی ایران مطرح کرد:

کنترل تورم با انتشار اوراق ودیعه

فرزاد مهدیزادگان
خبرنگار

کنترل رشـد نقدینگی و تورم، بانک مرکزی را بر آن داشـت تا برای انتشار اوراق جدیدی به نام اوراق ودیعه اقدام نماید. مطرح کنندگان این اوراق معتقدند که ابزار بازار باز مالی در دنیا همراه با ربا است و نمی توان در ایران از آنها استفاده کرد. بنابراین مسئله به شورای فقهی بانک مرکزی ارجاع و در این شورا ابزار ودیعه طراحی شد. در این زمینه با سید عباس موسویان، عضو شورای فقهی بانک مرکزی ایران مصاحبه ای انجام شد که با هم می‌خوانیم:

■اوراق جدیدی برای کنترل نقدینگی در کشور مطرح شده به نام اوراق ودیعه. لطفا بفرمایید اوراق ودیعه چیست؟

معمولا بانک مرکـزی برای کنترل نقدینگی کشـور از ابزارهای مختلف سیاست‌های پولی استفاده می‌کند که مهم ترین این ابزارها عملیات بازار باز است. این عملیات اصطلاحا ابزاری است که روی اوراق بهادار که توسط دولت منتشـر می‌شـود، اجرا می‌شود و به وسـیله خرید و فروش آن توسط بانک مرکزی آن اوراق بهادار دولتی روی حجم پول جامعه تاثیر می‌گذارد.

یعنی اینکه وقتی حجم پول جامعه کم است و احتیاج به سیاست انبساط پولی است بانک مرکزی شروع به خرید اوراق بهادار دولتی می‌کند و پول به جامعه تزریق می‌شود.

اما در نقطه مقابل اگر بانک مرکزی بخواهد سیاست انقباضی به خرج بدهد شروع به فروش آن اوراق و جمع آوری پول از جامعه می‌کند که این مهم ترین ابزار سیاست پولی به حساب می‌آید. منتهی در کشورهایی مثل ایران که اوراق بهادار دولتی به اندازه کافی نیست و بانک مرکزی نمی تواند عملیات بازار باز را از طریق خرید و فروش اوراق بهادار دولتی در بازارهای مالی انجام دهد، در این مواقع بانک مرکزی اصطلاحا خود یک اوراق بهادار منتشر می‌کند و پول را از سطح جامعه جمع می‌کند تا نقدینگی و تورم در جامعه کنترل شود.در ایران در سال ۱۳۸۰ اوراقی به نام اوراق مشارکت بانک مرکزی منتشر می‌شده و بانک مرکزی در زمان لازم، برای جمع آوری و کنترل نقدینگی مازاد جامعه از آن استفاده می‌کرد. اما اوراق مشارکت بانک مرکزی بعدا هم از جهت فقها و فقی مورد اشکال و اعتراض واقع شد که مشروعیت کافی ندارد و هم از طرف سیاسـت‌گذاران و اقتصاددانان مورد نقد واقع شد.به این جهت در چند سال اخیر اوراق مشارکت بانک مرکزی منتشر نشد.

بر این اساس بانک مرکزی دنبال این بود که اوراق بهاداری طراحی کند تا هم از مشـروعیت لازم جهت شـرعی و فقهی را دارا باشـد و هم کارایی مناسـب جهت جمع آوری وجوه مازاد از سـطح جامعه را داشته باشد.بعد از همفکری‌های مختلف در شـورای فقهی بانک مرکزی بحث اوراق ودیعه مطرح شد.

اوراق ودیعه بر اساس قرارداد ودیعه یا امانت طراحی شده و ودیعه قراردادی است در فقه و حقوق ما هم آمده و اصالت هم دارد. در شریعت اسلام و قانون مدنی ایران هم به رسـمیت شناخته شده اسـت.در واقع ورق ودیعه سندی است که نشـان می‌دهد بانک مرکزی مبلغ معینی را از ودیعه‌گذار به عنوان ودیعه دریافت کرده و متعهد است آن مبلغ را تا سررسید نگهداری کرده و در سررسید، با رعایت حفظ قدرت خرید به دارنده سند مزبور برگرداند.

■روش کار ودیعه چگونه است؟

روش کار در اوراق ودیعه به این صورت است که بانک مرکزی اوراق ودیعه را منتشر کرده و اوراق مزبور را از طریق بانک‌های عامل به متقاضیان عرضه می‌کند. بانک‌ها بـا واگذاری اوراق ودیعه، وجوه متقاضیان را به عنوان ودیعه جمع‌آوری و به بانک مرکزی منتقل می‌کنند. بانک مرکزی متعهد است آن وجوه را در چارچوب سیاسـت‌های پولی بلوکه کرده و در سررسید با رعایت حفظ قدرت خرید، به صاحبان اوراق برگرداند.

■تحلیل فقهی اوراق ودیعه چیست؟

شورای فقهی بانک مرکزی، انتشار اوراق ودیعه توسط بانک مرکزی با هدف جـذب وجوه از عموم در قالب ودیعه و باز پرداخت آن در سررسـید با حفظ قدرت خرید، با نرخی حداکثر معادل نرخ تورم سالانه را در اجرای سیاست‌های پولی و کنترل رشد نقدینگی مغایر با موازین شرع تشخیص نداد. از آنجا که قرارداد فیمابین بانک با صاحبان اوراق، ودیعه است (نه قرض) و وجوه حاصل از واگـذاری اوراق به ملکیت بانک مرکـزی در نمی‌آید، بحث ربا اعم از ربای قرضی یا معاوضی در این اوراق مطرح نیست و زیاده هم زیاده اسمی است که به منظور جبران کاهش ارزش پول به صاحبان اوراق پرداخت می‌شود.

■ امـا موضوعی که پیش می‌آید این اسـت که وقتی وجوه مردم به مـدت معینی نزد بانک مرکزی بلوکه می‌شـود به جهت تورمی بودن کشـور از ارزش پول کاسـته می‌شود و مردم متضرر می‌شوند. در این زمینه راه حل چیست؟

بله. دراین مورد قرار شد که بانک مرکزی حداکثر در حد نرخ تورم، یعنی سـقف آن حداکثر در حد نرخ تورم ارزش پول مردم را حفظ کند. به عبارت دیگر مردمی که حاضر می‌شـوند با بانک مرکزی در سیاست پولی همراهی کنند و داوطلبانه وجوه مازاد خود را در اختیار بانک مرکزی بگذارند تا بانک مرکزی به سیاسـت پولی خود دسـت پیدا کند، بانک مرکزی هم در مقابل جهت تشویق این افراد به خرید اوراق ودیعه متعهد می‌شود که این امتیاز را به آنها بدهد که ارزش پول آنها را تا حدود زیادی حفظ کند و در حد حداکثر

تورم به آنها اضافه بپردازد که ارزش پول شان حفظ شود. این اوراق از نظر فقهی بحث، بررسی و مورد تایید قرار گرفته اما این بدین معنا نیست که امسال یا در چند ماه آینده بانک مرکزی این اوراق را منتشر خواهد کرد بلکه به این معنا است که مجوزهای لازم از جهت شرعی و قانونی فراهم شود و در صورتی که بانک مرکزی استفاده از این ابزار را تشخیص باید بدهد، زیرساخت‌های آن مهیا باشد تا بانک مرکزی بتواند از این ابزار به موقع استفاده کند.

■ آیا در کشورهای دیگر هم نمونه این کار وجود دارد؟

خیر. در بانک‌های مرکزی دنیا این ابزار مورد استفاده قرار نگرفته است. بلکه در کشورهای پیشرفته عمدتا بانک‌های مرکزی از خرید و فروش اوراق بهادار دولتی استفاده می‌کنند و خود بانک مرکزی اصلا اوراق منتشر نمی کند. ما هم اگر بخواهیم کاملا اقتصادی و موازین شرعی را رعایت کنیم باید اوراق بهادار دولتی را در بازار گسترش دهیم تا بانک مرکزی در مواقع نیاز از طریق عملیات بازار باز وارد بازارهای مالی شود و از طریق خرید و فروش اوراق بهادار دولتی اقدام به کنترل نقدینگی در کشور کند.اما وقتی اوراق بهادار دولتی به اندازه کافی نیست و بانک‌های مرکزی نمی توانند عملیات بازار باز به اندازه کافی داشته باشند آن بانک‌های مرکزی می‌آیند شبیه اوراق ودیعه نه خود اوراق ودیعه را منتشر می‌کنند.

منتها چون اوراق قرضه‌های بانک مرکزی آلوده به ربا است و قرارداد یک قرارداد ربوی است بنابراین در ایران قابل اجرا نیست. به این جهت بعد از مطالعات زیاد امسال در شورای فقهی برای اولین بار در ایران بحث اوراق ودیعه مطرح شد و امید است که اولا بانک مرکزی بتواند نقدینگی را کنترل کند و نیازی به انتشار اوراق ودیعه نباشد، اما در صورت نیاز این اوراق می‌تواند برای اولین بار در ایران منتشر شود که هم با موازین فقهی مطابقت دارد و هم مطالعات کارشناسی اقتصادی بر روی آن انجام شده است.

■ بانک مرکزی همیشه برای کنترل نقدینگی و تورم دست به انتشار اوراق‌های مختلف بانکی می‌زند. آیا وجود این همه ابزار در بازار مشکلاتی به وجود نمی آورد؟

ابزار مالی باید به گونه ای باشد تا بانک مرکزی بتواند با استفاده از آنها عملیات بازار باز انجام دهد، یعنی بتواند روی حجم نقدینگی کنترل داشته باشد. از ابزارهای موجود در بازارهای مالی ما مناسب ترینش اسناد خزانه اسلامی است. اسناد خزانه اسلامی این قابلیت را دارد اما عمق آن زیاد نیست. یعنی حجم خزانه اسلامی در بازار به قدری نیست که بانک مرکزی بتواند اجرای سیاست پولی از آن طریق داشته باشد. بنابراین نیاز به ابزارهای جدیدتر برای مکمل هم بودن نیز است.البته باید بگوییم که اسناد خزانه بهتر از اوراق ودیعه است. بنابراین اگر بانک مرکزی بتواند از طریق خرید و فروش اسناد خزانه کنترل نقدینگی داشته باشد قطعا بر انتشار اوراق ودیعه ترجیح دارد.

■ آیا اوراق ودیعه مثل اسناد خزانه بخش خاصی را پوشش می‌دهد؟

اوراق ودیعه کاری به بخش خاصی ندارد. حجم پول جاری در کل کشور بالا است و رشد بالای ۲۷درصدی دارد و این برای کشوری مثل ایران اصلا مناسب نیست و این رشد نقدینگی باید کنترل شود. وقتی از این ابزارها استفاده شود برای کل جامعه تاثیرگذار است. مثل اسناد خزانه نیست که عمدتا در بخش پیمانکاری و در پروژه‌های عمرانی کاربرد داشته باشد.

■ در حال حاضر اوراق ودیعه در چه مرحله ای قرار دارد؟

این طرح فعلا در شورای فقهی مطرح شده و باید تاییدیه مراحل دیگر را هم اخذ کند. اولا باید بانک مرکزی از شورای پول و اعتبار اعلام نیاز کند بعد در صورت نیاز مجوز انتشار از شورای پول و اعتبار بگیرد تا در فرآیند انتشار قرار گیرد.

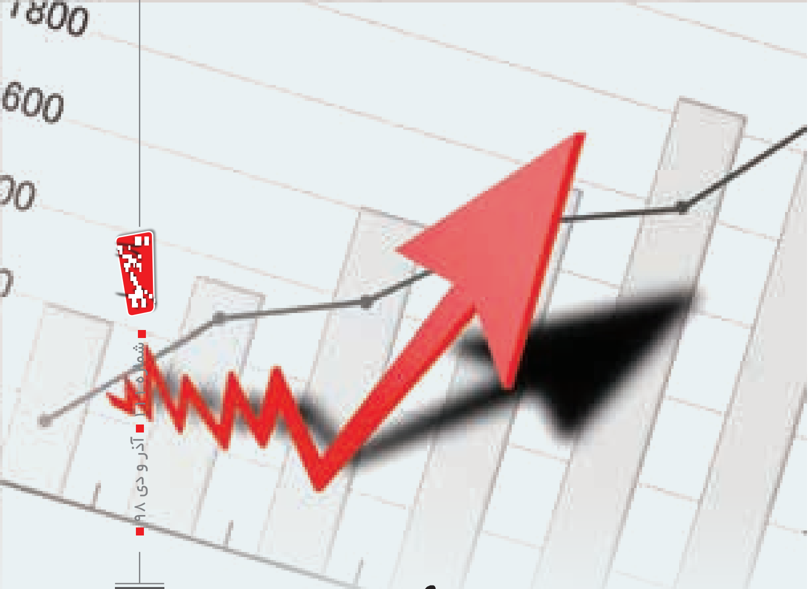

رونق اقتصادی با تأسیس پنجمین بورس

علی خوش‌طینت
مدیرعامل شرکت مشاورسرمایه‌گذاری تأمین سرمایه‌نوین

بیش از یک دهه است که تعامل اقتصاد ایران با سایر کشورهای جهان با متغیر مستقلی به نام تحریم‌های اقتصادی دست و پنجه نرم می‌کند. شاید در ابتدای این دهه میزان حساسیت اقتصاد کشور به اخبار مثبت و منفی پیرامون تحریم‌های بین‌المللی بیش از آنچه که امروز تحلیلگران و فعالان عرصه اقتصاد به اخباری از این دست واکنش نشان می‌دهند، باشد.

حال باید دید راه‌اندازی بورس بین‌الملل تا چه حد می‌تواند از عدم اطمینان ناشی از سرمایه‌گذاری مستقیم در بازارسرمایه کشور برای سرمایه‌گذاران خارجی بکاهد. آنچه مسلم است بازدهی مورد انتظار سرمایه‌گذاری در بازارسرمایه ایران در مقایسه با سایر بورس‌های منطقه بسیار زیاد است. پس از تصویب برجام و حتی اندکی قبل از آن شاهد هجوم سرمایه‌گذاران خارجی برای ارزیابی راه‌های سرمایه‌گذاری در بازارسرمایه کشور بودیم که به دلیل عدم پیش‌بینی زیرساخت‌ها و ابزارهای مدیریت ریسک برای سرمایه‌گذاران خارجی توفیق چندانی در این خصوص حاصل نشد. به نظر راه‌اندازی بورس بین‌الملل نیز از جمله اقداماتی است که اگر پیش از تحریم‌های ظالمانه آمریکا انجام می‌شد، اثربخشی به مراتب بیشتری می‌یافت، اما در فضای کنونی اقتصاد کشور نیز اقدامی مفید است. چراکه همواره بازارهای مالی در ابتدای فعالیت، از حداکثر کارایی برخوردار نیستند و به موازات افزایش آشنایی سرمایه‌گذاران و ارتقای زیر ساخت‌های مورد لزوم بر کارایی آن‌ها نیز افزوده می‌شود. راه‌اندازی این بورس در منطقه آزاد کیش نیز در کنار برگزاری سایر رویدادهای مالی طی سال‌های اخیر به تبدیل شدن جزیره کیش به دروازه سرمایه‌گذاری خارجی کمک شایانی خواهد کرد و فعالیت آن به عنوان پنجمین بورس کشور در آینده می‌تواند با رشد سرمایه‌گذاری خصوصی و تجربه معاملات بین‌المللی توام با جذب منابع ارزی به رونق اقتصادی و بیشتر منجر شود.

در بازار سرمایه ما ابزارهای مالی متعددی برای کسب بازده با توجه به ترجیحات ریسک سرمایه‌گذاران با سلایق متنوع وجود دارد که بعضا در منطقه پیشگام است. بورس بین‌الملل زمینه معرفی این ابزارهای نوین را به سرمایه‌گذاران خارجی فراهم و به تعمیق هرچه بیشتر بازار ابزارهای مشتقه نیز منجر خواهد شد.

تولد بورس پنجم در اوج تحریم‌ها

تولدی بی‌فرجام

مژده ابراهیمی
خبرنگار

در چند سال گذشته، بارها موضوع تأسیس و راه‌اندازی بورس بین‌الملل مطرح شده است، موضوعی که سال ۹۷ جدی‌تر هم دنبال شد. هدف از راه‌اندازی این بورس که به‌عنوان پنجمین بورس یاد می‌شود جذب سرمایه‌گذاران خارجی و ورود نقدینگی به این مرکز است؛ ولی آیا در شرایط فعلی که با تحریم‌های دشواری دست و پنجه نرم می‌کنیم ، لزومی به تأسیس این بورس وجود دارد؛ بهتر نیست ۴ رکن اصلی بورس را گسترش داد؛ اصلا ساز و کار ایجاد این بورس مهیاست یا خیر؟ گزارش درباره راه‌اندازی بورس بین‌الملل درحالی سر زبان‌ها افتاده که گویا اعضای شورای عالی بورس اطلاعی از سازوکار و آخرین اقدامات آن ندارند. روح‌الله حسینی مقدم در گفت‌وگو با بازار و سرمایه اظهار بی‌اطلاعی کرد و گفت:" این موضوع ۸ ماه پیش در شورای‌عالی بورس مطرح شده و صحبت تازه‌ای برای گفتن نیست"؛ درصورتی که در نهایت، برای راه‌اندازی این بورس شورای‌عالی بورس باید تصمیم‌گیرنده باشد و مجوز دهد. همچنین پس از سه هفته پیگیری، سعید اسلامی بیدگلی عضو شورای عالی بورس گفت بهتر است در زمانی مناسب تر در این خصوص صحبت شود. با این تفاسیر باید دید راه‌اندازی این بورس تنها یک شوی تبلیغاتی است یا سرانجام اعضای شورا در روند کار قرار خواهند گرفت.

تمایلی به سرمایه‌گذاری در بورس پنجم نیست

سیاوش وکیلی، مدیرعامل شرکت سرمایه‌گذاری توسعه گوهران امید درباره بورس بین‌الملل با بیان اینکه با تصویب آیین‌نامه اجرایی بورس بین‌الملل در شورای عالی بورس، عملا باید بورس بین‌الملل را به عنوان پنجمین بورس ایران، پس از بورس‌های اوراق، کالا، انرژی و نفت دانست، گفت: رسالت تأسیس این بورس، جذب منابع ارزی و عرضه انواع سهام و اوراق قرضه، به منظور حضور سرمایه‌گذاران خارجی عنوان شده که معاملات آن بر اساس ارزهای خارجی بوده و بانک عامل، تسویه نیز یک بانک خارجی است.

وی درباره اجرایی شدن این طرح افزود: اگرچه در مجموع اقدامی مثبت و رو به جلو ارزیابی می‌شود، اما مفروضات لحاظ شده برای آن به نظر خارج از واقعیات اقتصادی و سیاسی کشور است. در مقطع فعلی به دلیل تنگناهای ناشی از تحریم که دامنه آن حتی به مایحتاج ضروری مردم نیز تسری یافته است، رغبت و تمایل خاصی را برای ورود سرمایه‌گذار خارجی به حوزه‌های مختلف سرمایه‌گذاری در ایران نمی‌توان متصور بود که این موضوع در بازارهای مالی بیشتر نمایان است. چراکه شفافیت جزو لاینفک بازارهای مالی، به خصوص بورس است و برای حضور سرمایه‌گذار خارجی با توجه به قابلیت رهگیری آن تبعات ناشی از محدودیت‌های تحریم را برای وی به همراه خواهد داشت. به زعم این فعال بازارسرمایه با در نظر گرفتن جمیع جهات، در شرایط کنونی اولویت خاصی را برای راه‌اندازی بورس بین‌الملل نمی‌توان قائل شد و توسعه کیفی بورس‌های موجود به خصوص در زمینه مشتقات و ارتقای سیستم نرم‌افزار معاملات و پیش‌نیاز راه‌اندازی بورس‌های جدید، به خصوص با دامنه فعالیت بین‌المللی محسوب می‌شود.

پیش‌قدمی منطقه آزاد در جذب سرمایه خارجی

ناصر آخوندی، عضو هیأت‌مدیره منطقه آزادکیش در خصوص تبدیل این جزیره به بانک آفشور گفت: سرمایه‌ای که برای تأسیس بانک آفشور نیاز است، از سرمایه بانک‌های کشورهای دیگر هم بیشتر است. بطور طبیعی بخش خصوصی هم، تمایلی به راه‌اندازی بانک آفشور ندارد. البته رئیس بانک مرکزی قول داده است که این موضوع را در شورای پول و اعتبار مطرح کند که جاذبه‌ای برای بخش خصوصی ایجاد شود. آخوندی با اشاره به طولانی شدن زمان تأسیس بورس بین‌الملل بیان کرد: ایجاد بورس پنجم بسیار دشوار بود و از طرفی هم رویدادی بسیار مهم برای بازارسرمایه و اقتصاد کشور محسوب می‌شود. طبیعتا در بورس بین الملل باید کلیه مبادلات با ارز انجام شود و حتما باید شرکت‌های خارجی و تعیین بانک عامل در این بانک حضور داشته باشد، ولی باتوجه به شرایط حال حاضر، این اقدام کمی زمان‌بر است. با این حال سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان نهاد ناظر برای تحقق امر در تلاش است تا حضور شرکت‌های خارجی به راحتی انجام شود؛ امیدوارم در دهه فجر بورس پنجم راه‌اندازی شود. عضو هیأت مدیره منطقه آزاد کیش در مورد ظرفیت این منطقه برای ایجاد بورس پنجم عنوان کرد: حجم سرمایه‌گذاری‌های فعال در مناطق آزاد و به ویژه جزیره کیش بیش از ۵۰۰ هزار میلیارد تومان است . اگر بتوانیم حجم سرمایه‌گذاری‌ها، شرکت‌های فعال و تولیدی در بخش‌های مختلف را به بازارسرمایه متصل کنیم، بیش از ۵۰ درصد حجم و ظرفیت بازارسرمایه افزایش می‌یابد و کیش هم در این خصوص پیش‌قدم شده است.

امیدواری به موفقیت بورس بین‌الملل

احسان عسکری، مدیر ریسک و مهندسی مالی تأمین‌سرمایه امید اما نظر متفاوتی دارد. وی با بیان اینکه بازارسرمایه کارکردهای حیاتی مختلفی برای اقتصاد کشورها فراهم می‌کند و از این‌رو اهمیت آن در رشد و توسعه اقتصادی غیرقابل انکار است، گفت: تلاش فراگیر برای فرهنگ سرمایه‌گذاری و افزایش مشارکت متقاضیان حضور در بازارسرمایه، می‌تواند جنبه اقتصادی مناسبی

داشــته باشــد. وی تصریح کرد: تجربه کشــورهای توســعه‌یافته و دارای نرخ رشــد اقتصادی بالا نشان می‌دهــد حضــور ســرمایه‌گذاران خارجــی و ورود سرمایه‌های ارزی توانســته است، به عنوان محرکی برای موتور رشــد اقتصــادی عمل کنــد و همواره تســهیلات و مزایای متعددی از سوی دولت‌ها برای حضور آنها در بازارهای مالی فراهم می‌شود. عسکری راه‌اندازی بورس بین‌الملل را یکی از همین راهکارها عنوان کرد و افزود: بســیاری از کشورها این طرح را دنبال و پیاده‌ســازی کردند و راه‌اندازی این بورس‌ها در مناطــق آزاد تجــاری، جذابیــت بالایــی بــرای ســرمایه‌گذاران خارجــی دارد. بــورس بین‌الملــل می‌تواند حجم بالایــی از منابع‌مالی خارجی را راهی بازارهای مالی و چرخه اقتصادی کند که در شــرایط کنونی کشور، کاملا یاری‌رسان خواهد بود.

وی ادامــه داد: تفکر راه‌اندازی بــورس بین‌الملل سال‌هاســت توسط مقامات کشــور در دست بررسی اســت و تجربه موفق سایر کشورها می‌تواند محرکی برای راه‌اندازی بورس بین‌الملل کشور در منطقه آزاد تجاری کیش باشــد. مدیر ریســک و مهندسی مالی تأمین‌ســرمایه امید در بخش دیگری از سخنان خود گفت: اگرچه مقامات اقتصادی و مسئولان بازارسرمایه در مــورد مزیت‌هــای ورود ســرمایه‌گذاران خارجی بــه بــازار اوراق بهادار ، اتفاق نظــر دارند، ولی نحوه ورود ســرمایه‌گذاران و ترتیبات ســرمایه‌گذاری آنها می‌تواند محل اختلاف‌نظر باشــد. در برخی کشورها از جملــه مالــزی، مراکز بین‌المللی بــا ایجاد تمرکز مؤسســات مالی در مناطق آزاد تجــاری با ارائه انواع خدمات مالی و سرمایه‌گذاری و امکان انجام معاملات ارزی اوراق‌بهادار تشــکیل شــده اســت. اگر هدف از راه‌اندازی بــورس بین‌الملل ایجــاد تابلوی معاملات ارزی اوراق‌بهادار باشــد، این موضوع علاوه بر کاهش هزینه‌های عملیاتی بورس‌ها در جذب سرمایه‌گذاران خارجی، امکان تأمین‌مالی ارزی را برای ناشران فراهم می‌کند. بنابراین در مقطع کنونی و با درک شــرایط اقتصادی و سیاسی کشور، راه‌اندازی بورس بین‌الملل و جذب سرمایه‌گذاران خارجی از نظر اقتصادی کاملا توجیه‌پذیر است.

این فعال بازار سرمایه راه‌اندازی بورس بین الملل را تسهیل‌کننده حضور مستقیم سرمایه‌گذاران خارجی در بازار اوراق بهادار معرفی کرد و افزود: تحقق راه‌اندازی بورس بین الملل می‌تواند زمینه ساز بکارگیری ابزارهای نوین پوشش ریســک نرخ ارز باشد، در نتیجه ریسک ناشی از تغییرات نرخ ارز کاهش می‌یابد. همچنین در این بورس با ایجاد انعطاف در قواعد معاملاتی و انطباق بیشتر به قواعد معاملاتی بورس‌های پیشرفته، جذابیت آن افزایــش خواهد یافت. می‌تــوان گفت در صورت ایجــاد مزیت‌های ســرمایه‌گذاری خارجــی در بورس بین‌الملل نســبت بــه موفقیت آن در شــریط کنونی امیدوار بود؛ چون اعتقاد بر آن است که مزیت‌های آن بیش از معایب احتمالی باشد.

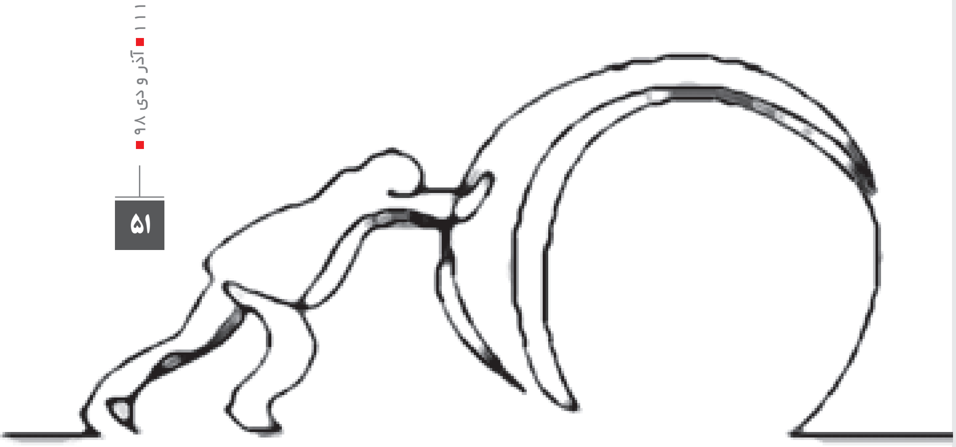

اقدامی دشوار در شرایط کنونی

احمد اشتیاقی
مدیرعامل شرکت کارگزاری بانک آینده

برنامه تأســیس بورس پنجم، مســبوق به سابقه اســت و از قدیم به خصوص هر زمان که فشــار تحریم‌ها شدید می‌شــود، چنین برنامه‌هایی اعلام و در دستور کار قرار می‌گیرد.

مــا در ایران عادت داریم به مدیریت آتش‌نشــانی؛ یعنی مدیریت در ایران بدون برنامه‌ریزی قبلی فقط منتظر می‌ماند تا در جایی دچار مشــکل و تنگنایی شــود و پس از آن تلاش می‌کند با روش‌های فوری و ســریع این مشــکلات را حل کند و از برنامه‌ریزی بلندمدت خبری نیســت، در ایــن زمینه هم همانند راه‌اندازی بورس نفت ســال‌ها وقت هدر داده شده است، از سال‌های دهه ۸۰ بحث راه‌اندازی بورس بین‌المللی یا شــعبه بورس تهران با تابلوی ارزی در جزیره کیش مورد توجه بود و حتی ســاختمانی نیز برای آن تهیه شــد، اما این بورس راه‌اندازی نشده و همچنان بخش بین‌المللی بورس ایران از جذب سرمایه‌های خارجی دور است.

قطعا در شرایط تحریم کنونی راه‌اندازی هر چیز بین‌المللی در حالی که حتی سفر به ایران مشــمول تحریم‌های آمریکاست سخت و طاقت‌فرسا خواهد بود؛ بخصوص در مورد مســائل مالی که به دلیل عدم تصویب نهایی اف ای تی اف شــرایط درگیر دشــورای‌هایی است؛ به خاطر همین قطعا راه‌اندازی این بورس حتی اگر اراده قوی برای آن باشد کار زمان‌بر و سختی خواهد بود.

هرچند دیر شــده اســت، اما امیدوارم این کار انجام شده و مراحل اجرایی آن با پشــتکار و صرف بودجه و زمان به جلو برده شــود، چراکه این امر می‌تواند پیوندی هرچند ناچیز و ضعیف میان بورس ایران و بازار جهانی ایجاد کرده و ورود نقدینگی خارجی را به بازار به همراه بیاورد.

امیدواری به بهبود اقتصاد با بورس پنجم

راه‌اندازی بورس پنجم؛ منوط به اخذ مجوز

ممکن است راه‌اندازی بورس بین الملل تا دهه فجر امکان‌پذیر شود

موضوع راه انـدازی بورس بین‌الملل چنـد سـالی اسـت کـه مطـرح شـده، ولی از اواخر سـال گذشـته تأسیس آن جدی‌تـر شـد کـه در این مدت سـازمان بورس نقش مهمـی را ایفا کـرد؛ از طرفی هم مناطـق آزاد تجاری و صنعتـی به این موضوع علاقه مند بودنـد. ایجاد بـورس پنجم، بارها به کمیسیون تخصصی و شـورای عالی بورس رفت و در نهایت به تصویب رسـید. همچنین مقررات مشـخص بـر تأسیس فعالیت بورس هم از جانـب مناطق آزاد تصویب شـده، ولی زیرسـاخت‌های آن هنوز به صورت کامل مهیا نیست. در شـرایط فعلی اگر این بورس بتواند سـرمایه‌گذاران خارجی را جذب کند می‌تواند به اقتصاد ایران کمک کند، ولی آیا در شـرایط تحریم این مسـئله، امکان پذیر اسـت؟ باید گفت هـم هنوز بطور کامل مشـخص نیسـت کـه بتوانند مجوزهای لازم را از شـورای عالی بورس اخذ کنند یا خیر ؟ با این حال چرا ناصر آخوندی بـا اطمینان خاطر از تأسـیس بورس بین‌الملل در دهه فجـر خبر داد؟ از طرفی هم اگر بورس پنجم تأسیس شود، بورس ایران هم می‌تواند با بورس‌های دنیا در ارتباط باشد و در این صـورت می‌توانیم در خارج از کشـور هم نماینده داشـته باشیم. ماهنامه بازار و سرمایه در این خصوص با بهادر بیژنی، مشـاور رئیس سازمان بورس و اوراق بهادار در امور بین‌الملل گفت و گویی داشته که در ادامه می‌خوانید.

■ در خصوص ضرورت مطرح شـدن موضوع راه‌اندازی بورس بین‌الملل توضیـح دهیـد و متولـی آن چـه نهادی است؟

موضوع راه‌اندازی بورس بین الملل سال‌هاست که مطرح می‌شـود، ولی از سال ۹۷ این موضوع جدی‌تر شـده اسـت. همچنین سـازمان بورس، مناطـق آزاد، وزارت اقتصـاد و بانـک مرکـزی نهادهایی هسـتند کـه در خصـوص راه اندازی بورس بین الملل نقش اساسی ایفا می‌کنند. باید گفت در چند سال گذشته که این موضوع مطرح شـده بود، باز هم این نهادها درگیر آن بودند. در این مدت، مناطق آزاد تجـاری و صنعتی، علاقه خـود را برای راه اندازی بورس بین‌الملل نشـان دادند و سازمان بورس هم نقش مهمی را در این زمینه ایفا کرد.

■ راه انـدازی بورس‌الملـل در چـه تاریخـی و توسـط چه نهـاد یا چه سازمانی به تصویب رسید؟

موضـوع راه اندازی بورس بین الملل در اوایل سـال گذشـته اوج گرفت و این بحث در شورای عالی بورس مطرح شـد. البته، ابتدا در کمیسیون تخصصی شورا مطرح و بعد از آن در شورای عالی بـورس تصویب شـد. باید گفـت چندین‌بار این موضوع به کمیسـیون تخصصی شـورا و شورای عالی بورس رفت و در نهایت به تصویب رسید.

■ چـه نکات فنی‌ای مـد نظر بود که باعث شد تصویب راه اندازی بورس پنجم با تاخیر مواجه شود؟

همـان طور که می‌دانید، به جزء ارکان بورس، گزینه جدیدی بورسـی وجود نداشت و به همین خاطـر باید بورس جدیدی بـا ویژگی‌های خاص مدنظر قـرار می‌گرفت. یکی از مهم ترین موارد ، بحث سـرمایه و معاملات بود که باید ارزی باشد. همچنین حتما باید در ترکیب سهامداران بورس پنجـم ، سـهامداران خارجی هم حضور داشـته باشـند و به نظرم یکی از نکات مهم، همین مورد است. این موارد ایجاب می‌کرد، آیین نامه و مصوبه جدید نوشـته شود و در نهایت هم در تاریخ ۲۸ بهمن ماه سال ۹۷ توسط هیأت وزیران تصویب و در ۲ اسفندماه سال گذشته هم ابلاغ شد.

■ هـدف از راه‌اندازی بـورس پنجم چیسـت، ایـن اقدامـات بـه چـه مرحله‌ای رسیده و این که در زمان فعلی کـه تحریم‌ها در ایران حاکم هسـتند، نیـازی بـه ایجـاد بورس بین‌الملل هست؟

در دوران پسـابرجام ، حجـم گسـترده ای از حضـور و مراجعـه سـرمایه‌گذاران خارجی به سرمایه‌گذاری در بازارسرمایه مشاهده می‌شد که بطور حتم این سـرمایه‌گذاری در بازارهای دیگر هم بود.

بایـد گفـت بحـث مقـررات بـورس پنجم، بسـیار مهم است و باید سـاختارهای لازم برای فعالیت‌های علاقه‌مندان خارجی در بازارسـرمایه تسـهیل یابد. به نظرم، اکنون زمان طلایی برای راه انـدازی بـورس بین‌المللـ اسـت. همچنین باید زیرسـاخت‌های ایجاد بورس پنجم به وجود آید تا حضـور سـرمایه‌گذاران خارجی جدی تر شـود. امیدوارم شـاهد شرایطی باشـیم که این سرمایه‌گذاران بیشـتر از همیشه به بورس ایران علاقه‌مند شده باشند.

در حـال حاضر، یکی از اقداماتی که در بخش بین الملل سـازمان بورس در دستور کار هست، بحـث مقررات اسـت و همان طور کـه می‌دانید دستور العمل مشارکت افراد خارجی در نهادهای مالی تصویب شـد. موضوع بورس بین الملل هم مدت‌ها بود که مطرح شده بود، ولی هیچ مقرراتی در این زمینه وجود نداشت و اکنون که این آیین نامه تصویب شده، نقطه عطفی محسوب می‌شود. بایـد گفت درسـت اسـت که در حـال حاضر با تحریم‌ها مواجه هستیم، روزهای سخت اقتصادی را می‌گذرانیـم و روابط بین‌المللی خوبی نداریم ولی اگر در همین شرایط هم سرمایه‌گذار خارجی تمایل به سرمایه‌گذاری در بورس ایران را داشته باشد، استقبال می‌کنیم.

■ **در حال حاضر زیر ساخت‌های ایجاد بورس بین الملل مهیا شده و آمادگی تأسیس این بورس را داریم؟**

مقررات مشخص بر تأسیس فعالیت بورس در مناطق آزاد تصویب شده، ولی خب نکات ریزی هم وجود دارد. مثلا در خصوص سرمایه آن و مالکیت سرمایه‌گذاران خارجی مشکلاتی وجود دارد و باید در زمان تأسیس این بورس، در این موارد تصمیم‌گیری شود، ولی کلیت آن مشخص است. حداقل در حال حاضر ، فکر و خیال سازمان بورس برای مقررات بورس پنجم آسوده و راحت است. در واقع هر زمانی بورس بین الملل فعالیت خود را آغاز کند، شاهد خواهیم بود که گام بسیار مهمی در بحث بین المللی شدن بازارسرمایه انجام خواهد شد و رقابت بیشتر می‌شود. باید گفت در بحث بین المللی شدن، به سرمایه‌گذاری خارجی و سرمایه ورودی تاکید می‌شود، ولی به عقیده بنده ، زمانی که بازارسرمایه بین المللی شود، سطح استانداردها ارتقا می‌یابد. همچنین پس از سال‌ها ، بورس ایران عضو آیسکو شد و یکی از تاثیرات مهم آن، این است که می‌توانیم در تصمیمات بین المللی صاحب نظر باشیم و از بورس ایران هم نماینده ای در آیسکو وجود دارد. بنابراین باید برای هرچه بین المللی ترشدن بازارسرمایه تلاش کرد و اهمیت داد تا این بازار اعتبار بیشتری را کسب کند.

■ **باتوجه به این که گفته شده ، بورس بین الملل تا دهه فجر راه اندازی خواهد شد، امکان ایجاد بورس پنجم تا تاریخ مشخص شده هست؟**

در واقع سازمان بورس از راه اندازی این بورس استقبال می‌کند ولی روند آن، این طور هست که شرکت متقاضی، نامه و مدارکی به سازمان بورس ارائه می‌کند و پس از آن سازمان، مدارک را بررسی و در صورتی که این مدارک به صورت کامل تحویل و حداقل شرایط را دارا باشد، آن را به شورای عالی بورس می‌فرستد و طبق قانون بازارسرمایه، این شورا مجوز تأسیس بورس را صادر می‌کند، اما تا به حال فرآیندی برای هیچ متقاضی‌ای طی نشده است.در خصوص راه اندازی بورس بین الملل در دهه فجر سال جاری باید گفت، زمانی می‌توانیم بطور یقین اعلام کنیم که بورس پنجم تا تاریخ مقرر راه اندازی خواهد شد که بتواند مجوز لازم را از شورای عالی بورس اخذ کند. امیدوارم که تا دهه فجر این اتفاق مبارک رخ دهد و راه‌اندازی بورس بین الملل تا این تاریخ امکان‌پذیر خواهد بود، ولی باید دید متقاضیان موفق می‌شوند تا دهه فجر مدارک را تکمیل و مجوزها را اخذ کنند یا خیر.

مجمع مجازی سهامداران در خدمت حاکمیت شرکتی

ارائه مدلی برای شرکت‌های پذیرفته شده در بورس

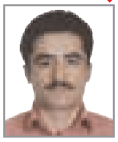

قربان برارنیا ادبی
کارشناس بازار سرمایه

یکی از نگرانی‌های هر ساله این است که حضور سهامداران در مجامع شرکتها پایین است. بررسی انجام شده توسط بوتل (۲۰۰۶) در زمینه حضور سهامداران در مجامع عمومی شرکت‌های پذیرفته شده در بورس سوئیس و شرکت‌های حاضر در شاخص DAX۳۰ نشان می‌دهد که نرخ مشارکت به ترتیب برابر با ۴۶ و ۴۷ درصد بوده است. نرخ حضور سهامداران شرکت‌های ایالات متحده در مجامع سالانه در دهه گذشته ۸۵ درصد و در انگلیس بیش از ۵۷ درصد بوده است.

استفاده از ابزارهای جدید ارتباطات، نزدیک به دو دهه است که در برگزاری هر چه بهتر مجامع استفاده می‌شود. با وجود این، برگزاری مجمع سالانه شرکت‌ها به صورت کاملا مجازی بسیار جدید بوده و قدمت آن به بیش از یک دهه نمی رسد. با وجود پیشرفت‌های فناوری در این زمینه و مجاز شمردن مجمع مجازی توسط بسیاری از کشورها هنوز استفاده از این خدمات حتی در کشورهای پیشرفته، جایگاه واقعی خود را پیدا نکرده است. پس از بروز بحران مالی در سال ۲۰۰۸ و با توجه روزافزون به موضوع اصول حاکمیت شرکتی در بازارهای مالی و توجه به نقش سهامداران در این امر، به تدریج موضوع مجامع مجازی پررنگ شد زیرا یکی از مهم ترین راهکارها برای اجرای نقش نظارتی سهامداراندر شرکت‌هاست. بر همین اساس از سال ۲۰۱۲ برخی از بورس‌ها از جمله بورس استانبول و بورس هند، استفاده از مجمع مجازی را برای تمامی شرکت‌های بورسی یا تعدادی از آنها اجباری کرده اند.

مجمع مجازی در اروپا

تقریبا از ابتدای دهه ۲۰۰۰ بسیاری از کشورهای اروپایی برگزاری مجامع مجازی را در کنار مجامع فیزیکی قانونی کرده اند. کشور دانمارک از پیشروترین کشورها در این زمینه بوده است. در سال ۲۰۰۲ دولت

دانمارک، اصلاحاتی را در قوانین شرکت‌ها با عنوان «آزادی همراه با مسئولیت» انجام داد. این اصلاحات بخشی از برنامه اجرایی کلی برای تسهیل وظایف مدیریتی شرکت‌ها بوده است (۲۰۰۸، پملار). در حال حاضر، این تغییرات در قوانین بسیاری از کشورهای اروپایی صورت گرفته که هدف آن بهبود «مالکیت فعال» و همچنین شفاف‌سازی قانون در زمینه استفاده از آخرین فناوری اطلاعات جهت برقراری ارتباط بین سهامداران و شرکت بوده است.

در قوانین جدید، موارد زیر در ارتباط با فناوری اطلاعات گنجانده شده است:

۱- برای سهامداران این امکان فراهم شد تا بدون الزام به حضور فیزیکی در مجمع با استفاده از فناوری اطلاعات بتوانند در مجمع مشارکت کرده و رای دهند. هیأت مدیره می‌تواند در مورد حضور مجازی در مجمع تصمیم گیری کند. مجمع فیزیکی همچنان الزامی است اما دسترسی مجازی، همانند حضور فیزیکی تلقی می‌شود.

۲- قانون همچنین مجمع عمومی کاملا مجازی را بدون مجمع فیریکی پیش بینی کرد. مجمع عمومی می‌تواند در مورد این موضوع تصمیم گیری کنند. این تصمیم باید به تصویب حداقل دو سوم سهامدارانحاضر در مجمعی برسد که با حضور حداقل دو سوم کل سهامدارانتشکیل شده و اساسنامه بر این اساس، اصلاح شود.

۳- سهامدارانی که در مجمع کاملا یا نیمه مجازی مشارکت می‌کنند می‌توانند در مورد دستور جلسات یا اسناد و مدارک قبل از انقضای مهلت مقرر پیش از برگزاری مجمع، سوالاتی را مطرح کنند. شرکت‌ها می‌توانند چارچوب تفصیلی اجرایی برای برگزاری مجمع تدوین کنند. مقام ناظر می‌تواند الزاماتی را برای نظام‌های الکترونیکی مورد استفاده در مجامع کاملا و یا نیمه‌مجازی تعیین کند. این نظام باید به گونه‌ای طراحی شود که مجمع عمومی ایمن بوده و الزامات قانونی را برآورده کند. این نظام باید در شناسایی سهامداران حاضر در مجمع، میزان سهام و حق رای و شمارش آرا قابل اعتماد باشد. باید امکان مشارکت کامل در رای گیری و بیان نقطه نظرات و تبادل اطلاعات وجود داشته باشد.

۴- مجمع عمومی می‌تواند در مورد استفاده از اسناد الکترونیکی و ایمیل در ارتباطات بین شرکت و سهامداران تصمیم گیری کند. مصوبات مجمع باید در زمینه پیام‌هایی که از طریق ارتباطات مجازی مبادله می‌شود و روشی که در ارتباطات مجازی باید مورد استفاده قرار گیرد واضح و شفاف باشد. با وجود این، در صورت الزام قانون به انجام ارتباطات از طریق اعلام عمومی،ارتباطات مجازی نمی تواند جایگزین دعوت یا آگهی رسمی شود.

۵- علاوه بر این، مجمع می‌تواند در مورد در دسترس بودن سهامداران از جمله از طریق یک واسط الکترونیکی تصمیم بگیرد. این موضوع به سهامداران این امکان را می‌دهد تا با هم در ارتباط بوده و آرای خود را سازماندهی کرده و ائتلاف تشکیل دهند.

مجمع مجازی در بورس‌های هند

به منظور مشارکت بیشتر و موثر سهامداران در مجامع سالانه، کمیسیون بورس‌ها و اوراق بهادار هند تصمیم گرفت تا رای گیری الکترونیکی را برای ۵۰۰ شرکت برتر منتخب بورس بمبئی و بورس ملی هند از جولای ۲۰۱۲ اجباری کند. شرکت‌های منتخب به منظور به کارگیری موثر رویه رای گیری الکترونیکی باید یکی از مؤسساتی را انتخاب کنند که خدمات رای گیری الکترونیک ۷ارائه می‌دهند. این مؤسسات مجوز فعالیت خود را از نهاد ناظر بازار سرمایه و سایر نهادهای قانونی اخذ می‌کنند. مؤسساتی که چنین سامانه‌ای ارائه می‌دهند باید از امنیت سیستم و وجود پیش نویس مصوبات، یادداشت‌های توضیحی و دیگر ضمائم در صورت وجود، مطمئن شوند و اطمینان یابند که همه صفحات و توضیحات وابسته به سامانه رای گیری به سهامداران ارسال شده است.

بررسی مدل‌های مجامع عمومی مجازی

بر اساس تجربیات کشورها، مدل‌های مختلفی از مجمع مجازی و تاثیرات مثبت و منفی آن بر میزان حضور سهامداران در مجامع و بر حاکمیت شرکتی مورد بررسی قرار گرفت. با توجه به تعدد متغیرهای مثبت موثر بر اصول حاکمیت شرکت‌ها و همچنین تاثیرات منفی احتمالی مدل‌های خاصی از مجمع بر حاکمیت شرکتی، ارزیابی تنها یک مدل از مجمع بسیار کارآمد نخواهد بود. بنابراین، به منظور ادامه بررسی مجمع مجازی، دو مدل برای مجامع ارائه می‌شود که فیزیکی و مجازی بودن دو سر طیف آن را تشکیل می‌دهند.

مدل ۱) استفاده از فناوری اطلاعات در مجامع سنتی (مجمع نیمه مجازی)

در این مدل، مجامع سهامداران به شدت بر ابزارهای الکترونیکی ارتباطات در طول برگزاری مجمع متکی است. ساده ترین مدل در این روش مستلزم تداوم رویه‌های فعلی است. با وجود این، تغییراتی باید به منظور بهبود و سوق دادن آن به سمت مجامع مجازی انجام شود. در نتیجه، یک سایت مجمع مجازی باید راه اندازی شود که شامل تابلوی مبتنی بر وب، کانال‌های ارسال اطلاعات مبتنی بر وب، و بخش نتیجه گیری مجازی باشد. تابلوی اینترنتی تنها ابزاری خواهد بود که از طریق آنها همه سهامداران می توانند به طور برابر و فعال با هیأت مدیره تماس داشته باشند. در این روش، قدرت سهامداران نهادی در مجامع می تواند محدود شده و فرصتی برای فرآیندهای تبادل نظر فراهم می‌شود. در طول مجمع فیزیکی حضور فعال از طریق ویدئوکنفرانس و امکانات رای گیری برخط امکان پذیر است. مجمع واقعی به ریاست یکی از اعضای هیأت مدیره اما با حمایت از طرف بخش مدیر رعایت حقوق سهامداران برگزار می‌شود. مدیر رعایت حقوق سهامداران(می توان همان ناظر تعریف کرد) باید از طرف مجمع انتخاب شود تا از هر گونه تعارض منافع با هیأت مدیره جلوگیری شود. توزیع و تخصیص مسئولیت‌های جدید بین مدیر رعایت حقوق سهامداران و اعضای هیأت مدیره می‌تواند منجر به مزیت‌های بیشتر برای هر دو طرف شود. مدیر رعایت حقوق سهامداران می‌تواند بر تسهیل امور سهامداران تاکید کند در حالی‌که هیأت مدیره می‌تواند به وظایف نظارتی و مشاوره‌ای خود بپردازد. مدیر رعایت حقوق سهامداران مسئول مدیریت وب سایت مجمع مجازی است و مشارکت‌های مجازی و فیزیکی مجامع را با هم مرتبط خواهد کرد. او می‌تواند به عنوان میزبان این نمایش نقش ایفا کند. در زمان‌های خاصی از مجمع، مدیر رعایت حقوق سهامداران مجمع را در اختیار خود گرفته و مهمترین دیدگاه‌های حضار مجازی را بیان خواهد کرد. این کار می‌تواند با انتخاب پیشنهادهای مهم از گروه‌های مجازی یا با ارائه نتایج رای گیری اجرا شود که بیان کننده نقطه نظرات بخش معینی از سهامداران مجازی است. عملکرد مدیر رعایت حقوق سهامداران باید در جهت منافع سهامداران باشد چون از طرف مجمع انتخاب و نظارت می‌شود. سهامداران مجازی باید بتوانند از طریق سامانه‌های اینترنتی در مجمع حاضر شوند. البته هدف این نیست که تصویر تمام سهامداران مجازی در صفحات نمایشگرنمایش داده شود. تنها سهامداران مجازی حاضر در سامانه مجاز به رای دادن یا پرسش و پاسخ هستند. در این سامانه‌ها لزوما امکان اعمال تمام اختیارات قانونی سهامداران به صورت مجازی فراهم نشود.

مدل ۲) مجمع مجازی نسل دوم (مجمع کاملا مجازی)

مدل دوم بیشتر در سر مجازی یک طیف

قـرار می‌گیرد: در نسـل دوم مجمـع مجازی، مجمـع سـهامداران در دنیای کامـلا مجازی برگـزار می‌شـود. مجمع کاملا مجازی (نسـل دوم) توسط شرکت‌ها از سال ۲۰۰۵ به این سو به عنوان محلی برای کسـب و کار مطرح شـد و مـورد توجه جدی قانون‌گـذاران قرار گرفت. در حال حاضر، پیشـرفت‌های زیادی در دنیای مجـازی از جملـه در تسـویه خریـد و فروش محصولات توسط شـرکت‌های تجاری در بازار تا تقاضا برای انحلال شـرکت‌ها صورت گرفته اسـت. دیگر دنیای مجازی، بازی‌های رایانه‌ای سـاده نیسـت. با وجـود این پیشـرفت‌ها، در حوزه برگزاری مجمـع مجازی واقعی همچنان در مراحـل ابتدایی هسـتیم. دلیـل اصلی این موضـوع ناآگاهـی و احسـاس امنیـت ناکافی و از همـه مهمتـر مقاومت سـهامداران عمده شرکت‌هاست. به‌ویژه در حوزه قوانین اجرایی و امنیت، مقرراتی باید وضع شود تا رفتار صحیح و محافظـت از اطلاعـات حساس شـرکت‌ها تضمین شود مزیت اصلی نسل دوم این خواهد بود که سـهامداران احساس مشارکت بیشتری خواهند کرد زیرا احساس حضور در یک فضای پویا را دارد. این تجربه حضور در فضای مجازی می‌توانـد به احسـاس تجمـع اجتماعی کمک کند که خود انگیزه‌ای برای مشـارکت بیشـتر سهامداران است. سهامداران می‌توانند از طریق وب سـایت مجمع مجازی تمـام اطلاعات لازم برای انجام فعالیت‌ها را دریافت کنند. همچنین، در وب سایت مجمع مجازی می‌توان سامانه‌ای برای ائتلاف سهامداران به ویژه سهامداران خرد ایجاد کرد.

مدل پیشنهادی مجمع مجازی برای شرکت‌های بورسی

بـا توجه بـه اینکـه یکـی از پیش نیازهای اساسـی برای برگزاری مجامع مجازی حمایت قانونی از آن است به نظر می‌رسد قانون تجارت الکرونیک (۱۳۸۲) را می‌توان پشـتوانه قانونی بـرای برگزاری این نـوع مجمع دانسـت. این قانـون برای «مبادله آسـان و ایمـن اطلاعات در واسـطه‌های الکترونیکـی و بـا اسـتفاده از سیسـتم‌های ارتباطی جدید» در سال ۱۳۸۲ مورد تصویب مجلس شورای اسلامی قرار گرفت و اجرایی شد. همچنین، بر اساس بند ۴ پراگراف چ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعـی و فرهنگی، برای شـرکت‌های ثبت شـده نزد سازمان بورس و اوراق بهادار «حضور در مجامع عمومی شرکت‌ها و اعمال حق رای» می‌تواند به صورت الکترونیکی صورت پذیرد. با بررسـی مدل‌های بررسی شده در بخش قبلی، مـدل مجمع نیمـه مجازی برای شـرکت‌های بورسـی ایران پیشـنهاد می‌شـود. بنابراین در این مـدل مجمع به صـورت فیزیکـی وجود داشـته و در کنار آن وب سایت کاملا ایمن نیز وجود خواهد داشـت که سهامداران با اصالت یا به وکالت با اسـتفاده از نـام کاربری و گذرواژه می‌توانند به آن دسترسی داشته باشند. این وب سـایت می‌تواند به صورت سـامانه‌ای باشد که سـهامداران نه تنها می‌توانند دسـتور جلسات، گزارش‌های سـالانه و سـایر اسـناد را بخوانند بلکه می‌توانند در مباحث و پرسـش و پاسـخ و رای گیری شـرکت کنند. نکته مهم اینکه به محض ورود سـهامدار به این وب سـایت، وی تنها حاضر مجازی نیست بلکه به عنوان حاضر قانونی نیز تلقی خواهد شـد. بـه دلیل حضور مجازی قانونی، رای سـهامدار اثر قانونی خواهد داشـت و بنابراین برای حد نصاب‌های ضروری در نظر گرفته می‌شـود. گـزارش و توضیحات اعضـای هیأت مدیـره ومدیـران بـه صـورت متنی، ویدئو یا پاورپوینت ارائه خواهد شـد. از مهم ترین ویژگی‌های وب سایت مذکور می‌تواند تابلوی هیأت مدیره (فورم یا بولتن بورد) باشـد که سـهامداراندر آن می‌توانند بـا همدیگر و با اعضای هیأت مدیره ارتباط برقرار کنند. در این مدل، تابلوی وب ابزار مناسـبی خواهد بود که امکان گفت وگو را در زمینه موضوعات مختلف، دستور جلسات و ارائه نکات جدید برای دستور جلسـات فراهم می‌کند. این امر مشکل توزیع نامتقـارن اطلاعات را تا حـدودی حل خواهد کرد. سـهامدار می‌تواند رای خـود را در دوره زمانی مشـخص شـده در صنـدوق رای گیری مجـازی ارائـه کنـد. دوره زمانـی رای گیری می‌تواند به مدت چند سـاعت تـا چند روز در نوسان باشد. پس از اتمام دوره رای گیری نتایج منتشر خواهد شد و جلسات خاتمه می‌یابد. در طول مجمع مجازی، مسـئولیت اعضای هیأت مدیره همانند مجامع کاملا فیزیکی خواهد بود به عنوان نمونه، بیان سیاست‌های هیأت مدیره در طول دوره مالی گذشته، پاسخگویی در برابر عملکرد و سوالات مطرح شده.

جدای از کارکنـان مجاز مثل اعضای هیأت مدیـره و مدیران شـرکت، وب سـایت مجمع می‌تواند در دسترس کاربران دیگر (هر کدام با حق دسترسی مشخص) از جمله روزنامه نگاران و تحلیلگـران مالی باشـد که به طـور محدود مجـاز خواهند بود تا اقدامات مجمع را پیگیری و مدارک آن را مشاهده کنند. جنبه مهم دیگر مدل مجمع نیمه مجازی، حفظ نظم و امنیت و کنترل رسمی رویه‌های اجرایی است. این امور در حـال حاضر، به عهده رئیس مجمع (معمولا یکـی از اعضـای هیـأت مدیره) اسـت. برای مجمع نیمـه مجازی، این کار با اهمیت خواهد بود. هدایت مجمع توسـط افراد واجد شـرایط فنی و مسـتقل اسـت. این وظیفه خاص یقینا به منظور حمایت از حقوق سـهامداران(همان ناظر در قانـون تجارت) خواهد بـود. بنابراین، یک پسـت ویژه پیشـنهاد می‌شـود که مدیر حقوق سهامداران نامیده می‌شود. مدیر حقوق سـهامداران مسـئول پردازش‌های سـازمانی، حقوقـی و فنی مجمع مجـازی خواهد بود. به منظور پرهیز از تعارض منافع حفظ اسـتقلال از هیأت مدیره، مدیر حقوق سهامدارانتوسـط مجمع سـهامداران انتخاب خواهد شـد. مدیر حقوق سـهامداران می‌تواند امور سـهامدارانرا تسهیل کند در حالیکه اعضای هیأت مدیره بر کارهای نظارتی و مشاوره‌ای می‌پردازند. این امر می‌تواند موجب تخصصی شدن امور مورد بحث شود. صلاحیت مدیر حقوق سهامداران می‌تواند طبق یک رویه مشخص به تائید سازمان بورس و اوراق بهادار برسد.

مدیریت سامانه مجمع مجازی را نیز با توجه به تجربه سایر کشورها می‌توان به شرکت «مدیریت خدمات مجامع عمومی» سـپرد. نهادهایی مثل شرکت سـپرده‌گذاری، بورس‌ها و یا حتی برخی از شـرکت‌های سـرمایه‌گذاری و هلدینگ‌هـا می‌توانند سـهامدار و بانی این شـرکت باشـند. شرکت«مدیریت خدمات مجامع عمومی» مجوز فعالیت خود را از سـازمان بـورس و اوراق بهادار دریافت و تحت نظارت آن فعالیت خواهد کرد.

شـرکت «مدیریت خدمات مجامع عمومی» بـه منظور برگزاری مجامع عمومی سـامانه‌ای ایمن شـبیه به کـدال را راه‌انـدازی می‌کند. تمامـی سـهامداران شـرکت‌های بورسـی به منظور استفاده از خدمات این سامانه می‌توانند با واسـطه کارگزاران بورس و یا دفاتر شـرکت سپرده‌گذاری مرکزی نام و گذر واژه اختصاصی خود را برای ورود به این سـامانه دریافت کنند. بـا توجه به راه‌اندازی سـامانه سـجام توسـط شـرکت سـپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسـویه وجوه، یکی از مهم ترین زیرساخت‌های اصلی سـامانه مجمـع مجازی در ایـن زمینه فراهم خواهد شد. سهامداران با ورود به سامانه مجمع مجازی می‌توانند از آخرین اطلاعات در زمینه برگزاری مجامع عمومی شرکت‌هایی که سـهامدار آن هستند مطلع شـده و در فرآیند برگزاری مجامع عمومی در حال اجرا، مشارکت کنند. در این سامانه به هر ناشر صفحه ویژه‌ای اختصاص می‌یابـد و در این صفحـه اطلاعات مختصری از مجامع عمومی گذشـته و مجمعی که در آینده نزدیک برگزار خواهد شد به همراه موضوعاتی که بایـد در مورد آن تصمیم گیری شـود در دسـترس است. هر سـهامدار با ورود به صفحه شـرکتی که در حال برگزاری مجمع

است می‌تواند اطلاعاتی مثل تعداد کل سهام منتشره شرکت، تعداد کل سهام خود، تعداد آرای قابل اعمال تمامی سهامداران و تعداد آرای قابل اعمال خود را مشاهده کند.

در این مدل، مجامع عمومی شرکت‌ها می‌تواند در چند مرحله برگزار شود. مثلا، مرحله پرسش و پاسخ سهامداران با مدیران شرکت از چند روز قبل یا حتی چند هفته قبل از رای گیری نهایی می‌تواند شروع شود. مرحله رای گیری نیز در روز مجمع می‌تواند چند ساعت ادامه داشته باشد. در پایان مجمع، سهامداران تعداد و درصد آرای موافق، مخالف و ممتنع برای هر کدام از موضوع مورد بررسی را می‌توانند مشاهد کنند. سازمان نیز بر تمام مراحل برگزاری مجمع به صورت الکترونیکی نظارت دارد و در پایان مجمع به صورت الکترونیکی آن را تایید و برای ثبت به اداره ثبت ارسال می‌کند. اجرای مدل مجمع مجازی را به صورت آزمایشی می‌توان در مرحله اول برای مجامع عمومی بورس‌ها و یا شرکت‌های بورسی که دارای سهام شناور آزاد پایین هستند، شروع کرد.

نظارت سازمان بورس بر مجمع مجازی

بر اساس بند ۴ پراگراف چ قانون برنامه پنجساله ششم توسعه اقتصادی، اجتماعی و فرهنگیشرکت‌هایی که مایل به ارائه خدمات برگزاری مجامع عمومی سهامداران هستند می‌توانند مجوز لازم را از سازمان بورس دریافت کنند. سازمان بورس و اوراق بهادار به عنوان مقام قانونگذار و ناظر بازار سرمایه بر تمام فرآیند برگزاری مجمع مجازی شرکت‌های بورسی نظارت خواهد داشت.

اجرای مجمع مجازی پیش از راه اندازی شرکت «مدیریت خدمات مجامع عمومی»

به منظور پیاده‌سازی سریع مجمع مجازی تا زمان تشکیل شرکت «مدیریت خدمات مجامع عمومی» و یا شرکت مشابه می‌توان به شرکت‌های بورسی که توان اجرایی مناسب در این زمینه دارند اجازه داد تا برخی یا تمام مجامع عمومی خود را با استفاده از توان داخلی خود برگزار کنند. شرکت‌های متقاضی می‌توانند مجوزهای لازم را از سازمان بورس اخذ کنند. به سازمان بورس نیز پیشنهاد می‌شود مقدمات لازم برای اجرا و نظارت بر این امور را فراهم کند. با توجه به راه‌اندازی سامانه سجام این امر می‌تواند امکان پذیر باشد.

سامانه ائتلاف در مدل ایرانی مجمع مجازی

در سامانه مجمع مجازی می‌توان سازو کاری برای ایجاد ائتلاف سهامدارانخرد و حضور کننده آنها در هیأت مدیره شرکت‌ها به ویژه شرکت‌های دارای سهام شناور آزاد بالا طراحی کرد. عملکرد سامانه ائتلاف بدین صورت است که چند روز قبل از تاریخ مجامع عمومی، بخش ائتلاف بازگشایی می‌شود. تمامی سهامداران خرد (سهامدارانی که تعداد سهام آنها از یک حدی پایین تر است و این حد برای شرکت‌های مختلف متفاوت است) وارد سامانه می‌شوند و به افرادی که خود را نامزد حضور در هیأت مدیره شرکت کرده‌اند رای می‌دهند (این افراد قبلا درخواست خود را به سازمان بورس داده اند و مورد تائید قرار گرفته اند).افرادی که در این سامانه رای لازم را به دست آوردند، در روز مجمع دوباره با سایر نامزدهای عضویت در هیأت مدیره شرکت رقابت می‌کنند و در صورت رای دادن سهامداران خرد به اندازه کافی ممکن است وارد هیأت مدیره شوند. البته در این روز سهامدارانخرد باید دوباره به "کننده" خود رای دهند و از او حمایت کنند. رای در این روز به صورت ترکیبی یعنی مجازی و حضوری خواهد بود. برای کمک به سهامداران خرد، تعداد افراد مناسب به عنوان کننده سهامدار خرد برای هر شرکت را سازمان بورس یا نهادهایی مثل کانون سهامدارانخرد با توجه به میزان سهام شناور آزاد شرکت پیشنهاد می‌دهد.

هدف از این مدل این است که سهامدارانجز بتوانند وارد هیأت مدیره شوند و از این طریق مشکل عضو مستقل هیأت مدیره در شرکت‌های بورسی نیز تا حدودی حل شده و به رعایت اصول حاکمیت شرکتی کمک خواهد شد.

مشکلات پیش روی مجمع مجازی

در بخش‌های قبلی مزایای بسیاری برای مجمع مجازی برشمرده شد؛ کاهش هزینه و افزایش میزان مشارکت، اما در عمل چنین مدل‌هایی از مجامع عمومی با مشکلات زیادی روبرو است که اجرا و توسعه آن را در دنیا کند کرد. به طور کلی دلایل عدم موفقیت مجامع مجازی را می‌توان در این عوامل خلاصه کرد:

- تبلیغات منفی
- امکان سوءاستفاده از شناسه و گذرواژه سهامداران در صورتی که در دسترس دیگران قرار گیرد.
- ضعیف بودن برخی از زیرساخت‌های اینترنتی
- مشکلات مربوط به فرهنگ سازی و آموزش سهامدارانی که تاکنون به روش سنتی در مجامع عمومی حاضر شده و رای داده اند و در تصمیم گیری‌ها شرکت کرده‌اند.
- و از همه مهمتر، اراده ناکافی از طرف سهامداران عمده و تاثیرگذاری آنها بر نهادهای قانونگذار.

نتیجه گیری

اصول حاکمیت شرکتی نقش مهمی در بازارهای سرمایه بازی می‌کند. ایجاد مشارکت بیشتر سرمایه‌گذاران خرد در شرکت نکته مهمی در پیاده سازی اصول حاکمیت شرکتی کارآمد تلقی می‌شود. بسیاری از فعالان و پژوهشگران بازار معتقدند برگزاری مجمع در محیط مجازی می‌تواند به برقراری ارتباط کارا، آسان و ارزان بین شرکت و سهامداران کمک کند. برای ایجاد این محیط، قبل از هرچیز نیاز به تدارکات قانونی و تجهیزات فناوری ارتباطات داریم. سازمان همکاری‌های اقتصادی و توسعه، در مبحث اصول حاکمیتی شرکت‌ها از اعضای خود خواسته است شکل کلاسیک اعمال حق گروهی سهامداران خرد را تغییر داده و در پی آن هزینه ارتباطات، رای گیری و فعالیت‌های دسته جمعی سهامداران خرد را از طریق فناوری جدید تا حد ممکن کاهش دهند. از راهکارهای عملی در این زمینه بکارگیری سیستم مجامع عمومی مجازی و رای دهی الکترونیکی است. از پیش‌نیازهای اساسی برای برگزاری مجامع عمومی مجازی و یا نیمه مجازی، حمایت قانونی از آن است. به نظر می‌رسد قانون تجارت الکرونیکی ایران و قانون برنامه پنج ساله ششم توسعه را می‌توان مبنایی برای برگزاری این نوع مجمع دانست و با تصویب آئین‌نامه‌های مرتبط و زیرساخت‌های اجرایی لازم توسط مقام ناظر بازار اوراق بهادار ایران، اقدام به اجرای آن کرد. به منظور اجرای مرحله ای این مدل در گام اول می‌توان از چند شرکت منتخب شروع کرد.

مدل مجمع نیمه مجازی، برای برگزاری مجامع عمومی شرکت‌های بورسی پیشنهاد می‌شود. در این مدل مجمع به صورت فیزیکی وجود داشته و در کنار آن وب سایت کاملا ایمنی امکان ایجاد ائتلاف سهامداران خرد و حضور کننده آنها در هیأت مدیره شرکت‌ها را فراهم می‌کند. مدیریت سامانه مجمع مجازی در اختیار شرکت «مدیریت خدمات مجامع عمومی» است که مجوز فعالیت خود را از سازمان بورس و اوراق بهادار دریافت می‌کند. نهادهایی مثل شرکت سپرده‌گذاری، بورس‌ها و یا حتی برخی از شرکت‌های سرمایه‌گذاری و هلدینگ‌ها می‌توانند سهامدار و بانی این شرکت باشند. در سامانه مجمع مجازی می‌توان سازو کاری برای ایجاد ائتلاف سهامدارانخرد و حضور کننده آنها در هیأت مدیره شرکت‌ها به ویژه شرکت‌های دارای سهام شناور آزاد بالا طراحی کرد.

بورس تهران به سمت تکنولوژی های جدید حرکت می کند

مجمع مجازی

گامی به سوی توسعه حقوق سهامداری

هدیه لطفی
خبرنگار

استفاده از تکنولوژی‌های جدید و ابزارهای نوین ارتباطات به عنوان اهرمی قوی در تمامی بازارهای سرمایه‌گذاری دنیا برای برگزاری هر چه بهتر مجامع بــه کار گرفته می‌شــود. در این میان یکی از جدیدتریــن اقدامات در فضای بین‌المللی برگزاری مجمع سالانه شرکت‌ها به صورت کاملا مجازی بوده که قدمت آن تنها در حدود یک دهه اســت و بازار سرمایه ایران نیز برای توسعه هر چه بیشتر و همگام بودن با معیارهای جهانی، این شیوه جدید در برگزاری مجامع را در پیش گرفته است. به طوری‌که نخستین مجمع الکترونیکی بازار سرمایه توسط شرکت ســپرده‌گذاری مرکزی در اردیبهشت ماه سال جاری برگزار شد.

طی ســال‌های اخیر به ویژه بعد از تصویب قانون بازار اوراق بهادار در سال ۱۳۸۴، تلاش‌های زیادی در بین قانون‌گذاران، سیاست‌گذاران و فعالان بازار سرمایه برای حمایت از حقوق سهامداران صورت گرفته است. ایجاد مشارکت بیشــتر ســرمایه‌گذاران خُرد در شــرکت‌ها، نکته مهمی در این زمینه تلقی می‌شود. در این میان برگزاری مجامع شرکت‌ها را می‌توان به عنوان مهم ترین رویداد سالانه شرکت‌ها دانست که سهامداران می‌توانند به صورت مستقیم با اعضای هیأت مدیره شرکت ملاقات داشته و به صحبت با آنها بپردازند. با وجود این، موانعی در این مســیر وجود دارد که موجب کاهش تمایل سهامداران به مشارکت و حضور در مجامع می‌شود. مهم ترین موانع شامل تسلط سهامداران عمده و برنامه ریزی ضعیف مجامع عمومی ســالانه است. به طوری‌که بیشتر مجامع در یک فصل و گاها چندین مجمع در یک روز و یک ساعت تشکیل می‌شود و به تبع سهامدار امکان حضور در تمامی آنها را نخواهد داشت.

در این راســتا همانطور که عنوان شد، سیاســت‌گذاران بازار برای توسعه بورس و همگام شدن با معیارهای جدید بین‌المللی ، به بررسی امکان برگزاری مجامع به صورت مجازی پرداختند. بسیاری بر این اعتقاد هستند که مجمع مجازی می‌تواند به برقراری ارتباط کارا، آسان و ارزان بین شرکت و سهامداران کمک کند. ضمن اینکه در این روش سهامداران خرد قادر خواهند بود تا نقش بیشتری در مدیریت شرکت‌ها داشته باشند.

آغاز مجامع مجازی در دنیا

پس از بروز بحران مالی در سال ۲۰۰۸ و توجه روزافزون به موضوع اصول راهبری شرکتی در بازارهای مالی، به نقش سهامداران اهمیت بیشتری داده شــده و در این راستا برگزاری مجامع شــرکت‌ها به عنوان یکی از مهمترین گردهمایی ســهامداران مورد بررســی قرار گرفت. به این ترتیب ایده اجرایی شــدن مجامع به صورت مجازی از همان ســال‌ها زده شــد و در واقع از سال ۲۰۱۲ برخی از بورس‌ها از جمله بورس اســتانبول و بورس هند، اســتفاده از مجمع مجازی را برای تمامی شــرکت‌های بورسی یا تعدادی از آنها اجباری کردند.

البته تقریبا از ابتدای دهه ۲۰۰۰ بســیاری از کشورهای اروپایی برگزاری مجامع مجازی را در کنار مجامع فیزیکی قانونی کردند که کشور دانمارک از پیشروترین کشورها در این زمینه بوده است.

انواع مجامع مجازی

تقســیم‌بندی مجامع الکترونیک در بازارهای بین‌المللی نشان از دو مدل مجمــع به «نیمه‌مجازی» و «کاملا مجازی» دارد. در مدل نخســت، مجامع ســهامداران به شــدت بر ابزارهای الکترونیکی ارتباطــات در طول برگزاری مجمع متکی است. در مدل «استفاده از فناوری اطلاعات در مجامع سنتی یا همان مجمع نیمه مجازی» یک سایت مجمع مجازی باید راه‌اندازی شود که شامل تابلوی مبتنی بر وب، کانال‌های ارسال اطلاعات مبتنی بر وب و بخش نتیجه‌گیری مجازی باشد. تابلوی اینترنتی تنها ابزاری خواهد بود که از طریق آنها همه سهامداران می‌توانند به‌طور برابر و فعال با هیأت مدیره تماس داشته باشند. در این روش، قدرت سهامداران نهادی در مجامع می‌تواند محدود شده و فرصتی برای فرآیندهای تبادل نظر فراهم می‌شود.

نسل دوم مجمع مجازی مربوط به مجامعی است که در دنیای کاملا مجازی برگزار می‌شود. در این مدل، سهامداران می‌توانند از طریق وب سایت مجمع مجــازی تمام اطلاعات لازم برای انجام فعالیت‌ها را دریافت کنند. همچنین، در وب‌سایت مجمع مجازی می‌توان سامانه‌ای برای ائتلاف سهامداران به ویژه سهامداران خُرد ایجاد کرد.

از ســوی دیگر در حالی فعالان بازار سرمایه معتقدند که با توجه به اینکه یکی از پیش‌نیازهای اساسی برای برگزاری مجامع مجازی حمایت قانونی از آن است که به نظر می‌رسد می‌توان قانون تجارت الکترونیک (۱۳۸۲) را پشتوانه قانونی برای برگزاری این نوع مجمع دانست. این قانون برای «مبادله آسان و ایمن اطلاعات در واسطه‌های الکترونیکی و با استفاده از سیستم‌های ارتباطی جدید» در ســال ۱۳۸۲ مورد تصویب مجلس شــورای اسلامی قرار گرفت و اجرایی شد. همچنین بر اساس بند چ ماده ۶۸ برنامه پنج ساله ششم توسعه به صراحت اشــاره شده که شــرکت‌های ثبت شده نزد سازمان بورس و اوراق بهــادار، می‌توانند مجامع خود را به صــورت الکترونیکی برگزار کنند. در این

راستا سازمان بورس مسئولیت این موضوع را بر عهده شرکت سپرده‌گذاری مرکزی و تسویه وجوه گذاشته است. به این ترتیب «سمات» نیز در اردیبهشت ماه سال جاری، نخستین مجمع الکترونیک را برگزار کرد. به عبارت دقیق‌تر همزمان با برگزاری مجمع عمومی عادی سالانه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار در اردیبهشت ماه سال جاری، اولین مجمع الکترونیک این شرکت نیز در بستر سامانه الکترونیکی برگزار شد

جزئیاتی دقیق از نخستین مجمع مجازی

همانطور که عنوان شد همزمان با برگزاری مجمع عمومی عادی سالیانه شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار در اردیبهشت ماه سال جاری، اولین مجمع الکترونیک این شرکت نیز در بستر سامانه الکترونیکی برگزار شد. در این راستا علیرضا ماهیار، مشاور فناوری اطلاعات شرکت سپرده‌گذاری مرکزی اوراق بهادار و تسویه وجوه (سمات) به ارائه توضیحات تکمیلی در این زمینه پرداخت و گفت: قرار بر این بود که پروژه برگزاری مجامع الکترونیک در سال گذشته با یک پیمانکار خارجی انجام شود. هر چند در این صورت زمان کمتری صرف این موضوع می‌شد، ولی بنا به دستور مقام وزارت و همچنین تغییر رویکردی که به واسطه تحریم‌ها ایجاد شد، تصمیم بر آن شد تا از دانش داخلی برای پیشبرد این موضوع استفاده کنیم.

وی در ادامه افزود: بر این اساس شرکت سپرده‌گذاری مرکزی در راستای رسالت قانونی خود برای برگزاری مجامع شرکت‌ها به صورت الکترونیک ، از تیم‌های داخلی و همچنین شرکت‌های استارت آپی دعوت کرد تا زمینه‌های اجرای این موضوع فراهم شود.

وی در ادامه با اشاره به اینکه مجموعه‌های دانش بنیان با محوریت شرکت سمات سامانه بازار سرمایه، به بررسی این موضوع پرداختند، گفت: به این ترتیب اقدامات لازم برای طراحی معماری سیستم برگزاری مجامع الکترونیک آغاز شد. این سیستم مبتنی بر پروفایل سجام (سامانه جامع اطلاعات مشتریان) است. به عبارت دقیق‌تر سهامدارانی که در سامانه سجام ثبت نام کرده و احراز هویت شده‌اند، می‌توانند از پلت فرم مجامع الکترونیک استفاده کنند.

ماهیار اقدام مهم بعدی را راه‌اندازی درگاه اصلی مربوط به سهامداران یا همان درگاه «دارا» عنوان کرد و گفت: طبق این درگاه، هر سهامدار در هنگام مراجعه به آن می‌تواند بر پایه اطلاعات سجام، بسیاری از سرویس‌ها و خدمات ارزش افزوده اطلاعاتی را مشاهده کند که یکی از این خدمات، اطلاع از مجامع شرکت‌هایی است که سهامدار آن است.

به گفته ماهیار، به این ترتیب طبق درگاه مزبور، مشخص می‌شود که شرکتی اقدام به برگزاری مجمع الکترونیک می‌کند یا خیر و چنانچه این مجامع مجازی برگزار شود، زمان دقیق نیز بر درگاه دارا مشخص می‌شود.

وی در ادامه تاکید کرد: به این ترتیب چنانچه شرکتی مجمع الکترونیک داشت، سهامدار می‌تواند در زمان مشخص تعیین شده از طریق لینک مجمع آنلاین که در سامانه مزبور اعلام می‌شود، وارد جلسه شود.

تعیین درگاه مشخص برای پرسش و پاسخ

مشاور فناوری اطلاعات «سمات» در ادامه در پاسخ به این پرسش که نوع دسترسی و میزان دسترسی سهامداران به این مجامع چگونه است و در واقع هر سهامدار تا چه اندازه حق رای دارد، گفت: مجمع الکترونیک می‌تواند از چند روز پیش از روز برگزاری، برخی اقدامات آنلاین خود را آغاز کند. به طوری‌که شرکت سپرده‌گذاری نیز از پنج روز قبل اقدامات خود را آغاز کرد و اطلاعات کدالی و پیام ویدیویی مجمع را در لینک برگزاری آنلاین بارگذاری کرد. به این ترتیب عموم مردم می‌توانند اطلاعات شرکت را روی سایت کدال ببینند اما سهامداران شرکت می‌توانند در پورتال مجمع الکترونیک شرکت، اطلاعات را به صورت مقایسه‌ای داشته و در نهایت حق رای داشته باشند.

ماهیار در ادامه درنظر گرفتن درگاهی مشخص برای ارائه پرسش و پاسخ را از دیگر اقدامات مهم در این زمینه دانست و گفت: همچنین قبل از برگزاری مجمع این امکان برای سهامداران فراهم شده تا از طریق درگاهی مشخص هر گونه سوال و ابهامی را مطرح کنند.

وی در ادامه در پاسخ به این سوال که آیا نظارتی بر این موضوع وجود دارد که مدیران تمامی سوال‌های مطرح شده را پاسخ دهند؟ گفت: شاید در مجمع حضوری، تمامی سوال‌های مطرح شده از سوی سهامداران پاسخ داده نشود، ولی در مجامع مجازی هیچ بهانه‌ای برای عدم پاسخ وجود ندارد.

ماهیار در ادامه با اشاره به اینکه در مجمع الکترونیک از ۵ روز قبل برای ارائه سوال‌ها زمان داده می‌شود، گفت: همچنین داخل پنل مجمع الکترونیک نیز بخشی را برای هیأت رئیسه تدارک دیده‌ایم. هیأت رئیسه شامل دو ناظر است که به روال پاسخگویی بر سوالات نظارت می‌کند. معمولا این ناظران از بین سهامداران انتخاب می‌شوند و دو نفر از نمایندگان سهامداران هستند.

وی در ادامه خاطرنشان کرد: از سوی دیگر برای نهادهای ناظر از جمله نماینده سازمان بورس و اوراق بهادار ، نماینده بانک مرکزی و یا نماینده بیمه مرکزی نیز پنل ویژه‌ای درون درگاه ناظر طراحی کرده‌ایم. به این ترتیب ناظر سازمان بورس نیز به تک تک سوالاتی که پرسیده می‌شود و پاسخ‌هایی که داده می‌شود، تسلط داشته و اگر موضوعی نیاز به شفافیت بیشتر داشته باشد، برای طرح در جلسه حضوری یا سوال از مدیرعامل و یا ناشر اقدام خواهد شد.

حق رای چگونه است؟

وی در ادامه در خصوص شرایط حق رای سهامداران در این مجامع نیز گفت: سهامداران در بخش رای‌گیری می‌توانند از پیش از جلسه نسبت به ارائه رای خود و یا پیش رای خود اقدام کنند و در سیستم رای خود را ثبت اولیه کنند. هم زمان با برگزاری مجمع اصلی که جلسه مجمع به حد نصاب می‌رسد و رسمیت پیدا می‌کند، با توجه به تعداد حاضرین آنلاین و فیزیکی، حدنصاب جلسه مشخص شده و بر این اساس، مجمع برگزار می‌شود.

به گفته ماهیار، هنگامی که مجمع شروع شود نیز به تناسبت هر موضوع، بخشی از سهامداران می‌توانند در مجمع از طریق وب یا گوشی که به سیستم دارا وصل شده، وارد مجمع شوند و در فرآیند رای‌گیری شرکت کنند.

وی در ادامه خاطرنشان کرد: این در حالی است که با توجه به اینکه هنوز دستور العمل مربوط به این موضوع به طور رسمی از سوی سازمان بورس و اوراق بهادار ابلاغ نشده است، عملاً فرآیند برگزاری الکترونیک مجمع شرکت سپرده‌گذاری مرکزی به صورت آزمایشی انجام شد.

مشاور فناوری اطلاعات «سمات» در خصوص شمارش آرا در مجمع مجازی نیز گفت: شمارش آرا به صورت کاملاً مکانیزه و از داخل پلت فرم انجام خواهد شد. ماهیار در خصوص سهامدارانی که چند سهم مختلف داشته و مجامع آنها نیز همزمان برگزار می‌شود نیز توضیح داد: سهامدار در هر لحظه که وارد پنل دارا شود، هم زمان می‌تواند در تعداد نامحدودی مجمع شرکت کند. در این صورت نیاز به چند دستگاه نیست، چون پنجره‌ای جدید باز می‌شود و سهامداران می‌توانند هم زمان در چند مجمع حضور باشند.

سیاستگذاران بازار سرمایه به منظور توسعه بازار و همگام شدن با معیارهای جدید بین‌المللی، به بررسی امکان برگزاری مجامع به صورت مجازی پرداختند. بسیاری بر این اعتقاد هستند که مجمع مجازی می‌تواند به برقراری ارتباط کارا، آسان و ارزان بین شرکت و سهامداران کمک کند. ضمن اینکه در این روش سهامداران خرد قادر خواهند بود تا نقش بیشتری در مدیریت شرکت‌ها داشته باشند

کارگزار رسمی بورس های اوراق بهادار، فرابورس، انرژی و بورس کالای ایران
شرکت فرعی صندوق‌های بازنشستگی صنعت نفت
کارگزاری خبرگان سهام
کارگزار رتبه الف
با بیش از ۲۰ سال سابقه
مدیرعامل:
محمد کفاش پنجه شاهی
کارگزار در بورس اوراق بهادار تهران
کارگزار در بورس کالای ایران (فلزات، فرآورده های نفتی و ... اعم از داخلی و صادراتی)
کارگزار بورس انرژی
کارگزار معاملات اوراق بهادار در فرابورس ایران
کارگزار معاملات "قراردادهای آتی" (Futures) در بورس های اوراق بهادار و کالای ایران
بازارگردانی اوراق بهادار پذیرفته شده در بورس های اوراق بهادار و فرابورس ایران
آماده سازی و معرفی شرکت‌ها برای پذیرش سهام آن‌ها در بورس‌های اوراق بهادار و فرابورس ایران
معرفی کالاها و محصولات اشخاص برای پذیرش در بورس کالای ایران
مدیریت صندوق‌های سرمایه‌گذاری مشترک
مدیریت سبدهای سهام (پرتفولیو)
تحلیل و ارزیابی سهام و مشاوره برای اصلاح ساختار مالی شرکت‌ها
طراحی و راه‌اندازی صندوق‌های "سرمایه گذاری مشترک" و "زمین و ساختمان"
ارائه ی مشاوره بابت انتشار اوراق بهادار جهت تأمین مالی شرکت‌ها و پروژه‌ها
معاملات بر خط (Online Trading)
ISO
6 σ SIGMA
TÜV CERT
دفتر مرکزی و دفتر بورس اوراق بهادار، دفتر بورس کالا و انرژی، معاملات بر خط، تالار اختصاصی گاندی و دفتر مشاوره و سبدگردانی:
تهران، خیابان گاندی جنوبی، خیابان ۲۱، پلاک ۷
دورآوا(تلفن): ۴۲۳۸۲ - ۰۲۱
دورنگار(فکس): ۸۸۷۸۲۴۶۰ - ۰۲۱
تالار اختصاصی جمهوری:
خیابان جمهوری، خاورچهارراه سی تیر، کوی نوبهار، پلاک ۳۵(ساختمان طوبی)، طبقه چهارم، آپارتمان ۱۰
دورآوا(تلفن): ۶۶۷۱۷۷۶۰ - ۰۲۱
دورنگار(فکس): ۶۶۷۳۸۷۴۹ - ۰۲۱
شعبه‌ی کیش:
تلفن: ۴۴۴۴۶۰۶ - ۰۷۶۴
شعبه ی مشهد:
تلفن: ۳۷۶۲۶۸۷۸ - ۰۵۱
شعبه ی کرج:
تلفن: ۳۲۷۷۰۰۷۱ - ۰۲۶
شعبه‌ی اصفهان:
تلفن: ۶۶۷۰۶۹۵ - ۰۳۱
شعبه‌ی قزوین:
تلفن: ۳۳۳۵۸۸۰۸ - ۰۲۸
نشانی تارگاه و پیامگاه رایانه‌ای: E-mail: info@khobregan.com Website: www.khobregan.com

دبیر اجرایی اولین نمایشگاه
فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصاد شهری مشهد؛

هدف، ایجاد رونق اقتصادی و اشتغال بود

شورای پنجم با شعار" شهر امید و زندگی "برای شهروندان شروع به کار کرده و بنابر این عبارت راهبردی که مشهد باید شهری باشد که زندگی در آن معنا پیدا کندموردتوجه قرارگرفته و شهرداری حتی اگر جاهایی بر عهده اش هم نباشد خودش را مکلف می‌داند تا از تمامی وجوه و ابعاد مختلف ورود پیدا کند تا این امر را بر عهده بگیرد.

دبیر اجرایی اولین نمایشگاه فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصاد شهری گفت:هدف از برگزاری نمایشگاه تعریف الگوی جدید از همگرایی سایر ذینفعان برای اشتغال و افزایش رشد اقتصادی شهر مشهد بود.به گزارش روابط عمومی شهرداری مشهد، سید کمال ضیائی در حاشیه نمایشگاه گفت: تقریبا از چندماه گذشته و حسب دستور شهردار مشهد، مقرر شد معاونت اقتصادی در کنار تمامی فعالیت‌هایی که در حوزه‌های سرمایه‌گذاری، تعریف فرصت‌های جدید و ارتباط با سرمایه‌گذاران در اقصی نقاط کشور شروع کرده بود، در یک رویداد و یک گردهمایی چند روزه، فضایی را برای گفتگوی ذینفعان اقتصادی شهری برقرار کند.

وی افزود:با وقت بسیار کم وفشرده ای که در اختیار داشتیم سعی کردیم بتوانیم تمامی نهادها و ذینفعان را در کنار یکدیگر قرار دهیم و از طرفی از سمت نهادهای مختلف و سرمایه‌گذاران خوشبختانه اقبال خوبی برای این نمایشگاه وجود داشت.مدیر روابط عمومی معاونت اقتصادی شهرداری مشهد گفت:خوشبختانه همکاران در حوزه بانکی استان نهایت همکاری را دارند اما زمانی که از مرکز و پایتخت مدیران ارشد کشوری در نمایشگاه حضور پیدا می‌کنند اگر بنا به تصمیم گیری در جلساتی باشد این فرآیند تصمیم گیری در نمایشگاه محقق خواهد شد تاسرمایه‌گذاران نیز بتوانند جمع بندی راحت تری در خصوص سیستم بانکی داشته باشند.ضیائی ادامه داد:همچنین مؤسسات تأمین سرمایه ، لیزینگ‌ها و بخش خصوصی در این نمایشگاه حضور داشتند و این هدف اولیه بود که بناشد به عنوان پازل‌هایی در کنار هم قراربگیرند تا مفهوم توسعه اقتصادی در شهر ایجاد و عملیاتی شود که این امر تاحدود زیادی در این نمایشگاه محقق شد.

مدیرروابط عمومی معاونت اقتصادی شهرداری مشهد تاکید کرد: شورای پنجم با شعار" شهر امید و زندگی "برای شهروندان شروع به کار کرده و بنابر این عبارت راهبردی که مشهد باید شهری باشد که زندگی در آن معنا پیدا کندموردتوجه قرارگرفته و شهرداری حتی اگر جاهایی بر عهده اش هم نباشد خودش را مکلف می‌داند تا از تمامی وجوه و ابعاد مختلف ورود پیدا کند تا این امر را بر عهده بگیرد.

وی اظهار داشت:شهرداری در بحث رونق اقتصادی پیش قدم شد و مجموعه‌های مختلف را دور همدیگر جمع کرد تا این هدف موثر شود و زمانی که این رونق

نوبخت با بیان اینکه علاوه بر تبصره ۵ که بیشتر چگونگی توزیع انواع اوراق و اسناد خزانه را توضیح می‌دهد تبصره ۱۸ را نیز داریم، اظهارکرد: در تبصره ۱۸ مبالغ کافی برای نوسازی بافت‌های فرسوده،حاشیه نشینی و بازآفرینی شهری در نظر گرفته شده است.

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور درخصوص مجوز انتشار اوراق مشارکت ۱۴۰۰ میلیارد تومانی که برای اجرای زیرساخت‌های بافت پیرامونی حرم مطهر از سوی دولت وعده داده شده است، گفت: این موضوع جزو تعهدات و مصوبات دولت است و ما پای تعهد خودمان هستیم، این موضوع از سوی سازمان مدیریت و برنامه ریزی استان درحال پیگیری است.

به گزارش روابط عمومی معاونت اقتصادی شهرداری مشهد، محمد باقر نوبخت درحاشیه مراسم آغاز عملیات اجرایی فاز چهارم پروژه مسکونی-تجاری "زندگی" در رسالت ۸۱ افزود: قطار شهری جزو برنامه‌های مشارکت دولت و شهرداری‌ها است و تاکنون ۵۰ درصد هرآنچه اوراق مشارکت برای احداث قطارشهری‌ها منتشر شده است.

وی اضافه کرد: برای کمک به احداث خطوط قطارشهری که به تمامی زائران حضرت رضا(ع) خدمات رسانی می‌کند نیز پای تعهدمان هستیم. وی تصریح کرد: سازمان مدیریت وبرنامه ریزی استان خراسان رضوی پیگیر همه مصوبات و تعهداتی است که دولت نسبت به شهرداری مشهد دارد.

نوبخت با بیان اینکه علاوه بر تبصره ۵ که بیشتر چگونگی توزیع انواع اوراق و اسناد خزانه را توضیح می‌دهد تبصره ۱۸ را نیز داریم، اظهارکرد: در تبصره ۱۸ مبالغ کافی برای نوسازی بافت‌های فرسوده،حاشیه نشینی و بازآفرینی شهری در نظر گرفته شده است.

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور افزود: طبق جلسه ای که در روزهای گذشته توسط شورای عالی مسکن در دفتر رئیس جمهور تشکیل شد یکی از مباحثی که راه وشهرسازی باید توضیح می‌داد پیشرفت طرح بازآفرینی بافت‌های ناکارآمد و حاشیه ای شهرها بود.وی درخصوص تأمین اعتبار احداث بیمارستان ۵۵۰ تخت خوابی حاشیه شهر مشهد نیز که سال قبل در سفر هیأت دولت کلنگ زنی شد، خاطرنشان کرد: بر اساس مصوبات سفرهای استانی، دولت حدود ۱۲۰۰ میلیارد تومان تعهد مالی پذیرفت که در ادامه بالغ بر ۱۸۰۰ میلیارد تومان شد، در دوسالی که تعهد داریم تمامی مبالغ ریالی را پرداخت خواهیم کرد.

در تمامی ارکان خود را نشان دهد شهروندان حس تعلق بیشتری به شهر پیدا می‌کنند و نسبت به خدمتگزاران شهری تکلیف خود را انجام می‌دهند.
دبیر اجرائی اولین نمایشگاه فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصاد شهری گفت: در بودجه سال ۹۷ که سال گذشته انجام شد، در برخی حوزه‌ها که بحث عوارض و درآمدی بود تا بیش از ۱۳۰درصد تحقق بودجه داشتیم که این امر نشان دهنده حس تعلق و رضایت شهروندان دارد زیرا عوارض خود را بیشتر از پیش پرداخت کرده است و این حس تعلق برای مجموعه مدیریت شهری بسیار ارزشمند است.
ضیائی در خصوص فعالیت‌های صورت گرفته نمایشگاهی گفت:در غرفه معاونت اقتصادی که به عنوان پاویون در نمایشگاه حضور داشت سعی کردیم حدود ۱۰۰ فرصت سرمایه‌گذاری در حوزه شهر که با کاربری‌ها و ابعاد متنوع مانند ساختمانی،تجاری و مسکونی بود در قالب بسته جامع و کامل به شهروندان و سرمایه‌گذاران معرفی کنیم و قدرت تصمیم گیری را در اختیار سرمایه‌گذاران بگذاریم.
وی افزود:سعی کردیم در نمایشگاه روزانه دو پنل و نشست تخصصی در حوزه‌های اقتصاد شهری مانند سرمایه‌گذاری خارجی و زمین و ساختمان برگزار کنیم،در این پنل‌ها اساتید مطرحی از تهران و مشهدحضور داشتند که باعث تبادل انتخاب و گفتگوی خوبی شد و افرادی نیز که در این نشست‌ها حضور داشتند بهره خوبی بردند.
وی با اشاره به تحقق اهداف برگزاری نمایشگاه گفت:در روز دوم این نمایشگاه اتفاق ویژه ای را داشتیم که برای اولین بار در کشور رقم خورد و آن هم حضور همزمان هیأت ۲۸ نفره سفیران ایران در کشورهای مختلف در نمایشگاه بود،بعضی از این سفرا در کشورهای همسایه قرار است مستقر شوند که برای مشهد واقعا مهم است و طی بازدید از نمایشگاه در جریان فرصت‌های سرمایه‌گذاری مشهد قرار گرفتند و امیدواریم بتوانیم از ظرفیت این عزیزان در محل خدمتشان استفاده کنیم.
ضیائی اظهار داشت:یکی دیگر از اتفاقات خوب این نمایشگاه قراردادهای داخلی بین نهادهای مختلف و سرمایه‌گذاران بود که در یک مورد آن برای ۳۰۰ نفر به مدت سه سال اشتغال ایجاد شد که این امر بیانگر موفقیت و بازدهی نمایشگاه است.
وی در پایان گفت:امیدواریم اتفاق خوبی که امسال افتاد و اولین نمایشگاه فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصاد شهری در مشهد برگزار شد در سالهای آینده نیز رقم بخورد و بتوانیم در سه سال آینده از موضوع مشهد به یک موضوع ملی تبدیل شود، با این رویکرد که تمامی شهرهای مختلف در حوزه سرمایه‌گذاری‌های شهری و اقتصاد شهری ، مشهد را در یک جایگاه بالا بدانند و در آن نمایشگاه حضور پیدا کنند.

شهردار مشهد در حاشیه نمایشگاه:

می‌خواهیم متمایزترین شهر درحوزه اقتصادی باشیم

با هدف‌گذاری‌هایی که در زمینه جذب سرمایه‌گذار شده است، شاهد رشد اقتصادی دو رقمی در سال جاری و آینده خواهیم بود، می‌خواهیم مشهد متمایزترین شهر کشور در حوزه اقتصادی باشد.
شهردار مشهد تاکید کرد: هدف مدیریت شهری ارتقای سطح زندگی و رفاه شهروندان و رشد اقتصادی شهر مشهد است.محمدرضا کلائی در حاشیه بازدید از نمایشگاه فرصت‌های سرمایه‌گذاری و اقتصاد شهری خاطرنشان کرد: با تدوین مثلث توسعه اقتصادی که توسط استاندار خراسان رضوی انجام شده است، ظرفیت‌های بالقوه کلانشهر مشهد بیشتر شکوفا خواهد شد.
وی ادامه داد: با هدف‌گذاری‌هایی که در زمینه جذب سرمایه‌گذار شده است، شاهد رشد اقتصادی دو رقمی در سال جاری و آینده خواهیم بود، می‌خواهیم مشهد متمایزترین شهر کشور در حوزه اقتصادی باشد.
کلائی با بیان اینکه هیچ تفاوتی برای سرمایه‌گذاران داخلی و خارجی قائل نیستیم تاکید کرد: مساله مدیران شهری رشد اقتصادی شهر مشهد است و تمامی مولدهایی که بتواند رفاه شهروندی و ارتقا سطح زندگی شهروندان را افزایش دهد در سبد هدف‌گذاری ما قرار دارد.

معاون رئیس جمهور و رئیس سازمان برنامه و بودجه کشور تاکید کرد:

انتشار ۱۴۰۰ میلیارد تومان اوراق مشارکت نوسازی بافت پیرامونی حرم

تسهیلات شمـــا آماده اســـــت!

دریافت تسهیلات در ۲۴ ساعت

بدون ضامن با نرخ ۲ تا ۴ درصـــد

(طــرح ۲۴)

بانک دی
DAY BANK
بانک دی، بانک ارزش آفرین

از سوی مسئولان شهری و مدیران دولتی عنوان شد:

سونامی رشد جمعیت در سکونتگاه‌های غیر رسمی

۶۴

آمار جدید از بافت فرسوده کشور ۶۶

مسئله‌سکونت غیر رسمی در ایران ۶۹

وضعیت بازار مسکن منطقه‌استثناء تهران ۷۰

از سوی مسئولان شهری و مدیران دولتی عنوان شد:

سونامی رشد جمعیت در سکونتگاه‌های غیررسمی

متولی نوسازی: ریشه اعتراضات اخیر را می‌توان در رشد شتابان حاشیه نشین‌های فاقد خدمات جستجو کرد

مسئولان شهری و مدیران دولتی مرتبط باموضوع ساماندهی سکونتگاه‌های رسمی و نوسازی بافت‌های فرسوده ناکارآمد در نشستی مشترک ناموفق بودن سیاست‌های اسکان شهری و تأمین مسکن مناسب برای اقشار کم درآمد را به عنوان بستر شکل گیری اعتراضات اخیر مورد بحث و بررسی قرار دارند و رشد جمعیت در نواحی حاشیه ای شهری را دست کم تا ۹ برابر بیشتر از میانگین رشد سالانه جمعیت تهران اعلام کردند.

به گزارش خبرنگار ماهنامه بازار وسرمایه اعتراضات آبان ماه در پی افزایش بهای بنزین منجر به شکل گیری موجی از اعتراضات در مناطق مختلف کشور شد که مسئولان و سیاست‌گذاران حوزه مسکن در نشستی مشترک با مدیران شهری پایتخت ریشه و بستر شکل گیری این اعتراضات را در عدم موفقیت سیاست‌ها وبرنامه‌های اجرا شده در حوزه تأمین مسکن مناسب برای اقشار کم درآمد و حاشیه نشین عنوان کردند.

در این نشست مشترک که به تازگی در وزارت راه وشهرسازی برگزار شد وزیر راه وشهرسازی و شهردار تهران به همراه جمعی از مسئولان این دو نهاد و همچنین کارشناسان حوزه مسکن وامور شهری به بحث و بررسی پیرامون سیاست‌های اجرا شده در حوزه بازآفرینی شهری،نوسازی وبهسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری و همچنین موضوع سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه ای پرداختند.مدیران دولتی و مسئولان شهری مرتبط با این موضوع یکی از مهمترین ریشه‌های شکل گیری اعتراضات مشابه اعتراضات آبان ماه در شهرهای حاشیه ای و پیرامونی کلانشهرها را فقر شهری و عدم تأمین خدمات مناسب،فقر،بیکاری و عدم دسترسی به مراکز شغلی در این حاشیه‌های شهری عنوان کردند.

آنچه در این نشست مشترک مورد تاکید قرار گرفت آن بود که اعتراضات اخیر در واقع نمودی از ناکارآمدی سیاست‌ها در توسعه شهری، شکست برنامه‌های اسکان رسمی و مناسب و ناتوانی سیاست‌های اتخاذ شده در سال‌ها و دهه‌های گذشته در جلوگیری از گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه ای است.مسئولان دولتی و مدیران شهری تهران تاکید کردند رویدادهایی همچون افزایش بهای بنزین در واقع به منزله جرقه‌هایی است که می‌تواند آتش پنهان شده در زیر خاکستر حاشیه نشینی و فقر شهری را نمایان و شعله ور کند.به اعتقاد آن‌ها وقوع چنین اعتراضات و رویدادهایی آن هم از دل شهرهای پیرامونی و حاشیه ای از مدتها قبل قابل پیش بینی بوده است و ضعف خدمات رسانی به خصوص عدم دسترسی ساکنان این شهرها به مراکز شغلی و رفاهی مهم ترین دلایلی است که به محض ایجاد هر بهانه می‌تواند منجر به بروز، اغتشاش و شورش در شهرهای حاشیه ای شود.

موضوع ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه ای در حالی از سال‌های گذشته تاکنون از سوی مدیران دولتی و شهری مسئول در امر تأمین مسکن و خدمات شهری به عنوان یکی از اولویت‌های سیاست‌گذاری در بخش مسکن وشهرسازی عنوان شده است که کارنامه عملکردها در این زمینه نتایج چندان موفقی را نشان نمی دهد.در حالی که مطابق با قانون، سالانه باید ۱۰ درصد از مساحت بافت‌های فرسوده و ناکارآمد کشور بهسازی،احیا و نوسازی شود در هیچ سالی چنین میزانی از برنامه نوسازی تحقق نیافت. آنچه از سال‌های گذشته تاکنون به عنوان مهمترین مانع نوسازی وبهسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد و ساماندهی سکونتگاه‌های رسمی مطرح شد نبود منابع مالی مناسب برای اختصاص تسهیلات یارانه ای و کافی نبودن مشوق‌های نوسازی در این محدوده‌های شهری است.با این حال،به دنبال رشد شتابان شهرنشینی و مهاجرت از روستا به شهر به دلیل نبود زمینه مناسب اسکان جمعیت مهاجر در متن شهرها به تدریج سکونتگاه‌های غیررسمی رو به گسترش رفت و حاشیه نشین‌های رسمی و غیررسمی در اطراف کلانشهرها شکل گرفته و وسعت یافت.این سکونتگاه‌های حاشیه ای هم اکنون به یکی از اصلی ترین دغدغه‌های دولت ومدیران شهری تبدیل شده است.مناطقی که بخش قابل توجهی از آن‌ها اگر چه در محدوده شهر واقع شده اند اما اساسا هیچ پیوستگی و اتصال کالبدی به مجموعه شهری مادر ندارند و ساکنان آن‌ها از ابتدایی ترین زیرساخت‌ها وخدمات شهری،رفاهی و شغلی به دور افتاده و محروم مانده اند.

دولت فعلی در حالی از اختصاص بخشی از برنامه ساخت ۴۰۰ هزار واحدی مسکن خود به بافت‌های فرسوده وناکارآمد شهری خبر می‌دهد و آمارهایی نیز در خصوص تعداد واحدهای برنامه ریزی شده و همچنین در حال ساخت در این محدوده‌ها اعلام می‌کند که تاکنون برنامه مشخصی از بابت نحوه ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و همچنین جلوگیری از توسعه این سکونتگاه‌ها ارائه نکرده است.با این حال به نظر می‌رسد هم اکنون فهم مشترکی درخصوص یکی از مهم ترین دلایل شکل گیری اعتراضات شهروندی در میان مسئولان ایجاد شده است که در نشست مشترک مسئولان وزارت راه وشهرسازی و شهرداری تهران مورد بحث و بررسی قرار گرفت.

روایت شهردار از رشد جمعیت پیرامونی

در این نشست پیروز حناچی،شهردار تهران با تاکید بر اینکه اعتراضات اخیراعتراضات آبان ماه-از یک منظر و از مدتها قبل قابل پیش بینی بود،گفت:این اعتراض‌ها یکی از نتایج ونمودهای بی توجهی به رشد شتابان حلشیه نشینی است.در واقع می‌توان گفت که دست کم از ۱۰ سال گذشته این گونه حوادث قابل پیش بینی بود.وی با بیان اینکه نرخ رشد جمعیت

در شـهرهای حاشیه ای پایتخت حدود ۹ درصد است خاطرنشان کرد:در حالی که نرخ رشـد جمعیت شهر تهران در حال حاضر و مطابق با آمارهای رسـمی کمتر از ۲ درصد اسـت اما نرخ رشد جمعیت در شهرهای حاشیه ای و پیرامونـی در بعضی از موارد به حدود ۱۸ درصد نیز می‌رسـد.این در حالی اسـت که این میزان رشـد جمعیت به هیچ وجه با زیرسـاخت‌های شهری و خدماتی و همچنین سطح دسترسی به مراکز کار و اشتغال در این مناطق سنخیت و همخوانی ندارد.از سوی دیگر در بسیاری از این موارد نیز اساسـا امکان توسعه و تسری خدمات شهری وجود ندارد و همین موضوع باعث شـده اسـت میزان نارضایتی و اعتراض‌ها در این نواحی حاشیه‌ای و پیرامونی افزایش یابد.وی با تاکید بر اهمیت ساماندهی بافت‌های حاشیه ای و پیرامونی بسـیاری از اقدامات گذشته در این زمینه را ناکارآمد وشکست خورد توصیف کرد.به گفته وی اگر چه در سال‌ها ودهه‌های گذشته همواره موضوع نوسـازی بافت‌های فرسـوده وناکارآمد شـهری و همچنین بحث ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی مطرح بوده است و برای نیل به اهداف تعیین شـده در این زمینه اقداماتی انجام شده،مواردی مصوب و همچنین زمین‌هایی تملک شـده اسـت اما بخش قابل توجهی از این برنامه‌ها اجرا نشده و یا اجرای آن‌ها موفقیت آمیز نبوده است.

وی آغاز رویکردهای تسـهیل گری برای نوسـازی بافت‌های فرسوده از طریق راه اندازی دفاتر تسـهیل گری نوسـازی و سـاماندهی، تلاش برای همراه سازی ساکنان این محدوده‌ها به منظور نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسـوده وهمچنین ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی از یک سو و ارائه مشوق‌های تسهیلاتی و سـاختمانی همچون اعمال تخفیف در هزینه‌های صدور پروانه سـاختمانی را از سـوی دیگر عملکردهای موفق تری در این زمینه اعلام کرد که از دهه ۸۰ در کشور به کار گرفته شد.

به گفته شـهردار تهران در هر جا مردم با فرآیند نوسـازی و بهسـازی و سـاماندهی سـکونتگاه‌های فرسوده،غیررسـمی و ناکارآمد همراه شدند عملکردها بهتر بوده اسـت.بنابراین لازم اسـت تدابیری اندیشـیده شود تا برنامه‌های نوسـازی به صورت جدی و با مشـارکت سـاکنان انجام شود و به خصوص لازم اسـت برای سکونتگاه‌های غیررسـمی به ویژه دو موضوع دسترسی به خدمات شهری و همچنین چاره اندیشی به منظور فراهم آوری مراکز کارو اشتغال،تدابیر موثر اتخاذ شود.

دستور فوری وزیر برای حاشیه نشین‌ها

وزیر راه وشهرسازی نیزدر این نشست گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی را یک بحران توصیف کرده و به همه مسئولان مرتبط با این موضوع ماموریت داد تا با تدابیر مناسب هر چه سریعتر از گسترش سکونتگاه‌های غیررسمی در کشور جلوگیری کنند.

محمد اسـلامی وزیر راه و شهرسـازی گفت: گسـترش سکونتگاه‌های غیررسمی و حاشیه ای یک تهدید و یک بحران تلقی می‌شود وسکونتگاه‌های غیررسمی از این پس به صورت مطلق نباید افزایش داشته باشند.بلکه باید با اتخاذ تدابیر فوری و عملیاتی سـکونتگاه‌های غیررسمی حاشیه ای فعلی نیز ساماندهی شده و از تعداد،مساحت و جمعیت آن‌ها کاسته شود.

وی گفت:اعضای سـتاد بازآفرینی شهری ایران ماموریت دارند از توسعه شـتابان حاشـیه نشـینی در کشـور جلوگیری کنند و از طریق تمرکز بر برنامه‌های عملیاتی و راهبردی موضوع ساماندهی این سکونتگاه‌ها و مقابله با رشـد وگسـترش آن‌ها را به طور جدی پیگیری کنند.وی سـتاد ملی بازآفرینی شهری پایدار را نهادی سیاست‌گذار، راهبردی، عملیاتی و اجرایی معرفـی کرد که می‌تواند نماد موفقیت در اجرای برنامه‌ها و سیاسـت‌های نوسـازی و بهسـازی بافت‌هـای فرسـوده وسـاماندهی سـکونتگاه‌های غیر رسمی و حاشیه ای باشد. بنا بر تاکید وزیر راه وشهرسازی اعضای این ستاد باید به گونه ای عمل کنند که موفقیت‌های آن‌ها در این زمینه برای مردم و در جامعه مشهود و ملموس باشد و این حس عمومی در کشور ایجاد شود که مسائل و مشکلات آن‌ها در این زمینه حل و فصل شده است.

وی موضوع پرداخت مشوق‌ها برای نوسازی بافت‌های فرسوده،ناکارآمد و مسئله ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی و جلوگیری از رشد و گسترش آن‌هـا را مسـئله ای مهم عنوان کـرد و گفت:تمام تلاش خـود را به کار می‌بندیم تا موضوع صدور رایگان پروانه سـاختمانی برای ساخت وساز در محدوده‌های هدف نوسازی از سوی شهرداری‌ها محقق شود؛چرا که تجربه نشان داده است اعطای این گونه مشوق‌ها گام موثری در پیشبرد برنامه‌های نوسازی و بهسازی است.

اسـلامی گفت: ماموریت اصلی ما از بین بردن مسائل حاد وبحرانی در عرصه‌ها و محدوده‌های هدف نوسـازی و بهسازی تا پایان کار دولت فعلی اسـت تا به این واسـطه برنامه‌ها و سیاست‌های عملیاتی شده در آینده نیز ادامه داشته باشد و به سمتی برویم که دیگر در این زمینه مشکل و مسئله حاد و بحرانی وجود نداشـته باشـد.در این زمینه نیازمند اقدام مشترک و همکاری همه دسـتگاه‌ها و نهادهای مرتبط همچون شهرداری تهران،بنیاد مسـکن انقلاب اسلامی و ... هستیم که خوشـبختانه این نهادها نیز برای همکاری با وزارت راه وشهری در این زمینه اعلام آمادگی کرده اند.

وی همچنیـن با اشـاره به محدودیت منابع مالـی در اختیار دولت برای پیشبرد برنامه‌ها وسیاسـت‌ها گفت:با توجه به این محدودیت‌ها دستگاه‌ها ونهادهـای مرتبـط باید از تمام توان و ظرفیت خود به این منظور اسـتفاده کنند؛ضمن آنکه اراده و خواست مردم برای پیشبرد برنامه‌ها از موارد ضروری

عضو هیأت مدیره
سازمان باز آفرینی شهری ایران تشریح کرد:

آمار جدید از بافت فرسوده کشور

اطلاعات مربوط به بافت‌های هدف نوسازی به روز رسانی شد

شبنم عزیزی
خبرنگار

عضو هیأت مدیره سازمان باز آفرینی شهری ایران تازه‌ترین اطلاعات آماری از بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری را اعلام کرد. محمد آیینی، عضو هیأت‌مدیره سازمان باز آفرینی شهری در گفت‌وگو با بازار و سرمایه گفت: این اطلاعات به تازگی و بعد از گذشت چند سال از برآوردهای قبلی در خصوص تعداد جمعیت ساکن و مساحت بافت‌های تاریخی،تاریخی و سکونتگاه‌های غیر رسمی به روز رسانی شده است.بنا بر اعلام وی هم اکنون جمعیتی بالغ بر ۱۶ میلیون و۴۰۰ هزار نفر در محدوده‌های هدف نوسازی سکونت دارند. براساس تازه ترین برآوردهای صورت گرفته مساحت بافت‌های فرسوده و ناکارآمد کشور حدود ۱۳۳ هزار هکتار است. برآوردها نشان می‌دهد هم اکنون ۲۸ درصد جمعیت شهری ایران در این محدوده‌ها سکونت دارند. مشروح گفت‌وگو با وی در ادامه آمده است.

است.وزیر راه وشهرسازی تاکید کرد:بنا داریم در هر منطقه ای حاشیه نشینی در حال رشد و گسترش باشد به صورت جدی ورود کرده و از گسترش آن جلوگیری کنیم.این در حالی است که لازم است همه پروژه‌هایی که در این زمینه تعریف می‌شوند پروژه‌هایی اثربخش باشند.اگر در قالب سیاست‌های خود موضوع بهسازی و نوسازی مسکن،تأمین سرانه‌های خدمات شهری در مقیاس و با سطح کیفی مطلوب و همچنین ایجاد نشاط و سرزندگی و فراهم کردن زمینه‌های دسترسی به اشتغال برای ساکنان این محدوده‌ها را دنبال کنیم بسیاری از بحران‌های موجود برطرف خواهد شد.

ناکارآمدی تسهیلات بانکی نوسازی بافت فرسوده

مدیرعامل سازمان نوسازی شهر تهران نیز در جریان برگزاری این نشست از کاهش سهم تسهیلات بانکی ساخت و ساز در بافت‌های فرسوده وناکارآمد شهری به عنوان یکی از موانع تسریع جریان نوسازی در محدوده‌های هدف یاد کرد.کاوه حاج علی اکبری،مدیرعامل سازمان نوسازی شهر تهران در این باره اعلام کرد:جهش قیمت مصالح ساختمانی و افزایش هزینه سایر آیتم‌های ساخت و ساز موجب شده است وزن تسهیلات بانکی در ساخت واحدهای مسکونی در بافت‌ها و محدوده‌های هدف نوسازی از ۲۴ درصد به ۱۸ درصد تنزل کند و عملا تسهیلات بانکی برای نوسازی به تسهیلاتی کم اثر تبدیل شود.بنابراین یکی از نکات مهم برای پیشبرد سیاست‌های نوسازی و بهسازی بافت‌های فرسوده وناکارآمد شهری موضوع به روز رسانی تسهیلات بانکی و قدرتمند کردن این تسهیلات در پوشش بخش قابل قبولی از هزینه‌های ساخت و ساز است.

به گفته وی این موضوع در حوزه تسهیلات خرید مسکن در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهر تهران نیز صادق است.حاج علی اکبری در این زمینه توضیح داد:سهم تسهیلات بانکی خرید مسکن در بافت‌های فرسوده نیز به دنبال جهش قیمت مسکن به طور متوسط از ۳۲ درصد به ۲۶ درصد کاهش یافته است.وی همچنین ضرورت اعمال تخفیف‌های بیشتر برای سازنده‌ها در محدوده‌های هدف نوسازی را از دیگر ضرورت‌ها عنوان کرد و گفت:در حال حاضر حدود ۱۵ درصد از کل هزینه ساخت وساز در بافت‌های فرسوده مربوط به هزینه‌های غیرساختمانی(هزینه صدور پروانه،عوارض،خدمات نظام مهندسی و ...) است که بیش از نیمی آن-معادل ۸ درصد مربوط به هزینه صدور پروانه ساختمانی است.اگر چه در زمینه صدور پروانه ساختمانی تخفیف داده می‌شود اما می‌توان با اعمال تخفیف‌های بیشتری در این هزینه‌ها مشوق‌های ساخت و ساز در بافت‌های فرسوده را برای سازنده‌ها و مالکان پلاک‌های فرسوده افزایش داد.

بنا بر آمار اعلام شده از سوی وی،از ابتدای فروردین تا پایان آذرماه امسال-۹ ماه ابتدایی سال ۹۸-در مجموع حدود ۱۰ هزار و ۸۰۰ واحد مسکونی در بافت‌های فرسوده از شهرداری تهران پروانه گرفته‌اند. همچنین اگر چه تعداد کل ساخت وسازها در شهر تهران در این مدت با کاهش ۱۷ درصدی مواجه شده است اما این کاهش در بافت فرسوده کمتر از ۱۰ درصد بوده است. براساس اعلام مدیرعامل سازمان نوسازی شهرداری تهران بافت‌های فرسوده مصوب شهر تهران سه هزار و ۲۶۸ هکتار است که پنج درصد مساحت این شهر را به خود اختصاص داده و ۱۵ درصد از جمعیت شهر در این محدوده‌ها زندگی می‌کنند؛ حدود ۲۱۰ هزار پلاک در این محدوده‌ها وجود دارد و براساس تحقیقات انجام‌شده به همین میزان نیز پلاک کم‌دوام در شهر تهران موجود است که از مقاومت کافی در برابر زلزله برخوردار نیست. براساس گزارش ارائه شده از سوی وی،تا به امروز مسکن ۴۳ درصد از عرصه بافت‌های فرسوده در شهر تهران بازسازی‌شده است. همچنین در یک دهه اخیر هم حدود ۲۱۰ هزار واحد مسکونی در بافت‌های فرسوده شهر تهران پروانه گرفته‌اند و به‌طور میانگین سالانه ۲۰ هزار واحد مسکونی در این شهر ساخته‌شده است.

■ بدنه کارشناسی سازمان بازآفرینی شهری ایران ماموریتی مبنی بر به روز رسانی و تدقیق اطلاعات و جزییات مربوط به بافت‌های فرسوده شهری را در دستور کار خود قرار داده بود؛ این به‌روزرسانی هم اکنون در چه مرحله‌ای قرار دارد؟

به‌روزرسانی و تدقیق اطلاعات مربوط به جزییات مهم ترین موارد آماری مربوط به بافت‌های فرسوده وناکارآمد شهری یکی از مهمترین اقدامات و ماموریت‌های ضروری برای پیشبرد برنامه‌ها و سیاست‌های درست در این زمینه محسوب می‌شود که خوشبختانه این اقدام در بدنه کارشناسی سازمان بازآفرینی شهری ایران انجام شد یعنی اطلاعاتی که از هم اکنون به عنوان جزییات مربوط به بافت‌های فرسوده از قبیل جمعیت ساکن در این بافت‌ها، مساحت بافت‌های فرسوده و ناکارآمد و همچنین میزان نوسازی و درصد بازسازی این محدوده‌ها عنوان می‌شود اطلاعات به روز شده و تدقیق شده ای است که در جریان مطالعات جدید بدنه کارشناسی سازمان بازآفرینی شهری استخراج شده است.

■ این اطلاعات بر مبنای چه مستندات و مبانی آماری آماده شده؛ در واقع مرجع به روز رسانی چه بوده است؟

به طور کلی این مستندات را می‌توان در سه دسته طبقه بندی کرد؛ برای آنکه بتوانیم اطلاعات دقیق،کامل و جامعی از آخرین شرایط و وضعیت بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری استخراج کنیم در وهله اول«نقشه‌های بافت تاریخی شهرها مصوب سازمان میراث فرهنگی، صنایع دستی و گردشگری» مورد استفاده قرار گرفت. از سوی دیگر «نقشه محدوده‌های هدف مصوب شورای‌عالی معماری و شهرسازی ایران و کمیسیون‌های ماده ۵ شهرهای کشور» هم مدنظر قرار گرفت، همچنین «اطلاعات و نقشه‌های بلوکی سرشماری سال ۹۵ مرکز آمار ایران» به عنوان تازه ترین اطلاعات مربوط در این زمینه مورد استناد قرار گرفت و در نهایت با استناد به این مبانی و اسناد رسمی و آماری اطلاعات جدید مربوط به تازه ترین شرایط بافت‌های فرسوده وناکارآمد شهری کشور استخراج شد.

■ در جریان این به‌روزرسانی چه تغییراتی در اطلاعات قبلی مربوط به بافت‌های فرسوده ایجاد شد؟آیا شاهد افزایش یا کاهش مساحت بافت فرسوده ویا افراد ساکن در این بافت‌ها هستیم؟

نکته قابل توجه در این به روز رسانی و تدقیق اطلاعاتی در پاسخ به همین سوال قرار دارد. بله در جریان این به روز رسانی هم مساحت بافت‌های فرسوده و هم تعداد جمعیت ساکن در این بافت‌ها تغییر کرد و جالب آنکه در هر دوی این موارد شاهد کاهش آماری بودیم. به این معنا که هم تعداد جمعیت ساکن در بافت‌های فرسوده وناکارآمد در مقایسه با آماری که پیش از این به عنوان تعداد ساکنان این بافت‌ها اعلام می‌شد کاهش یافت و هم مساحت و سطح اشغال این بافت‌ها از کل مساحت شهرهای کشور نسبت به آمارهای گذشته کمتر شد. به عنوان مثال مساحت بافت‌های فرسوده و تاریخی کشور قبل از تدقیق آماری ۷۸ هزار و ۲۸۹ هکتار اعلام می‌شد که حدود ۱۲ میلیون نفر در این بافت‌ها سکونت داشتند و در مجموع بافت‌های فرسوده و تاریخی کشور ۲۰ درصد از جمعیت کل بافت‌های شهری را به خود اختصاص می‌داد. اما پس از تدقیق تمام این نسبت‌ها کاهش یافت. اطلاعات تدقیق شده و به روز آوری شده در خصوص جزییات آماری بافت‌های فرسوده و تاریخی کشور نشان می‌دهد هم اکنون جمعیت ساکن در این بافت‌ها کمتر از ۲۰ درصد جمعیت کل شهرهای کشور است. در جریان این روند مساحت بافت فرسوده میانی ۶۸ هزار و ۵۳۱ هکتار شد که تعداد حدود ۹ میلیون و ۶۰۰هزار نفر معادل ۱۶٫۲ درصد از جمعیت کل شهرهای کشور در آن سکونت دارند. همچنین اطلاعات به روزآوری شده نشان می‌دهد مساحت بافت‌های تاریخی در حال حاضر ۱۵ هزار و ۱۹۰ هکتار است که در این بافت‌ها نیز حدود یک میلیون و۲۷۶ نفر سکونت دارند. این بافت‌ها مطابق با آمار روز ۲٫۲ درصد از جمعیت کل شهری کشور را به خود اختصاص می‌دهند.

■ در خصوص سکونتگاه‌های غیررسمی چطور؟آمار مربوط به این سکونتگاه‌ها نیز به روز رسانی شده است؟

بله؛ براساس آمارهای قبلی، مساحت سکونتگاه‌های غیر رسمی حدود ۶۲ هزار هکتار برآورد می‌شد که جمعیتی بیش از حدود ۸ میلیون و۶۰۰ نفر در آن سکونت داشتند. همچنین اعلام می‌شد که این سکونتگاه‌های غیر رسمی مجموعا ۱۵ درصد از کل جمعیت شهری کشور را به خود اختصاص داده اند. اما در جریان تدقیق اطلاعات مربوط به این سکونتگاه‌ها مشخص شد که هم اکنون مساحت این سکونتگاه‌ها حدود ۵۰ هزار هکتار است و جمعیت ساکن در آنها کمتر از ۵ میلیون و۵۰۰ هزار نفر است. نسبت جمعیت این سکونتگاه‌های غیررسمی در مقایسه با کل جمعیت شهری ایران در فرآیند به روز رسانی آماری به ۹٫۳ درصد کاهش یافت. در مجموع قبل از تدقیق آمار دقیق برآوردها نشان می‌داد مساحت بافت‌های هدف نوسازی اعم از بافت‌های فرسوده میانی، تاریخی و سکونتگاه‌های غیررسمی بیش از ۱۴۰ هزار هکتار است که حدود ۲۰ میلیون و۵۰۰ هزار نفر جمعیت معادل ۳۵ درصد از جمعیت کل شهرهای کشور در این محدوده‌ها سکونت دارند اما پس از تدقیق و به روز رسانی آماری مشخص شد هم اکنون مساحت این محدوده‌ها کمتر از ۱۳۳ هزار هکتار و جمعیت ساکن در آنها حدود ۱۶ میلیون و۳۶۰ هزار نفر است که این تعداد هم اکنون ۲۸ درصد از جمعیت شهری کشور را به خود اختصاص می‌دهند.

■ آیا اطلاعاتی در خصوص تعداد شهرهایی که در بافت‌های هدف نوسازی در آنها واقع شده است نیز وجود دارد؟

مطابق تازه ترین به روز رسانی انجام شده هم اکنون در ۴۶۳ شهر کشور بافت‌های فرسوده میانی برای نوسازی و بهسازی شناسایی شده است. همچنین بافت‌های تاریخی در ۹۷ شهر کشور و سکونتگاه‌های غیررسمی در حاشیه و متن ۱۲۰ شهر کشور پراکنده هستند. جالب است بدانید مطابق با نقشه رتبه بندی استان‌های کشور به لحاظ برخورداری از بیشترین بافت‌های فرسوده، تاریخی و سکونتگاه‌های غیر رسمی، استان‌های اصفهان و خوزستان بیشتر میزان سکونتگاه‌های غیر رسمی هم از نظر مساحت این سکونتگاه‌ها و هم از نظر جمعیت ساکن در آنها، در میان سایر استآنهای کشور را دارند. همچنین استان‌های خراسان رضوی، آذربایجان غربی و فارس نیز از نظر تعداد جمعیت و مساحت سکونتگاه‌های غیر رسمی در شرایط نامطلوب قرار دارند.

■ در شرایط فعلی چه تعداد واحد مسکونی در بافت‌های هدف نوسازی قرار دارد و چه تعداد از این واحدها مورد نوسازی و بهسازی قرار گرفته است؟

هم اکنون ۳ میلیون و۲۶۶ هزار و ۹۴ واحد مسکونی آپارتمانی و غیرآپارتمانی در بافت‌های فرسوده و هدف نوسازی قرار دارند. واحدهای آپارتمانی همان واحدهایی هستند که در سال‌های گذشته تاکنون مورد نوسازی قرار گرفته‌اند اما واحدهای مسکونی ویلایی و غیرآپارتمانی به عنوان واحدهای فرسوده و نیازمند نوسازی شناسایی می‌شوند. آمارها

نشان می‌دهد از این تعداد واحد مسکونی موجود در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد و هدف نوسازی نزدیک به یک میلیون و ۲۰۰ هزار واحد، مسکن‌های غیر آپارتمانی، ویلایی، فرسوده و ناپایدار و نیازمند نوسازی هستند که ۵۸,۷ درصد از کل واحدهای مسکونی موجود در محدوده‌های هدف نوسازی را به خود اختصاص می‌دهند. همچنین از تعداد ۳ میلیون و۲۶۶ هزار و ۹۴ واحد مسکونی واقع در بافت‌های فرسوده و محلات هدف نوسازی تعداد حدود یک میلیون و۳۵۰ هزار واحد مسکونی آپارتمانی نوسازی شده نیز موجود است. این آمار نشان می‌دهد از مجموع کل واحدهای مسکونی واقع در بافت‌های هدف نوسازی تاکنون رقمی معادل ۴۱,۳ درصد مورد بازسازی و نوسازی قرار گرفته است. بنابراین از این به بعد برنامه‌های نوسازی بافت فرسوده معطوف به نوسازی و بهسازی ۵۸,۷ درصد از واحدهای موجود در بافت‌های فرسوده است که نیازمند تخریب و نوسازی هستند. آمار دیگری که در این زمینه می‌توان به آن اشاره کرد مربوط به عملکرد ۱۰ سال اخیر در حوزه نوسازی بافت‌های فرسوده است.در نتیجه اقدامات انجام شده در این زمینه و با در نظر گرفتن و تجهیز بسته‌های تشویقی نوسازی در بافت‌های فرسوده شامل تسهیلات دولتی و اعمال تخفیف در هزینه صدور پروانه ساختمانی در ۱۰ سال گذشته مجموعا ۶۲۶ هزار واحد مسکونی در بافت‌های فرسوده احداث شده است.در واقع اقدامات صورت گرفته در این زمینه را می‌توان در سه بخش تأمین مسکن، اقدامات زیربنایی و روبنایی و توانمندسازی محلات هدف نوسازی طبقه‌بندی کرد.

در جریان به‌روزرسانی و تدقیق اطلاعات، هم تعداد جمعیت ساکن در بافت‌های فرسوده و ناکارآمد در مقایسه با آماری که پیش از این به عنوان تعداد ساکنان این بافت‌ها اعلام می‌شد کاهش یافت و هم مساحت و سطح اشغال این بافت‌ها از کل مساحت شهرهای کشور نسبت به آمارهای گذشته کمتر شد

■ در سال جاری چه اقداماتی در این زمینه انجام شده است و چه تعداد واحد مسکونی جدید پروانه و مجوز ساختمانی دریافت کرده اند؟

در نیمه نخست سال جاری، مجموعا ۳ هزار و ۸۶۸ پروانه ساختمانی در بافت‌های فرسوده و هدف نوسازی صادر شده است که در قالب آن معادل ۲۴ هزار و ۳۶۰ واحد مسکونی احداث خواهد شد. از این تعداد حدود ۱۳ هزار واحد تسهیلات بانکی دریافت کرده‌اند. اقدامات صورت گرفته در ۱۰ سال گذشته یعنی در بازه زمانی سال ۸۸ تا ۹۸ نشان می‌دهد مجموعا ۹۹ هزار و ۷۵۶ پروانه ساختمانی در بافت‌های فرسوده و هدف نوسازی صادر شده است که در قالب آن بیش از ۶۲۶ هزار واحد مسکونی احداث و به بازار مسکن عرضه شده است.از این تعداد بیش از نیمی از واحدها تسهیلات بانکی دریافت کرده‌اند و همچنین تعداد قابل توجهی از آنها مشمول تخفیفات پروانه نوسازی شده‌اند.

■ سهم بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری از برنامه اقدام ملی ساخت مسکن چیست؟تاکنون چه تعداد از ماموریت‌های متولی نوسازی بافت فرسوده در این زمینه محقق شده است؟

در راستای اجرای طرح اقدام ملی مسکن مجموعا ۱۳۰ هزار واحد مسکونی برای ساخت در بافت فرسوده و ناکارآمد شهری در سال‌های ۹۸ و ۹۹ برنامه ریزی شده است.

از این تعداد برای سال ۹۸ مجموعا ساخت ۵۳ هزار واحد مسکونی در محدوده‌های هدف نوسازی هدفگذاری شده است. تاکنون ۵۵ درصد از این هدف(هدف سال ۹۸) معادل ۲۸ هزار و ۵۷۲ واحد مسکونی کلنگ زنی و عملیات ساخت واحداث آن آغاز شده است که در مجموع معادل تحقق ۲۱ درصد از کل برنامه ساخت ۱۳۰ هزار واحد مسکونی برنامه ریزی شده است. در قالب برنامه سال ۹۹ نیز ساخت ۷۷ هزار واحد مسکونی هدف‌گذاری و تعیین شده است. در راستای اجرای این بخش از برنامه طرح اقدام ملی مسکن سه منبع مالی برای تأمین مالی پروژه‌ها تعریف شده است.

استفاده از ظرفیت صندوق پس انداز مسکن یکم، استفاده از ظرفیت وجوه اداره شده جهت اعطای تسهیلات به علاوه منابع داخلی شبکه بانکی و همچنین استفاده از ظرفیت تبصره ۱۸ جهت کمک‌های بلاعوض به منظور انجام اقدامات زیربنایی و روبنایی این سه منبع تأمین مالی را تشکیل می‌دهند. در این راستا همچنین اقدام به تعریف ۹ راهبرد کلان برای پیشبرد طرح شده است. استفاده از ظرفیت‌های بانکی و صندوق یکم، تولید مسکن مشارکتی، استفاده از دارایی‌های شرکت بازآفرینی شهری، اجرای طرح مسکن امید(آورده زمین توسط سایر دستگاه‌های دولتی، شهرداری‌ها و...)، استفاده از ظرفیت توسعه‌گران، فعال کردن بسته‌های حمایتی در بافت‌های فرسوده، تشویق ساکنان به نوسازی و مقاوم‌سازی و همچنین اسکان مجدد ساکنان بافت‌های پرخطر بخشی از این راهبردها هستند. از سوی دیگر راهبردهای دیگری همچون جلب مشارکت به منظور اتمام پروژه‌های سنواتی شده نهادهای عمومی، شهرداری‌ها، بانک‌ها و سایر نهادها در دستور کار قرار گرفته است.

■ در حوزه تأمین خدمات زیربنایی و روبنایی چه اقداماتی انجام شده است؟

توسعه اقدامات زیربنایی و روبنایی در محلات هدف نوسازی یکی از مهم ترین ماموریت‌های طرح شده در حوزه بهسازی و نوسازی بافت‌های فرسوده و ناکارآمد شهری است.

در این راستا در بازه زمانی سال ۹۲ تا پایان نیمه اول سال جاری، مجموعا ۵ موافقتنامه برای توسعه خدمات زیربنایی و روبنایی به امضا رسیده است. در قالب این موافقتنامه‌ها مجموعا ۶۶۳ پروژه تعریف و اجرایی شده است.۵۷ پروژه در حوزه مطالعات و ساماندهی سکونتگاه‌های غیررسمی،۱۳۴ پروژه در حوزه مطالعه و کمک به بهسازی و نوسازی بافت فرسوده شهری،۲۳ پروژه در حوزه بهسازی بافت فرسوده و حاشیه کلانشهر مذهبی مشهد،۸ پروژه در حوزه بهسازی بافت فرسوده و حاشیه شهرها و کلان شهرهای مذهبی و ۴۴۱ پروژه در راستای کمک‌های فنی و اعتباری موضوع بند الف تبصره ۱۸ قانون بودجه به اجرا درآمده است.

برای این منظور اعتباری بالغ بر ۷۶۶۲ میلیارد ریال هزینه شده است. به دنبال اقدامات صورت گرفته در این زمینه اصلاح شبکه آب و فاضلاب، مرمت، بهسازی و کفسازی، احداث فضاهای ورزشی، فضای سبز، فرهنگی، خدماتی، بهداشتی و آموزشی و همچنین بهسازی و ساماندهی معابر در دستور کار قرار گرفته و انجام شد.

از مجموع پروژه‌های انجام شده در این زمینه،۹ درصد پروژه‌ها در زمینه اصلاح شبکه آب و فاضلاب،۷ درصد احداث مراکز ورزشی،۱۲ درصد مرمت، بهسازی و کفسازی،۹ درصد تأمین فضای سبز،۱۲ درصد تأمین فضاهای فرهنگی،۳ درصد فضاهای خدماتی،۳۱ درصد بهسازی و ساماندهی معابر،۶ درصد احداث مراکز بهداشتی و ۱۱ درصد احداث مراکز آموزشی بوده است.

در مجموع تاکنون از ۴۱۳ پروژه به اتمام رسیده در این زمینه ۶۳ پروژه مربوط به عملکرد سال جاری بوده است.

مسئله سکونت غیررسمی در ایران

مجید روستا
عضو هیأت مدیره سازمان بازآفرینی شهری ایران

اصطلاح حاشیه نشینی سال‌هاست که به اشتباه به عنوان یکی از معضلات مهم شهرها و کشور مورد اشاره قرار دارد. این در حالی است که اساسا مسئله اصلی و موضوع مهم در این زمینه حاشیه نشینی نیست.آنچه طی سال‌های گذشته تاکنون به عنوان معضل واقعی شهرها باید مورد توجه قرار می‌گرفته است موضوع سکونتگاه‌های غیررسمی است.

در حقیقت سکونتگاه‌های غیررسمی هستند که باید به طور ویژه مورد توجه قرار گرفته و برای ساماندهی آن‌ها چاره اندیشی شود.پهنه‌هایی که هم اکنون بیش از ۷۸ درصد از آن‌ها در محدوده شهرها واقع شده اند و مدیران شهری وظیفه مند به ارائه خدمات و ساماندهی آن‌ها هستند.

با این حال آنچه عملا مشاهده می‌شود آن است که این سکونتگاه‌ها به رغم پیوستگی به محدوده شهر دارای گسست کالبدی هستند و در هیچ آماری مربوط به اقتصاد شهر واقتصاد ملی کشور ارزش کار و فعالیت‌های آن‌ها دیده نمی شود.این سکونتگاه‌ها همواره از منظر آسیب شناسی و مشکلاتی که برای شهرها ایجاد می‌کنند مورد نقد وبررسی قرار می‌گیرند.غافل از آنکه تمام آنچه هم اکنون به عنوان آسیب در این سکونتگاه‌ها ایجاد شده، توسعه یافته و باعث ایجاد مشکلات بعدی می‌شود نشات گرفته از عدم دسترسی ساکنان این محدوده‌ها به فرصت‌ها است.مطابق با آمارها،رشد بیماری‌های عفونی در این سکونتگاه‌ها ۲/۲ درصد بیشتر از شهر و ترک تحصیل در میان ساکنان آن‌ها ۴,۶ درصد بیش از سایر مناطق است.

برآوردها حاکی است هم اکنون بالغ بر ۳ میلیون و۹۰۰ هزار واحد مسکونی در ایران و جمعیتی نزدیک به ۹ میلیون نفر در این سکونتگاه‌های غیررسمی زندگی می‌کنند؛ بنابراین، این سکونتگاه‌ها،نیازها ومسائل مربوط به آن در جامعه شهری موضوع و واقعیتی اجتناب ناپذیر است و نمی توان به سادگی از آن عبور کرد و آن را نادیده گرفت.در تشریح علت ایجاد این سکونتگاه‌ها می‌توان گفت زمانی که در نظامات رسمی برنامه ریزی راهکاری برای تأمین مسکن مناسب،آموزش،رفاه و ...برای اقشار به خصوصی از جامعه به خصوص اقشار فقیر و بی بضاعت در نظر گرفته نشود و پیش بینی‌های لازم در این زمینه از سوی سیاست‌گذاران صورت نگیرد برنامه ریزی‌های خود انگیخته توسط مردم در ایجاد و توسعه سکونتگاه‌های غیررسمی نمود پیدا می‌کند. در واقع این افراد با الگوهای خودانگیخته اقدام به تأمین زمین و ساخت مسکن نامناسب در قالب سکونتگاه‌های غیررسمی می‌کنند.همان گونه که گفته شد این سکونتگاه‌ها الزاما در حاشیه و به دور از متن شهرها قرار دارند و بخش قابل توجهی از آن‌ها در محدوده شهرها و کلانشهرها ایجاد شده و در حال ادامه حیات هستند.این موضوع به خصوص با افزایش شتابان نرخ رشد شهرنشینی در افزایش

است.آمارها نشان می‌دهد جمعیت جهان به سرعت در حال شهری شدن است که بیش از ۹۰ درصد رشد شهری معاصر نیز مربوط به کشورهای در حال توسعه است.این در حالی است که در سال ۱۹۷۰ میلادی ۶۳ درصد جمعیت در مناطق روستایی و تنها ۳۷ درصد جمعیت شهرنشین بوده اند.در سال ۲۰۰۰ این نسبت به میزان سکونت ۴۷ درصد جمعیت در شهرها و ۵۳ درصد در روستاها رسید.پیش بینی‌ها نشان می‌دهد در سال ۲۰۳۰معادل ۶۰ درصد جمعیت در شهرها و ۴۰ درصد در روستاها ساکن خواهند شد.

رشد شتابان شهرنشینی از یک منظر منجر به ایجاد نواحی فرودست شهری و کانون فقر در کشورهای درحال توسعه شده است.تراکم جمعیت، ساختمان‌های کم دوام،مشاغل کارگری ساده،شیوع بیماری‌ها،آسیب‌های اجتماعی،آلودگی محیط زیست و... به نسبت قابل توجهی بالاتر از میانگین شهری در این نواحی فرودست و سکونتگاه‌های غیررسمی دیده می‌شود.

این در حالی است که امید به زندگی، سال‌های تحصیلات، درآمد خانوار، وسعت قطعات زمین و واحدهای مسکونی، دسترسی به خدمات شهری و برخورداری از تأسیسات بهداشتی و سایر خدمات شهری در نسبت بسیار ناچیزتری از میانگین شهر قرار گرفته است.یک نفر از هر سه نفر جمعیت شهری جهان در نواحی فرودست شهری زندگی می‌کنند که بیش از ۹۰ درصد آن‌ها در شهرهای درحال توسعه ساکن هستند.

در ایران نیز این موضوع وجود دارد؛اما باید توجه داشت نسخه درمانی این سکونتگاه‌ها و ساماندهی آن‌ها تنها در ارائه خدمات یک سویه ویک طرفه از سوی دولت نیست.این موضوع اساسا یک معضل شهری است که خود را در شکل فقر شهری نشان می‌دهد. مسئله اصلی این افراد فقر،نبود اشتغال و درآمد و از همه مهمتر عدم دسترسی به استانداردها و امکانات زندگی شهری است. در کنار دولت،وظیفه مدیریت شهری است که استانداردهای حداقلی سکونت شهری را برای این افراد فراهم کند.این سکونتگاه‌ها در شرایط فعلی در بدترین وضعیت به لحاظ سطح دسترسی به انواع خدمات شهری در مقایسه با مناطق شهری و محله ای دارند. بنابراین در چنین شرایطی نمی توان انتظار داشت ساکنان محروم این سکونتگاه‌ها رفتار شهروندی از خود نشان دهند.در واقع زمانی می‌توانیم مدعی انتظار برای بروز و نمود رفتار شهروندی مناسب باشیم که خدمات شهری مناسبی را به میزان متعارف برای ساکنان و شهروندان برقرار و تأمین کنیم.در سال‌ها و دهه‌های گذشته تاکنون برنامه‌ها و رویکردهای مختلفی در ارتباط با این سکونتگاه‌ها مطرح شده است از جمله آنکه در ابتدای دهه ۸۰،رویکرد توانمندسازی ساکنان این سکونتگاه‌ها مطرح شد.مطالعاتی که با نگاه به این رویکرد انجام شد نشان داد که مسئله سکونتگاه‌های غیررسمی در ایران نیاز به یک برنامه ریزی واحد دارد و همه دستگاه‌های مرتبط با این موضوع باید به آن ورود کنند. همچنین لازم است برنامه مشترکی که تمامی دستگاه‌های مرتبط و مسئول در این زمینه می‌توانند در آن ایفای نقش کنند تدارک دیده شود و همه افراد و دستگاه‌های مسئول در قالب این برنامه مشترک اقدام به همکاری موثر کنند.

تهیه سند ملی احیا، بهسازی ونوسازی بافت‌های فرسوده وناکارآمد که در سال ۸۲ به تصویب دولت رسید یکی از اقداماتی است که در این زمینه انجام شد. از مهمترین اهداف این سند ملی ایجاد ادبیات مشترک همدلی و هم افزایی بین تصمیم سازان و تصمیم گیران وسیاست‌گذاران در مورد مسئله بافت‌های ناکارآمد وفرسوده و سکونتگاه‌های غیررسمی،تقسیم کار مشخص بین دستگاه‌های متولی و جلوگیری از موازی کاری دستگاه‌ها عنوان شد. واقعیت آن است که باید به سکونتگاه‌های غیررسمی به عنوان یک فرصت نگاه کرد. ظرفیت‌های بسیار زیادی در این سکونتگاه‌ها نهفته است که می‌توان از طریق ساماندهی و توجه به سطح دسترسی شهروندان به خدمات شهری از آن‌ها بهره برد. علی رغم همه مشکلات بخش عمده ای از مشکلات این سکونتگاه‌ها ناشی از ضعف خدمات رسانی به مردم هم در حوزه خدمات شهری و هم در حوزه اشتغال بوده است.می توان با تأمین استانداردهای حداقلی برای آن‌ها و جلب مشارکت این افراد در برنامه ریزی‌ها بسیاری از مشکلات موجود در این زمینه را درمان کرد.چرا که انکار این سکونتگاه‌ها و نادیده گرفتن این جمعیت عظیم نتیجه ای جز گسترش دامنه مشکلات و حادتر شدن روز افزون موضوع نخواهد داشت. نیاز به برنامه اقدام مشترک در ارتباط با ساماندهی این سکونتگاه‌ها و پیش نگری و پیش بینی از گسترش این سکونتگاه‌ها نه به معنای جلوگیری از مهاجرت بلکه به معنای برنامه ریزی برای اسکان گروه‌های کم درآمد در مناطق مناسب دو نمونه از اقداماتی است که باید در این زمینه مورد توجه قرار بگیرد.

وضعیت بازار مسکن

منطقه استثناء تهران

تغییرات قیمتی در منطقه استثنایی و متفاوت بازار مسکن شهر تهران به دلیل ثبت رکورد تازه قیمتی در آخرین ماه از فصل پاییز یکی از مهمترین عوامل افزایش قابل توجه میانگین قیمت مسکن شهر تهران در این ماه شناخته می‌شود.

بررسی‌های انجام شده نشان می‌دهد منطقه یک شهر تهران که بنا بر چند علت عمده همواره به عنوان منطقه استثناء بازار مسکن پایتخت شناخته می‌شود در آخرین ماه از فصل پاییز و در آستانه شروع آخرین فصل از سال ۹۸،نیز تحولاتی متفاوت از سایر مناطق شهر تهران تجربه کرده است.منطقه یک شهر تهران کانون تمرکز ساخت وساز و فروش واحدهای مسکونی لوکس و بزرگ متراژ است.همواره بالاترین سطح میانگین قیمت مسکن مربوط به واحدهای مسکونی واقع در این منطقه است و نوسانات قیمتی بازار مسکن به دلیل کمتر بودن حساسیت متقاضیان مسکن در این منطقه به تحولات قیمتی به دلیل بالا بودن بنیه مالی متقاضیان نسبت به سایر مناطق کمترین سطح اثرگذاری در تعداد معاملات مسکن این منطقه دارد. در عین حال عمده خریدهایی که در بازار مسکن این منطقه انجام می‌شود از جنس خریدهای سرمایه ای است و از این رو نیز این منطقه به عنوان یک منطقه خاص در بازار مسکن شهر تهران شناخته می‌شود. میانگین قیمت هر مترمربع واحد مسکونی معامله شده از طریق بنگاه‌های معاملات ملکی شهر تهران در آذرماه سال جاری در حالی با افزایش ۸،۵ درصدی در مقایسه با میانگین قیمت هر مترمربع آپارتمان معامله شده در آبان ماه از مرز ۱۳ میلیون و۵۰۰

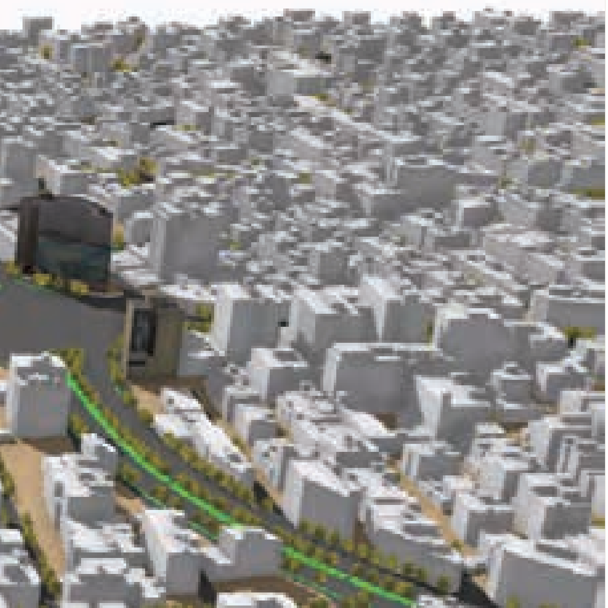

هزار تومان گذشته و به ۱۳ میلیون و۵۳۰ هزار تومان رسید که میانگین قیمت هر مترمربع آپارتمان در این ماه در بازار معاملات مسکن منطقه یک پایتخت معادل بیش از دو برابر سطح میانگین قیمت مسکن کل شهر تهران گزارش شده است.

آمارهای منتشر شده در خصوص تحولات بازار مسکن شهر تهران در آذرماه سال جاری که مطالعات مربوط به آن توسط تیم آماری بانک مرکزی انجام شده است حاکی است در آذرماه امسال،میانگین قیمت هر مترمربع مسکن در منطقه یک شهر تهران به ۳۱ میلیون تومان رسیده است که بیشترین سطح میانگین قیمت مسکن در این منطقه تاکنون محسوب می‌شود. میانگین ۳۱ میلیون تومانی قیمت فروش هر مترمربع آپارتمان در منطقه یک شهر تهران نشان دهنده ثبت یک رکورد تازه قیمتی در بازار معاملات مسکن این منطقه و کل پایتخت است. تغییرات ماهانه قیمت مسکن در این منطقه نیز قابل توجه است.در حالی که میانگین قیمت مسکن در کل مناطق شهر تهران در آذرماه در مقایسه با آبان ماه سال جاری ۸,۵ درصد افزایش یافته است میانگین قیمت مسکن در منطقه یک در این بازه زمانی بیش از ۲۰ درصد رشد داشته است. از این رو،منطقه یک تهران در آذرماه پیشتاز تورم ملکی پایتخت بوده است و تورم ماهانه مسکن در سایر مناطق شهر تهران به مراتب کمتر از نرخ رشد میانگین قیمت مسکن در این منطقه بوده است.نکته جالب توجه آن است که منطقه یک شهر تهران در آذرماه تنها۴ درصد از حجم کل معاملات خرید مسکن را به خود اختصاص داده است اما تغییرات قیمتی واحدهای مسکونی فروش رفته در بازار مسکن این منطقه بسیار قابل توجه است.از مجموع ۹ هزار و ۵۰۰ معامله خرید مسکن ثبت شده در آذرماه امسال تعداد ۳۷۶ فقره معامله خرید مسکن در منطقه یک پایتخت انجام شده است که این موضوع نشان دهنده سهم ۴ درصدی این منطقه از کل معاملات مسکن شهر تهران است.

جزییات قیمت‌های اعلام شده برای فروش مسکن در بازار معاملات مسکن منطقه یک شهر تهران–دی ماه ۹۸

محدوده آدرس	حدود مساحت مترمربع	سن–سال	حدود قیمت هر مترمربع–تومان	حدود قیمت کل تومان
بزرگراه ارتش شهرک لاله	۱۱۰	۱۱	۱۹,۵۰۰,۰۰۰	۲,۱۴۵,۰۰۰,۰۰۰
ولیعصر نرسیده به چهار راه پارک وی	۲۶۰	۱۰	۳۹,۶۰۰,۰۰۰	۱۰,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
دربند خ گلابدره خ وزیری	۱۴۰	۲	۱۸,۵۰۰,۰۰۰	۲,۵۹۰,۰۰۰,۰۰۰
مینی‌سیتی شهرک محلاتی	۱۵۰	۰	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	۳,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
زعفرانیه علی حسینی	۲۸۰	۱۰	۳۸,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۶۴۰,۰۰۰,۰۰۰
دارآباد جنب بیمارستان مسیح دانشوری	۶۲	۰	۱۷,۷۴۱,۰۰۰	۱,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
ولنجک نرسیده به خ ۱۲	۱۴۵	۱۲	۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۵,۲۲۰,۰۰۰,۰۰۰
دزاشیب خ رمضانی	۱۰۰	۱۷	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰
کامرانیه جنوبی خ طاووس	۱۳۸	۱۳	۳۷,۰۰۰,۰۰۰	۵,۱۰۶,۰۰۰,۰۰۰
دارآباد خ سبکرو	۱۲۰	۰	۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۲۰,۰۰۰,۰۰۰
ولنجک خ ۲۱	۹۹	۴	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۳,۹۶۰,۰۰۰,۰۰۰
کامرانیه جنوبی نرسیده به خ طاووس	۱۹۲	۲	۴۵,۰۰۰,۰۰۰	۸,۶۴۰,۰۰۰,۰۰۰
قیطریه خ روشنائی خ صفا	۱۰۱	۱۴	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	۲,۶۲۶,۰۰۰,۰۰۰
فرمانیه خ اندرزگو خ سلیمی شمالی	۵۱	۱	۲۴,۵۰۰,۰۰۰	۱,۲۵۰,۰۰۰,۰۰۰
ولنجک خ یمن	۱۸۸	۱۵	۳۳,۰۰۰,۰۰۰	۶,۲۰۴,۰۰۰,۰۰۰
شریعتی خ موسیوند	۹۸	۲۴	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۲,۴۵۰,۰۰۰,۰۰۰
ولیعصر بالاتر از پارک وی	۱۶۷	۳۰	۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۳,۳۵۰,۰۰۰,۰۰۰
ولنجک خ بیستم	۱۴۰	۳۰	۴۲,۸۵۷,۰۰۰	۶,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
الهیه خ دشتیار	۲۳۰	۱۴	۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۸,۲۸۰,۰۰۰,۰۰۰
زعفرانیه خ مقدس اردبیلی	۱۹۲	۵	۴۵,۰۰۰,۰۰۰	۸,۶۴۰,۰۰۰,۰۰۰
شریعتی خ میرزاپور	۱۰۱	۰	۳۲,۰۰۰,۰۰۰	۳,۲۳۲,۰۰۰,۰۰۰
پاسداران شمالی تقاطع نارنجستان	۱۳۵	۱۲	۳۹,۵۰۰,۰۰۰	۵,۳۳۲,۵۰۰,۰۰۰
دزاشیب خ رمضانی	۹۲	۳	۳۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۷۶۰,۰۰۰,۰۰۰
شریعتی بالاتراز پل رومی	۱۳۸	۱۲	۲۸,۰۰۰,۰۰۰	۳,۸۶۴,۰۰۰,۰۰۰
قیطریه خ تواضعی	۱۵۵	۰	۳۲,۰۰۰,۰۰۰	۴,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰
نیاوران جمال آباد بالاتر از میدان خبیر	۷۱	۲۰	۲۱,۸۳۰,۰۰۰	۱,۵۵۰,۰۰۰,۰۰۰
الهیه خ گلنار	۵۷	۱۷	۳۱,۵۰۰,۰۰۰	۱,۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰
کامرانیه جنوبی خ معصومی	۹۰	۱۸	۳۴,۴۴۰,۰۰۰	۳,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
بزرگراه ارتش شهرک لاله	۱۵۶	۱۳	۲۲,۰۰۰,۰۰۰	۳,۴۳۲,۰۰۰,۰۰۰
دربند خ اسداللهی خ حسینی خ فاخری	۳۵	۶	۱۰,۲۸۵,۰۰۰	۳۶۰,۰۰۰,۰۰۰
نیاوران خ باهنر بالاتراز چهارراه نجابت جو	۵۶	۲۰	۲۳,۲۱۴,۰۰۰	۱,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
ازگل خ‌هاشم ازگلی	۸۵	۱۴	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱,۷۰۰,۰۰۰,۰۰۰
ولنجک خ یازدهم شرقی	۳۴۰	۱۵	۴۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۵,۳۰۰,۰۰۰,۰۰۰
زعفرانیه خ آصف	۱۱۵	۴	۳۸,۰۰۰,۰۰۰	۴,۳۷۰,۰۰۰,۰۰۰
سوهانک بلوار خندان	۱۰۹	۲	۲۱,۰۰۰,۰۰۰	۲,۲۸۹,۰۰۰,۰۰۰
دزاشیب بعداز آتشنشانی	۹۳	۲۶	۳۳,۳۳۴,۰۰۰	۳,۱۰۰,۰۶۲,۰۰۰
قیطریه چیذر	۹۵	۳۰	۳۲,۶۳۱,۰۰۰	۳,۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
فرمانیه بلوار اندرزگو خ سلیمی شمالی	۲۳۲	۰	۳۴,۰۰۰,۰۰۰	۷,۸۸۸,۰۰۰,۰۰۰
ازگل خ اراج شهرک ولیعصر	۱۵۵	۱۴	۱۹,۰۰۰,۰۰۰	۲,۹۴۵,۰۰۰,۰۰۰
شریعتی بزرگراه صدر ورودی صدر	۸۰	۳۰	۱۱,۰۰۰,۰۰۰	۸۸۰,۰۰۰,۰۰۰
تجریش خ فناخسرو	۱۴۵	۲۱	۳۱,۰۰۰,۰۰۰	۴,۴۹۵,۰۰۰,۰۰۰
نیاوران نرسیده به ک آهنگ	۱۴۰	۱۰	۲۸,۵۰۰,۰۰۰	۳,۹۹۰,۰۰۰,۰۰۰
نیاوران سه را یاسر	۱۳۱	۱۵	۲۵,۰۰۰,۰۰۰	۳,۲۷۵,۰۰۰,۰۰۰
فرمانیه خ سلیمی شمالی	۲۳۲	۰	۳۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۸۱۶,۰۰۰,۰۰۰
اقدسیه خ فیروز بخش	۲۲۵	۳	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۹,۰۰۰,۰۰۰,۰۰۰
کامرانیه جنوبی خ معصومی	۱۴۰	۰	۳۶,۰۰۰,۰۰۰	۵,۰۴۰,۰۰۰,۰۰۰
آجودانیه نرسیده به ک هفتم غربی	۱۱۰	۱۴	۲۷,۰۰۰,۰۰۰	۲,۹۷۰,۰۰۰,۰۰۰
دربند باغ شاطر	۱۲۸	۷	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۲,۵۶۰,۰۰۰,۰۰۰
زعفرانیه خ پرزین بغدادی	۱۴۰	۱۵	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۴,۹۰۰,۰۰۰,۰۰۰
نیاوران خ پورابتهاج	۷۸	۵	۱۹,۲۳۰,۰۰۰	۱,۵۰۰,۰۰۰,۰۰۰

کانون تمرکز مسکن اجاره‌ای ارزان در تهران

بررسی‌های آماری و همچنین تحقیقات میدانی در خصوص جزییات تازه ترین فایل‌های عرضه شـده به بازار اجاره مسکن نشان می‌دهد هم اکنون نیمه شرقی و جنوب شرق تهران به عنوان کانون عرضه آپارتمان‌های اجاره‌ای ارزان قیمت-در مقایســه با سایر مناطق تهران- قابل شناسایی است. در حالی که شاخص کرایه مسکن استیجاری در شهر تهران اواخر پاییز امسال در مقایسه با اواخر پاییز سال گذشته با افزایش ۲۸ درصدی مواجه شـد اما این میزان افزایش در فایل‌های اجاره مسکن مناطق نیمه شرقی و جنوب شرقی تهران کمتر از سایر مناطق بوده است.

بررسـی‌ها حاکی اسـت به طور کلی میانگین قیمت خرید و فروش و همچنین اجاره بهای مسکن در نیمه شرقی تهران درمقایسه با نیمه غربی کمتر اسـت و آمارهای رسمی نیز این موضوع را تایید می‌کند.از آنجا که میانگین قیمت خرید وفروش آپارتمان در نیمه شـرقی و جنوب شـرق تهران در مقایسه با نیمه غربی کمتر است میانگین نرخ اجاره نیز در این مناطق مناسب تر از مناطق غربی است.چرا که یکی از مهم ترین پارامترها در تعیین نرخ اجاره بهای مسـکن، قیمت و بهای واحدی است که برای اجاره به بازار مسـکن عرضه شـده اسـت.در واقع اجاره بها از یک منظر براساس نسـبتی از قیمت خرید و فروش همان واحد مسکونی تعیین می‌شود.

جزییات فایل‌های عرضه شده به بازار اجاره مسکن در نیمه اول دی ماه سال جاری نشان می‌دهد در حالی که جنب و جوش در بازار اجاره مسکن به دلیل تحولات فصلی در این مقطع زمانی به کمترین میزان خود رسیده اسـت اما عرضه فایل با شـرایط متعادل قیمتی در بـازار اجاره کماکان ادامه دارد.فعالان بازار مسـکن مقطع زمانی فعلی را زمان مناسبی برای اجاره مسکن می‌دانند و به مستاجرانی که قصد جابه جایی دارند توصیه مـی کننـد تا قبل از پایان سـال اقدام بـه جابه جایی کنند.بررسـی‌ها همچنین نشان می‌دهد در نیمه شرقی تهران به خصوص مناطق جنوب شرقی تنوع قابل توجهی از فایل‌های ارزان قیمت اجاره مسکن در مقایسه با سـایر مناطق تهران وجود دارد.مناطق جنوب شرقی تهران همچنین کانون عرضه آپارتمان‌های ریزمتراژ و کوچک متراژ نیز هسـتند و از این نظر مناطق مناسـبی برای سـکونت خانوارهای کم تعداد،تک نفره و یا زوج‌های جوان محسوب می‌شوند.سطح اجاره بهای مسکن در این مناطق به طور متوسـط تا ۲۰ درصد در مقایســه با مناطق غربی و جنوب غربی تهران مناسـب تر اسـت و در برخی موارد این میزان بیش از ۲۰ درصد اسـت.با این حـال مناطق جنوب غربی تهران نیز از گذشـته تاکنون به عنوان یکـی از پرتقاضاترین مناطق بازار مسـکن مورد توجه متقاضیان خرید و اجاره مسکن بوده است.

در برخی از محلات مناطق جنوب غربی تهران نیز تنوع قابل توجهی از فایل‌های اجاره مسکن با شرایط قیمتی مناسب هم اکنون در دسترس متقاضیـان بازار اجاره قرار دارد .این مناطـق نیز به عنوان یکی از اصلی ترین کانون‌های عرضه مسکن ریزمتراژ و کوچک متراژ شناخته می‌شوند. در جدول زیر مشخصات برخی از تازه ترین فایل‌های عرضه شده به بازار اجاره مناطق جنوبی شـهر تهران اعم از مناطق جنوب شـرقی وجنوب غربی و جنوب پایتخت تشریح شده است.

جزییات اجاره بهای اعلامی واحدهای مسکونی واقع در مناطق مصرفی جنوب تهران-دی ماه ۹۸

محدوده	مساحت مترمربع	سن سال	اجاره ماهیانه تومان	مبلغ رهن تومان
پیروزی خ دریاباری	۱۰۲	۴	۳,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
نیروهوایی مسیل منوچهری	۵۳	۱۶	۲,۰۰۰,۰۰۰	۶۰,۰۰۰,۰۰۰
پیروزی بلوارابوذر بالاترازپل سوم	۵۳	۱۲	۸۰۰,۰۰۰	۶۵,۰۰۰,۰۰۰
نیروی هوایی خ سوم	۱۰۵	۱۶	۲,۵۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
جمهوری خ لبافی نژاد	۴۹	۱۶	۲,۰۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
ولیعصر پائین تراز چهارراه معزالسلطان	۴۶	۱۲	۱,۴۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰
تهران نو خ ۳۰ متری	۵۰	۱۵	۱,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
بلوارابوذر جنوبی خ علامه شمالی	۷۰	۱۶	۳۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
مجاهدین اسلام خ کاظمی	۷۶	۲۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰
تهران نو میدان وثوق خ جدیدی	۶۸	۱۴	۲,۰۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
تهران نو خاقانی	۹۵	۳	۳,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
جمهوری بالاتر از ک وزیری	۳۳	۱۶	۱,۵۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰
بهارستان چهارراه سرچشمه	۴۰	۲۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
پیروزی ۴۰۰ دستگاه خ عزیزی	۵۱	۷	۱,۶۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
هفده شهریور جنوبی خ درخشان	۷۰	۱۵	۱,۵۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
بزرگراه محلاتی شهرک گلها	۱۵۰	۳۰	۲,۳۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
هفده شهریور خ آبشار	۶۵	۱۸	۶۰۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰,۰۰۰
نبرد جنوبی خ مسلم شمالی	۴۷	۱۶	۱,۱۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
خ دماوند خ ۲۷ متری اشراق	۱۱۰	۲۵	۶۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰,۰۰۰
میدان شهداء ابتدای خ پیروزی	۱۰۸	۲۶	۳,۰۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
ایران نرسیده به بن بست تهرانی	۵۷	۲۰	۱۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
بهارستان خ ظهیرالاسلام	۸۰	۰	۱,۷۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
تهران نو خ فرخی	۶۵	۱۳	۱,۶۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
جمهوری خ ارومیه شرقی	۹۴	۳۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
ولیعصر چهارراه مختاری	۵۸	۴	۱,۳۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
دماوند ایستگاه وحیدیه خ تیرگان	۱۳۰	۳۰	۲,۴۰۰,۰۰۰	۸۰,۰۰۰,۰۰۰
بلوار ایران خودرو شمالی شهرک مسکونی چیتگر	۱۱۵	۰	۲,۸۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
مجاهدین اسلام نرسیده به ک رحیمی	۱۴۰	۲	۲,۰۰۰,۰۰۰	۱۵۰,۰۰۰,۰۰۰
۱۷شهریور کوچه پرورش	۱۱۲	۱۲	۲,۵۰۰,۰۰۰	۱۵,۰۰۰,۰۰۰
بزرگراه محلاتی میدان آیت اله سعیدی خ قیاسی خ صفری	۵۱	۱۲	۱,۰۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
تهران نو بلواراشراقی	۹۳	۸	۳۰۰,۰۰۰	۱۷۰,۰۰۰,۰۰۰
پیروزی خ پرستار	۶۳	۱۲	۲,۰۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
ولیعصر خ نوفل لوشاتو	۱۰۰	۳۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
دروازه شمیران خ خورشید کوچه واسعی	۹۰	۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰
یافت آباد تقاطع بهرامی	۸۳	۶	۲,۰۰۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰,۰۰۰
دروازه شمیران میدان ابن سینا خ بیانی	۶۲	۲۰	۱,۵۵۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
مجاهدین نرسیده به ک صفوری	۵۰	۳۰	۲۰۰,۰۰۰	۶۵,۰۰۰,۰۰۰
پیروزی خ کرمان	۹۰	۲۵	۶۰۰,۰۰۰	۹۰,۰۰۰,۰۰۰
بلوارابوذر جنوبی خ ربذه شمالی	۱۱۰	۸	۳,۰۰۰,۰۰۰	۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰
منیریه نرسیده به چهارراه لشگر	۱۱۲	۳۰	۳,۰۰۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰,۰۰۰
دروازه شمیران خ ناطقی ک مسجد فخرآباد	۵۰	۱۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰
ایران خ فیاض بخش ک حق گو	۶۵	۱۰	۲,۰۰۰,۰۰۰	۶۵,۰۰۰,۰۰۰
منیریه خ شهید راتق ک سلطانی	۵۰	۲۰	۷۰۰,۰۰۰	۲۵,۰۰۰,۰۰۰
میدان شهداء خ کفائی امانی	۱۰۰	۱۳	۱,۳۰۰,۰۰۰	۴۰,۰۰۰,۰۰۰
جمهوری نرسیده به خ دانشگاه	۱۵۰	۳۰	۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۰۰,۰۰۰,۰۰۰
خ ۱۷شهریور جنوبی ک دولو	۶۰	۱۴	۹۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
تهرانسر میدان کمال الملک خ راسخ مهر خ باشگاه	۶۲	۲۰	۱,۵۰۰,۰۰۰	۷۰,۰۰۰,۰۰۰
اسکندری جنوبی بوستان سعدی	۶۲	۲۲	۱,۷۰۰,۰۰۰	۳۰,۰۰۰,۰۰۰
تهران نو میدان اطلاعات	۶۴	۱۲	۱,۴۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰
اسکندری جنوبی بین ارومیه و کلهر	۶۰	۱۲	۱,۵۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰

صنعت

در گفت‌وگوی ماهنامه بازار و سرمایه
با غلامرضا سلیمانی رئیس کل بیمه مرکزی ایران مطرح شد:

گسترش چتر حمایتی بیمه در کشور

۷۸

رشد ضریب نفوذ بیمه مسئله ای در گروی بازنگری قوانین و رفتار بیمه گران ۷۷

افزایش ضریب نفوذ بیمه کشور با تقویت بیمه‌های زندگی ۸۲

روند مثبت سودآوری پتروشیمی‌ها در سال ۹۹ ۸۹

بازار سرمایه عملکرد صنعت بیمه را تحلیل و بررسی می‌کند؛

بیمه‌ای‌ها
کم ریسک‌های با پتانسیل

فائزه رهنی
کارشناس سرمایه‌گذاری شرکت
پردازش اطلاعات مالی پارت

صنعت بیمه به عنوان یکی از شاخص‌های توسعه یافتگی از سویی به عنوان یکی از عمده ترین نهادهای اقتصادی مطرح بوده و از طرف دیگر، فعالیت دیگر نهادها را پشتیبانی می‌کند. به عبارت دیگر صنعت بیمه با گردآوری حق بیمه‌های دریافتی، در توسعه اقتصادی دارای نقش مهمی است و از سوی دیگر با ایجاد امنیت و اطمینان برای فعالیت‌های خدماتی، تولیدی و ... در جامعه، روند سازندگی، پیشرفت و ترقی را حاصل می‌کند.

صنعت بیمه در ایران پس از تحریم‌ها با ریسک‌های زیادی مواجه شد که از جمله مهمترین آنها می‌توان به بیمه اتکایی اشاره کرد. نبود شرکت‌های بیمه خارجی برای قبول قرارداد بیمه اتکایی با شرکت‌های ایرانی منجر به افزایش ریسک آنها شده است. از طرف دیگر وجود رقابت ناسالم در صنعت بیمه، ضعف‌های سیستم‌های نظارتی و بی‌ثباتی شرایط اقتصادی کشور، منجر شده تا شرکت‌های بیمه به لحاظ عملکردی چندان در شرایط مناسبی نباشند. علاوه بر آن اخذ عوارض وزارت بهداشت و درمان و آموزش پزشکی و نیروی انتظامی انتظارات سودآوری شرکت‌ها را کاهش می‌دهد. ضمن اینکه سیاست‌های کاهش سود بانکی و نوسانات بورس نیز در سرمایه‌گذاری شرکت‌های بیمه‌ای تاثیرگذار است. این گزارش سعی کرده تا به بررسی وضعیت مالی و عملکردی شرکت‌های بیمه‌ای فعال در بازار سرمایه بپردازد.

منابع و مصارف وجوه

بررسی ۲۵ شرکت بیمه ای نشان می‌دهد که به طور میانگین ۱۳درصد از منابع وجوه در این صنعت از محل حقوق صاحبان سهام تأمین شده و مابقی از محل بدهی‌هاست؛ البته با توجه به خاص بودن ترازنامه شرکت‌های بیمه ای، بالابودن اهرم در این صنعت دلیلی بر وجود ریسک بالا نیست. با این حال بیمه حافظ با داشتن حقوق صاحبان سهام منفی، ریسک مالی بالایی را تحمل می‌کند و در مقابل بیمه خاورمیانه با تأمین بیش از ۹۰درصد از منابع از محل حقوق صاحبان سهام، کمترین اهرم مالی را در میان شرکت‌های صنعت دارد. (نمودار یک)

به طور میانگین، حدود ۸۳درصد از منابع وجود در صنعت بیمه صرف دارایی‌های جاری شده است. بیمه‌های نوین، دی و رازی با اختصاص بیش از ۹۰درصد منابع بیشترین دارایی جاری را در صنعت در اختیار دارند و در مقابل بیمه خاورمیانه، بیمه حکمت و بیمه البرز کمترین دارایی جاری را دارند. (نمودار ۲)

سود انباشته

میانگین سود انباشته شرکت‌های صنعت بیمه ۴۰۰ میلیارد ریال است که بیمه پاسارگاد با سود انباشته حدود ۲،۵۰۰ میلیارد ریالی بیشترین سود انباشته را در اختیار دارد و ۵ شرکت نیز دارای زیان انباشته هستند.(نمودار ۳)

بیمه آسیا با درآمد ۳۲ هزار میلیارد ریالی حق بیمه سهم نگهداری، بیشترین درآمد را در میان شرکت‌های صنعت دارد و بیمه خاورمیانه با درآمد ۴۰ میلیارد ریالی حق بیمه سهم نگهداری کوچکترین شرکت صنعت از نظر مبلغ درآمد حق بیمه سهم نگهداری است.

از میان ۲۵ شرکت مورد بررسی، ۴ شرکت هزینه‌های خسارت سهم نگهداری آنان بیشتر از درآمد این بخش بوده و به اصطلاح با حاشیه زیان مواجه اند. در مقابل بیمه خاورمیانه با حاشیه سود ۶۹ درصدی، بالاترین حاشیه سود را در اختیار دارد. (نمودار ۴)

بر طبق آمارنامه بیمه ای سال ۱۳۹۷، بیشترین حق بیمه تولیدی مربوط به بیمه‌های غیرزندگی بوده که سهم این بخش طی ۱۰ سال اخیر روند کاهشی داشته است. سهم بیمه‌های زندگی از حق بیمه‌های تولیدی از ۷درصد در سال ۱۳۸۸، به ۱۵درصد در سال ۱۳۹۷ رسیده است.

حجم معاملات در بازار سرمایه

بررسی معاملات صنعت بیمه در ۹ ماهه ابتدای سال نشان می‌دهد که بیمه البرز و بیمه دی با میانگین حجم معاملات ۲۶ و ۲۳ میلیون سهم در هر جلسه معاملاتی، پرحجم ترین‌های صنعت بیمه بوده اند و در مقابل بیمه آرمان و بیمه حافظ با حجم کمتر از یک میلیون سهم در هر جلسه معاملاتی، کمترین معاملات صنعت را داشته‌اند. در ۹ ماهه ابتدای سال بیمه پاسارگاد با متوسط ارزش بازار ۳۰ هزار میلیارد ریالی عنوان بزرگترین شرکت صنعت بیمه از نظر ارزش بازار را به خود اختصاص داده است.

نتیجه گیری

شرکت‌های بیمه‌ای فعال در بازار سرمایه به لحاظ سرمایه‌گذاری معمولا کم ریسک تلقی می‌شوند. این شرکت‌ها به دلیل ساختار هزینه‌ای منحصر به فرد، عموما سودی از عملیات خود به دست نمی‌آورند یا سود اندکی دارند. آنچه شرکت‌های بیمه را با هم متفاوت می‌کند، نوع سرمایه‌گذاری‌ها و به عبارتی درآمد سرمایه‌گذاری‌های آنهاست. درآمد سرمایه‌گذاری در شرکت‌های بیمه بسیار با اهمیت تلقی می‌شود و سرمایه‌گذاران بیش از همه به این آیتم از صورت‌های مالی شرکت‌های بیمه توجه می‌کنند.در حال حاضر نیز این صنعت به عنوان یکی از صنایعی که پتانسیل افزایش سرمایه از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها را دارد، قلمداد می‌شود.

نمودار یک

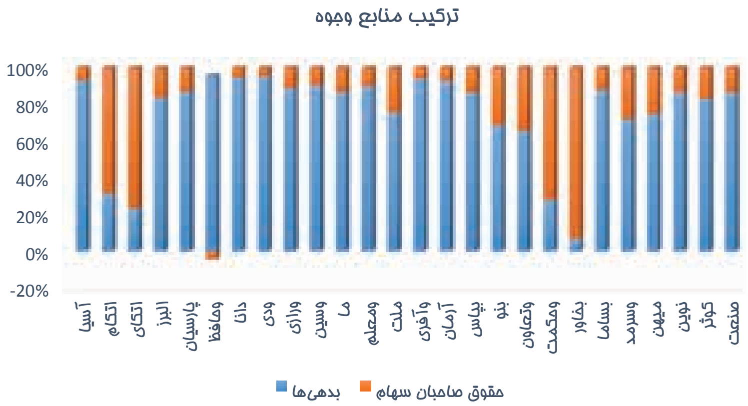

نمودار ۲

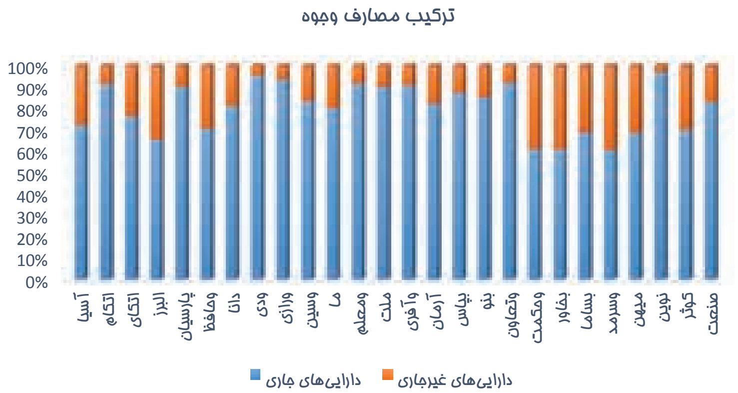

نمودار ۳

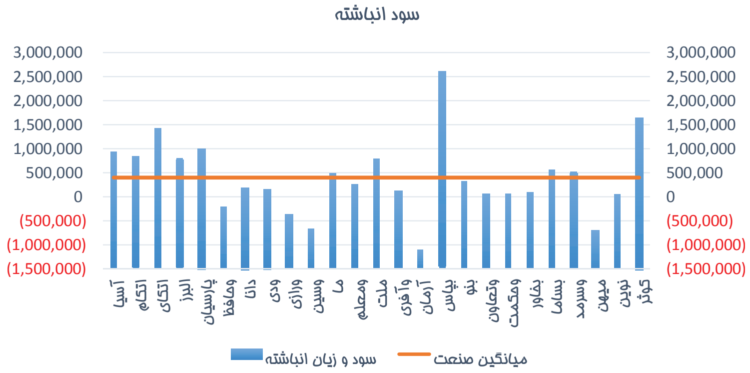

نمودار ۴

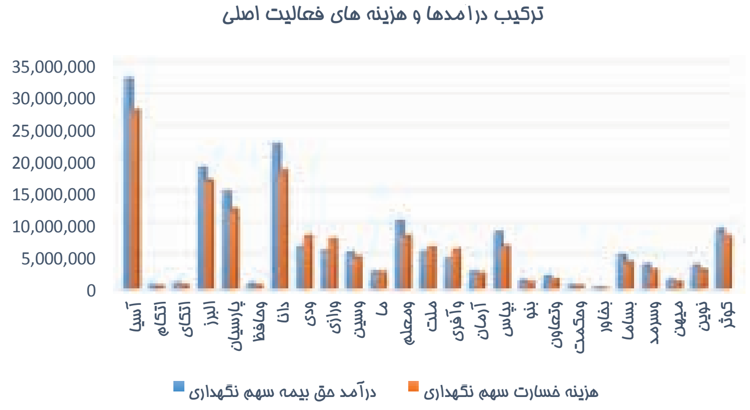

اطلاعات معاملات صنعت بیمه از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا ۱۵ آذر ۱۳۹۸

شرکت	نماد	حجم تجمیعی (میلیون سهم)	متوسط حجم (میلیون سهم)	ارزش تجمیعی معاملات (میلیارد ریال)	میانگین ارزش روز (میلیارد ریال)
بیمه آسیا	آسیا	۱,۲۱۹	۷	۵,۵۳۲	۸,۷۲۹
بیمه اتکائی امین	اتکام	۶۶۵	۴	۱,۴۴۳	۶,۰۳۹
بیمه البرز	البرز	۴,۲۵۲	۲۶	۱۰,۵۵۸	۸,۵۲۲
بیمه پارسیان	پارسیان	۱,۴۳۲	۹	۳,۸۰۷	۸,۶۶۸
بیمه حافظ	وحافظ	۱۵۷	۱	۲,۷۴۷	۱,۹۸۰
بیمه دانا	دانا	۱,۷۹۱	۱۱	۹,۴۸۵	۷,۱۸۹
بیمه دی	ودی	۳,۵۱۵	۲۳	۹,۳۷۷	۵,۷۳۴
بیمه رازی	ورازی	۴۴۹	۳	۱,۱۲۷	۴,۹۵۷
بیمه سینا	وسین	۸۲۵	۶	۱,۶۶۱	۲,۸۷۰
بیمه ما	ما	۷۷۰	۵	۲,۳۴۴	۴,۷۸۱
بیمه معلم	ومعلم	۸۰۱	۵	۲,۹۵۳	۵,۴۳۸
بیمه ملت	ملت	۱,۵۲۵	۹	۶,۵۹۷	۱۲,۰۳۹
بیمه کارآفرین	وآفری	۲۹۹	۲	۵۳۲	۲,۹۸۵
بیمه آرمان	آرمان	۲۲	۰	۲۴	۱,۵۲۳
بیمه پاسارگاد	بپاس	۱۶۷	۱	۱,۲۳۳	۳۰,۴۵۷
بیمه تجارت نو	بنو	۲۶۲	۲	۶۴۳	۳,۴۱۴
بیمه تعاون	وتعاون	۶۹۹	۸	۵۸۰	۱,۷۸۸
بیمه حکمت صبا	وحکمت	۲۰۲	۱۰	۳۲۳	۲,۷۴۲
بیمه زندگی خاورمیانه	بخاور	۸۳۱	۸	۱,۲۳۳	۱,۸۴۱
بیمه سامان	بساما	۶۵۲	۴	۳,۲۶۹	۷,۱۸۷
بیمه سرمد	وسرمد	۲۸۹	۲	۹۴۴	۵,۰۴۳
بیمه میهن	میهن	۶۰۳	۴	۹۳۶	۲,۳۱۰
بیمه نوین	نوین	۱,۱۳۴	۷	۲,۲۶۷	۲,۷۵۷
بیمه کوثر	کوثر	۵۷۵	۴	۴,۰۴۳	۱۹,۷۶۸

بازدهی شرکت‌های بیمه ای

شرکت	نماد	بازدهی پنج ساله	بازدهی یک ساله	بازده از ابتدای سال ۱۳۹۸ تا ۱۵ آذر ۱۳۹۸
بیمه کوثر	کوثر	۱۲۰۹,۲درصد	۶۶۱,۰درصد	۴۶۱,۱درصد
بیمه سامان	بساما	۷۹۱,۳درصد	۸۳,۰درصد	۱۰۴,۳درصد
بیمه پاسارگاد	بپاس	۷۸۲,۷درصد	۳۰۶,۷درصد	۱۵۰,۹درصد
بیمه حافظ	وحافظ	۷۲۸,۹درصد	۲۷,۲درصد	۴۷,۲درصد
بیمه تجارت نو	بنو	۵۸۵,۲درصد	۲۶۷,۲درصد	۲۴۲,۳درصد
بیمه آسیا	آسیا	۴۱۴,۴درصد	۲۸۱,۴درصد	۳۰۶,۹درصد
بیمه زندگی خاورمیانه	بخاور	۳۶۵,۶درصد	۲۹۰,۵درصد	۲۷۱,۲درصد
بیمه دانا	دانا	۳۴۱,۹درصد	۱۴۷,۰درصد	۱۵۹,۲درصد
بیمه حکمت صبا	وحکمت	۳۳۵,۵درصد	۱۸۴,۶درصد	۲۶۶,۵درصد
بیمه ملت	ملت	۳۱۴,۴درصد	۱۷۲,۵درصد	۱۴۲,۲درصد
بیمه پارسیان	پارسیان	۲۸۳,۲درصد	۲۸۸,۳درصد	۲۲۴,۲درصد
بیمه اتکائی ایرانیان	اتکای	۲۷۸,۷درصد	۲۲۱,۴درصد	۱۶۴,۹درصد
بیمه البرز	البرز	۲۶۳,۳درصد	۲۳۷,۶درصد	۲۰۶,۶درصد
بیمه سینا	وسین	۲۴۸,۳درصد	۶۱,۳درصد	۷۲,۴درصد
بیمه اتکائی امین	اتکام	۲۴۷,۹درصد	۲۱۳,۹درصد	۲۲۱,۸درصد
بیمه سرمد	وسرمد	۲۱۳,۸درصد	۲۶۳,۰درصد	۲۶۶,۳درصد
بیمه ما	ما	۲۰۸,۸درصد	۲۵۸,۵درصد	۱۹۲,۴درصد
بیمه دی	ودی	۱۵۷,۸درصد	۲۲۷,۳درصد	۱۳۴,۱درصد
بیمه کارآفرین	وآفری	۱۵۰,۳درصد	۱۷۸,۳درصد	۲۱۰,۷درصد
بیمه میهن	میهن	۱۴۶,۷درصد	۱۶۸,۱درصد	۱۴۷,۲درصد
بیمه تعاون	وتعاون	۱۴۱,۳درصد	۱۰۶,۶درصد	۱۳۳,۵درصد
بیمه رازی	ورازی	۱۳۷,۹درصد	۴۴,۴درصد	۴۳,۹درصد
بیمه نوین	نوین	۹۸,۴درصد	۸۶,۱درصد	۹۲,۳درصد
بیمه معلم	ومعلم	۶۸,۷درصد	۶۸,۷درصد	۳۷,۷درصد
بیمه آرمان	آرمان	۶,۸درصد	۴۶,۹درصد	۵۳,۹درصد

رشد ضریب نفوذ بیمه

مسئله‌ای درگروی بازنگری قوانین و رفتار بیمه‌گران

حسین کریم خان زند
مدیرعامل بیمه نوین

توسعه اقتصادی و افزایش ضریب نفوذ بیمه لزوماً هم راستا نیستند، چرا که دانش و فرهنگ آحاد جامعه اثر بیشتری در اقتصاد دارد. همانطور که می‌دانید با وجود آنکه طی چند سال اخیر رشد اقتصادی نداشته ایم اما درصدی از رشد ضریب نفوذ بیمه در کشور را شاهد بودیم. این امر ناشی از چند عامل است که یکی از مهم ترین آنها افزایش آگاهی و شناخت مردم نسبت به بیمه و خدمات آن طی چند سال اخیر است. علت این تغییر نگاه و شناخت نیز ورود شرکت‌های بیمه خصوصی و رقابتی شدن بازار بیمه‌ای بوده است.

با وجود این اما همچنان فاصله ضریب نفوذ بیمه در ایران با کشورهای پیشرفته آنچنان زیاد است که این رشد نمی تواند نشانه‌هایی از موفقیت شرکت‌های بیمه باشد. برای اینکه بتوانیم به رشد ضریب نفوذ بیمه با ضرب آهنگی متناسب با توسعه جهانی برسیم باید چند نکته مهم را در نظر داشته باشیم.

اولا باید بیش از همه به رویکرد ارائه خدمت با کاهش هزینه تمام شده برای جامعه توجه شود. بخشی از این مسئله نیز به بازنگری قوانین و آئین نامه مربوط است. به عنوان مثال مطالبه حذف بیمه ارزش افزوده از محصولات بیمه ای و یا معافیت از مالیات در برخی محصولات بیمه‌ای، نفع اقتصادی را به طور مستقیم شامل حال شرکت‌های بیمه نمی‌کند، این هزینه‌های مالیاتی و ارزش افزوده متوجه دریافت کننده خدمات و در نتیجه افزایش دهنده هزینه تمام شده برای اوست. بنابراین تصمیم گیران قوانین این چنینی بهتر است در نظر داشته باشند که بیمه یک کالای مصرفی نیست، بلکه کالای اطمینانی است برای آینده نگری و تضمین واحدهای اجتماعی و اقتصادی کشور و بخشی از عدم رغبت تهیه بیمه در کشور حادثه خیزی مانند ایران قیمت تمام شده برخی بیمه نامه‌هاست که این امر در نهایت زیانی جدی را متوجه بخش دولتی می‌کند. همانطور که در حوادثی مانند سیل، زلزله و آتش سوزی فراگیر دربازارها و برخی واحدهای صنفی، چشم جبران نه به سوی صنعت بیمه بلکه متوجه و متوقع از دولت است. وجه مهم دیگر در رشد ضریب نفوذ بیمه خود شرکت‌های بیمه هستند که باید تلاش کنند با رفتار خود فرهنگ و تلقی عمومی را به سویی سوق دهند که درک اجتماعی و باور جامعه در زمان بروز حوادث نسبت به کیفیت و کمیت پرداخت خسارت از سوی شرکت‌های بیمه برآمده از اعتماد و ایفای تعهدات باشد. رفتار شرکت‌های بیمه را نیز نیروی انسانی و سیستم‌های ارائه خدمات می‌سازند. عواملی که باید برای آنها با صرف زمان و هزینه سرمایه‌گذاری کرد و نیروی انسانی را با آموزش کارآمد و زیرساخت‌های سیستم‌های صدور و پرداخت خسارت را نیز در جهت الکترونیکی شدن مجهز ساخت. همچنین نکته ای که در تربیت نیروی انسانی صنعت بیمه نباید از آن غافل ماند، توجه به جانشین پروری است. جوانانی که امروز تحصیلکرده بیمه هستند اگر مجالی برای رشد و ترقی نبینند دچار خمودگی خواهد شد. به یاد داشته باشیم که پیشکسوتان بیمه در کنار نوگرایی جوانان است که می‌توانند تحول و اتفاقی تازه را اول برای این صنعت و پس از آن برای اقتصاد کشورمان رقم زنند.

اما مسئله دیگر در مورد شرکت‌های بیمه به نگرش آنها در مورد محصولات بیمه باز می گردد. هر چند اکنون بسیاری از بیمه گران تلاش دارند تا در ارائه بسته‌های محصولی خود، هدف خلق ارزش برای مشتریان را نیز در نظر داشته باشند اما تغییر در این محصولات هنوز از نوآوری به دور بوده است. بسیاری از محصولات بیمه ای در میان شرکت‌های بیمه هنوز از شرایط و پوشش‌های یکسانی برخوردارند و تنها قیمت است که می‌تواند عاملی جهت ایجاد انگیزه برای خرید یک بیمه نامه باشد. عاملی که متاسفانه موجب بی اخلاقی‌هایی مانند نرخ شکنی در صنعت بیمه هم شده است. همچنین در زمان طراحی و ارائه محصول باید مسئله رضایت و آسایش خاطر، مد نظر قرار گیرد و بخشی از ایجاد مزیت رقابتی در بیمه مدیون همین نکته است و در دنیا به عنوان یک بخش استراتژیک در شرکت‌های بیمه روی آن مطالعه و سرمایه‌گذاری می‌شود. بنابراین تحولی اساسی در فضای طراحی محصولات بیمه ای نیاز است و به نظر می‌رسد اصول مهمی مانند توجه به نیاز روز بازار، برنامه ریزی برای محصولات جدید بیمه ای و به دنبال آن ایجاد مزیت رقابتی؛ هنوز جای کافی و روشنی برای خود در اتاق فکر واحدهای بازاریابی و تحقیق و توسعه شرکت‌ها باز نکرده است. کوتاه کلام آنکه نزدیک شدن صنعت بیمه در کشورمان با معیارهای جهانی و رشد آن نیازمند همدلی قانون‌گذاران با صنعت بیمه و نیز حرکت در مسیر بلوغ فکری و رفتاری بیمه گران است. باید از شعار دوری جست و به جای تنبلی فکری و استفاده از روش‌های غیر هوشمندانه، درون را متحول ساخت.

گفت‌وگوی ماهنامه بازار و سرمایه

با غلامرضا سلیمانی رئیس کل بیمه مرکزی ایران:

گسترش چتر حمایتی بیمه در کشور

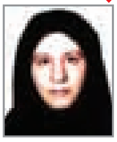

فرحناز سپهری
خبرنگار

از آنجا که میزان رشد و توسعه اقتصادی، جایگاه بین‌المللی کشورها را رقم می‌زند، از این رو برای تحقق این امر کشورها می‌کوشند تا شاخص‌های توسعه یافتگی خود را بهبود بخشند و از این طریق در چرخه بهبود وضعیت اقتصادی نقش تأثیرگذاری در صحنه جهانی ایفا کنند.

به گفته رئیس کل بیمه مرکزی، برای معرفی و شناساندن انواع بیمه‌ها به مردم نیاز به فرهنگ‌سازی است، چراکه هنوز بسیاری از مردم با انواع بیمه‌ها که یکی از آنها بیمه زندگی است، آشنایی ندارند. در گفت‌وگو با غلامرضا سلیمانی، رئیس کل بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران برنامه‌ها و چشم انداز صنعت بیمه کشور بررسی شد.

■ **ارزش پرتفوی بیمه ایران چقدر است؟ پیش‌بینی شما از این بازار چه میزان است؟**

در سال ۹۷ مجموع پرتفوی بیمه کشور ۴۵ هزار میلیارد تومان بوده که در ۶ ماه اول ۹۸ به حدود ۲۷ هزار میلیارد تومان رسیده است و پیش‌بینی می‌شود تا آخر سال به رقم ۶۰ هزار میلیارد تومان برسیم. این موضوع با توجه به برنامه‌هایی که داریم، قابل دسترس است. همچنین باید اشاره کنم، نسبت سال گذشته در این ۶ ماه حدود ۴۳,۵ درصد افزایش پرتفویی بیمه در کشور داشته‌ایم.

■ **یکی از برنامه‌های اصلی شما گسترش چتر حمایتی بیمه در کشور است؛ در این خصوص چه اقداماتی صورت گرفته است؟**

از آنجا که بیمه در یک جامعه باعث ایجاد اطمینان و اعتماد می‌شود و هرقدر این آرامش روانی و اطمینان بیشتر شود، جامعه در حد مطلوب‌تری قرار می‌گیرد، به همین دلیل شعار اصلی ما «گسترش چتر حمایتی بیمه در کشور» است به طوری که به ایجاد آرامش و اطمینان اجتماعی، اقتصادی و روانی بینجامد. برای تحقق این امر با بررسی‌هایی که انجام داده‌ایم، در برخی بخش‌ها چتر حمایتی‌مان کامل نیست؛ مثل بیمه در مقابل آتش سوزی، زلزله و سیل. برای نمونه در سیل اخیر امسال متوجه شدیم تقریبا بیش از ۴۰۰ هزار واحد مسکونی در مناطق گلستان، خوزستان و لرستان از بین رفت. از آنجا که حدود ۳۰ میلیون واحد مسکونی داریم که باید در برابر حوادث طبیعی بیمه شوند، قرار شد تا واحدهای مسکونی تحت یک صندوق بیمه حوادث طبیعی قرار گیرند. به همین منظور لایحه آن در هیأت دولت تصویب و به مجلس شورای اسلامی فرستاده شد. شورای نگهبان ایرادهایی به آن گرفته که با نشست‌هایی که داشته‌ایم، در حال رفع نواقص هستیم و انتظار می‌رود از سال آینده کلیه واحدهای مسکونی و روستایی را در برابر حوادث طبیعی تحت پوشش بیمه قرار دهیم. همچنین قصد داریم همه مردم را تحت پوشش بیمه زندگی قرار دهیم.

در حال حاضر ۱۶ میلیون جمعیت تحت پوشش بیمه زندگی هستند و توسعه بیمه زندگی جزو استراتژی‌های بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران است. در بخش بیمه تکمیلی درمان نیز ۱۱ میلیون نفر تحت پوشش بیمه تکمیلی درمان هستند و برنامه داریم که همه مردم علاوه بر درمان پایه (توسط سازمان بیمه سلامت و وزارت بهداشت) را تحت بیمه تکمیلی درمان قرار دهیم.

■ برنامه بیمه مرکزی برای تشویق مردم به استفاده از بیمه چیست؟

در این مسیر باید اشاره کنم که بخشی فرهنگی و بخشی هم بازاریابی است. در بخش فرهنگی باید درباره نتایج و مزایای بیمه تکمیلی و همچنین بیمه زندگی توضیح دهیم. برای نمونه باید مردم بدانند که بیمه زندگی به نوعی حقوق جداگانه علاوه بر حقوق و مزایای بازنشستگی برای آنها به همراه دارد. به طوری‌که هم در زمان حیات و هم بعد از فوت بیمه‌گزار می‌توان از مزایای آن بهره مند شد و درصدد هستیم بیمه زندگی پس‌انداز را در کشور فعال کنیم به طوری که تمام افراد از بدو تولد بیمه شوند و بعد از ۱۵ یا ۲۰ سال از حقوق و مزایای این بیمه استفاده کنند و یا بعد از بازنشستگی علاوه بر حقوق بازنشستگی، مزایای جداگانه‌ای را دریافت کنند. در کشورهای دیگر یک فرد از چند شرکت یا صندوق بیمه دریافتی دارد اما در ایران از صندوق بازنشستگی فقط حقوق بازنشستگی دارند. همچنین در بخش فروش شرکت‌های بیمه و نمایندگی، بازاریاب‌ها باید به مردم توضیح بدهند که این بیمه‌نامه چه مزایایی دارد. این بخش از قانون توسعه چتر بیمه‌ای مثل صندوق بیمه حوادث طبیعی است که در آن ۵۰ درصد دولت و ۵۰ درصد بقیه صاحبان واحدهای مسکونی می‌دهند. در عین حال که مثل بیمه ثالث، دولت پشتیبان آن است.

■ صنعت بیمه ایران را در مقایسه با صنعت بیمه سایر کشورها چگونه ارزیابی می‌کنید؟

بیمه ایران در منطقه خاورمیانه در حد مطلوبی است. با این حال در بخش بیمه زندگی از جهان عقب هستیم. در کشورهای توسعه‌یافته بالای ۶۰ درصد پرتفوی در بخش بیمه زندگی است اما در ایران حدود ۱۴ درصد است که رقم بسیار پایینی است و باید در این بخش تلاش بیشتری انجام دهیم.

از آنجا که حدود ۳۰ میلیون واحد مسکونی داریم که باید در برابر حوادث طبیعی بیمه شوند، قرار شد تا واحدهای مسکونی تحت یک صندوق بیمه حوادث طبیعی قرار گیرند. به همین منظور لایحه آن در هیأت دولت تصویب و به مجلس شورای اسلامی فرستاده شد

■ برای استفاده بیشتر از توان بخش خصوصی چه اقداماتی داشتید و دستاورد این اقدامات چه بود و چه میزان توانستید از توان آنها در توسعه و روان‌تر کردن چرخ اقتصادی استفاده کنید؟

در گذشته چهار شرکت بیمه‌ای دولتی ایران، البرز، آسیا و دانا داشتیم. بعد از بحث خصوصی‌سازی و اجرای اصل ۴۴ قانون اساسی، از این چهار تا شرکت بیمه فقط بیمه ایران دولتی ماند و سه شرکت دیگر خصوصی شدند. همچنین در این راستا ۲۸ شرکت خصوصی دیگر در کشور ایجاد شد و در حال حاضر جمعا ۳۲ شرکت خصوصی داریم که براساس قانون تجارت فعالیت می‌کنند و عمدتا بورسی هستند و در صدد هستیم بخش خصوصی را توسعه دهیم. به همین دلیل پرتفوی در بخش خصوصی در بیمه را افزایش داده‌ایم به طوری‌که ۳۲ درصد از ۴۵ هزار میلیارد تومان پرتفوی سال ۹۷ مربوط به بیمه ایران و ۶۸ درصد مربوط شرکت‌های خصوصی است.

■ توضیحاتی در خصوص نحوه اجرای بیمه بر اساس راننده محور ارائه کنید.

بر اساس برنامه ششم، بیمه موظف شد تا شرکت‌های بیمه را به این سمت حرکت دهد، چراکه در تصادف رانندگی بیش از ۷۰ درصد عامل انسانی تاثیر دارد و باید راننده درست رانندگی کند تا عملا میزان تصادفات کاهش یابد. برای کاهش خسارت در بخش شخص ثالث، مسئولان و نمایندگان مجلس در برنامه ششم ماده‌ای تصویب کردند تا صنعت بیمه به سمت راننده محور شدن برود. امکان دارد یک خودرو چند راننده داشته باشد درحالی‌که برای خودرو یک بیمه نامه صادر می‌شود و برای هر راننده بیمه صادر نمی‌شود. در این نوع بیمه صاحب خودرو در خصوص رانندگانی که خودرو در اختیارشان است، خوداظهاری می‌کند. در عین حال باید بررسی کنیم این افراد پر خطرند یا کم خطر؛ اگر کم خطرند از تخفیف استفاده شود و اگر پرخطرند، مازاد هزینه بیمه از آنها دریافت شود. باید اشاره کنم شناسایی میزان پرخطر و کم خطر بودن راننده با هماهنگی نیروی انتظامی صورت می‌گیرد و این موضوع به عواملی همچون سن، جنسیت، شغل، سابقه و تجربه رانندگی و موارد دیگر بستگی دارد. در عین حال فناوری هم به کمک این بخش آمده است به‌طوری‌که با نصب اپلیکیشن‌هایی روی گوشی یا خودرو، می‌توان دریافت که راننده چگونه و با چه سرعتی رانندگی می‌کند.

■ با توجه به عملیاتی شدن ادغام بانک‌های نظامی، آیا برنامه‌ای برای ادغام بیمه‌ها دارید؟

بانک‌های نظامی تحت مالکیت نهادهای نظامی بوده‌اند و طبیعی است که باید نظمی داشته باشند و ادغام شوند. اما در بیمه چنین وضعیتی نداریم بلکه سهامداران مختلف در شرکت‌های بیمه‌ای هستند و چنین مشکلی نداریم. البته قرار است یک سری از شرکت‌ها افزایش سرمایه دهند یا ادغام شوند. در همین راستا آنها باید در کمیته صیانت که مدیریت آن را بر عهده داریم، برنامه خود را ارائه دهند تا مشخص شود آیا قصد بزرگ شدن و افزایش سرمایه دارند یا در نظر دارند که ادغام بشوند. این سازوکار بنگاهداری است و فرآیند ادغام وجود دارد و از این رو در این خصوص مشکلی نیست.

■ هم اکنون ضریب نفوذ بیمه در ایران به تفکیک عمر و غیر عمر چند است؟ جایگاه ایران در دنیا چه رتبه‌ای است؟

میزان ضریب نفوذ حدود ۲/۴ درصد است اما در برنامه ششم توسعه با پیش‌بینی خوش‌بینانه حدود ۷ درصد اعلام شده است. درحالی که متوسط دنیا ۶ درصد است، به نظر بنده بعید است به رشد ۷ درصدی برسیم. چون عوامل مهمی در این زمینه وجود دارد، اگر حتی رشد یک درصد یا ۲ درصد داشته باشیم، با توجه به رشد GDP کشور برای بیمه باید رشد زیادی را ایجاد کنیم تا نسبت برهم نخورد. در عین حال که اکنون از ۲،۴ درصد حدود ۰،۴ بیمه زندگی و مابقی بیمه غیر زندگی است. از طرفی باید به گونه‌ای باشد که بیمه در تمام خانوارها وارد شود و مردم حس کنند که باید بیمه شوند. در دنیا معمولا رشد و ضریب نفوذ بیمه بر اساس بیمه زندگی تعیین می‌شود. البته در کشور ما هنوز مردم با این نوع بیمه آشنایی ندارند. بیمه زندگی مزایایی دارد و مردم می‌توانند بعد از ۱۰ سال کل سود را بگیرند و کسب و کاری راه بیندازند یا سرمایه‌گذاری کنند یا بعد از ۱۰ سال به صورت ماهانه حقوق بگیرند و از طرفی در زمان بازنشستگی علاوه بر حقوق بازنشستگی، مزایای این بیمه را هم دارند.

نکته دیگر در مورد بیمه زندگی این است که افراد به‌طور اتوماتیک بیمه تکمیلی درمان هم می‌شوند و می‌توانند برای بستری شدن و جراحی

به عنوان ابزار کمکی درمان از آن استفاده کنند. در عین حال که این بیمه معاف از مالیات است. اما باید به نکته‌ای اشاره کنم؛ به دلیل نرخ بالای تورم در کشورمان، سرمایه‌گذاری در ارز، مسکن و طلا ارزش بیشتری دارد اما در کشورهایی با رشد منظم اقتصادی، افراد به جای اینکه پول در بانک بگذارند و هزینه نگهداری بدهند، بیمه زندگی می‌گیرند تا هم پولی دریافت کنند و هم بتوانند در بازارهای دیگر سرمایه‌گذاری کنند. اما در ایران به دلیل بالا بودن تورم استقبال کمتر است.

■ برنامه‌ای برای به‌روز رسانی بیمه‌ها دارید؟ مثل طراحی پوشش حساب‌های بانکی در برابر حملات سایبری؟

روی این قضیه مطالعات در حال انجام است، چراکه نیاز جامعه است. امیدواریم بسته بیمه‌ای این محصول برای بیمه کردن حساب‌های بانکی در برابر حملات سایبری را ایجاد کنیم. اما در حال حاضر بیمه «پول» داریم، یعنی اسکناس‌هایی که جابجا می‌شوند، تحت پوشش بیمه هستند.

■ برنامه‌ای برای ترویج استفاده از خدمات بیمه الکترونیک دارید؟

از جمله رویکردهای‌مان این است که همگام با رشد فناوری در کشور، برای مثال خسارت‌ها را به‌صورت دیجیتالی پرداخت و ارزیابی کنیم و در صدد هستیم تا بیمه‌نامه کاغذی کاهش یابد. در همین راستا خوشبختانه شرکت‌های بیمه‌ای به‌صورت دیجیتالی بیمه‌نامه صادر می‌کنند برای نمونه بیمه سامان صدور بیمه‌نامه را به شیوه دیجیتالی انجام می‌دهد. همچنین بیمه ایران در بحث پرداخت خسارت، سامانه مربوط به خسارت را به‌صورت الکترونیکی آماده کرده است و برای سایر شرکت‌های بیمه در صدد هستیم این فرآیند را سرعت بخشیم.

■ برای حمایت ازفعالیت استارت‌آپ‌ها چه برنامه‌ای دارید؟

در حال حاضر ۱۱۵ شرکت دانش بنیان بیمه‌ای فعالیت می‌کنند که ۱۵ شرکت فعال‌تر هستند. در راستای توسعه این استارت‌آپ‌ها اعلام کردیم که به آنها مجوز رسمی می‌دهیم تا بتوانند به صورت رسمی شرکت کارگزاری در بخش بیمه‌ای ایجاد کنند و به صورت قانونی بیمه‌نامه برای افراد از طریق کارگزاری صادر کنند.

در این شرکت‌ها، روش‌های تسهیل صدور و قیمت مناسب برای فرد بیمه شده فراهم می‌شود و فرد بدون اینکه در این زمینه بیمه‌ای بررسی کند این شرکت‌های کارگزاری اطلاعات در اختیارشان می‌گذارند دو از ان طرف استارت آپ‌ها به صورت کارگزار برای شرکت‌های اصلی بیمه نامه صادر می‌کنند و افراد می‌توانند به صورت اینترنتی بیمه نامه بگیرند.

■ در خصوص افزایش سرمایه آیا میزان افزایش سرمایه متناسب با ریسک انجام می‌شود؟

از آنجا که نظام بانکی و بیمه به یکدیگر نزدیک هستند، الگویی داریم که نشان می‌دهد براساس میزان توانگری مالی چقدر ریسک وجود دارد. هر چه توانگری پایین باشد، ریسک کمتر و پرتفوی کوچک‌تر و سود هم کمتر است. پس دقیقا توانگری و سرمایه دو موضوع مهم برای شرکت‌های بیمه‌ای است. قبل از افزایش نرخ ارز، حدود ۱۵۰ میلیارد تومان حداقل سرمایه شرکت‌های بیمه‌ای بود.

با افزایش نرخ ارز، قیمت دارایی و میزان ریسک‌ها بالاتر رفت و از طرفی قیمت پرتفوی هم افزایش یافت. در عین حال، شماری از شرکت‌ها، افزایش سرمایه دادند و تعدادی هم مصوبات مجمع را آماده کرده و مترصد اجرای افزایش سرمایه هستند چون شماری از شرکت‌ها در بازار سرمایه حضور دارند و باید قوانین سازمان بورس را رعایت کنند. همچنین باید یادآور شوم، افزایش سرمایه شرکت‌های بیمه‌ای می‌تواند از محل تجدید ارزیابی دارایی‌ها هم صورت گیرد.

■ میزان افزایش سرمایه چقدر روی ضریب نفوذ بیمه تاثیر دارد؟

روی میزان ظرفیت نگهداری شرکت بیمه تاثیر دارد اما روی ضریب نفوذ بیمه تاثیر ندارد. زمانی که توانگری بالا نباشد باید میزان درصد پایینی را نگهداری کنند. در دنیا قدرت و ظرفیت نگهداری بالای ۵۰ درصد است؛ هر قدر توانگری بالا باشد، قدرت نگهداری و ریسک بالاتر و سودآوری بیشتری رقم می‌خورد. توانگری بحث اساسی در میان شرکت‌های بیمه‌ای است به‌طوری‌که تعدادی از شرکت‌ها تا سه برابر سرمایه فعلی و برخی هم کمتر از این مقدار افزایش سرمایه داده‌اند.

■ در زمینه استفاده از پتانسیل صنعت بیمه چه اقداماتی شده است؟

به نظر من صنعت بیمه جزو ظرفیت‌های خالی در کشور است و می‌تواند به توسعه اقتصاد کشور کمک کند.

به عبارتی صنعت بیمه بخشی از اقتصاد مالی کشور را مدیریت می‌کند. ما پول‌های خرد در کشور داریم که نمی‌توانند در بازار سرمایه و بانک وارد شوند، اما بیمه این پتانسیل را دارد که پول‌های خرد جامعه را جذب کند و تجمیع این پول‌های خرد، در نهایت نقدینگی خوبی را به همراه خواهد داشت که می‌تواند در سرمایه‌گذاری‌ها و رونق اقتصادی به کار گرفته شود.

> **بیمه زندگی مزایایی دارد و مردم می‌توانند بعد از ۱۰ سال کل سود را بگیرند و کسب و کاری راه بیاندازند یا سرمایه‌گذاری کنند یا بعد از ۱۰ سال به صورت ماهانه حقوق بگیرند و از طرفی در زمان بازنشستگی علاوه بر حقوق بازنشستگی، مزایای این بیمه را هم دارند**

■ برای جذب سرمایه‌گذار خارجی چه اقداماتی شده است؟ برای توسعه بازار در کشورهای منطقه و همسایه چه برنامه‌ای دارید؟

باید به نکته‌ای اشاره کنم؛ در بخش بیمه سرمایه‌گذار خارجی به عنوان سهامدار معنی پیدا می‌کند و مقررات داریم که شرکت‌های خارجی می‌توانند در ایران سهم شرکت‌های بیمه را بخرند یا به صورت مشترک با شرکت‌های ایرانی شرکت بیمه ایجاد کنند. در این رابطه شرکت‌های ایرانی هم می‌توانند سهامدار شرکت‌های خارجی بشوند.

برای نمونه در عراق، افغانستان و سوریه شرکت‌های بیمه‌مان فعال هستند. در عین حال با افغانستان و سوریه تفاهم‌نامه‌ای امضا کرده‌ایم تا مشترکا در بخش بیمه‌ای فعالیت کنیم. همچنین در آذربایجان و روسیه نیز همکاری داریم.

■ با توجه به اینکه همچنان سهمی از بیمه ایران در اختیار دولت است، آیا در این خصوص اقدامی برای واگذاری آن انجام شده است؟

با توجه به مقررات اصل ۴۴ قانون اساسی، باید شرکت بیمه ایران حتما دولتی باشد اما میزان درصد در پرتفوی بیمه‌ای آن می‌تواند کاهش یابد به طوری که هر سال شاهد این کاهش سهم بیمه ایران هستیم.

گزارش مدیرعامل بیمه آسیا از یک سال حضور در این شرکت:

بیمه آسیا

درمدار توانگری و توانمندی است

مدیرعامل بیمه آسیا، عملکرد بیمه آسیا در یک سال حضور خود را در این شـرکت، همراه با افزایش چشمگیر توانمندی مالی بیمه آسیا در بخش‌های سرمایه‌گذاری و سپرده‌های بانکی ارزیابی کرد.

به گزارش صدای بورس به نقل از روابط عمومی بیمه آسیا ، مسعود بادین نایب رئیس هیأت مدیره و مدیر عامل بیمه آسیا در آستانه یک سال حضور خود در این شرکت از آذر ماه ۱۳۹۷ تا کنون، طی گزارشی، فعالیت‌های بیمه آسیا و وضعیت مالی آن را در این مدت، تشریح کرد.

وی با اشاره به تأیید سطح یک توانگری مالی بیمه آسیا در سال ۱۳۹۸ با شاخص ۱۴۵ درصد توسط بیمه مرکزی جمهوری اسلامی ایران و مقایسه آن با شاخص ۱۰۷ درصد در سال گذشته، این افزایش چشمگیر را ناشی از اتخاذ استراتژی‌های جدید و بنیادین در توسعه فعالیت بیمه گری، افزایش کنترل و نظـارت و همچنین اصلاح ترکیب پرتفوی اعلام کرد.مسـعود بادین افزود: اتخاذ این برنامه راهبردی، ضمن بهبود نسـبت خسارت از ۵۵ درصد به ۵۱ درصد در هشـت ماهه نخست سال جاری، سـرمایه‌گذاری و سپرده‌گذاری شـرکت را به میزان قابل توجهی افزایش داده است. این ویژگی‌ها توانایی بیمه آسـیا برای ایفای تعهدات خود در مقابل بیمه گزاران و سـهامداران را بسیار بالا می‌برد.

وی در ارتباط با افزایش نقدینگی بیمه آسـیا گفت: سـپرده‌گذاری بلند مدت بانکی بیمه آسیا در یازده ماهه منتهی به آبان ۱۳۹۸ بالغ بر ۱۲ هزار میلیارد ریال بوده است که نسبت به مدت مشابه در سال گذشته، بیش از ۷۶ درصد افزایش را نشـان می‌دهد. همچنین بازدهی سرمایه‌گذاری این شرکت در بورس طی یازده ماه منتهی به آبان ۱۳۹۸ نسبت به مدت مشابه سال قبل ۸۴ درصد بوده است.

نایب رئیس هیأت مدیره بیمه آسیا گفت: سود خالص شرکت نیز در شش ماهه امسـال بیش از ۲۹ درصد و جمع دارایی‌های بیمه آسیا در این مدت، ۲۷ درصد نسـبت به مدت مشـابه در سـال ۱۳۹۷ افزایش داشته است. همچنین سود انباشته شرکت در نیمه نخست امسال نسبت به مدت مشابه سال گذشته با رشد ۷۱ درصدی مواجه بوده است.

مدیر عامل بیمه آسـیا میزان حق بیمه تولیدی بیمه آسـیا در یک سـال حضـور وی در این شـرکت را ۵۱۲۰۰ میلیارد ریال اعـلام کرد که این رقم نسـبت به مدت مشابه در سال گذشـته ۳۱ درصد افزایش داشته است. پرداخت خسارت به زیاندیدگان نیز در این مدت ۳۱۸۷۵ میلیارد ریال بوده است که با توجه به وضعیت مشابه در سال گذشته ۲۹,۷ درصد رشد داشته است. با توجه به مبلغ خسارت پرداختی،خسارت پرداختی بیمه آسیا در هر روز در سـال ۱۳۹۸ بیش از ۸۱ میلیارد ریال برآورد می‌گردد که نشـان از توان مالی بسیار بالای شرکت دارد.

وی بازده سهام شرکت بیمه آسیا طی یک سال گذشته را ۷۳ درصد اعلام کرد و افزود: نوسان سهام شرکت بیمه آسیا در بورس تهران نشان می‌دهد که سهامداران از ابتدای سال ۱۳۹۸ حدود ۱۶۵ درصد سود کرده اند.

نایب رئیس هیأت مدیره بیمه‌آسـیا با تصریح افزایش بازده سـهام این شرکت گفت: بازده سهام بیمه‌آسیا در سال ۱۳۹۸ و در بازه زمانی سه ماهه ۸۴ درصد، شش‌ماهه ۱۹۸ درصد و ۹ ماهه ۴۱۴ درصد برآورد شده است. افزون بر این، رتبه نقدشـوندگی سـهام بیمه آسیا هم در یک سال گذشته روند رو به بهبودی داشـته و از رتبه ۱۶۹ در بازه زمانی یکساله در ۳ ماهه گذشته به رتبه ۱۲۲ ارتقا پیدا کرده است که نشان از اقبال سهامداران از خرید و فروش سهام این شرکت دارد.

مدیرعامل بیمه آسیا با اشاره به آمار ارائه شده از سوی سازمان بورس، از رشـد ۲۰۰ درصدی قیمت سهام بیمه آسـیا در شش ماهه نخست سال ۱۳۹۸ خبر داد و افزود: این افزایش نشان از محبوبیت این برند و عملکرد حرفه‌ای و فنی در بین فعالان بازار بورس است.

مدیرعامل بیمه آسیا، افتتاح شعب بیمه‌آسیا در نقاط مختلف کشور را در راسـتای تسریع در خدمات‌دهی و ایجاد رفاه برای بیمه‌گزاران عنوان کرد و خرید ملک طی یک سال گذشته را یکی از استراتژی‌های بیمه آسیا در جهت گسترش شبکه فروش در مناطق دارای ظرفیت و پتانسیل عملیات بیمه ای خواند و اظهار داشـت: بیمه آسـیا در سـال جاری با خرید ساختمان و زمین، هشـت شعبه و واحد پرداخت خسارت را در شـهرهای پارس آباد، ورامین، چابهار، اهواز، جلفا، تربت جام، مشکین شهر و کرمانشاه افتتاح کرد.

وی در ارتباط با فروش واحدهای مسـکونی منطقه ولنجک اظهار داشت: ایـن واحدهـا در ازای وصـول حق بیمه، معـوق از بیمه گـزار و به صورت نیمه ساخته به تملک درآمد و هم اکنون بعد از اتمام ساخت واحدها، آماده بهره برداری است.

بدیـن منظـور با تصمیم هیـأت مدیره شـرکت و پـس از ارزیابی‌های کارشناسی، نسـبت به فروش این واحدها اقدام خواهدشد.مدیر عامل بیمه آسـیا با اشـاره به پرداخت بیش از ۲۱ میلیارد تومان خسارت به آسـیب دیدگان سیل گفت:مسئولان بیمه آسیا از ابتدای وقوع سیل در اسـتان‌های مختلف کشور در مناطق سـیل زده حاضر شدند و با استقرار سـتادهایی اقدام به پرداخت خسـارت به بیمه شدگان کردند. بیشـترین خسارت‌های پرداخت شـده تا کنون در حوزه واحدهای مسکونی و واحدهای تولیدی و همچنین زیرساخت‌های آسـیب دیده بوده اسـت.در حوزه واحدهای مسکونی حدود ۸ میلیـارد تومان، برای خسـارت خودروهای آسـیب دیده حـدود یک میلیارد تومان و در بحث زیرسـاخت‌ها و کمک به واحدهـای تولیدی تا کنون بیش از ۱۱ میلیارد تومان خسارت پرداخت شده است. وی گفت: پرداخت به روز خسـارت‌ها بیانگر توانگری و توانمندی مالی بیمه آسیا در سال ۱۳۹۸ یکی از نقاط برجسته این شرکت است که امیدواریم با تدبیر مسـئولان ارشد بیمه آسیا و کارکنان این شـرکت و شـبکه توانمند فروش، این موفقیت در سال‌های آتی تداوم داشته باشد.

مسـعود بادین در پایان تاکید کرد: شرکت بیمه آسـیا به عنوان سـرمایه ملی ارزشـمند کشـور و بزرگ‌ترین شرکت خصوصی صنعت بیمه و با قدمت ۶۰ سال، سربلندی و پیشتازی خود را مرهون لطف الهی و تلاش خسـتگی ناپذیر و مجاهدت ستودنی هیـأت مدیره منسـجم، فنـی و متخصـص و همه مدیران، کارشناسان، کارکنان، شبکه بزرگ فروش، سهامداران و همچنین وفاداری بیمه‌گزاران خانواده بزرگ بیمه آسـیا بوده و در دهـه هفتم از حیات و بالندگی شـرکت بیمه آسـیا، هدف نخست ما همانا صداقـت و فعالیت شـفاف و حرفه‌ای در راسـتای صیانت از حقـوق بیمه‌گـزاران و ذینفعان به‌عنوان سرمایه‌های واقعی این شرکت خواهد بود.

قائم‌مقام رئیس کل بیمه مرکزی ایران:

افزایش ضریب نفوذ بیمه کشور با تقویت بیمه‌های زندگی

صندوق بیمه حوادث طبیعی راهکار افزایش ضریب نفوذ بیمه‌های غیرزندگی

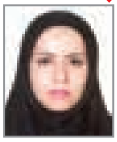

نجمه آجربندیان
خبرنگار

ضریب نفوذ بیمه در کشور ما با میانگین جهانی فاصله زیادی دارد، اما اگر ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی و غیرزندگی را با میانگین‌های جهانی مقایسه کنیم متوجه می‌شویم عاملی که سبب ایجاد چنین شکاف چشمگیری میان نفوذ بیمه در ایران و جهان شده، عدم تمایل مردم به سرمایه‌گذاری در بیمه‌های زندگی است.

ضریب نفوذ بیمه در دنیا۶/۱ درصد و در ایران۲/۴درصد است. ضریب نفوذ بیمه‌های غیرزندگی در کشور ۲/۰۳درصد است که با متوسط جهانی آن که ۲/۸درصد است فاصله چندانی ندارد، اما ضریب نفوذ بیمه‌های زندگی که در دنیا ۳/۳درصد است در ایران عدد ۰/۳۵ درصد را نشان می‌دهد، این موضوع باعث فاصله قابل توجه کشور ما با متوسط جهانی در این نوع بیمه و در نهایت فاصله گرفتن ضریب نفوذ ما با متوسط جهانی شده است.علت این موضوع را می‌توان در تورم دورقمی و اقتصاد بانک محور در کشور دانست که تمایل مردم را برای رفتن به سمت بیمه‌های زندگی کم رنگ کرده است. برای بررسی وضعیت صنعت بیمه در کشور و چالش‌های پیش روی این صنعت با پرویز خوش کلام خسروشاهی، قائم‌مقام رئیس کل بیمه مرکزی ایران به گفت و گو نشسته‌ایم. ارزیابی موانع پیش‌روی این صنعت و راهکارهای پیشنهادی ایشان در ادامه آمده است:

■ لطفا به تشریح وضعیت بیمه در کشور بپردازید و نقش این صنعت را در اقتصاد کشور عنوان کنید.

بر اساس آخرین آمار بالغ بر ۴۵ هزار میلیارد تومان حق بیمه تولیدی کشور در سال ۹۷ بوده است، تعهدی که صنعت بیمه با اهرم این میزان حق بیمه تقبل کرده، در حد چند میلیون میلیارد تومان است. این عدد چند برابر نقدینگی کشور است. در ریسک‌های بزرگ مانند زلزله، پتروشیمی‌ها و پالایشگاه‌ها برآورد تقریبا دقیقی وجود دارد که نشان می‌دهد صنعت بیمه نزدیک به ۵۰۰ میلیارد یورو تعهد قبول کرده است. برای این میزان حق بیمه، حدود۶۶ میلیون بیمه‌نامه صادر شده است. در سال گذشته رشد میزان حق بیمه تولیدی صنعت بیمه ۳۳،۵ درصد بوده است. با منابعی که صنعت بیمه به عنوان حق بیمه جمع‌آوری می‌کند، نزدیک به ۴۰هزار میلیارد تومان در کل اقتصاد کشور سرمایه‌گذاری انجام شده است که این رقم در حوزه‌هایی چون بازار سرمایه، بازار پول و فعالیت‌های مهم اقتصادی دیگر توزیع شده است.

تا پایان سال۹۷ قریب به ۲۴ میلیون و ۵۰۰ هزار بیمه‌شده اقدام به خرید بیمه عمر کرده‌اند و ۱۳میلیون و ۵۰۰ هزار نفر نیز تحت پوشش بیمه درمان تکمیلی بوده‌اند؛ تا پایان این سال چیزی حدود ۴۵ میلیون بیمه شده بیمه حوادث مانند بیمه ورزشی، بیمه دانش آموزی و غیره درصنعت بیمه داشته ایم.

■ ضریب نفوذ بیمه در سال گذشته چند بوده است؟

ضریب نفوذ بیمه در سال۹۷، ۲/۴ درصد بوده که این عدد نسبت حق بیمه تولیدی به کل GDP کشور است، البته این عدد نمی تواند سهم بیمه را از کل اقتصاد کشور نشان دهد و صرفاً ابزاری برای مقایسه بیمه‌ها در دنیا محسوب می‌شود.

■ سهم صنعت بیمه از کل اقتصاد کشور ما چقدر است؟

سهم بیمه از کل اقتصاد ایران نزدیک به ۰/۴ درصد است. سهم کل بازارهای مالی مانند بورس، بانک و بیمه از کل اقتصاد کشور ۲/۹درصد است که از این رقم حدود ۱۴درصد مربوط به بیمه‌ها، ۸۵درصد مربوط به بانک‌ها و مابقی نیز مربوط به بورس و صندوق‌های مالی است.

■ مهم ترین چالشی که صنعت بیمه در حال حاضر با آن مواجه است چیست؟

بیمه‌های بازرگانی نیز مانند سایر بخش‌های اقتصاد تحت تاثیر مشکلات موجود در فضای کسب و کار و کلان اقتصاد قرار دارند. اما از جهت درون‌صنعتی محدودیت‌های فنی و مالی مهم‌ترین چالش‌هایی است که صنعت بیمه با آن روبه رو است. محدودیت‌های فنی نتیجه تحریم‌های درازمدت صنعت بیمه است. این صنعت برخلاف سایر صنایع از ابتدای انقلاب با تحریم‌های گوناگون مواجه است و به علت نقش کلیدی که در حوزه ثبات اقتصادی دارد، سال‌های متمادی است که تحت تاثیرتحریم قرار دارد.این موضوع باعث می‌شود صنعت بیمه در ارتباط با دریافت تکنولوژی‌های جدید و دانش روز با مشکلاتی مواجه باشد. چالش دیگر این صنعت محدودیت‌های مالی است که البته این موضوع بیش‌تر منشای داخلی دارد تا خارجی. صنعت بیمه در تمامی دنیا متکی بر سرمایه و منابع مالی سهامداران است. منابع مالی همواره پشتوانه اصلی قبول ریسک در صنعت بیمه و در واقع خط تولید خدمات بیمه‌ای است.

در ایران متاسفانه منابع مازادی که در این صنعت ایجاد می‌شود اغلب صرف مواردی چون پرداخت عوارض و مالیات‌های نامتعارف و گوناگون شده و در شرکت‌های بیمه باقی نمی‌ماند تا بتوان از آن به عنوان پشتوانه قبول ریسک، سرمایه‌گذاری، آموزش و خدمات‌رسانی بهتر استفاده کرد.

■ با این حساب یعنی سود این صنعت به علت عوارض و مالیات‌های نامتعارف کاهش می‌یابد؟

در سال ۹۷ درآمد حق بیمه‌ها که غیر از حق بیمه صادره است، ۳۳هزار میلیارد تومان و در عین حال هزینه خسارت و هزینه کارمزد شبکه فروش نیز حدود ۳۳هزار میلیارد تومان بوده است. به عبارت دیگر کل درآمد شرکت‌های بیمه صرف هزینه‌های خسارت و شبکه فروش شده است. با در نظر گرفتن این مسائل متوجه می‌شویم که منابع مازاد قابل توجهی برای شرکت‌های بیمه باقی نمی‌ماند. اگر حق بیمه‌ای که پرداخت می‌شود کافی بوده و صرفا به امر بیمه‌گری اختصاص یابد و لذا بتواند برای مدتی رسوب کند شرکت‌های بیمه از محل سرمایه‌گذاری این منابع، می‌توانند سوددهی داشته باشند و بنیه مالی خود را تقویت کنند و بدین ترتیب ظرفیت قبول ریسک در اقتصاد کشور را بالا ببرند.

■ در کشورهای دیگر موضوع سرمایه‌گذاری منابع مازاد و پرداخت هزینه‌ها چگونه صورت می‌گیرد؟

شرکت‌های بزرگ بیمه‌ای در دنیا فقط ۵۰ تا ۷۵ درصد از درآمد حق بیمه را صرف پرداخت خسارت می‌کنند این در حالی است که در کشور ما میزان هزینه‌ها تقریبا نزدیک به درآمد است و مازاد قابل توجهی با توجه به این مسائل و با توجه به عوارض نامتعارفی که شرکت‌های بیمه به دستگاه‌ها و سازمان‌های مختلف پرداخت می‌کنند باقی نمی‌ماند. این موضوع باعث می‌شود که خدمات‌رسانی و پرداخت به موقع خسارت با مشکلاتی مواجه شود و در نتیجه، این قبیل مشکلات منجر به این می‌شود که ضریب نفوذ بیمه در ایران در مقایسه با دنیا فاصله قابل توجهی داشته باشد.

■ فاصله ضریب نفوذ بیمه در کشور ما با میانگین جهانی چقدر است؟

ضریب نفوذ بیمه در دنیا ۶/۱ درصد و در کشور ما ۲/۴ درصد است. درست است که در کشور ما ضریب نفوذ بیمه پایین است اما اگر این عدد را مورد ارزیابی دقیق قرار دهیم متوجه می‌شویم که ضریب نفوذ بیمه‌های غیر زندگی در جامعه ما ۲/۰۳ درصد و در دنیا ۲/۸ درصد است. بنابراین در این نوع از بیمه تفاوت چندانی با متوسط جهانی نداریم اما اگر به ضریب نفوذ بیمه زندگی توجه کنیم می‌بینیم که این شاخص در دنیا ۳/۳ درصد است اما در ایران فقط ۰/۳۵ درصد است که نشان از فاصله قابل توجه کشور ما با متوسط جهانی در این زمینه دارد و همین موضوع فاصله زیاد ضریب نفوذ ما را با متوسط جهانی ایجاد کرده است.

■ علت چنین اختلاف قابل ملاحظه در ضریب نفوذ بیمه زندگی چیست؟

علت این موضوع را باید در مسائل اقتصادی کلان کشور جستجو کرد. مشخص‌ترین عامل اقتصادی که بر محدود بودن سطح نفوذ بیمه زندگی در ایران تاثیرگذار است باید در دو رقمی بودن تورم برای چندین دهه در کشور دانست. مطالعات در دنیا نشان می‌دهد هر زمان تورم بالا باشد بیمه زندگی توسعه قابل توجهی پیدا نمی‌کند چرا که در شرایط تورمی گزینه‌های جذاب‌تری برای سرمایه‌گذاری پیش روی مردم وجود دارد اما وقتی تورمی در کار نباشد به طور طبیعی مردم گرایش بیشتری به سمت سرمایه‌گذاری در بیمه‌های زندگی پیدا خواهند کرد. البته بانک‌محور بودن اقتصاد ما نیز در به وجود آمدن این مشکل بی‌تاثیر نبوده. به دلیل اینکه بیمه‌های زندگی ماهیت پس‌اندازی دارد این موضوع باعث کاهش رقابت‌پذیری سرمایه‌گذاری در صنعت بیمه همانند بازار سرمایه در مقایسه با سپرده‌گذاری در بانک‌ها شده است.

■ برای افزایش ضریب نفوذ بیمه غیرزندگی چه راهکاری مدنظر است؟

در کشور ما نیز چون بسیاری دیگر از کشورها با وجود بالا بودن فراوانی حوادث طبیعی، تمایل چندانی به خرید بیمه حوادث طبیعی وجود ندارد. در بسیاری از کشورهایی که میزان وقوع حوادث طبیعی بالاست واحدهای مسکونی قانوناً موظفند که بیمه حوادث طبیعی را خریداری کنند، اما در جامعه ما این گونه نیست. یکی از راهکارهای بالا بردن ضریب نفوذ بیمه در بیمه‌های غیرزندگی در کشور افزایش پوشش بیمه حوادث طبیعی است. در همین راستا اگر صندوق بیمه حوادث طبیعی تأسیس شود، می‌تواند ضریب نفوذ بیمه‌های غیرزندگی را تا حد قابل توجهی بالا ببرد.

■ بیمه مرکزی برای افزایش تمایل به خرید بیمه حوادث طبیعی چه اقداماتی انجام داده است؟

در راستای آگاهی‌بخشی به مردم باید بگونه‌ای عمل کنیم که مردم به این نتیجه برسند که خرید بیمه نامه سیل و زلزله برایشان بسیار مفید است. البته تأسیس صندوق بیمه حوادث طبیعی راهکار اساسی‌تری است و می‌تواند در این زمینه بسیار موثر باشد. ایده تأسیس صندوق بیمه حوادث طبیعی از سال‌ها پیش و از زمان وقوع زلزله رودبار مطرح شد و بعدها به لایحه‌ای تبدیل و به دولت ارائه شد. اما به دلایل گوناگون هنوز به نتیجه نرسیده است. البته در این مدت لایحه تأسیس این صندوق در دولت تصویب و به مجلس ارائه شد. در مجلس نیز این موضوع تصویب شد اما از سوی شورای نگهبان ایراداتی به آن وارد شد.

یکی از ایرادات شورای نگهبان تأمین بار مالی تأسیس این صندوق بود که اخیرا دولت با تأمین بار مالی صندوق موافقت کرد. در حال حاضر چند ایراد دیگر باقی مانده است که موضوع در جلساتی با مجلس و شورای نگهبان در دست بررسی و رفع شدن است.

■ به نظر شما چرا مردم تمایلی به خرید این نوع بیمه ندارند؟

دلیل اصلی غیرقابل پیش بینی بودن حوادث طبیعی است که باعث می‌شود این نوع بیمه‌ها در اصطلاح بیمه‌پذیر نباشند.

بنابراین منابع مالی بیمه حوادث طبیعی و جبران خسارت‌های ناشی از آن به طور مشترک از سوی دولت‌ها و بیمه‌ها و مردم تأمین می‌شود و بالطبع این موضوع در قانون صندوق بیمه حوادث طبیعی پیش‌بینی شده و بخشی از حق بیمه توسط دولت و بخش دیگر توسط خود مردم پرداخت می‌شود. در سال ۲۰۱۸ در سراسر دنیا ۱۶۵ میلیارد دلار خسارت ناشی از حوادث طبیعی حادث شد که نصف این میزان را بیمه‌ها و مابقی را دولت‌ها و یا خود مردم به طور مستقیم پرداخت کرده‌اند. این موضوع نشان می‌دهد که آمارهای جهانی هم چنین چیزی را تأیید می‌کند.

معمولاً حدود ۳۰ تا ۵۰ درصد خسارت حوادث طبیعی توسط بیمه‌ها پرداخت می‌شود و بقیه را دولت یا فرد زیان‌دیده تقبل می‌کند.

با تأسیس صندوق بیمه حوادث طبیعی در کشور همانند الگویی که در بسیاری از کشورهای بلاخیز دنیا وجود دارد مدیریت ریسک و تأمین مالی در زمینه حوادث طبیعی بصورت اصولی و حرفه‌ای انجام می‌گیرد و ایمنی و آرامش بسیار بیشتری برای مردم در این مورد فراهم می‌شود، مدیریت بحران‌های ناشی از حوادث طبیعی از حالت اضطراری و انفعالی موجود خارج و با برنامه‌ریزی و آمادگی و کارآمدی بالاتری انجام می‌شود و در نهایت ضریب نفوذ بیمه در کشور نیز افزایش می‌یابد.

در زلزله اخیر کشور در کرمانشاه افرادی که بیمه حوادث طبیعی داشتند، توانستند خسارت دریافت کنند؟

در زلزله اخیری که در کرمانشاه اتفاق افتاد آن دسته از افراد که بیمه نامه حوادث طبیعی داشتند زیاد نبود. به هر حال کسانی که تحت پوشش بیمه حوادث طبیعی قرار داشتند حدود ۲۰۰ میلیارد تومان خسارت دریافت کردند.

اقداماتی که لازم است برای افزایش ضریب نفوذ بیمه در کشور انجام شود، چیست؟

ابزار اصلی که باعث گسترش فرهنگ بیمه می‌شود و بالا بردن ضریب نفوذ بیمه در جامعه را رقم می‌زند، خدمت‌رسانی مطلوب بیمه‌هاست و تبلیغات و اطلاع‌رسانی عاملی است که به جهت اثربخشی در درجه دوم اهمیت در این زمینه قرار دارد.

چشم‌انداز صنعت بیمه را چگونه ارزیابی می‌کنید؟

صنعت بیمه روند رو به رشدی دارد و امیدواریم این روند همچنان ادامه پیدا کند. طی دهه‌های گذشته با وجود مشکلاتی چون تحریم و فراز و فرودهایی که در اقتصاد ما اتفاق افتاده، این صنعت توانسته به رشد خود با کمترین نوسان ادامه دهد. در صورت تداوم روند فعلی انتظار می‌رود ضریب نفوذ بیمه نیز به تدریج افزایش یابد و در برنامه ششم به ۳،۵ درصد برسد. البته در قانون برنامه ششم توسعه، هدف رسیدن به ضریب بیمه ۷ درصد تعیین شده است که تحقق آن دشوار به نظر می‌رسد. اما به هر حال برای تحقق این هدف لازم است در حوزه بیمه‌های زندگی چالش‌های موجود را برطرف کنیم و از این طریق با بالا بردن نفوذ بیمه‌های زندگی به اهداف مورد نظر نزدیک شویم. ما برای افزایش ضریب نفوذ بیمه غیرزندگی بر روی بیمه‌های حوادث طبیعی، بیمه‌های اعتباری و بیمه‌های خرد کار می‌کنیم و تمرکز داریم و در حوزه بیمه‌های زندگی هم تمرکز ما بر روی تعریف محصولات جدید، اطلاع رسانی به مردم و آگاه سازی مردم از فواید این نوع بیمه‌هاست. اما مهم‌ترین مانع توسعه بیمه‌های زندگی، تورم‌های دو رقمی است اگر تورم دو رقمی کاهش پیدا کند می‌توان انتظار داشت بیمه‌های زندگی رشد بالایی داشته باشد. در سال‌های ۹۲ تا ۹۶ که تورم افت محسوسی پیدا کرد بیمه‌های زندگی رشد مناسبی داشت. در این سال‌ها سهم بیمه‌های زندگی از کل پرتفوی صنعت بیمه از زیر ۸ درصد به بالای ۱۴،۵ درصد رسید که جهش تقریباً دو برابری را نشان می‌دهد.

بیمه مرکزی در این راستا چه اقداماتی داشته است؟

ما در بیمه مرکزی فعالیت‌های مشخصی را برای افزایش تمایل مردم به خرید بیمه‌های زندگی انجام می‌دهیم. تلاش می‌کنیم کسانی که بیمه زندگی خریداری کرده‌اند به راحتی بتوانند در قالب اپلیکیشن‌های مختلف از خدمات بیمه‌ای استفاده کنند. با توجه به اینکه اغلب شرکت‌های بیمه شرکت‌هایی هستند که بیمه‌های زندگی و غیر زندگی را با هم ارائه می‌دهند و منابع حاصله را با هم ادغام می‌کنند اقدام مهم دیگر بیمه مرکزی جداسازی پرتفوی بیمه‌های زندگی و غیرزندگی و همچنین سرمایه‌گذاری مربوطه از هم است. با انجام این کار و شفاف‌سازی حساب بیمه‌های زندگی و غیرزندگی زمینه شفاف‌سازی سوددهی بیمه‌های زندگی و نرخ بازده بیمه‌های زندگی برای بیمه‌گزاران این نوع از بیمه‌ها فراهم می‌شود و امکان مقایسه بهتر بیمه‌های زندگی با سایر گزینه‌های سرمایه‌گذاری برای مردم فراهم می‌شود. در این چارچوب افرادی که اقدام به خرید بیمه زندگی می‌کنند به روشنی خواهند فهمید که ذخایر بیمه‌ای آنها کجا و چگونه سرمایه‌گذاری شده است و چه بازدهی دارد.

تغییر قوانین سقف خسارت خودروهای متعارف چه تاثیری بر این صنعت داشته است؟

مبحث خودروهای متعارف و نامتعارف بر اساس قانون جدید بیمه شخص ثالث که در سال ۹۵ به تصویب مجلس رسید مطرح شده است و به این معنی است که اگر در یک تصادف رانندگی شخصی به خودرویی زیان مالی وارد کند و این خودرو نامتعارف تشخیص داده شود حدود پرداخت خسارت معادل تصادف مشابه با یک خودروی متعارف خواهد بود. این موضوع به آن معناست که اگر به خودروی نامتعارف آسیب وارد شود و هزینه خسارت آن مثلاً ۲۰۰ میلیون تومان باشد، فرد مسبب حادثه به اندازه تمام ۲۰۰ میلیون تومان مسئول نبوده و ملزم به پرداخت خسارت نیست.

> **صنعت بیمه توانسته به رشد خود با کمترین نوسان ادامه دهد. در صورت تداوم روند فعلی انتظار می‌رود ضریب نفوذ بیمه نیز به تدریج افزایش یابد و در برنامه ششم به ۳،۵ درصد برسد. البته در قانون برنامه ششم توسعه، هدف رسیدن به ضریب بیمه ۷ درصد تعیین شده است که تحقق آن دشوار به نظر می‌رسد**

اما قبلاً بر اساس قانون مسئولیت مدنی اگر ۲۰۰ میلیون تومان به شخصی خسارت وارد می‌شد مسبب حادثه باید همان ۲۰۰ میلیون تومان را پرداخت می‌کرد، اما در قانون جدید این موضوع محدود شده است. در قانون جدید چنین آمده که هر کس به خودروی نامتعارف خسارت وارد کند مسئولیت مالی آن شخص به اندازه زمانی است که حادثه مشابهی برای یک خودروی متعارف رخ دهد. یعنی اگر به خودرویی که قیمت آن بالای نصف دیه سال مورد نظر است خسارت وارد شد در آن شرایط شخص مقصر حادثه ملزم نیست که تمام خسارت را پرداخت کند بلکه خسارت پرداختی او معادل خسارت مشابه وارده به گران‌ترین خودروی متعارف یعنی خودرویی که قیمت‌اش حداکثر نصف دیه آن سال است خواهد بود. طبعاً شرکت بیمه نیز به اندازه پوششی که داده تمام یا بخشی از این خسارت برآورد شده را پرداخت خواهد کرد. در سال ۹۸ سقف تعهد مالی بیمه شخص ثالث ۹ میلیون تومان است پس اگر خسارت برآوردی کمتر از ۹ میلیون باشد همه خسارت را بیمه تقبل می‌کند اما اگر بیشتر از ۹ میلیون تومان باشد شخص آسیب زننده ملزم به پرداخت مابقی خسارت برآورد شده است. مصوبه مربوط به خودروهای متعارف و نامتعارف باعث می‌شود افرادی که توان مالی ندارند در چنین مواقعی مورد حمایت قرار گیرند.

رشد استارت آپ‌ها چه تاثیری بر صنعت بیمه دارد؟

با رشد خیره‌کننده تکنولوژی، تکنولوژی‌های نوین به فضای کسب و کار وارد شده است. بخش بیمه هم تحت تاثیر رشد تکنولوژی بخصوص فناوری اطلاعات قرار گرفته است. یکی از فعالیت‌های استارت آپی که در صنعت بیمه ایران دارای رشد سریع بوده فعالیت اگریگیتورهاست. این نوع استارت‌آپ‌ها در صنعت بیمه بیش از همه موارد گسترش یافته است. این استارت آپ‌ها حق بیمه شرکت‌های بیمه‌ای گوناگون را با هم مقایسه کرده و از طریق اینترنت در معرض دید بیمه‌گذاران قرار می‌دهند. بیمه‌گزاران نیز با وارد کردن اطلاعات شخص یا مالی که قصد بیمه‌کردن آنرا دارند در سایت اینترنتی استارت آپ مورد نظر امکان می‌یابند که هزینه خرید بیمه از شرکت‌های مختلف را با هم مقایسه کنند و بصورت اینترنتی بیمه‌گر خود را انتخاب کنند و در نهایت بیمه نامه موردنظر خود را از اگریگیتور مربوط دریافت کنند.

در این چارچوب مردم برای خرید بیمه‌نامه نیازی به مراجعه فیزیکی به مراجع بیمه‌ای ندارند و بیمه‌نامه خود را بصورت غیرحضوری

دریافت می‌کنند. در حوزه پرداخت خسارت و دیگر خدمات بیمه‌ای هم فعالیت‌های استارت آپی وجود دارد اما هنوز به گستردگی فعالیت اگریگیتورها نیست. بیمه مرکزی از توسعه فعالیت‌های مبتنی بر فناوری اطلاعات در همه بخش‌های صنعت بیمه حمایت می‌کند چون سبب راحتی مردم و کاهش هزینه‌ها می‌شود. در این راستا به تازگی با تصویب آیین‌نامه‌ای در شورایعالی بیمه فعالیت استارت آپ‌های بیمه‌ای ضابطه‌مند شده است و بنا است اشخاصی که فعالیت اگریگیتوری دارند در قالب کارگزاران آنلاین به فعالیت خود ادامه دهند. طبعا برای این منظور آنها باید مجوز مربوطه را از بیمه مرکزی دریافت کنند و بعنوان کارگزار آنلاین بیمه به فعالیت بپردازند. البته با هدف توسعه نفوذ بیمه هوشمند و دیجیتال در صنعت بیمه و تشویق فعالیت‌های استارت آپی، برای کارگزاران آنلاین برخی تسهیلات تعریف شده است تا بدین‌ترتیب کارگزاران غیرالکترونیکی نیز تشویق شوند به سمت فعالیت الکترونیکی روی بیاورند. این سیاست کلان بیمه مرکزی در ارتباط با استارتاپ‌ها است.

■ رشد شرکت‌های بیمه خصوصی چه تاثیری در صنعت بیمه داشته است؟

تمامی شرکت‌های بیمه ای تا سال ۸۰ دولتی بودند. صنعت بیمه حتی قبل از تصویب سیاست‌های کلی اصل ۴۴ توانست اجازه فعالیت خصوصی را بگیرد. همان سال شرکت‌های بیمه خصوصی شروع به فعالیت کردند و به سرعت توانستند جای خود را در صنعت بیمه باز کنند و به جایی برسند که امروزه سهم شرکت‌های بیمه غیردولتی از کل پرتفوی صنعت بیمه به بیش از ۶۵ درصد رسیده است. در واقع ۳۵ درصد پرتفوی صنعت بیمه مربوط به بیمه ایران است که تنها بیمه دولتی است و ۶۵ درصد باقی مانده نیز به شرکت‌های دیگر یعنی بخش غیردولتی تعلق دارد.

در مجموع می‌توان گفت خصوصی‌سازی در صنعت بیمه مثبت ارزیابی می‌شود هرچند در این راستا چالش‌هایی نیز وجود داشته است. یکی از این چالش‌ها را می‌توان غفلت از ارزیابی ریسک و نرخ‌های حق بیمه غیرفنی در برخی مقاطع و از سوی برخی از شرکت‌ها دانست. در مجموع باید گفت عملکرد شرکت‌های بیمه خصوصی مثبت بوده و این شرکت‌ها توانسته اند سهم خود را از بازار بیمه و سهم صنعت بیمه را از اقتصاد کشور بالا ببرند و علاوه بر این کیفیت و رقابت را نیز در صنعت بیمه بهبود بخشیده و حق بیمه‌ها را منصفانه تر کرده‌اند امیدواریم صنعت بیمه روند رشدی را که از سال‌های گذشته در پیش گرفته با سرعت بیش‌تری تداوم بخشد و نقش خود را در اقتصاد افزایش دهد و برای مردم آرامش و اطمینان خاطر بیشتری فراهم کند.

شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه و چشم‌انداز پیش‌رو

شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه (سهامی عام) از جمله شرکت‌های قدیمی فعال در بازار سرمایه است. این شرکت در سال ۱۳۷۸ ، در گروه "سرمایه‌گذاری‌ها و واسطه گری‌های مالی" و با نماد "وبیمه" به عنوان دویست و هشتاد و هفتمین شرکت در فهرست نرخ‌های بورس درج شد. آخرین افزایش سرمایه شرکت در سال ۱۳۸۴ ، از محل مطالبات و آورده نقدی به انجام رسید که طی آن سرمایه شرکت از ۵۰۰ میلیارد ریال به ۷۵۰ میلیارد ریال افزایش یافت.

موضوع فعالیت اصلی شرکت مطابق اساسنامه، سرمایه‌گذاری در سهام، سهم‌الشرکه، واحدهای سرمایه‌گذاری صندوق‌ها یا سایر اوراق بهادار است. با این وجود از سال ۱۳۸۸ قسمت عمده ای از منابع شرکت از حوزه بورس اوراق بهادار به سرمایه‌گذاری در املاک و مستغلات انتقال یافت. بطوریکه در پایان سال مالی ۱۳۹۸ ، حدود ۵۷/۲۳ درصد از منابع شرکت بطور مستقیم در بخش املاک سرمایه‌گذاری شده و حدود ۲۰/۶ درصد از منابع نیز به شرکت‌های ساختمانی زیر مجموعه تخصیص یافته است. با توجه به سهم حدود ۷۷ درصدی سرمایه‌گذاری در املاک و مستغلات و فعالیت‌های مرتبط با آن در پورتفوی سرمایه‌گذاری شرکت، اصلاح ترکیب سرمایه‌گذاری‌ها به عنوان ضرورتی جدی مطرح شد. علاوه بر این ثابت ماندن سرمایه ثبتی شرکت به مدت ۱۴ سال عملاً منجر به جاماندگی شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه از روند رشد و توسعه شرکت‌های مشابه و افت نسبت ارزش شرکت از کل ارزش بازار سرمایه شده است.

در اوایل سال ۱۳۹۸ ، همزمان با تغییر سهامدار عمده شرکت و در اختیار گرفتن کرسی‌های هیأت مدیره توسط بیمه مرکزی ج.ا.ا. ، مدیریت شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه نیز تغییر یافت. مدیریت جدید با اشراف به شرایط کلی شرکت، با هدف استفاده از فرصت‌های بالقوه سرمایه‌گذاری، بهینه سازی سبد سهام و ایجاد تنوع در سرمایه‌گذاری‌ها با نگرش کسب بازدهی مطلوب و کاهش ریسک و حفظ جایگاه شرکت در بازار سرمایه و به منظور ایفای مأموریت خویش، افزایش حجم سرمایه‌گذاری‌های شرکت را از محل افزایش سرمایه در دستور کار خود قرار داد. بدین ترتیب برنامه افزایش سرمایه شرکت از مبلغ ۷۵۰ میلیارد ریال به ۵۰۰۰ میلیارد ریال طی دو مرحله (مرحله اول از مبلغ ۷۵۰ میلیارد ریال به ۲۰۰۰ میلیارد ریال از محل سود انباشته، آورده نقدی و مطالبات حال شده سهامداران و مرحله دوم از مبلغ ۲۰۰۰ میلیارد ریال به ۵۰۰۰ میلیارد ریال از محل آورده نقدی سهامداران) با هدف بهبود و توسعه پرتفوی سرمایه‌گذاری‌ها و اصلاح ترکیب دارائی‌ها به ویژه ترکیب سرمایه‌گذاری‌ها در اوراق بهادار بورسی و فرابورس و اصلاح ساختار مالی کلید خورد. این طرح پس از تصویب در هیأت مدیره شرکت و تأیید حسابرس و بازرس قانونی، مجوز سازمان بورس و اوراق بهادار را دریافت نموده است. پیش بینی می‌شود مرحله اول افزایش سرمایه تا تاریخ ۱۳۹۸/۱۲/۲۹ و مرحله دوم افزایش سرمایه تا ابتدای سال مالی ۱۴۰۰ تحقق یابد.

افزایش سرمایه از محل سود انباشته، آورده نقدی و مطالبات سهامداران، ضمن آنکه امکان اصلاح ترکیب دارائیها و ساختار مالی را فراهم می‌آورد، بکارگیری مبلغ حاصل از افزایش سرمایه، از طریق بهبود روند سودآوری شرکت قطعاً تأثیر مثبتی بر وضعیت ساختار مالی شرکت نیز خواهد داشت. سیاست کلی شرکت، بهینه سازی ترکیب پرتفوی سهام در جهت حداکثرسازی ثروت سهامداران و استفاده از فرصت‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت کسب سود در بازار سهام است. شرکت برنامه دارد با هدف کاهش ریسک سرمایه‌گذاری‌ها، ضمن تنوع بخشی به سهام موجود در پرتفوی شرکت، نسبت مناسبی از منابع جدید را به سرمایه‌گذاری‌های کوتاه مدت، میان مدت و بلند مدت اختصاص دهد تا زمینه کسب حداکثر سود ممکن با حداقل ریسک فراهم شود. در این راستا، خرید سهام با هدف کسب سود سرمایه‌ای مناسب در کوتاه مدت و خرید سهام پرپتانسیل با سود نقدی قابل توجه و رشد قیمتی قابل قبول در بلند مدت (مانند صنایع فعال در زمینه پتروشیمی، فرآورده‌های نفتی،کانه‌های فلزی، فلزات اساسی، خودرو، تجهیزات، داروئی، بانک‌ها و نهادهای پولی و ...) در دستور کار قرار دارد. انجام افزایش سرمایه مزایای متعددی را برای شرکت سرمایه‌گذاری صنعت بیمه به دنبال خواهد داشت که از جمله مهمترین آن می‌توان به موارد زیر اشاره نمود:

- اصلاح ساختار مالی و بهبود نسبت‌های مالی
- افزایش قابل توجه ارزش پورتفوی بورسی و بهره‌مند شدن از مزایای حضور در بازار سرمایه
- ایجاد تناسب بین ارزش پورتفوی بورسی و غیربورسی
- افزایش شفافیت سرمایه‌گذاری‌های بورسی و امکان انجام برآوردهای کارشناسی دقیق‌تر در خصوص ارزش سهام شرکت
- امکان بهره‌مندی از فرصت‌های مختلف سرمایه‌گذاری به واسطه ارتقاء نقدشوندگی و پویایی منابع شرکت
- ایجاد چشم‌انداز مثبت سودآوری و امکان بهره‌مندی مستمر سهامداران از سود نقدی تقسیمی در مجامع سالیانه سنوات آتی
- توسعه ظرفیت تأمین منابع مورد نیاز برای ادامه عملیات اجرایی و تکمیل پروژه گلستان خیام از محل سودهای سنوات پیش رو و در نهایت شناسایی سود قابل توجه از محل فروش واحدهای اداری و تجاری

با توجه به مطالب عنوان شده، انجام افزایش سرمایه در سرمایه‌گذاری صنعت بیمه تحولی شگرف در این شرکت به دنبال خواهد داشت. با ورود حجم قابل توجه منابع جدید به شرکت، دایره حضور و فعالیت در بازار سرمایه با افزایش قابل توجهی همراه شده و عملاً بازوی سرمایه‌گذاری بورسی مجدداً فعال خواهد شد. توسعه پورتفوی بورس و فرابورس نه تنها عواید مستقیمی را نصیب سهامداران می‌نماید بلکه با تقویت وضعیت نقدینگی شرکت، امکان به‌ثمر رسیدن سرمایه‌گذاری‌های غیربورسی و بهره‌مندی از عواید قابل توجه حاصل از آن را تقویت خواهد کرد.

www.iiico.ir

صنعت پتروشیمی اهرم اقتصاد غیر نفتی ایران

ایران رتبه چهل و چهارم جهان از منظر تولید محصولات پتروشیمی

صنعت پتروشـــیمی که در آنها هیدروکربن‌های موجـــود در نفت خام و یا گاز طبیعی، پس از انجام فرآورش در یک ســـری فرآیندهای شـــیمیایی به محصولات جدیدی تبدیل می‌شـــوند به دلیل دسترســـی به منابع غنی نفتی و گازی، دسترســـی به آب‌های آزاد و موقعیـــت جغرافیایی، از صنایع مهم و اســـتراتژیک کشور محســـوب شـــده و از مزیت رقابتی برخوردارند و بخش عمده صادرات غیرنفتی ایران را به خود اختصاص داده‌اند. محصولات تولیدی پتروشیمی در اکثر واحدهای صنعتی از قبیل صنایع شیمیایی برق، الکترونیک، نساجی، پزشکی، خودروسازی، لوازم خانگی، غذایی و غیره مورد استفاده قرار می‌گیرد.

نمودار تولید محصولات پتروشیمی به شرح زیر است:(نمودار یک)

مجموع تولیدات پتروشیمی ایران در حال حاضر ۴/۲ درصد کل تولیدات پتروشـــیمی جهان را شامل می شود. ایران دومین تولیدکننده بزرگ اوپک است و بیش از ۱۰درصد ذخایر قطعی نفت جهان را در اختیار دارد. همچنین ایـــران در حال حاضر در رتبه ۴۴ بزرگترین تولیدکنندگان و صادرکنندگان پتروشـــیمی جهان قرار گرفته و تا ســـال ۲۰۲۵ بالغ بر ۳/۶ درصد صنعت پتروشـــیمی جهان را در اختیار خواهد گرفت. گزارش پیش رو به بررســـی صنعت محصولات شیمیایی در بازار سرمایه می‌پردازد. بر اساس طبقه بندی بازار سرمایه ۶۳ شرکت پتروشیمی در ۸ طبقه دسته‌بندی می‌شود و ۶ شرکت سرمایه‌گذاری و هلدینگ این صنعت نیز با توجه به حوزه سرمایه‌گذاری، در یکی از این ۸ طبقه جای می‌گیرد: (جدول یک)

نمودار یک – تولید محصولات پتروشیمی

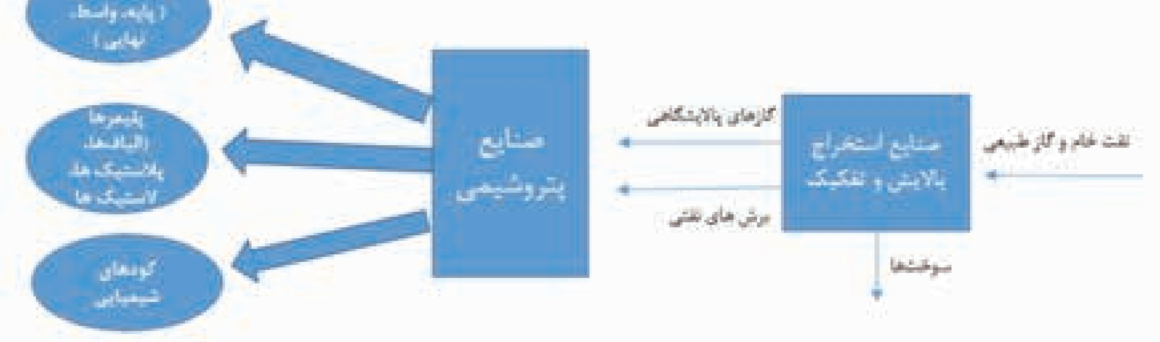

جدول یک

کد طبقه	طبقه	نمادهای موجود
۱	حشره کش و سایر محصولات شیمیایی	شسم، شملی
۲	تولید سایر محصولات شیمیایی	شبمیر، شدوص، شصدف، شکربن
۳	تولید کود و ترکیبات نیتروژن	خراسان، شیراز
۴	پلاستیک اولیه و لاستیک ترکیبی	شپترو، ممسنی، شجم، دهدشت، زنجان، شلرد
۵	الیاف مصنوعی	شیلون، شپلی، شیلن، شلیاف، شلیا
۶	تولید رنگ بتونه جوهر	شلون، شپمچا، شتوکا، شرنگی، شسپهر، شسیماب، شلعاب
۷	تولید شوینده‌ها ، عطر و محصولات آرایشی	شپارس، شوش، شپاکسا، شکبیر، شتولی، تولیددارو، ساینا، پاکشو، شگل، شکف
۸	مواد شیمیایی پایه به جز کود	شمواد، شگامرون، شصفها، بوعلی، پارس، شپدیس، جم، جهرم، شخارک، داراب، زاگرس، شاراک، شغدیر، شفارا، فسا، شفن، مارون،نوری، کارزو، جم پیلن، شسینا، شفارس، شستان، کرماشا، شیران، شاملا، شکلر
۹	سرمایه‌گذاری‌ها و هلدینگ‌ها	فارس، تاپیکو، پارسان، شوینده، پترول، وپترو

صنعت

منابع و مصارف وجوه

طبق اطلاعات آخرین سال مالی، مصارف وجوه ۶۳ شرکت پتروشیمی، حدود ۸۹۵ هزار میلیارد ریال بوده که ۵۷۰ هزار میلیارد آن صرف دارایی‌های جاری و مابقی در دارایی‌های غیرجاری مصرف شده است. به طور میانگین ۶۳درصد منابع صنعت در دارایی‌های جاری صرف شده که طبقه تولید سایر محصولات شیمیایی با حدود ۸۰درصد بیشترین و طبقه پلاستیک اولیه و لاستیک ترکیبی با ۵درصد بیشترین و کمترین صرف وجوه در دارایی‌های جاری را داشته‌اند.(نمودار ۲)

به طور میانگین حدود نیمی از منابع وجوه صنعت پتروشیمی از محل بدهی‌ها تأمین شده که بخش عمده این بدهی‌ها، بدهی جاری بوده است. طبقه حشره کش و سایر محصولات شیمیایی و طبقه الیاف مصنوعی به دلیل منفی بودن حقوق صاحبان سهام، میزان بدهی‌های آنان بیش از میزان دارایی‌ها بوده و شرکت‌های این دو طبقه در معرض ریسک قرار دارند و در صورت عدم چاره اندیشی، وارد فرآیند ورشکستگی خواهند شد. طبقه مواد شیمیایی پایه به جز کود با تأمین حدود ۶۰ درصد از منابع وجوه از محل حقوق صاحبان سهام، از ساختار مالی مناسبی برخوردار است. (نمودار ۳)

در میان ۶۳ شرکت پتروشیمی، شرکت پتروشیمی جم با ۹،۶۰۰ میلیارد ریال سرمایه، از نظر سرمایه بزرگترین شرکت صنعت و شرکت سموم علف کش با ۱۰ میلیارد ریال سرمایه، کوچکترین شرکت صنعت محسوب می‌شود.به طور میانگین هر سهم از شرکت‌های صنعت ۲۸۰۰ ریال سود انباشته به ازای هر سهم دارد که سهم سه طبقه از صنعت زیان انباشته به ازای هر سهم است و طبقه مواد شیمیایی پایه به جز کود، به طور میانگین به ازای هر سهم شرکت‌های زیرمجموعه، بیش از ۴۰۰۰ ریال سود انباشته دارد که این موضوع، دلیل ساختار مالی مناسب این طبقه را روشن می‌کند.(نمودار۴)

بازار سرمایه

میانگین بازدهی صنعت از ابتدای سال جاری تا ۲۵ آذرماه، ۱۳۸درصد بوده که در این میان طبقه تولید رنگ، بتونه و جوهر با ثبت بازدهی ۵۵۷ درصد بیشترین بازدهی و طبقه حشره‌کش و سایر محصولات شیمیایی با بازدهی پنج ساله ۲۲ درصدی کمترین بازده دوره را داشته‌اند.جدول میزان بازدهی شرکت‌های فعال در صنعت پتروشیمی، در بازار سرمایه را از ابتدای سال تاکنون نشان می‌دهد: (جدول ۲)

نتیجه گیری

فروش محصولات پتروشیمی و صادرات آن هر ساله بخشی از درآمد غیرنفتی دولت به حساب می‌آید به گونه ای که صنعت پتروشیمی در حدود ۱۰ تا ۱۵ میلیارد دلار از واردات ارز به کشور را به خود اختصاص می‌دهد. این صنعت با ریسک‌هایی رو به رو است که می‌توان به این موارد اشاره کرد:

- محدودیت‌های ناشی از تحریم‌ها شامل نقل و انتقال ارزی و تأمین قطعات
- عدم چشم انداز روشن از نرخ گاز خوراک شرکت‌های پتروشیمی
- کاهش قیمت‌های جهانی نفت و در نتیجه کاهش قیمت محصولات.

صنعت پتروشیمی را می‌توان جزو صنایع مادر و اشتغال زا دانست که به عنوان تغذیه کننده سایر بخش‌های صنعت می تواند به عنوان موتور حرکت اقتصاد کشورهای در حال توسعه نقش اساسی را ایفا کند.

صنایع پتروشیمی در ایران قدمتی نزدیک به ۴۰ سال دارد . تاسیس بنگاه شیمیایی و پس از آن آغاز عملیات احداث کارخانه کود شیمیایی در سال ۱۳۳۸ ، باعث پیدایش این صنعت در کشور شد به دنبال آن در سال ۱۳۴۳ به منظور تمرکز و توسعه این صنعت، شرکت ملی صنایع پتروشیمی کار خود را آغاز کرد. به همین دلیل به نظر می‌رسد صنعت پتروشیمی در کشور قدیمی بوده و جای رشد زیادی دارد به گونه ای که بسیاری از محصولات شرکت‌ها به عنوان ماده خام به حساب می‌آیند و زنجیره صنعت می‌تواند روز به روز تکمیل تر شود.

در حال حاضر تولید کنندگان عمده پتروشیمی آمریکا، کشورهای اروپایی و عربستان سعودی هستند، اما مسائل زیست محیطی باعث شده تا کشورهای اروپایی بسیاری از کارخانجات تولید محصولات پتروشیمی را به کشورهای جهان سوم منتقل و برنامه‌های خود را مبنی بر افزایش ظرفیت منتقی کنند، در نتیجه انتظار می رود در آینده کشورهایی نظیر عربستان ، ونزوئلا ، ایران و کشورهای خاورمیانه تولید کننده عمده مواد پتروشیمی باشند.

جدول ۲

ردیف	شرکت	نماد	بازدهی
۳	پتروشیمی آبادان	شپترو	۱۰۲,۰۳
۴	صنایع پتروشیمی تخت جمشید	شجم	۹۹,۷۸
۵	کود شیمیایی اوره لردگان	شلرد	۷۹,۲۴
۶	صنایع کشاورزی و کود زنجان	زنجان	۱,۷۵
۷	پتروشیمی ممسنی	ممسنی	۵,۶۰-
۸	پتروشیمی قائد بصیر	شبصیر	۸۵,۴۶
۹	پتروشیمی امیرکبیر	شکبیر	۸۷,۸۶
۱۰	پتروشیمی فارابی	شفارا	۱۶۵,۵۵
۱۱	پتروشیمی اصفهان	شصفها	۹۷,۷۹
۱۲	پتروشیمی پارس	پارس	۹۲,۷۲
۱۳	سر. نفت و گاز تأمین	تاپیکو	۸۴,۲۰
۱۴	صنایع پتروشیمی خلیج فارس	فارس	۷۶,۶۶
۱۵	پتروشیمی غدیر	شغدیر	۷۴,۲۹
۱۶	پتروشیمی پردیس	شپدیس	۷۳,۵۳
۱۷	پتروشیمی فن آوران	شفن	۷۳,۰۲
۱۸	صنایع پتروشیمی گلستان	شستان	۶۹,۸۶
۱۹	پتروشیمی خارک	شخارک	۶۴,۴۶
۲۰	پتروشیمی نوری	نوری	۶۳,۲۴
۲۱	پتروشیمی سرمایه‌گذاری ایرانیان	پترول	۶۲,۶۰
۲۲	پتروشیمی شازند	شاراک	۶۲,۱۹
۲۳	صنایع پتروشیمی کرمانشاه	کرماشا	۵۵,۰۸
۲۴	پلی پروپیلن جم	جم‌پیلن	۴۱,۷۹
۲۵	پتروشیمی فسا	فسا	۳۸,۰۸
۲۶	پتروشیمی مارون	مارون	۳۵,۹۹
۲۷	پتروشیمی داراب	داراب	۳۳,۷۷
۲۸	پتروشیمی کازرون	کازرو	۳۳,۳۲
۲۹	پتروشیمی زاگرس	زاگرس	۳۰,۹۹
۳۰	پتروشیمی جم	جم	۲۴,۸۲
۳۱	پتروشیمی جهرم	جهرم	۲۱,۴۳
۳۲	گسترش نفت و گاز پارسیان	پارسان	۷۴,۰۵
۳۳	پتروشیمی خراسان	خراسان	۶۵,۵۳
۳۴	پتروشیمی شیراز	شیراز	۶۳,۷۷

روند مثبت سود آوری پتروشیمی‌ها در سال ۹۹

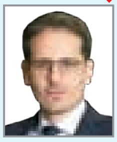

احسان ذاکری
کارشناس واحد تحلیل شرکت کارگزاری مبین سرمایه

رقم بودجه سال ۱۳۹۹ بالغ بر ۱۹۸۸ هزار میلیارد تومان است، که این رقم به دو بخش بودجه عمومی و بودجه شرکت‌ها تقسیم می‌شود. از این رقـم، حدود ۵۶۴ هزار میلیارد تومان بودجه عمومی و بقیه معادل ۱۴۸۴ هزرا میلیارد تومان، بودجه شرکت‌ها و بانک‌های دولتی است. با ارزیابی‌های صورت گرفته از بودجه می‌توان به این نکات رسـید که تحریک رشـد از طریق انبساط بودجه، به دلیل فقدان منابع، عملا دنبال نشده است، حفظ قدرت خرید از طریق تعدیل دسـتمزدها با تورم و یا افزایش حمایت‌های بودجه‌ای فراتر از تورم به دلیل فقدان منابع امکانپذیر نبوده و اگر هم بوده عملا از طریق چاپ پول بیشتر میسر می‌شده است، توازن بودجه صرفا تا حدود زیادی روی کاغذ انجام شده و بودجه در فرآیند اجرا با کسری قابل توجهی مواجه خواهد شد.

با توجه به مطالب گفته شده و بررسی‌های تخصصی صورت گرفته در این حوزه در سال ۹۹ دولت رقمی بالغ بر ۱۵۰ هزار میلیارد تومان کسری خواهد داشـت. پیش بینی‌ها بر این اسـت که دولت برای جبران کسری مورد انتظار چندین سناریو را دنبال کند. چاپ پول و برداشت از صندوق توسعه (با توجه به بلوکه شدن منابع ارزی در خارج از کشور این برداشت نیز به نوعی منجر به چاپ پول خواهد شـد) باعث افزایش پایه پولی شده که در نهایت منجر به تورم خواهد شـد و و رشد تورم انتظاری از یک سو و عـدم تعـادل در عرضه و تقاضای ارز و مـازاد تقاضای موجود در نهایت منجر به رشـد نرخ برابری ارز نیز خواهد شد. سناریوی بعدی پیش روی دولت افزایش نرخ مالیات و برداشتن معافیت‌های مالیاتی موجود (معافیت بـر کالای صادراتـی، مناطق محروم و...) و افزایـش در حامل‌های انرژی اسـت؛ البته این نکته را نیز باید در نظر داشت، با توجه به اینکه دولت به منابع ارزی حاصل از صادرات محصولات پتروشیمی‌ها نیاز دارد؛ بنابراین در رابطـه با حذف معافیت مالیاتی این گروه از فروش‌ها شـاید با اغماض رفتار کند.با توجه به مباحث گفته شده سودآوری شرکت‌های پتروشیمی در سـایه تغییرات ایجاد شده، تحت تاثیر مستقیم قرار خواهد گرفت. به عنوان مثال افزایش نرخ ارز تاثیر مثبتی را روی سـودآوری شـرکت‌های صادرات محور خواهد گذاشت و با توجه به وزن فروش صادراتی شرکت‌ها این تاثیرگذاری می‌تواند متفاوت باشـد، ولی از طرفی در صورت برداشت معافیت‌های مالیاتی بر روی کالاهای صادراتی این هزینه ایجاد شـده، نیز منجر به تعدیل منفی در سود شرکت خواهد شد.

در نهایت با توجه به اینکه از یک طرف اکثر شرکت‌های پتروشیمی فعال در ایران به نوعی صادرات محور هستند و همچنین با توجه به ثابت بودن نـرخ خوراک دریافتی آن‌ها (البته شـرکت‌هایی که خوراک آنها از جنس نفت است، نرخ دریافتی بر اساس ۹۵ درصد فوب محاسبه می‌شود) افزایش نرخ فروش محصولات در سایه نرخ تورم انتظاری موجود می‌تواند تاثیرات مثبتی را روی سودآوری شرکت‌های مذکور داشته باشد؛ البته لازم به ذکر اسـت که تاثیر متغیرهای کلان اقتصادی را باید در کنار شرایط سیاسی حاکم بر کشور مورد بررسی قرار داد.

نمودار ۲

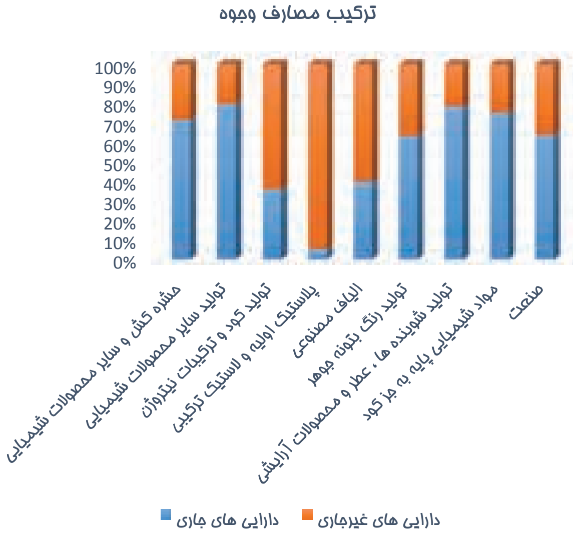

نمودار ۳

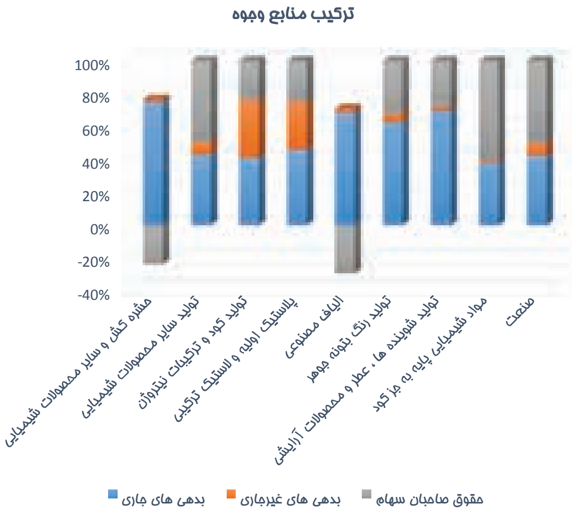

نمودار ۴

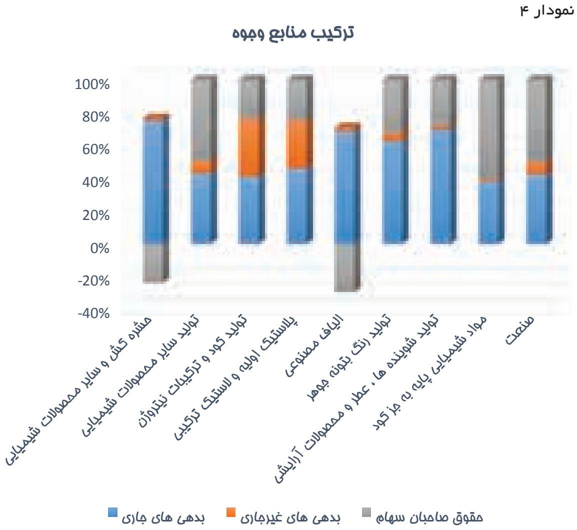

اقتصاد جهانی

پیش تـر از این رئیس جمهور آمریکا هشـدار داده بود که در صورت استیضاح وی بازار سرمایه آمریکا فرو خواهد ریخت. اما پس از اینکه این اتفاق افتاد بازارهای سرمایه واکنش منفی به آن نشان ندادند. علت اصلی این است که انتظار نمی رود که رئیس جمهور آمریکا از منصب خود خلع شود و تغییری نیز در سیاست‌های پولی و مالی در واکنش به این موضوع رخ نخواهد داد. درعوض سـرمایه‌گذاران بیشـتر متمرکز بر پیشرفت‌های اخیـر در زمینه توافقنامه تجاری بین آمریکا و چین هسـتند. در همین زمان همچنین توافق جدید NAFTA حاصل شـده است که خود خبر مثبت دیگری برای بازارها بشـمار می‌رفت. در نتیجه همانطور که نمودار شـاخص S&P۵۰۰ نشـان می‌دهد در یک ماهه اخیر شاهد رشد بازار سرمایه آمریکا بوده‌ایم.

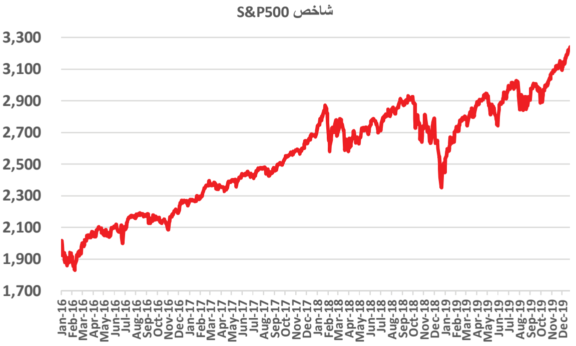

همچنین فدرال رزرو آمریکا در آخرین جلسه خود نرخ بهره را کاهش نداد و احتمال کاهش بیشـتر آن نیز کم اسـت، البته در سطح نرخ بهره فعلی عدم افزایش آن نیز برای حفظ قیمت کامودیتی‌ها کافی است. پیش بینی می‌شـود که در ژانویه ۲۰۲۰ که جلسـه بعدی فـدرال رزرو جهت تعیین نرخ بهره است، این نهاد نرخ بهره را در سطوح فعلی حفظ نماید.

تاریخ جلسات تعیین نرخ بهره	نرخ بهره مصوب فدرال رزرو	جمع بندی پیش بینی متخصصان	پیش بینی Trading Economics
۲۰۱۹-۰۷-۳۱	%۲,۲۵	% ۲.۲۵	% ۲.۲۵
۲۰۱۹-۰۹-۱۸	% ۲	% ۲	% ۲
۲۰۱۹-۱۰-۳۰	% ۱.۷۵	% ۱.۷۵	% ۱.۷۵
۲۰۱۹-۱۲-۱۱	% ۱.۷۵	% ۱.۷۵	% ۱.۷۵
۲۰۲۰-۰۱-۲۹	هنوز برگزار نشده	هنوز منتشر نشده	% ۱.۷۵

از نظـر فـدرال رزرو آمریکا، نرخ بهـره کنونی برای رسـیدن به نرخ رشـد اقتصاد و نرخ اشـتغال مدنظر و نرخ تورم هدف نزدیک به ۲ درصد کافی است.

پیش بینی فدرال رزرو از متغیرهای اقتصادی آمریکا	۲۰۱۹	۲۰۲۰	۲۰۲۱	۲۰۲۲	افق بلند مدت
نرخ رشد اقتصادی	۲.۲	۲	۱.۹	۱.۸	۱.۹
نرخ بیکاری	۳.۶	۳.۵	۳.۶	۳.۷	۴.۱
تورم	۱.۵	۱.۹	۲	۲	۲
نرخ Fed Funds	۱.۶	۱.۶	۱.۹	۲.۱	۲.۵

همچنین در مورد شاخص‌های بررسی چشم انداز بازار، اخیرا محققان و سـرمایه‌گذاران در بازار به متغیر دیگری نیز توجه نشـان داده اند. این متغیر گاما می‌باشـد. گاما رابطه حساسیت تغییرات اختیارهای معامله را بـه تغییرات دارایی پایه نشان می‌دهد. به عبارت دیگر گاما حساسـیت دلتای اختیار معامله را با تغییرات قیمت دارایی پایه نشـان می‌دهد و به نوعی مشـتق دوم آن محسوب می‌شود. بلومبرگ در ماه نوامبر ۲۰۱۹ از گاما برای توضیح تغییرات قیمت نفت استفاده کرده بود.

بـه نظر محققان بـازار، زمانی که گامای اختیارهـای معامله بر روی شـاخص سـهام بالا اسـت، ریسـک بازار نیز بالا رفته اسـت. بدین معنا که حساسـت معامله گران نسـبت به تغییرات شـاخص بیشـتر شده و واکنش‌های شـدید تری نشـان می‌دهند. برخـی از تحلیلگران از گامای اختیارمعاملـه روی شـاخص S&P۵۰۰ به عنوان نماگر پول هوشـمند (Smart Money) یاد می‌کنند.

از بررسی گاما برای توضیح پدیده‌هایی نظیر Black Swan، بازگشت به میانگین و نوسـانات روزانه قیمت‌ها استفاده می‌شود. در دسامبر سال ۲۰۱۸ شاخص S&P۵۰۰ ۵۰۰ واحد کاهش یافت، و در این زمان سطح گاما اختیار فروش روی شـاخص بسـیار بالا بود که نشان می‌داد معامله گران با استفاده از اختیارهای فروش قصد داشتند خود را در برابر کاهش شاخص پوشش دهند. اما همانطور که نمودار زیر نشان می‌دهد در پایان سال ۲۰۱۹ وضعیت با پایان سال گذشته متفاوت است.

خط آبی رنگ در نمودار که Gamma Neutral نامیده شـده نشان می‌دهد که مقدار شـاخص بایـد چند می‌بود تا گاما برابر صفر می‌شـد. ایـن خط تقریبا مانند میانگین متحرک عمل می‌کند و انتظار می‌رود که شاخص هر گاه از آن فاصله می‌گیرد دوباره به سمت آن میل کند. با این

حال اگر فاصله خیلی زیاد شـود، مانند انتهای سال ۲۰۱۸ نشان می‌دهد میزان ریسـک ادراکی معامله گران بیش از حد معمول اسـت و در حال پوشش ریسک‌های خود به هر قیمتی هستند. در سال قبل میزان گامای اختیارمعامله بر روی شـاخص S&P۵۰۰ در انتهای سـال گذشته بسیار بالا رفته بود، اما در سـال جاری شدت آن مانند سال قبل نیست و بنظر نمی‌رسد که ریسک ادراکی سهامداران به اندازه سال قبل باشد.

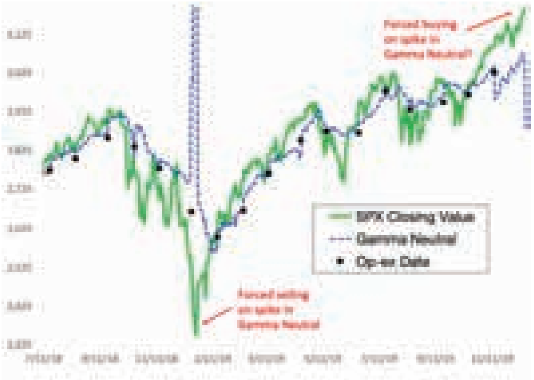

تغییرات وضعیت شاخص PMI اقتصادهای بزرگ جهان نشان می‌دهد که مقدار اولیه این شاخص در ماه دسامبر برای آمریکا ۵۲.۵ اعلام شد که نسبت به ماه قبل پسرفت داشته است. این شاخص برای اروپا نیز وضعیت خوبی نداشـت و با کاهش نسـبت به ماه قبل همچنان در محدوده منفی باقی ماند. در مورد چین هنوز در بازه بالای ۵۰ هستیم که نشان می‌دهد با محدوده نامطلوب فاصله داریم. تصمیمات بانک مرکزی چین در زمینه تزریق وام به پروژه‌های زیرساختی موجب امیدوار ماندن بخش خصوصی این کشور به چشم انداز اقتصاد جهانی شده است.

شاخص های PMI بخش تولید

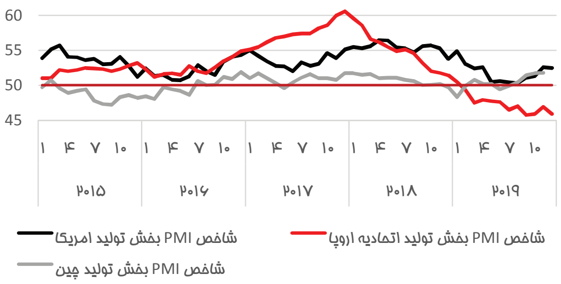

بازارهای کالایی جهانی

طبـق نمودار زیر قیمت فولاد ایران در ماه دسـامبر ۲۰۱۹ روندی تقریبا افزایشی داشته و به بالای ۴۰۰ دلار در تن رسیده است. این افزایش هم راستا با افزایش قیمت فولاد سایر کشورهای تولیدکننده بوده است، به گونه ای که شمش تولیدی کشورهای CIS نیز به ۴۰۹ دلار در تن رسیده است.

روند تغییرات قیمت بیلت صادراتی ایران در مقایسه با منطقه و فاصله با قیمت سنگ آهن

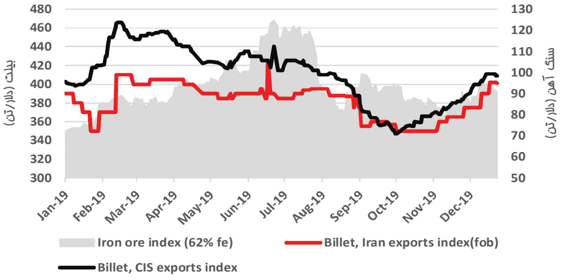

رونـد تغییرات شـاخص جهانـی MSCI World Materials که دربرگیرنـده شـرکت‌های فعال در حوزه مواد شـیمیایی، کانه‌های فلزی و غیرفلزی، فلزات اساسـی، محصولات کشاورزی، و بسته بندی می‌شود؛ نشـان می‌دهـد که در دسـامبر ۲۰۱۹ باتوجه به روند افزایشـی قیمت اغلب کامادیتی‌ها این شاخص نیز به بالاترین مقدار خود در سال ۲۰۱۹ رسیده است.

MSCI World Materials

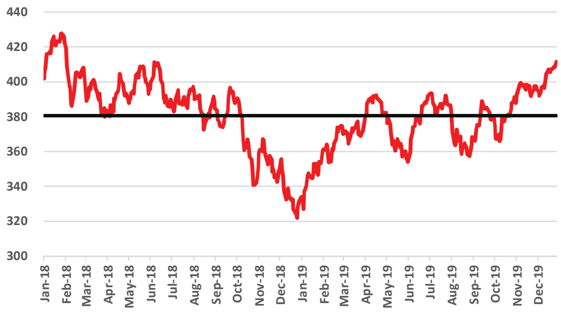

در زمینـه قیمت نفـت، وضعیت تعداد دکل‌های نفتـی آمریکا در ماه دسـامبر ۲۰۱۹ پس از این که به کمتر متوسط ۵ ساله خود رسید؛ روند کاهش آن تاحدی متوقف گردید و نزدیک متوسط ۵ ساله خود باقی ماند. تعداد دکل‌ها چشـم‌انداز میزان تولید نفت آمریکا را ترسیم می‌کند. البته این بار افزایش مقدار آن را می‌توان منشا گرفته از تصمیمات اوپک و روند افزایشی قیمت نفت دانست.

تعداد دکل های نفت امریکا

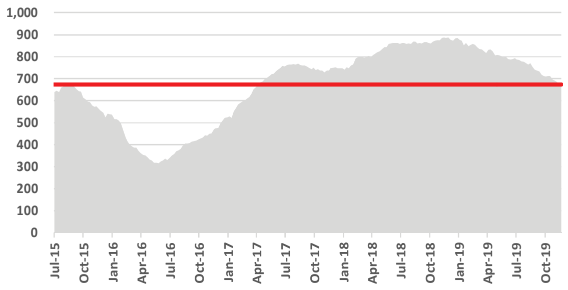

رونـد تغییـرات شـاخص جهانـی شـرکت‌های بخـش انـرژی MSCI World Energy کـه دربرگیرنـده شـرکت‌هایی نظیر اگزون موبیـل، شـورون، رویال داچ، بریتیش پترولیوم وتوتال می‌باشـد نشـان می‌دهد کـه افزایش قیمت نفت موجب افزایش این شـاخص نیز در ماه گذشته شده است.

MSCI World Energy

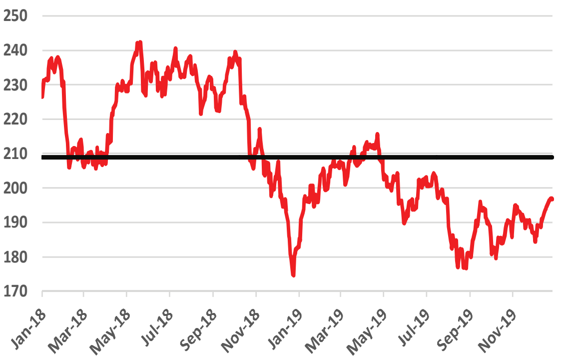

یکی از اتفاقاتی که در ماه گذشته بر بازار جهانی نفت اثر گذاشت عرضه اولیه شرکت آرامکو عربستان بود. بعد از مدت‌ها انتظار بالاخره عرضه اولیه آرامکو انجام شد. البته تنها ۱.۵ درصد از کل سهام شرکت در بازار عرضه شـد، با این حال این شـرکت هم اکنون رکورد ارزشمندترین شرکت دنیا و بزرگترین عرضه اولیه دنیا را در اختیار دارد. در عرضه اولیه این شرکت ۲۸.۲ میلیارد دلار توسط شـرکت کنندگان در عرضه اولیه پرداخت شد، در حالی که در کل ۱۲۸ عرضه اولیه انجام شده در NASDAQ در سال ۲۰۱۹ کل مبلـغ تأمین شـده از محل عرضه اولیه بـه ۲۶.۷ میلیارد دلار می‌رسـد. نوسانات سـهم آرامکو پس از عرضه اولیه نیز در نوع خود جالب بود. این نوسانات نهایتا موجب شد که گلدمن ساکس در پی تثبیت قیمت و کاهش نوسان قیمت سـهم برآید. ارزش بازار شرکت که براساس قیمت عرضه اولیه ۱.۷ تریلیون دلار بود، پس از عرضه با توجه به قیمت بازار سهام آن توانست به هدف ۲ تریلیون دلار مدنظر حکومت عربستان برسد اما پس از آن با کاهش قیمت مواجه بودیم. این سهم در بازار سهام داخلی عربستان به نام Saudi Tadawul Stock Exchange عرضه شـد اما مؤسسات مالی از طریق پلتفرم‌هایی امکان معامله سهام آن را برای سهامداران خارجی نیز فراهم آوردند. برآوردهای مؤسسـات مالی مختلف از ارزش این شـرکت به شرح زیر است.

به نظر اغلب تحلیلگران عدد ۲ تریلیون دلار برای این شـرکت با توجه به قیمت کنونی نفت و میزان تولید آرامکو عدد بزرگی اسـت. این شرکت هم اکنون ۱۰.۳ میلیون بشـکه در روز اسـتخراج می‌کنـد و برای اینکه ارزش آن ۲ تریلیـون دلار باقـی بماند یا باید قیمـت نفت بالای ۷۰ دلار باشـد، یا میزان استخراج نفت بیش از ۱۲ میلیون بشکه در روز برسد که رسیدن به هر دوی این موارد بسیار مشکل است. لذا عربستان برای اینکه آرامکو به ارزش بازار مدنظرش برسد ناچار است که دخالت‌های زیادی در بـازار نفـت بکند تا هم قیمت نفت را بالا نگاه دارد و هم میزان تولید خود را حفظ و حتی افزایش دهد. این امر در آخرین جلسـه اوپک نیز بسـیار مشـهود بود. از طرفی همین امر ریسـک‌های آرامکـو را نیز افزایش داده است زیرا سـهامداران عمده آن یک دولت است و ریسک‌های ژئوپلیتیک آن به آرامکو نیز سـرایت خواهد کرد. بررسـی وضعیت تولید و سودآوری این شـرکت در مقایسه با سودآوری سایر شـرکت‌های بزرگ نفتی نشان می‌دهد که آرامکو هم از نظر میزان تولید و هم از نظر حاشیه سود نسبت به سایر شرکت‌های نفتی برتری دارد.

در بـازار طلا با وجود ظهور نشـانه‌های توافـق آمریکا و چین و کاهش ریسـک‌ها از این منظر اما سـرمایه‌گذاران به خرید طلا و بالا بردن قیمت آن ادامـه دادنـد. از جمله دلایـل این امر می‌توان اشـاره کرد که باوجود اینکه احتمالا کاهش بیشـتر نـرخ بهره آمریکا ضعیف اسـت اما افزایش آن نیز نامحتمل اسـت و سـرمایه‌گذاران از بابت افزایش نرخ بهره آمریکا نگرانی ندارند؛ از سـوی دیگر برخی سـرمایه‌گذاران نیز بازار سـهام را در نقطه اوج خود می‌بینند و در حال شناسـایی سـود و سـرمایه‌گذاری آن در بازار طلا هستند.

روند قیمت جهانی طلا

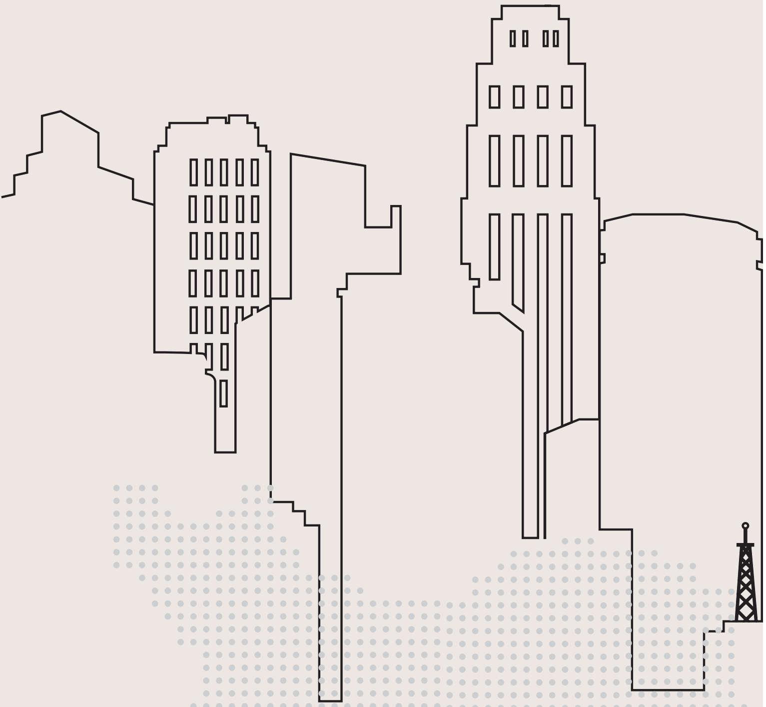

دیده‌بانی
اقتصاد ایران
مسکن و تورم

نرخ تورم: جهش تورم گروه حمل‌ونقل

انتشـار گزارش تورم آذرماه توسط مرکز آمار نشان می‌دهد که پس از شوک افزایش قیمت بنزین در هفته پایانی آبان، روند نزولی تورم متوقف شده و پس از شش ماه نزول متوالی، نرخ تورم نقطه به نقطه در آبان ماه افزایش یافته اسـت. نرخ تورم نقطه به نقطه در پایان آذرماه به رقم ۲۷،۸ درصد رسـیده که تنها کمی بیش از نرخ تورم ۲۷ درصدی پایان آبان‌ماه است. با این وجود باید توجه داشت که نرخ تورم ماهانه در آذرماه به رقم قابل ملاحظه ۳،۲ درصد رسیده است که در مقایسه با میانگین نرخ تورم ماهانه در هشـت ماه ابتدای سـال (۱،۷ درصد ماهانه)، رشد محسوسی داشته است.

نرخ تورم نقطه به نقطه و نرخ تورم دوازده‌ماهه

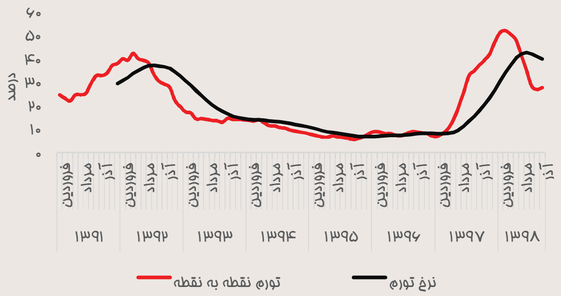

بررسی نرخ تورم ماهانه به تفکیک گروه‌های مختلف نشان می‌دهد که مطابق انتظار، بیشترین رشد ماهانه مربوط به گروه خدمات حمل و نقل بوده است که سریع‌ترین و بیشترین اثرپذیری را از تغییر قیمت حامل‌های انرژی دارد. تورم ماهانه گروه حمل‌ونقل در آذرماه ۹۸ معادل ۱۴٫۷ درصد بوده که این رقم، پس از دی‌ماه ۹۰ (مرحله اول اجرای طرح هدفمندی یارانه‌ها) دومین نرخ بزرگ تورم ماهانه شاخص قیمت این گروه از ابتدای دهه ۸۰ است. لازم به ذکر است که با توجه به رشد ۱۴٫۷ درصدی نرخ تورم ماهانه گروه حمل‌ونقل، نرخ تورم نقطه به نقطه این گروه به رقم ۵۰٫۲ درصد (مقایسه کنید با رقم ۳۳٫۴ درصدی ماه قبل) رسیده است. با توجه به سهم حدود ۵ تا ۷ درصدی هزینه‌های مربوط به حمل‌ونقل در بهای تمام شده محصول، انتظار می‌رود که شوک قیمت بنزین به تدریج به سایر گروه‌ها نیز تسری یابد. نرخ تورم ماهانه گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها نیز در آذرماه معادل ۴٫۲ درصد بوده (مقایسه کنید با ۱٫۲ درصد در ماه قبل) که رقمی قابل ملاحظه است و برای سایر گروه‌ها، نرخ تورم کمتر از ۲ درصد بوده است.

بررسی تورم آذرماه نیز نشان می‌دهد که از میان گروه‌های مختلف، دو گروه خوراکی‌ها و آشامیدنی‌ها و حمل‌ونقل، بیشترین میزان سهم در رشد را در اختیار داشته‌اند که در مورد گروه اول، سهم بالا در سبد مصرفی خانوار (۳۸٫۵ درصد) و در مورد گروه دوم، نرخ بالای رشد ماهانه علت این امر بوده است. لازم به ذکر است که سهم گروه حمل‌ونقل از سبد مصرفی خانوار معادل ۹٫۳ درصد است. این موضوع به معنای آن است که هر ۱ واحد درصد افزایش در شاخص قیمت گروه مذکور، اثری حدود ۰٫۱ واحد درصد بر مجموع شاخص قیمت سبد مصرفی خانوار خواهد داشت.

سهم در رشد گروه‌ها از تورم آذرماه

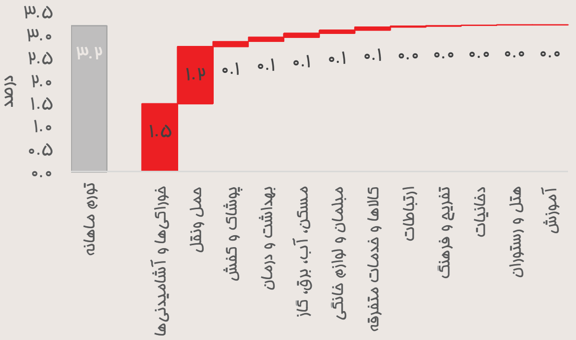

بررسی روند بلندمدت نرخ تورم گروه حمل‌ونقل و مقایسه آن با نرخ تورم کل طی ۱۵ سال اخیر نشان می‌دهد که در این دوره، نرخ تورم گروه حمل‌ونقل طی ۶ مرحله با افزایش مواجه شده است که چهار مورد آن ناشی از شوک قیمت بنزین بوده (موارد ۱ تا ۴) و دو مورد آن ناشی از جهش ارزی و اثرات آن بر قیمت خودرو و قطعات (نظیر لاستیک) بوده است. نکته قابل ذکر آنکه روندهای بلندمدت نشان می‌دهد افزایش در نرخ تورم گروه حمل‌ونقل، همبستگی بالایی با افزایش نرخ تورم کل داشته و انتظار می‌رود افزایش تورم این گروه در شرایط فعلی نیز نتایج مشابهی (افزایش نرخ تورم کل) داشته باشد.

به نظر می‌رسد که افزایش قیمت بنزین در سال ۸۹ (اجرای اولین مرحله طرح هدفمندی یارانه‌ها) از نظر سطوح نرخ تورم موجود، بیشترین شباهت را به شرایط فعلی دارد (شماره ۲) و در مقابل افزایش قیمت بنزین در سال ۹۳ نیز از نظر نزولی بودن روند تورم، بیشترین شباهت را به شرایط جاری دارد (شماره ۳). با در نظر گرفتن تجارب قبلی و با شبیه‌سازی تغییرات متوسط حاصل از سه شوک قبلی قیمت بنزین، می‌توان برآوردی اولیه از چشم‌انداز نرخ تورم را برای سال جاری و سال آینده ارائه نمود. براین اساس می‌توان انتظار داشت نرخ تورم نقطه‌به‌نقطه در پایان اسفندماه سال ۱۳۹۸ رقمی حدود ۳۱ درصد را ثبت نماید و برای سال ۱۳۹۹ نیز رقمی حدود ۳۰ درصد مورد انتظار خواهد بود.

روند بلندمدت نرخ تورم نقطه به نقطه کل و نرخ تورم نقطه به نقطه گروه حمل‌ونقل

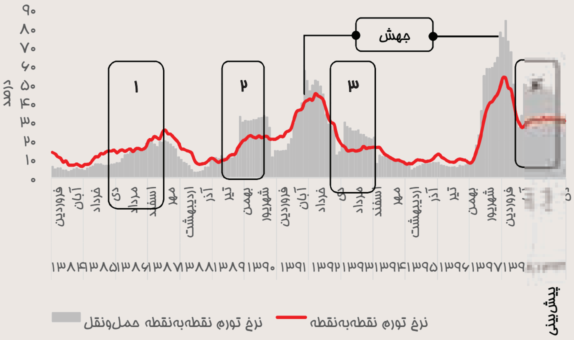

مسکن: تحرک فعالیت‌های سوداگرانه

میانگین قیمت یک متر مربع زیربنای مسکونی در شهر تهران طی آذرماه با رشد قابل ملاحظه ۸٫۵ درصدی به رقم ۱۳٫۵ میلیون تومان رسیده است که بالاترین قیمت مسکن در شهر تهران طی همه ادوار تاریخی است. نرخ رشد ماهانه ۸٫۵ درصدی قیمت مسکن طی آذرماه، که در مقایسه با میانگین ۱٫۶ درصدی نرخ رشد ماهانه در هشت‌ماهه ابتدای سال بسیار بالاست، سبب شده تا نرخ رشد سالانه قیمت مسکن (رشد قیمت مسکن در هر ماه نسبت به ماه مشابه سال قبل)که در شش ماه اخیر روند نزولی شدیدی داشته و از ۱۱۲ درصد در اردیبهشت‌ماه به کمتر از ۴۰ درصد رسیده بود، دوباره افزایش یابد.

نرخ رشد سالانه قیمت مسکن

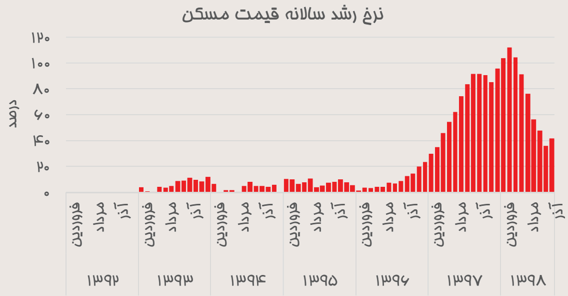

هرچند که میانگین قیمت اسمی مسکن در شهر تهران طی آذرماه به رکورد جدیدی رسیده است اما در مورد ارقام حقیقی (تعدیل شده با شاخص قیمت مصرف کننده)، موضوع متفاوت است و هنوز فاصله حدود ۱۰ درصدی با بالاترین سطح قبلی (در خرداد ۹۸) وجود دارد. با توجه به انتظار افزایش نرخ تورم در ماه‌های آتی، عبور قیمت حقیقی مسکن از سقف قبلی خود، نیازمند رشد قابل ملاحظه قیمت مسکن خواهد بود.

میانگین قیمت یک متر مربع مسکن در شهر تهران

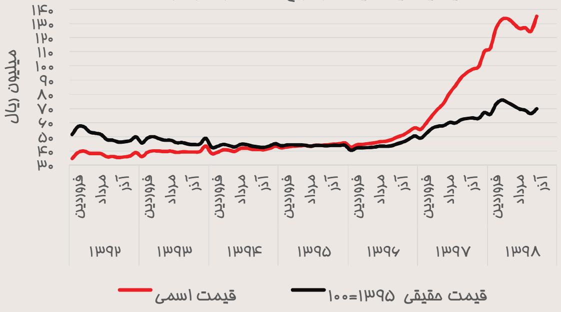

افزایش محســوس قیمت مسکن در شــهر تهران طی آذرماه با جهش میزان معاملات نیز همراه بوده به شکلی که تعداد معاملات آذرماه نسبت به ماه قبل ۱۳۴ درصد و نسبت به ماه مشابه سال قبل ۴۰ درصد افزایش یافته است. افزایش همزمان قیمت و معاملات مسکن در آذرماه به معنای افزایش محســوس تقاضا در این ماه اســت. لازم به ذکر است که با وجود افزایش قابــل ملاحظه معاملات در آذرماه، مجمــوع معاملات در ۹ماهه ابتدای ســال ۹۸ نسبت به دوره مشابه ســال قبل با کاهش ۲۵,۶ درصد مواجه شده است.

این موضوع به معنای آن اســت که خروج مســکن از رکود معاملاتی، نیازمند تداوم افزایش معاملات طی یک دوره چندماهه است.

در مورد ماهیت تقاضای ایجاد شــده برای مســکن در شهر تهران طی آذرماه، به نظر می‌رســد که تقاضای مصرفی ســهم زیادی در این موضوع نداشــته است؛ بررســی قیمت اوراق تسهیلات مســکن طی آذرماه نشان می‌دهد که قیمت این اوراق تغییر چندانی نداشــته اســت و هنوز هم در کمترین سطوح خود طی سال‌های اخیر قرار دارد (مقایسه کنید با قیمت ۷۵ هزار تومانی این اوراق در بهار ۹۷) و با توجه به آنکه رابطه مستقیمی میان تقاضای مصرفی مســکن و تقاضا برای اوراق تسهیلات مسکن وجود دارد، به نظر نمی‌رسد که تقاضای مصرفی مسکن در آذرماه تغییر چندانی را تجربه نموده باشد.

لازم به ذکر اســت که حجم معاملات اوراق تســهیلات مسکن نیز در آذرماه تغییری نداشــته است و نشانی از افزایش تقاضا مشاهده نمی‌شود. با توجه به آنکه کاهش پیوسته درآمد خانوار طی سال‌های اخیر و افزایش قیمت مســکن، که موجب کاهش قابل ملاحظه قدرت خرید خانوار شده، اصلی‌ترین عامل ایجاد شــرایط رکودی در بازار مسکن بوده است، به نظر نمی‌رســد که تحریک تقاضای مصرفی مســکن به سادگی صورت گیرد و نیاز به بهبود شرایط درآمدی خانوار دارد.

لازم به ذکر اســت که با وجود افزایش ۲۵ درصدی ســقف تســهیلات مســکن از محل اوراق در ابتدای دی ماه (براساس مصوبه شــورای پول و اعتبار) هنوز تغییر مشــهودی در شــرایط بازار اوراق تسهیلات مسکن مشاهده نمی‌شود.

قیمت اوراق تسهیلات مسکن در پاییز ۹۸

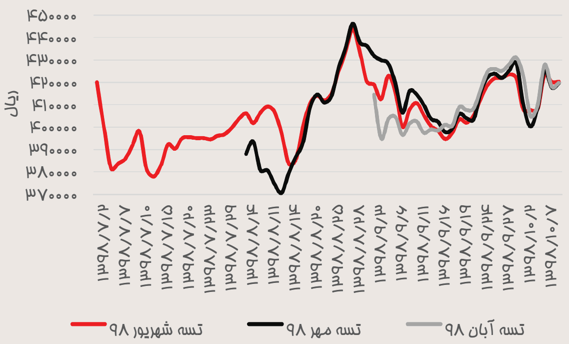

لازم به ذکر اســت که بررســی روند زمانی درآمد حقیقی خانوار نشان می‌دهد که از سال ۱۳۸۶ تاکنون درآمد حقیقی خانوار افت پیوسته‌ای را تجربه نموده است و همین مساله، تاثیر زیادی بر کاهش تقاضای مصرفی خانوار برای مسکن داشته است.

با توجه به شــرایط فعلی کشــور و انتظارات مربوط بــه عملکرد تولید ناخالص داخلی در ســال جاری و سال آینده نیز انتظار می‌رود که درآمد حقیــقی خانوار باز هــم کاهش یابد و لذا افزایــش تقاضای مصرفی برای مسکن بسیار نامحتمل خواهد بود.

نکته مهم دیگر آنکه براســاس داده‌های طرح بودجه خانوار مرکز آمار ایران، در ســال ۱۳۹۷ نســبت تملک مســکن در بین خانوارهای شهری معادل ۶۴,۱ درصد بوده که این رقم، کمترین میزان در دهه ۹۰ است.

درآمد حقیقی خانوار ۱۰۰=۱۳۹۵

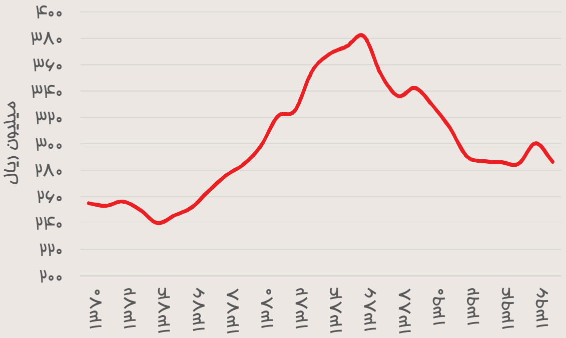

بررســی اطلاعــات مربوط به گزارش قیمت مســکن نقاط شــهری در تابستان ۹۸ که توسط مرکز آمار منتشر شده نیز نشان می‌دهد که رابطه مستقیمی میان تولید ناخالص داخلی هر استان و میانگین قیمت مسکن وجود دارد به شــکلی که می‌توان گفت افزایش میزان درآمد سرانه، منجر بــه افزایش تقاضا برای مســکن خواهد شــد و نتیجــه آن افزایش قیمت مسکن خواهد بود. این موضوع به خوبی اثرات تقاضای مصرفی بر افزایش قیمت مسکن را نشان می‌دهد.

در واقــع می‌تــوان گفت که در کنــار داده‌های زمانــی درآمد خانوار، داده‌های مقطعی تولید ناخالص داخلی، وجود رابطه مستقیم میان قیمت مسکن و درآمد را تایید می‌کند.

با توجه به آنچه که گفته شــد، به نظر می‌رســد کــه تقاضای مصرفی ســهم زیادی در افزایش قیمت مسکن در آذرماه نداشته است و تقاضای سرمایه‌گذاری یا سفته‌بازانه، محرک اصلی رشد آذرماه بوده است.

در مورد چشــم‌انداز بلندمدت سرمایه‌گذاری در مسکن نیز باید توجه داشــت که داده‌های تاریخی نشان می‌دهد که از ابتدای دهه ۷۰ تاکنون قیمت حقیقی مســکن رشد چندانی نداشته است و این کالای سرمایه‌ای تنها توانسته که کاهش ارزش ناشی از تورم را جبران نماید. هرچند که در برخی مقاطع کوتاه‌مدت نظیر ســال ۸۶، قیمت حقیقی مسکن (به دلیل پیامدهای بیماری هلندی) افزایش چند برابری نیز داشــته اما این رشــد بنا به دلایلی نظیر افزایش بعدی تورم یا افزایش عرضه مسکن، به سرعت از میان رفته است.

در مورد جهش اخیر قیمت مســکن نیز، انتظار می‌رود که در سال‌های ۱۳۹۹ و ۱۴۰۰ شــرایط مشابهی ایجاد شــود و قیمت حقیقی مسکن تا حدی کاهش یابد.

لازم بــه ذکر اســت که جهش قیمت حقیقی مســکن در ســال ۸۶، همزمانــی معنــاداری بــا افزایش درآمــد حقیقــی خانوار در آن ســال داشته است.

قیمت حقیقی مسکن در شهر تهران در بازه بلندمدت ۱۰۰=۱۳۹۵

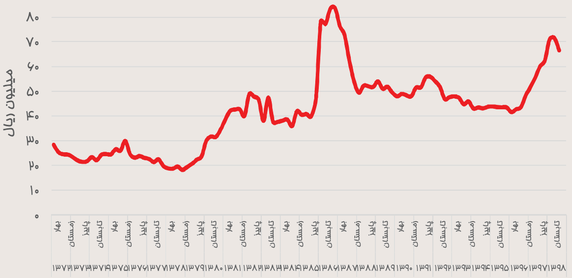

سپرده‌های بانکی: تداوم افزایش سرعت گردش پول

تحولات ترکیب سپرده‌ها در نمونه منتخب بانکی طی آذرماه به شکلی بوده که برای دومین ماه متوالی، سهم سپرده‌های بلندمدت (یک ساله) کاهش یافته است. سپرده‌های یک ساله که از بهمن‌ماه سال گذشته و همزمان با تغییر سیاست نحوه محاسبه سود سپرده‌های کوتاه‌مدت از روزشمار به ماهشمار و همچنین با توجه به ایجاد آرامش نسبی در فضای اقتصاد و بازارهای مالی با استقبال نسبی مواجه شده بودند و سهم آن‌ها به صورت آرام در حال افزایش بود، با تغییر شرایط اقتصاد کلان و بازارهای مالی مجددا به روند کاهشی خود بازگشته‌اند. با توجه به آنکه در پایان بهمن و اوایل اسفندماه، بیش از ۲۰۰ هزار میلیارد تومان گواهی سپرده یک ساله سررسید خواهد شد و نظر به آنکه شرایط و چشم‌انداز اقتصاد به شکلی است که انتظار افزایش نرخ تورم و ایجاد فرصت‌های سفته‌بازانه نزد آحاد اقتصادی تقویت شده است، انتظار می‌رود که بخش قابل ملاحظه‌ای از صاحبان این گواهی‌ها در نرخ‌های فعلی ۲۰ درصد اقدام به تمدید سپرده‌های خود ننمایند. به این ترتیب، عدم افزایش نرخ پیشنهادی به این سپرده‌گذاران (سیاست پولی انقباضی) احتمالا منجر به تبدیل بخشی از سپرده‌های یک‌ساله به سپرده‌های جاری تا پایان سال خواهد شد.

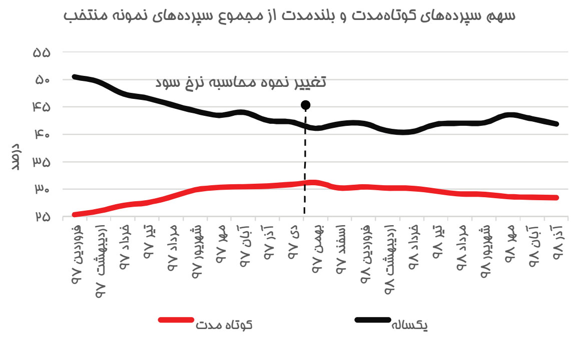

سهم سپرده‌های جاری در نمونه منتخب بانکی نیز که در آبان‌ماه با رشد قابل ملاحظه به ۱۵ درصد رسیده بود، در آذرماه نیز افزایش یافته و به بیش از ۱۶ درصد رسیده است. این موضوع سبب شده میانگین سپرده‌های جاری در سال ۹۸ نسبت به میانگین سال قبل، رشدی حدود ۴۰ درصد را تجربه نماید. افزایش این نوع از سپرده‌ها، به خوبی موید فرضیه عدم تمایل سپرده‌گذاران به نرخ سود ۲۰ درصدی فعلی و نگهداری وجوه به صورت جاری جهت بهره‌برداری از فرصت‌های سفته‌بازانه احتمالی آتی است.

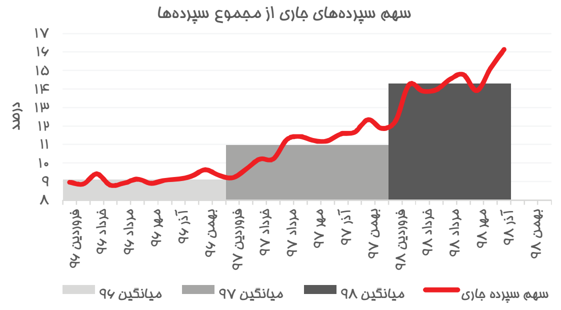

تسهیلات بانکی: کمبود سرمایه در گردش

براساس آمار منتشره توسط بانک مرکزی در هشت‌ماهه ابتدای سال ۹۸ مجموع ارزش تسهیلات اعطایی توسط شبکه بانکی به رقم ۵۳۱۳

دیده‌بانی

اقتصاد ایران

هزار میلیارد ریال رسیده است که این رقم رشدی معادل ۲۷,۶ درصد را نسبت به دوره مشابه سال قبل نشان می‌دهد. البته با در نظر گرفتن تغییرات تورم و رشد سه برابری نرخ ارز می‌توان گفت که ارزش حقیقی تسهیلات اعطایی نسبت به سال قبل منفی بوده است. ترکیب تسهیلات نیز در هشت ماهه به شکلی بوده که سهم تسهیلات ایجاد و سرمایه در گردش کاهش یافته و در مقابل سهم تسهیلات مربوط به توسعه و خرید کالا افزایش یافته است.

با توجه به آنکه افزایش قابل ملاحظه قیمت مواد اولیه و نهاده‌های تولید موجب شده که نیاز به سرمایه در گردش بنگاه‌ها افزایش یابد، عدم رشد تسهیلات مربوط به سرمایه در گردش می‌تواند مستقیما بر کاهش میزان تولید اثرگذار باشد. نکته قابل ملاحظه دیگر آنکه در هشت ماهه ابتدای سال، بیش از ۶۵۰۰ میلیارد ریال تسهیلات خرید کالا توسط شبکه بانکی پرداخت شده است و با توجه به آنکه ماهیت این نوع از تسهیلات مصرفی (و نه سرمایه‌ای) بوده و بخشی از آن به جای خرید کالای مصرفی خانوار، صرف فعالیت‌های سفته‌بازی (نظیر خرید طلا و ارز) می‌شود، می‌توان گفت که سهم تسهیلات مولد در سال جاری کاهش یافته است.

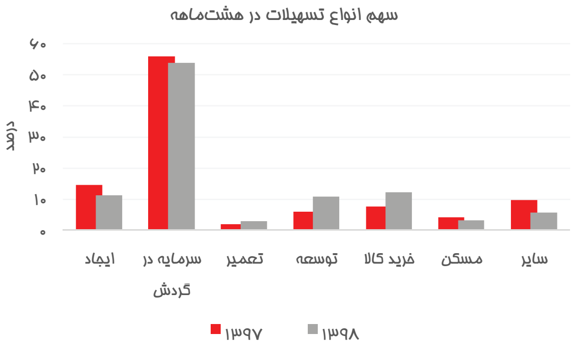

نرخ ارز: انتظار افزایش آرام

نرخ ارز پس از یک دوره تقریبا طولانی از ثبات نسبی، در آذرماه با افزایش قابل ملاحظه‌ای مواجه شده است. رشد ماهانه نرخ ارز در آذرماه برای نخستین بار در سال جاری دو رقمی بوده و بیشترین میزان ثبت شده برای رشد ماهانه نرخ ارز از مهرماه سال گذشته تاکنون است. نرخ ارز نیمایی نیز پس از چهار ماه نزول، در آذرماه افزایش یافته است اما میزان رشد آن کمتر از رشد نرخ ارز آزاد بوده و به این ترتیب شکاف میان دو نرخ مجددا به بیش از ۱۰ درصد افزایش یافته است. تداوم روند افزایشی شکاف میان دو نرخ می‌تواند از یکسو منجر به افزایش تقاضا برای ارز نیمایی شده و مشکلاتی را برای تخصیص ایجاد نماید و از سوی دیگر می‌تواند منجر به کاهش عرضه ارز در این بازار و عدم بازگشت ارز حاصل از صادرات شود.

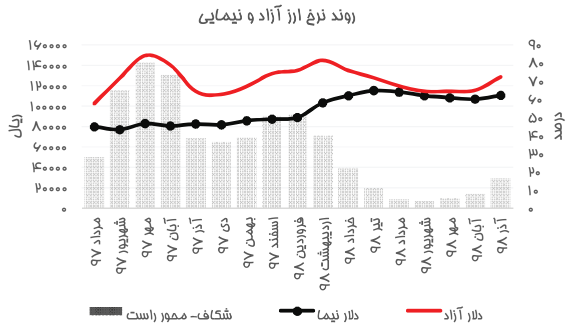

در مورد دلایل رشد نرخ ارز در آذرماه به نظر می‌رسد که از یک سو تغییر جهت انتظارات تورمی پس از افزایش قیمت بنزین بر این قضیه موثر بوده و از سوی دیگر با مشخص شدن کلیات بودجه سال ۹۹، احتمال افزایش نرخ ارز در سال آینده به دلیل کاهش درآمدهای ارزی دولت تقویت شده است.

در کنار این موارد، باید توجه داشت که بررسی الگوی ماهانه نرخ ارز در سال‌های اخیر نشان می‌دهد که غالبا نرخ ارز در آذرماه هر سال (بنا به دلایلی نظیر افزایش میزان تقاضا توسط واردکنندگان جهت تسویه حساب‌ها در پایان سال مالی خارجی) با افزایش مختصر و کاهش بعدی مواجه می‌شود.

به این ترتیب به نظر می‌رسد که بخشی از افزایش نرخ ارز در ماه گذشته نیز مربوط به تکرار الگوی ماهانه بوده که البته در شرایط فعلی انتظار تکمیل الگو و بازگشت نرخ، احتمال پایینی دارد.

در مورد چشم‌انداز نرخ ارز در ماه‌های آینده باید توجه داشت که بررسی تراز تجاری غیرنفتی نشان می‌دهد که در سال جاری شرایط مناسبی برای این متغیر وجود نداشته است و انتظار می‌رود تا پایان سال میزان کسری تراز تجاری به رقمی در حدود ۲ میلیارد دلار بالغ گردد. البته باید توجه داشت که رقم مذکور، نسبت به تجارب تاریخی چندان قابل ملاحظه نیست و تنها یک کسری مختصر برای تراز تجاری تلقی می‌شود. تراز تجاری منفی به معنای کاهش نسبی صادرات در مقابل واردات است و نتیجه تبعی آن برای بازار ارز، فشار تقاضا خواهد بود.

به این ترتیب انتظار می‌رود که از ناحیه تقاضای مصرفی ارز در بخش تجارت خارجی، نرخ ارز با افزایش تقاضا و احتمالا افزایش آرام نرخ مواجه شود.

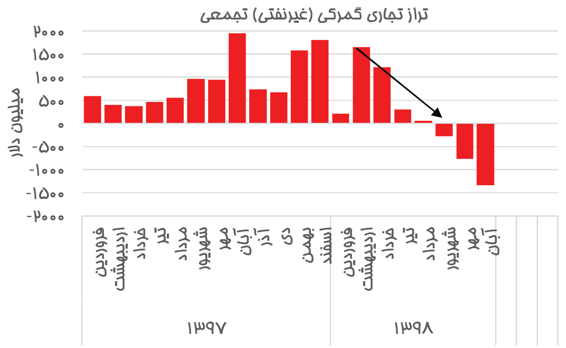

البته بررسی آمار مربوط به عرضه ارز در سامانه نیما نشان می‌دهد که میزان عرضه ارز به صورت آرام در حال افزایش است و به این ترتیب انتظار می‌رود که در صورت تداوم این شرایط، نرخ ارز در این سامانه تغییر چندانی نداشته باشد و تنها افزایش آرام آن تا پایان سال مورد انتظار خواهد بود.

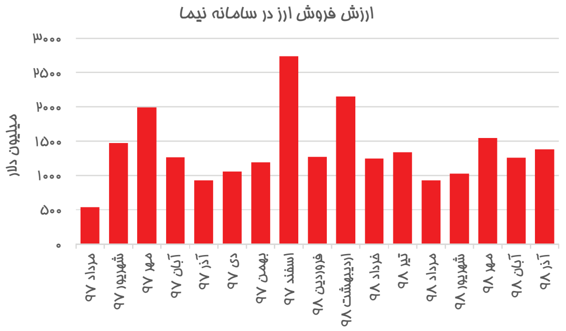

در کنار تجارت خارجی، سرمایه‌گذاری خارجی نیز بخش دیگری از عرضه و تقاضای مصرفی ارز را تشکیل می‌دهد و می‌تواند بر نرخ ارز موثر باشد. بررسی میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی (FDI) جذب شده در کشور طی دو دهه اخیر نشان می‌دهد که از یکسو مقادیر سرمایه وارد شده به کشور بسیار کم و در محدوده ۲،۵ تا ۴،۵ میلیارد دلار بوده و از سوی دیگر روند آن طی سال‌های اخیر نزولی بوده است. در مورد سال‌های ۹۷ و ۹۸ هنوز آمار رسمی میزان سرمایه‌گذاری خارجی جذب شده وجود ندارد اما با توجه به افزایش ریسک سیاسی کشور به دلیل اعمال دور جدید تحریم‌ها علیه اقتصاد ایران، انتظار کاهش ارقام وجود دارد.

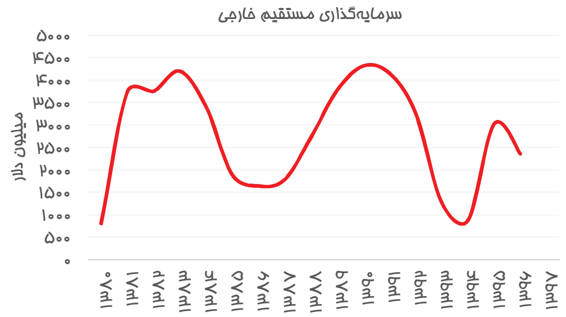

بررسی سرمایه‌گذاری پورتفوی خارجی (FPI)، به عنوان تقریبی از میزان سرمایه‌گذاری مستقیم خارجی، نیز نشان می‌دهد که پس از خروج ایالات متحده از برجام در اردیبهشت ۹۷، خروج قابل ملاحظه دارایی رخ داده است به شکلی که سهم ۰،۵ درصدی سهامداران خارجی از ارزش بازار سهام، به حدود ۰،۱ درصد کاهش یافته است. به این ترتیب می‌توان گفت که در مجموع انتظار نمی‌رود سرمایه‌گذاری خارجی بتواند اثر قابل ملاحظه‌ای بر سمت عرضه ارز و در نهایت کاهش نرخ ارز داشته باشد.

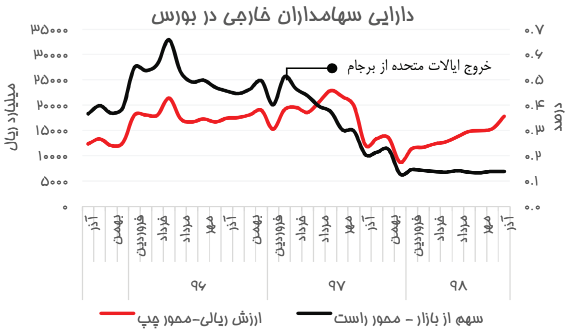

در مورد تقاضای احتیاطی ارز نیز به نظر می‌رسد که تقاضای خرید ملک در ترکیه توسط شهروندان ایرانی می‌تواند نماینده خوبی برای این متغیر باشد. بررسی خریداران خارجی ملک در ترکیه نشان می‌دهد که در آبان‌ماه سال جاری ، ایرانی‌ها بیش از ۵۰۰ ملک در شهرهای مختلف ترکیه خریداری نموده‌اند (مقایسه کنید با ۴۰۰۰ آپارتمانی که در همین ماه در شهر تهران معامله شده است) و از این حیث پس از شهروندان عراقی، در رتبه دوم قرار گرفته‌اند.

روند زمانی خرید ملک در ترکیه توسط ایرانی‌ها به شکلی است که در دو سال اخیر، جهش مشهودی اتفاق افتاده است و با وجود افزایش نرخ ارز (که تبدیل دارایی ریالی به ارزی را غیرموجه می‌نماید) تعداد بیشتری از افراد اقدام به خروج سرمایه خود از این راه نموده‌اند.

هرچند که از شهریور ۹۷ قوانین مهاجرتی ترکیه تسهیل شده و اعطای تابعیت به شرط سرمایه‌گذاری ۲۵۰ هزار دلاری موجب جذابیت سرمایه‌گذاری در این کشور شده اما باید توجه داشت که در کنار افزایش شمار ایرانیان خریدار ملک در ترکیه، سهم این افراد نیز در بین خریداران خارجی ملک در ترکیه، به شکل محسوسی در حال افزایش است و از کمتر از ۳ درصد به حدود ۱۲ درصد رسیده است. مجموع این موارد گویای آن است که بنا به دلایلی نظیر افزایش ریسک‌های سیاسی-اقتصادی و بی‌ثباتی شرایط اقتصاد کلان، تقاضای احتیاطی ارز به صورت پیوسته در حال افزایش است و این موضوع می‌تواند بر نرخ ارز اثرگذار باشد. در مورد ابعاد تقاضای احتیاطی ارز به شکل خروج سرمایه، هرچند که اعداد دقیقی در دسترس نیست اما با در نظر گرفتن رقم حداقل ۲۵۰ هزار دلار(شرط اعطای تابعیت) برای هر یک از املاک خریداری شده توسط ایرانی‌ها در ترکیه، می‌توان گفت که از ابتدای سال ۹۷ تا پایان آبان ۹۸ بیش از ۲ میلیارد دلار سرمایه از کشور تنها به مقصد ترکیه خارج شده است. البته خروج مقادیر قابل ملاحظه‌ای به مقاصدی نظیر گرجستان، امارات و کانادا نیز متصور است.

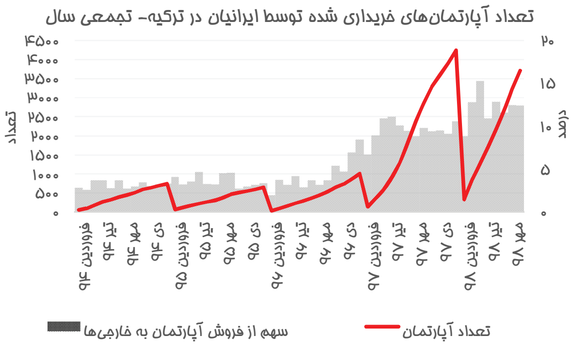

با عنایت به جمیع موارد ذکرشده، انتظار می‌رود که نرخ ارز طی ماه‌های باقیمانده از سال جاری و احتمالا سال آینده، روند نزولی آرامی متناسب با افزایش نرخ تورم داشته باشد.

البته در این میان، دو مساله ضرب‌الاجل مربوط به لایحه FATF در اواخر بهمن‌ماه و همچنین سررسید شدن حدود ۲۰۰ هزار میلیارد تومان اوراق گواهی سپرده یک‌ساله در اواخر بهمن و اوائل اسفند، دو رویداد مهمی است که می‌تواند شوک‌های افزایشی کوتاه‌مدت (و یا حتی بلندمدت) بر نرخ ارز داشته باشد.

در نهایت باید توجه داشت که بررسی گزارش اجماع تحلیلگران نشان می‌دهد که میانگین انتظارات در مورد نرخ ارز سال ۹۸ براساس نظرسنجی صورت گرفته تقریبا معادل ۱۳ هزار تومان با حد پایین ۱۱ هزار تومان و حد بالای ۱۹ هزار تومان بوده است. رقم میانگین انتظارات، فاصله کمی با مقادیر واقعی نرخ ارز در بازار دارد اما باید توجه داشت که حد بالای انتظارات، نسبت به نظرسنجی‌های قبلی، رشد قابل ملاحظه‌ای داشته است. این موضوع می‌تواند به عنوان نشانه‌ای از تغییر جهت انتظارات تلقی گردد.

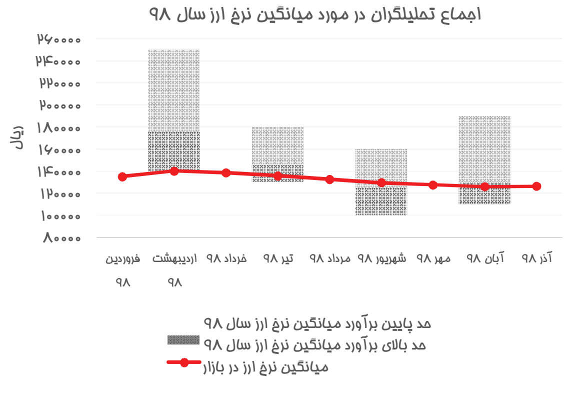

دیده‌بانی

اقتصاد ایران

بازار سهام

بازار سهام که پس از رشد قابل ملاحظه در نیمه اول سال، طی ماه‌های مهر و آبان شـرایط نسبتا آرام و بی‌ثباتی را تجربه نموده بود، در آذرماه با رشـد قابل ملاحظه مواجه شده است. میزان رشد بورس در آذرماه معادل ۱۶٫۱ درصد بوده اسـت و به این ترتیب، رشد ۹ماهه ارزش بازار به حدود ۹۰ درصد رسیده است.

در مورد دلایل رشد بازار طی آذرماه می‌توان به مواردی مانند تحریک انتظـارات تورمی پـس از افزایش قیمت بنزین، افزایش نـرخ ارز، افزایش قیمت جهانی نفت و سایر کالاهای پایه پس از توافق تجاری چین و ایالات متحده و رفع نااطمینانی‌های ناشـی از لایحه بودجه ۹۹ اشاره نمود. البته به نظر می‌رسـد که مورد آخر، مهم ترین علت رشـد بـازار در آذرماه بوده اسـت و با مشخص شدن مختصات کلی بودجه دولت و اتکاء آن بر انتشار اوراق، نگرانی فعالان بازار از احتمال مداخله دولت در سـود شـرکت‌ها (به روش‌های مختلف نظیـر افزایش نرخ مالیات، بهره مالکانه، قیمت نهاده‌ها، عوارض صادراتی و موارد مشابه) رفع شده و تقاضا برای خرید سهام افزایش یافته است.

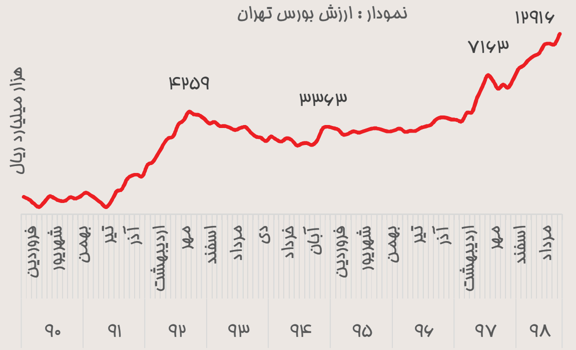

با وجود افزایـش قابل ملاحظه ارزش بازار طی آذرماه، افزایش نرخ ارز موجب شـده که ارزش دلاری بازار رشـد زیادی را تجربه ننماید. در حال حاضر ارزش دلاری بازار معادل ۱۰۰ میلیارد دلار اسـت و این رقم معادل ارزش بازار در ابتدای سال ۹۵ است. با توجه به چشم‌انداز ایجاد شده برای بودجه دولت، نقدینگی، نرخ تورم و نرخ ارز، به نظر می‌رسـد که این رقم برای ماه‌های آینده و سال آینده هنوز جای رشد دارد.

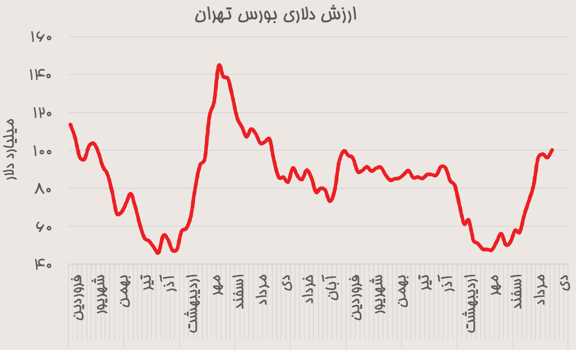

در مورد ترکیب رشد بازار طی ۹ماهه ابتدای سال باید توجه داشت که صنایع مرتبط با کالاهای پایه نظیر شیمیایی، فلزات اساسی و فرآورده‌های نفتی، بیشـترین سـهم در رشد بازار را داشـته‌اند. گروه دارویی (به دلیل احتمال حذف ارز ۴۲۰۰ تومانی)، گروه بانکی (به دلیل مساله تسعیر نرخ ارز و تجدید ارزیابی دارایی‌ها) و گروه خودرو (به دلیل احتمال افزایش نرخ محصولات و تجدید ارزیابی دارایی‌ها) سایر گروه‌هایی هستند که سهم در رشد بالایی طی ۹ ماه ابتدای سال داشته‌اند.

بررسی سودآوری بنگاه‌ها نشان می‌دهد که تا پایان آذرماه بیش از ۱۱۰۰ هزار میلیارد ریال سود توسط شرکت‌های بورسی محقق شده است که این رقم نسبت به دوره مشابه سال قبل معادل ۱۰۱ درصد افزایش یافته است. ترکیب سودآوری نیز به شکلی بوده که صنایع بزرگ و وابسته به کالاهای پایه، بیشترین میزان سودآوری را داشته‌اند و مجموع سود این چهار صنعت، حدود ۷۵ درصد از کل سود بازار بوده است. با این وجود، مقایسه سهم سودآوری و سهم از رشد این صنایع نشان دهنده عدم تناسب میان سودآوری و رشد قیمت است. در واقع می‌توان گفت که میزان رشد قیمت سهام در صنایع مرتبط با کالاهای پایه، کمتر از بازدهی آن‌ها بوده است و در مقابل صنایعی که سودآوری کمتری داشته‌اند، رشد بیشتری را تجربه نموده‌اند.

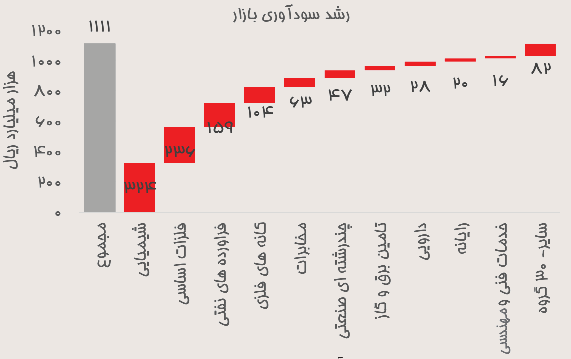

محاسبه نسبت قیمت به درآمد برای گروه‌های عمده بازار نشان می‌دهد که در آذرماه، نسبت قیمت به درآمد برای تمامی گروه‌ها افزایش یافته اما میزان رشد، برای گروه‌های کوچک بسیار بیشتر بوده است.

هرچند که با تغییر انتظارات تورمی در یک ماه گذشته، انتظار افزایش قیمت محصولات برای برخی گروه‌ها نظیر کالاهای مصرفی طی سال آینده وجود دارد اما باید توجه داشت که در شرایط فعلی، قیمت‌گذاری سهام شرکت‌ها در گروه‌ها، بسیار نامتعارف به نظر می‌رسد و تعدیل قیمتی در ارزش بازار اینگونه شرکت‌ها چندان دور از انتظار نخواهد بود. در سمت مقابل به نظر می‌رسد برای گروه‌های بزرگ که سودآوری مناسبی داشته و با افزایش نرخ ارز شرایط آن‌ها باز هم بهتر خواهد شد، قیمت‌های فعلی جذابیت زیادی برای خرید دارند و انتظار رشد آرام این گروه‌ها طی ماه‌های آینده وجود دارد.

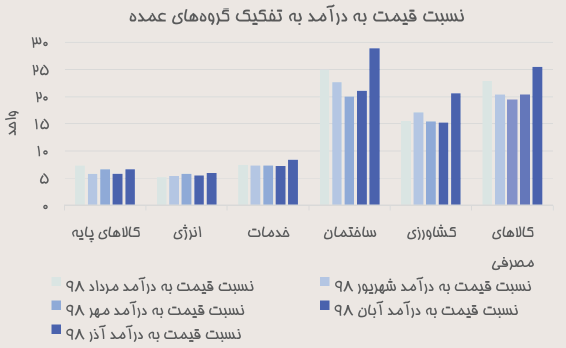

در مورد چشم‌انداز سودآوری بنگاه‌ها نیز شرایط به شکلی است که با در نظر گرفتن برخی مفروضات برای قیمت جهانی کالاهای پایه و نرخ ارز، می‌توان برآوردی اولیه از سودآوری شرکت‌ها تا پایان سال ارائه نمود.

برای سال ۱۳۹۸ انتظار می‌رود که مجموع سود محقق‌شده شرکت‌ها تا پایان سال به محدوده ۱۲۵۰ هزار میلیارد برسد و برای سال ۱۳۹۹ نیز برآوردهای اولیه نشانگر افزایش سود تا محدوده ۱۴۰۰ هزار میلیارد ریال خواهد بود. البته باید توجه داشت که هر گونه تغییر محسوس و پیش‌بینی نشده در مواردی مانند قیمت‌های جهانی یا نرخ ارز می‌تواند این برآورد را تحت تاثیر قرار دهد.

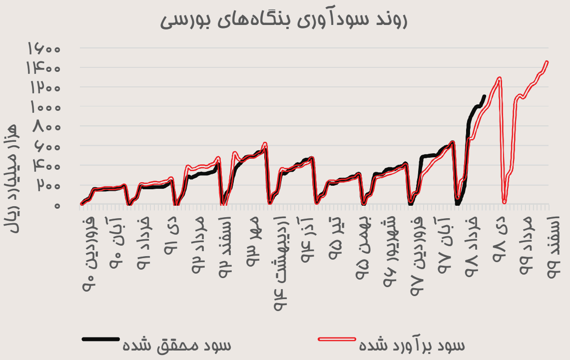

با توجه به رشد سریع بازار در آذرماه، اقبال سهامداران به بازار نیز افزایش یافته و ارزش معاملات نیز افزایش قابل ملاحظه‌ای داشته است به شکلی که میانگین معاملات روزانه برای نخستین بار به بیش از ۳ هزار میلیارد تومان رسیده است. این موضوع در حالی رخ داده که میانگین ارزش معاملات در سال جاری در محدوده ۱۵۰۰ میلیارد تومان قرار داشته است. با توجه به روند صعودی معاملات در هفته‌های اخیر، افزایش بیشتر میزان معاملات و ثبت رکوردهای جدید چندان دور از انتظار نخواهد بود. در مورد ماهیت رشد معاملات از ابتدای آذرماه باید توجه داشت که معاملات افراد حقوقی تغییر چندانی نداشته اما میزان معاملات افراد حقیقی با افزایش قابل ملاحظه مواجه شده است به شکلی که رکوردهای جدیدی از میزان معاملات افراد حقیقی ثبت شده است. با توجه به آنکه معامله‌گران حقیقی و خرد غالبا از دانش تحلیلی بالایی برخوردار نبوده و رفتار هیجانی زیادی دارند، به نظر می‌رسد که افزایش میزان معاملات این افراد می‌تواند خطرات زیادی برای کلیت بازار داشته باشد و از یکسو منجر به افزایش قیمت غیرمعقول در سهام کم‌ارزش و ایجاد حباب قیمتی شده و از سوی دیگر با هیجان‌زدگی و خروج ناگهانی از بازار سهام، زمینه‌ساز ایجاد هراس گسترده و ریزش جمعی بازار شود.

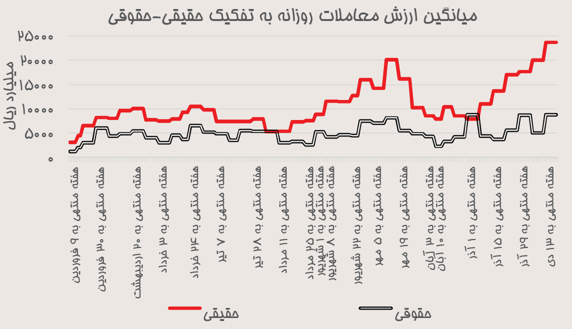

بررسی ترکیب معاملات افراد حقیقی طی ماه‌های اخیر نشان می‌دهد که پس از فروش قابل ملاحظه سهام توسط این افراد در انتهای آبان و پس

از افزایش قیمت بنزین، دارایی ســهام این افراد به صورت پیوســته با افزایش مواجه شده است به شکلی که طی آذرماه بیش از ۱۲۰۰ میلیارد تومان سهام جدید توسط این افراد (به صورت خالص) خریداری شده است. طی دو هفته ابتدایی دی ماه نیز میـزان خرید افزایش یافته و ۱۱۰۰ میلیارد تومان دیگر به دارایی این افراد اضافه شــده اســت. این تغییرات سریع، که احتمالا بخش زیادی از آن به صورت خرید سهام کم ارزش نیز بوده است، پتانسیل نوسانات ناشی از اقدامات بعدی سهامداران حقیقی برای فروش را افزایش خواهد داد و نتیجه آن، تشدید نوسانات در ماه‌های آینده خواهد بود.افزایش قابل ملاحظه ارزش معاملات سهام در دو سال اخیر (به دلیل افزایش قیمت سهام و افزایش تعداد معاملات) موجب شده تا کارمزد معاملات نیز در این دوره افزایش قابل ملاحظه‌ای داشــته باشد. برآورد درآمد کارگزاری‌ها از محل کارمزد معاملات اوراق بهادار نشــان می‌دهد که درآمد ۹ماهه ابتدای ســال بیش از ۲۷ هزار میلیارد ریال بوده اســت که این رقم نســبت به مجموع درآمد ســال ۱۳۹۷ معادل ۹۰ درصد و نســبت به مجموع درآمد سال ۱۳۹۶ معادل ۳۴۰ درصد رشــد را نشــان می‌دهد. برآوردهای اولیه از درآمد پایان سال ۱۳۹۸ نیز رشد ۱۴۰ درصدی و ۵۷۰ درصدی درآمد نســبت به سال‌های ۱۳۹۷ و ۱۳۹۶ را نشان می‌دهد. لازم به ذکر است که تعدیل درآمدهای اسمی با نرخ تورم نیز بیانگر رشد چشمگیر درآمد حقیقی این نهادهای مالی است.

با توجه به برنامه دولت، بانک‌ها و دیگر نهادهای عمومی (نظیر ســازمان تأمین اجتماعی) برای واگذاری ســهام خود در بورس و فرابورس از یکسو و با توجه به رشــد حدود ۲ برابری اوراق تأمیــن مالی دولت در قانون بودجه ســال آینده از ســوی دیگر، انتظار تداوم روند افزایشــی معاملات و درآمد کارگزاری‌ها در سال آتی نیز وجود دارد.

درآمد کارگزاری‌ها از محل کارمزد معاملات

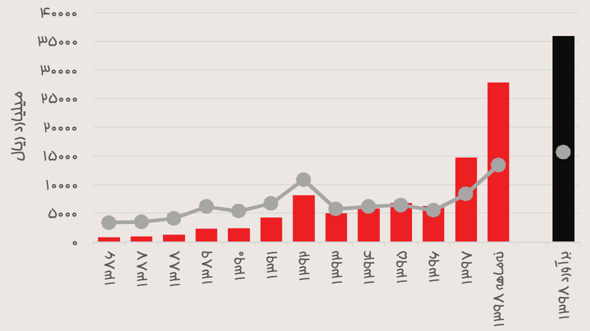

در کنــار کارگزاری‌ها، به نظر می‌رســد که گــروه فعالیت‌های کمکی به نهادهای مالی واســط (شــامل شــرکت‌های بورس تهران، فرابورس، تأمین ســرمایه نوین، تأمین سرمایه لوتوس و تأمین ســرمایه امید) نیز از شرایط مثبت و پررونق بازار سرمایه بهره برده است.

براساس صورت‌های مالی شــش‌ماهه، حاشیه سود این گروه در مجموع نسبت به سال قبل حدود ۵ درصد افزایش یافته است و با توجه به روندها و شرایط بازار سرمایه، رشد بیشتر در این گروه نیز می‌تواند محتمل باشد.

حاشیه سود در گروه فعالیت‌های کمکی به نهادهای مالی واسط

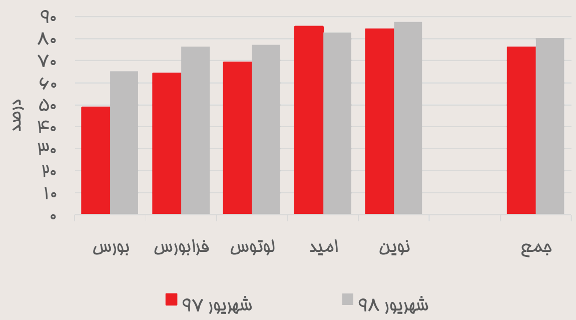

تهیه شده در شرکت سرمایه‌گذاری سامان مجد

بررسی عملکرد ۹ماهه در مقایسه با سال ۹۷نشان داد:

سود خالص سیمان آبیک ۹۰۰درصد رشد کرد

در سومین روز جلسات بررسی عملکرد ۹ ماهه شرکت‌های تابعه سیمان تامین و هلدینگ فارس خوزستان، جلسه عملکرد و بودجه سال آتی سیمان آبیک، درمحل هلدینگ سیمان تامین برگزار شد.

به گزارش روابط عمومی سیمان تامین شستا، در این رویداد مدیرعامل سیمان آبیک گزارش مفصلی از بهبود عملکرد این شرکت ارائه داد که خبر از رشد ویژه و ۹۰۰ درصدی سود خالص این شرکت داشت.

بر اساس این گزارش، درآمد فروش سیمان آبیک در مقایسه بودجه پیش بینی شده ۴۲درصد رشد را ثبت کرده و نسبت به دوره سال قبل هم ۷۹ درصد افزایش را نشان داده است.

بررسی سود خالص این شرکت هم در مقایسه با بودجه پیش بینی شده ۹ ماهه، ۸۸۱درصد رشد و در مقایسه با دوره مشابه سال قبل نیز رشد ۹۰۰ درصدی داشته است.

گفتنی است این سلسله نشست که برای بررسی وضعیت ۳۱ شرکت تابعه سیمان تامین در محل این شرکت برگزار می‌شود، با حضور رضا جمارانیان مدیرعامل سیمان تامین شستا، حمیدرضا هوشیاری مدیرعامل هلدینگ فارس و خوزستان، به مدت بیش از ۳ساعت،برقرار و عملکرد و برنامه‌های پیش روی این شرکت برای سال آتی نیز بررسی شد.

«پتروفرهنگ» با گام‌های بلند

در مسیر رسیدن به یکی از سه هلدینگ برتر صنعت پتروشیمی در کشور

پتروفرهنگ از شـرکت‌های زیرمجموعه صندوق ذخیره فرهنگیان اسـت که در سال ۱۳۸۷ با سرمایه ۱۰ میلیاردی با هدف سـرمایه‌گذاری این صندوق در صنعت نفت، گاز، پتروشیمی و انرژی در کشور در قالب شرکت سهامی خاص تاسـیس شـد. این شرکت ابتدا کار خود را با در اختیار گرفتن سهام برخی مجتمع‌های پتروشیمی در کشور آغاز کرد. اما اکنون این شـرکت با در اختیار داشـتن سهام شرکت‌هایی چون خراسان، مروارید و هلدینگ انرژی سپهر، اقدام به احداث مجتمع‌های مختلفی چون کیمیای پارس خاورمیانه، کیان و... کرده اسـت. پتروفرهنگ با بررسـی شـرایط و منابع داخلی کشـور طی سـال‌های اخیر اقدام به احداث مجتمع‌های پتروشـیمی جدید کرد. در این راستا با توجه به موقعیـت و منابع گاز و هیدروکربنی که در ایران وجود دارد پتروفرهنگ با رویکرد کمک به اشـتغالزایی، تولید ملی و صـادرات محصولات پایین دسـتی و تکمیل زنجیره ارزش و نیز جلوگیری از خام فروشـی و ارزآوری تمرکز خود را بر احداث مجتمع‌های پتروشـیمی جدید قرار داد. با همین رویکرد بود که پتروفرهنگ پس از بررسـی‌های دقیق و مدون خود با انتخاب متانول به عنوان یکی از سـه محصول مهم در صنعت پتروشـیمی، عمده تمرکز خود را در وهله اول بر تولید این محصول گذاشـته و با تکمیل سـایر پروژه‌ها در مسـیر تکمیل زنجیره ارزش تا رسیدن به محصول نهایی گام خواهد برداشت.

ورود طرح‌های پتروفرهنگ به مدار تولید

پتروفرهنگ که از سـال‌ها پیش مراحل سـاخت طرح‌های خود را شـروع کرده بود، به زودی شـاهد به بهره‌برداری رسـیدن دو مجتمع پتروشـیمی کیمیای پارس خاورمیانه و سـبلان اسـت. این دو مجتمع که در فاز دوم منطقه ویژه اقتصـادی پـارس قرار دارند، هر دو با هدف تولید سـالانه ۱,۶۵۰ هـزار تن متانول، به زودی بـه مدار تولید وارد خواهند شد.

پتروفرهنگ در مسیر حرکت به سمت زنجیره ارزش

از دیگـر اقدامـات پتروفرهنـگ می‌توان بـه برنامه ریـزی و طراحی پلنت‌هایی در اقصی نقاط کشـور اشـاره کرد. پتروفرهنگ با سـاعت‌ها کار تحقیقی و یافتن نقاط اسـتراتژیک کشـور طرح‌هایی را برای آینده این شـرکت در نظر گرفته اسـت.طرح‌هایی نظیر پتروشـیمی مهتاب پارسـیان با هدف تولید محصولاتی مانند پلی‌اتیلن و پلی‌پروپیلن در منطقه ویژه اقتصادی، صنایع انرژی بر پارسیان، پتروشیمی آریا با هدف تولید متانول، پلی‌پروپیلن، اتیلن در سواحل مکران منطقه آزاد چابهار و شرکت پردیس آذربایجان با هدف تولید متانول در منطقه آزاد ماکو را می‌توان نام برد.

آغوش باز بورس و فرابورس برای پتروفرهنگ و شرکت‌های زیرمجموعه

پتروفرهنگ در راسـتای افزایش سودرسـانی شـرکت به سـهامداران اصلی خود که همانا فرهنگیان معظم و معزز هسـتند به همراه شـرکت‌های زیرمجموعه در صدد ورود به بازار سـرمایه - بورس و فرابورس- اسـت. در همین راسـتا یکی از اولین گام‌های پتروفرهنگ در این مسـیر بورسی شدن شرکت پتروشـیمی مروارید است که پس از طی شـدن مراحل اولیه آن و گذراندن موارد قانونی به زودی این مهم صورت گرفته و پتروشـیمی مروارید در بازار سرمایه عرضه خواهد شد.

شرکت کیمیای پارس خاورمیانه دیگر شرکت بورسی زیر مجموعه پترو فرهنگ خواهد بود. این شرکت که در حال حاضر با بیش از ۹۸ درصد پیشـرفت به زودی به مرحله تولید خواهد رسـید، بلافاصله مقدمات آماده سـازی جهت ورود به بورس را آغاز و پس از کشف ارزش واقعی قیمت هر سهم در یک پروسه یک ساله وارد بورس خواهد شد.

کلام آخر

مـا برآنیـم با بهره مندی از، پشـتوانه مادی و معنـوی فرهنگیان به عنوان یک شایسـتگی ممتاز، لحـاظ کردن اصول تخصصـی در حوزه‌هـای مختلف مدیریتی، کار تیمی، تفکر راهبردی و سیسـتمی و اسـتفاده از نیروهای متخصص و با تجربه، بیشترین منفعت را برای خود و سهامداران اصلی این مجموعه رقم بزنیم.

petrofarhang.com

پتروشیمی کیمیای پارس خاورمیانه
سالانه ۱.۶۵۰ هزار تن متانول
بهره‌برداری تا پایان سال جاری

پتروشیمی سبلان
سالانه ۱.۶۵۰ هزار تن متانول
بهره‌برداری در نیمه نخست سال ۱۳۹۹

P.F.H.co
شرکت پترو فرهنگ
(سهامی خاص)

نمودار افتتاح طرح‌های پترو فرهنگ طی سال‌های آینده

دوره	شرکت	درصد مالکیت	محصول	ظرفیت	ارزش تولیدات
بعد از ۱۴۰۵	صنایع شیمیایی لاوان	٪۴۸	آمونیاک، اوره	۱,۱۵۰ هزارتن در سال	
بعد از ۱۴۰۵	پتروالفین فن‌آوران	٪۲۰	پلی اتیلن، پلی پروپیلن	۷۲۰ هزارتن در سال	
۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵	مهتاب پارسیان	٪۱۰۰	پلی اتیلن، پلی پروپیلن	۷۲۰ هزارتن در سال	
۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵	پتروشیمی کیان	٪۴۰	اتیلن، پروپیلن، بنزن، بوتادین، پلی اتیلن سنگین	۲,۰۳۷ هزارتن در سال	
۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵	پتروشیمی آریا	٪۱۰۰	پلی اتیلن، پلی پروپیلن	۷۲۰ هزارتن در سال	
۱۴۰۱ تا ۱۴۰۵	پردیس آذربایجان	٪۵۷	پلی اتیلن، پلی پروپیلن	۷۲۰ هزارتن در سال	
۱۴۰۱	پتروشیمی دنا	٪۵۱	متانول	۱,۶۵۰ هزارتن در سال	
۱۴۰۱	سیراف انرژی	٪۵۱	متانول	۱,۶۵۰ هزارتن در سال	
۱۳۹۹	پتروشیمی سبلان	٪۵۱	متانول	۱,۶۵۰ هزارتن در سال	
۱۳۹۹	پتروشیمی مروارید	٪۴۶.۵۵	طرح توسعه افزایش ظرفیت تولید اتیلن	۱۵۰ هزارتن در سال	
۱۳۹۸	کیمیای پارس خاورمیانه	٪۹۰	متانول	۱,۶۵۰ هزارتن در سال	
مجتمع‌های تولیدی	پتروشیمی مروارید	٪۴۶.۵۵	اتیلن، انواع اتیلن گلایکول	۷۱۳ هزارتن در سال	۴۶۰ میلیون دلار در سال
مجتمع‌های تولیدی	پتروشیمی خراسان	٪۱۹	اوره، آمونیاک، کریستال ملامین	۵۱۵ هزارتن در سال	۱۴۸ میلیون دلار در سال

طرح‌های اجرایی

پتروشیمی غدیر
برند برتر پی‌وی‌سی ایران

Ghadeer
Petrochemical
Co

شرکت پتروشیمی غدیر

- ارائه محصول در ۳ نوع بسته‌بندی پاکت، جامبوبگ و بونکر
- تحویل سفارشات در کمترین زمان ممکن
- کیفیت بالای PVC تولیدی با پایداری حرارتی بالا
- امکان تولید هم زمان ۳ گرید متفاوت بر اساس نیاز بازار
- دارای سیلوهایی با ظرفیت ذخیره یک ماه تولید شرکت
- صادر کننده PVC به بخش های مختلف خلیج فارس، خاورمیانه و اروپا

ارائه خدمات
با بالاترین سطح کیفیت

تولید و عرضه پلی ونیل کلراید (PVC) با رعایت استانداردهای کیفی و زیست محیطی در بازارهای داخلی و خارجی با هدف ارزش افزایی برای سهامداران مأموریت اصلی شرکت پتروشیمی غدیر به شمار می‌رود.

انجمن مدیریت سبز ایران

جایزه تعالی

جایزه تعالی صنعت پتروشیمی

۰۶۱- ۵۲۱۲ ۴۰۰۰
info@gpc.ir
خوزستان، ماهشهر، منطقه ویژه اقتصادی ،سایت سه، شرکت پتروشیمی غدیر

جویش

تکمیل زنجیره مالی

www.jouyesh.com

Unit 2, No.16, Babak Alley, JahanAra st. ,Shahid e Gomnam Highway, Tehran. Iran Tel: +98214167440

بیمه ماهان
فروشگاه آنلاین

خرید آنلاین بیمه در کمتر از ۵ دقیقه

bimemahan.com ۰۲۱-۴۵۲۳۹